ÆLII ANTONII NEBRISSENSIS GRAMMATICAE TEXTVS.

EIVSDEM INTRODV-CTIONES GRAMMATICAE LATINAE

diligenter ab Humberto Montemoretano quondam ca-
stigatæ, ac auctiores redditæ, cum marginali-
bus annotationibus, ac epitomatis
vnumquodque caput sum-
matim explican-
tibus.

Adiectum nuper est regularum compendium his haud dubiè profuturum qui syllabarum quantitatem paucis assequi uolunt.

Eiusdem Nebrissen. de literis, & declinatione Græca, de ui ac potestate, de illarum falsa prolatione, Insuper de corruptis illarum uocibus, postremo de accentu, & orthographia.

Elegiaq; de patriæ antiquitate, & parentibus autoris.

Omnia quàm hactenus fuerint castigatiora nuperrimè reddita sunt.

LVGDVNI,

Apud hæredes Iacobi Iuntæ.

M.D.XLVIIII.

Humberti Montismoretani ad lectorem extemporaneum carmen.

Turgida lacteolæ linquens puer hubera matris,
Qui tua doctrinis corda polire cupis.
Vt cœlum stellis, decorantur palmite colles.
Et manus aureolis candida chrisolitis.
Huc properes, hic est cunctas tibi limen ad artes,
Hoc tibi Nebrissæ strauit alumnus iter.
Cuius si cupiam summas tibi dicere laudes,
Ante suos titan gurgite merget equos.
Des aurem monitis, ne dum temerarius alta
Conscendis, lapsu mox grauiore ruas.
Vt perijt vacuas scindens puer Icharus auras,
Qui solem damno contigit ipse suo.
Vt perijt Phæton, quem vana superbia, cœlos
Dum scandit, celso trusit ad ima polo.
Magnanimi est proprijs sese metirier vlnis,
Et se in pellicula posse tenere sua.

Ioan. Crucei Paulinatis Picardi epigramma, ad generosissimum adolescentem Guillelmum de Fuxo, illustrissimi Ioannis de Fuxo Comitis Cara magni filium.

Ad mare cum venit Bacchus Gangeti de victa,
Mœnia delecto condidit alta loco.
Nebrissam dixit, soluit redimita sacerdos,
Orgia bassareo, nebride sacra patri.
Quorsum isthæc? verus Nebrissæ Antonius vt sit.
Indigena, & Bacchum possit habere patrem.
Pignora dotauit Bacchus sermone polito.
Ingenio viuo, nam hæc duo ferre solet.
Hec duo ferre solet nymphis comitantibus, vnde
Antonij socias prebuit & comites,

¶ Aelij Antonij Nebrissensis clarissimi grãmatici introductionum latinarum vltima recognitio.

¶ De nominum declinatione. Cap.j.

¶ Prima declinatio nominis.

¶ Epitome.

¶ Quinqȝ habet terminationes prima inflexio hoc tetrasti:ho numeratas. Aduena:dametas:pelides:vranieqȝ. Prima dabit.sed in am barbara flectere minus. Aut abraam inclines:abrae magis:aut abramus. Hec tibi romane flectere quando placet.

Ominatiuo hec musa, Genitiuo huius muse. Datiuo muse. Accusatiuo musam. Uocatiuo o musa. Ablatiuo a musa. Plurali nominatiuo muse, Genitiuo musarum. Datiuo musis. Accusatiuo musas. Uocatiuo o muse. Ablatiuo a musis.

Liber p̃mus de q̃busdaȝ grãmatice artis i cunabulis.

¶ Secunda declinatio nominis.

Prima nois declinatio.

¶ Nominatiuo hic dominus.genitiuõ domini.datiuo domino.accusatiuo dominum.vocatiuo o domine.ablatiuo a domino. Plurali nominatiuo domini genitiuo dominorum datiuo dominis.accusatiuo dominos. vocatiuo o domini.ablatiuo a dominis.

¶ Nominatiuo hoc templum.genitiuo templi.datiuo templo.accusatiuo templum:vocatiuo o templum.ablatiuo a templo. Plurali nominatiuo templa.genitiuo templorum datiuo templis.accusatiuo templa.vocatiuo o templa.ablatiuo a templis.

¶ Tertia declinatio nominis.

¶ Nominatiuo hic sermo,genitiuo sermonis datiuo sermoni.accusatiuo sermonem.vocatiuo o sermo.ablatiuo a sermone. Plurali nominatiuo sermones.genitiuo sermonum datiuo sermonibus,accusatiuo sermones.vocatiuo o sermones.ablatiuo a sermonibus.

¶ Nominatiuo hoc tempus.genitiuo temporis.datiuo tempori.accusatiuo tempus.vocatiuo o tempus.ablatiuo a tempore. Plurali nominatiuo tempora genitiuo temporum.datiuo temporibus.accusatiuo tempora.vocatiuo o tempora.ablatiuo a temporibus.

¶ Quarta declinatio nominis.

¶ Ntõ hic sensus.gtõ sensus.dtõ sensui actõ sensum.vctõ o sensus.ablatiuo a sensu. Plurali ntõ sensus,genitiuo sensuũ dtõ sensibus.accusatiuo sensus:vocatiuo o sensus.ablatiuo a sensibus.

¶ Nominatiuo hoc veru.genitiuo.veru.dtõ veru actõ veru vocatiuo o veru ablatiuo a veru. Plurali noiatiuo hec verua.genitiuo veruum.dtõ

verubus. accusatiuo verua. vocatiuo o verua. ablatiuo a verubus.

¶ Quinta declinatio nominis.

¶ Nñõ hic dies. genitiuo huius diei. datiuo huic diei. actõ hũc diẽ. vocatiuo o dies ablatiuo a die. Plurali nominatiuo dies. genitiuo dierũ. datiuo diebus. accusatiuo dies. vocatiuo o dies. ablatiuo a diebus.

¶ De adiectiuis prime ꝛ secunde declinationis.

¶ Nominatiuo bonus bona bonũ. gtõ boni bone boni. datiuo bono bone bono. accusatiuo bonũ bonam bonum. vocatiuo o bone bona bonũ. ablatiuo a bono bona bono. Plurali nominatiuo boni bone bona. gtõ bonorũ bonarũ bonoꝝ. datiuo bonis. actõ bonos bonas bona. vocatiuo o boni bone bona. ablatiuo a bonis.

¶ Adiectiua tertie declinationis.

¶ Nominatiuo hic ꝛ hec ꝛ hoc prudẽs. gtõ prudẽtis. datiuo prudẽti. accusatiuo prudẽtẽ ꝛ prudẽs. vctõ o prudẽs. ablatiuo a prudẽte vel prudẽti. Plurali noĩatiuo prudẽtes ꝛ prudẽtia. genitiuo prudẽtum vel prudentiũ dtõ prudentibus. accusatiuo prudentes ꝛ prudentia. vocatiuo o prudentes ꝛ prudentia. ablatiuo a prudentibus.

Noĩatiuo hic ꝛ hec breuis ꝛ hoc breue. gtõ breuis. datiuo breui. accusatiuo breuẽ ꝛ breue. vctõ o breuis ꝛ breue. abltõ a breui. Plurali nominatiuo breues ꝛ breuia. gtõ breuiũ. datiuo breuibus. accusatiuo breues ꝛ breuia. vocatiuo o breues ꝛ breuia. ablatiuo a breuibus.

Noĩatiuo hic acer hec acris ꝛ hoc acre. gtõ acris. datiuo acri. actõ acrẽ et acre. vocatiuo o acer. acris. et acre. ablatiuo ab acri. Plurali noĩatiuo acres ꝛ ac ia. genitiuo acrium. datiuo acrib⁹. accusatiuo acres ꝛ acria. vocatiuo o acres ꝛ acria. ablatiuo acribus.

¶ Nomina quedam irregularia.

¶ Noĩatiuo hec domus. gtõ domi vel domus: datiuo domui accusatiuo domũ. vocatiuo o domus: ablatiuo a domo. Plurali nominatiuo domus: genitiuo domorũ vel domum. datiuo domibus. accusatiuo domos vel domus. vocatiuo o domus. ablatiuo a domibus.

¶ Nominatiuo plurali duo due duo. genitiuo duorũ duarũ duorũ. datiuo duobus duabus duob⁹. actõ duos vel duo duas duo. vocatiuo o duo due duo. ablatiuo a duobus duabus duobus.

¶ Nominatiuo plurali ambo ambe ambo. genitiuo amborum ambarũ amborũ. datiuo ambob⁹ ambabus ambob⁹. accusatiuo ambos vel ambo ambas ambo. vocatiuo ambo ambe ambo. ablatiuo ab ambob⁹ ambabus ambobus.

¶ Nominatiuo hec plus. genitiuo pluris. datiuo pluri. actõ plus. vocatiuo o plus. ablatiuo a plure. Plurali noĩatiuo plures ꝛ plura. gtõ pluriũ datiuo pluribus. accusatiuo plures ꝛ plura: vocatiuo o plures et plura. ablatiuo a pluribus.

¶ De pronominum declinatione.

¶ Prima declinatio pronominis.

Nominatiuo ego genitiuo mei.datiuo mihi vel mi.accusatiuo me.ablatiuo a me.
Plurali nominatiuo nos.genitiuo nostrum vel nostri.dtō nobis.accusatiuo nos.ablatiuo a nobis.
¶ Nominatiuo tu.genitiuo tui.datiuo tibi.accusatiuo te.vocatiuo o tu.ablatiuo a te.
Plurali nominatiuo vos.gtō vestrum vel vestri.datiuo vobis.accusatiuo vos.vocatiuo o vos.ablatiuo a vobis.
¶ Genitiuo sui.datiuo sibi accusatiuo se ablatiuo a se.Plurali genitiuo sui:datiuo sibi.accusatiuo se.ablatiuo a se.

¶ Secunda declinatio pronominis.

¶ Ntō hic hec hoc.gtō huius.datiuo huic.actō hūc hanc hoc.ablatiuo ab hoc ab hac ab hoc.Plurali nominatiuo hi he hec.genitiuo horū harum horum.datiuo his.accusatiuo hos has hec.ablatiuo ab his.
¶ Ntō iste ista istud.gtō istius.datiuo isti.actō istum istā istud.ablatiuo ab isto ab ista ab isto.Plurali ntō isti iste ista gtō istorum istarum istorū.datiuo istis.accusatiuo istos istas ista.ablatiuo ab istis.
¶ Ntō ille illa illud.gtō illius.dtō illi actō illū illā illud.ablatiuo ab illo ab illa ab illo.Plurali ntō ille illa.genitiuo illorum illarum illorum.datiuo illis accusatiuo illos illas illa.ablatiuo ab illis.
¶ Ntō ipse ipsa ipsum.gtō ipsius.dtō ipsi actō ipsum ipsam ipsum.abltō ab ipso ab ipsa ab ipso.Plurali ntō ipsi ipse ipsa.genitiuo ipsorū ipsarum ipsorum.datiuo ipsis.actō ipsos ipsas ipsa.ablatiuo ab ipsis.
¶ Ntō is ea id genitiuo eius.dtō ei.accusatiuo eum eam id.ablatiuo ab eo ab ea ab eo.Plurali noīatiuo ei vel ij ee ea.genitiuo eorum earū eorū datiuo eis vel ijs.accusatiuo eos eas ea.ablatiuo ab eis vel ijs.

¶ Tertia declinatio pronominis.

¶ Nominatiuo meus mea meum.vocatiuo o mi mea meum.
Nominatiuo tuus tua tuum.vocatiuo caret.
Nominatiuo suus sua suum.vocatiuo caret.
Nomintiuo noster nostra nostrū.vocatiuo o noster nostra nostrum.
Nominatiuo vester vestra vestrum.vocatiuo caret.

¶ Quarta pronominis declinatio.

Nominatiuo hic ⁊ hec ⁊ hoc nostras.genitiuo nostratis.
Nominatiuo hic ⁊ hec ⁊ hoc vestras.vocatiuo caret.
Omnia pronomina carent vocatiuo preterꝙ nominatiuo tu.
Nominatiuo meus mea meum.
Nominatiuo noster nostra nostrum.
Nominatiuo nostras.

¶ De nominibus per pronominis secundã declinationem inflexis.

¶ Nominatiuo vnus vna vnum. vnius vni.
Nominatiuo nullus nulla nullum. nullius nulli.
Nominatiuo vllus vlla vllum. vllius vlli.
Nominatiuo solus sola solum. solius soli.
Nominatiuo totus tota totum. totius toti.
Nominatiuo alius alia aliud. alius alĩ.
Nominatiuo alter altera alterum. alterius alteri.
Nominatiuo vter vtra vtrum. vtrius vtri.
Nominatiuo neuter neutra neutrum: neutrius neutri.
Nominatiuo vter vtraq; vtrumq;. vtriusq; vtriq;.
Nominatiuo alteruter alterutra alterutrum. alterutrius alterutri.
Nominatiuo quis vel qui que quod vel quid. genitiuo cuius. datiuo cui actõ quem quam quod vel quid. ablatiuo a quo qua quo vel qui.
Plurali nominatiuo qui que vel qua. genitiuo quorum quarum quorũ. datiuo quis vel quibus. accusatiuo quos quas que. ablatiuo a quis vel a quibus. Composita a qui vel qui.

Neutri neutre. neutri et dtõ neutro neutre neutro contra Priscia.

Nominatiuo quisq; queq; quodq; vel quidq;. Cuiusq;.
Quisnam quenam quodnam vel quidnam. Cuiusnam.
Quispiam quepiam quodpiam vel quidpiam. Cuiuspiam.
Quisquam quequam quodquam vel quidquam. Cuiusquam.
Quisputas queputas quodputas vel quidputas. Cuiusputas.
Quicunq; quecunq; quodcunq; vel quidcunq;. Cuiuscunq;.
Quidam quedam quoddam vel quiddam. Cuiusdam.
Quilibet quelibet quodlibet vel quidlibet. Cuiuslibet
Quiuis queuis quoduis vel quiduis. Cuiusuis.
Quisquis queq; quodq; vel quidq; cuiuscuius.
Aliquis aliqua aliquod vel aliquid. Alicuius.
Ecquis ecqua ecquod vel ecquid. Eccuius.
Nequis nequa nequod vel nequid. Necuius.
Nunquis nunqua nunquod vel nunquid. Nuncius.
Siquis siqua siquod vel siquid. Sicuius.
Vnusquisq; vnaqueq; vnumquodq; vel vnumquidq;. vniuscuiusq;.

Aliqua ex ijs in quibusdã casib⁹ rata sunt inuentu.

¶ De prima grecorum declinatione. Cap. iij.

Nominatiuo hic Eneas. genitiuo Enee. Datiuo Enee. actõ Aneam. Vocatiuo o Enea ablatiuo ab enea.
Nominatiuo hic Anchises. genitiuo anchise. datiuo anchise. accusatiuo anchisen. vocatiuo o anchise. ablatiuo ab anchise.

¶ De secunda grecorum declinatione.

Nominatiuo hec calliope. genitiuo calliopes. dtõ calliope. accusati-

uo calliopen. vocatiuo o calliope. ablatiuo a calliope.

¶ De tertia grecorum declinatione.

¶ Nominatiuo hic androgeos. genitiuo androgeo. datiuo androgeo. accusatiuo androgeo. vocatiuo androgeos. ablatiuo ab androgeo.

¶ De quarta grecorum declinatione.

¶ Nominatiuo hic logos. genitiuo logi. datiuo logo accusatiuo logon. vocatiuo o loge vel logos. ablatiuo a logo.

Nominatiuo hoc ilion. genitiuo ilij. datiuo ilio: accusatiuo ilion: vocatiuo o ilion: ablatiuo ab ilio.

¶ De quinta grecorum declinatione.

¶ Nominatiuo hic tereus. genitiuo terei vel tereos. datiuo terei. actõ terea vocatiuo o tereu. ablatiuo a tereo.

¶ Nominatiuo hec sapho. genitiuo saphus. dtõ sapho. accusatiuo sapho: vocatiuo o sapho. ablatiuo a sapho.

¶ Nominatiuo hic pan. genitiuo panus. datiuo pani. accusatiuo pana. vocatiuo o pan. ablatiuo a pane.

¶ Nominatiuo hec lampas. gtõ lampados. datiuo lampadi: accusatiuo lãpada. vocatiuo o lampas. ablatiuo a lampade.

¶ Ntõ hoc epigramma. genitiuo epigrãmatos. datiuo epigrãmati accusatiuo epigramma. vocatiuo o epigramma ablatiuo ab epigrammate.

¶ Nominatiuo hic paris gtõ paridos. datiuo paridi. accusatiuo: parida vel parin. vocatiuo o paris vel pari. ablatiuo a paride.

¶ Noĩatiuo hec genesis. genitiuo geneseos. datiuo genesi. accusatiuo genesim. vocatiuo o genesis. ablatiuo a genesi.

¶ De barbara declinatione.

Nominatiuo hic abraam. genitiuo abrae. datiuo abrae. accusatiuo abraam. vocatiuo o abraam. ablatiuo ab abraam.

¶ Nominatiuo hoc pasce. genitiuo pasche. datiuo pasce. accusatiuo pascha. vocatiuo o pasche. ablatiuo a pascha:

¶ Nominatiuo hic iesus. genitiuo iesu datiuo iesu. accusatiuo iesum. vocatiuo o iesu. ablatiuo a iesu.

¶ Nominatiuo hic bel. genitiuo belis. datiuo belli: accusatiuo belem. vocatiuo o bel. ablatiuo a bele.

¶ Nominatiuo hic moses. genitiuo mosi: datiuo mosi: accusatiuo mosen. vocatiuo o moses. ablatiuo a mose.

¶ De quatuor verborũ regularium coniugationibus. Cap. v.

¶ Prima coniugatio.

¶ Epitome.

¶ Prima coniugatio ex eo cognoscitur quod secundam personam presentis indicatiui modi mittit in as: et habet a productam ante re finalem infinitiui modi.

Mo amas amaui amare amandi amando amandum amatū amatu amans amaturus. Amor amaris amatus amandus. Amo amas. mirum est neq̧ omnibus in promptu credendū hoc verbum amo amas etiam priscis pueris rudimentum fuisse atq̧ exemplar ad latinitatem discendam propositū eque vt nūc proponitur: quod facile ex Plauto in mercatore cognoscas vbi Lisimachus ⁊ demipho lorarij inducuntur: quorum vterq̧ ita sermocinātur. Demipho. sed ausis ne ego tibi eloqui quid velim? Lysimachus. audacter. Demipho. animum aduerte. Lysimachus. fiet sedulo. Demipho. hodie ire in ludum accepi literarium: ternas scio. Lysimachus: qui ternas? Demipho. amo: ⁊ que sequuntur.

¶ Actiua voce.

Indicatiuo modo tempore presenti amo amas amat: amamus amatis amant.	Amo ie ayme.
Preterito imperfecto amabā bas. amabat. amabamus tis. amabant.	Amabam ie aymoie.
Preterito perfecto amaui amauisti amauit. amauimus amauistis amauerunt vel amauere.	Amaui iay ayme.
Preterito plusq̄ perfecto amauerā amaueras amauerat. amaueramus amaueratis amauerant.	Amaueram. iauoye. ayme.
Futuro amabo amabis abit. amabimus. amabitis amabunt.	Amabo. iaymeray.
¶ Imperatiuo modo	
Tēpore presenti ama amet. amemꝰ amate ament.	Ama amet. Ayme tu: ayme il.
Futuro amato tu vel ille. amemus amatote amanto.	Amato tu vel ille. Ayme tu: ou il aymera.
¶ Optatiuo modo	
Tempore presenti vtinā amarē amarem amaret. amaremꝰ amaretis amarent.	Utinam amarem. a ma volunte iaymeroye.
Preterito vtinam amauissem. amauisses amauisset. amauissemus amauissetis amauissent.	Utinam amauissem. a ma volunte ie eusse ayme.
Futuro vtinam amem ames amet. amemus ametis ament.	Utinam amem. a ma volunte iayme.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore presenti cum amem ames amet.amemus ametis ament.	Cum amem comme iayme.
Preterito imperfecto cũ amarẽ amares amaret.amaremus retis rent.	Amarem.comme iaymeroye.
Preterito perfecto cũ amauerim amaueris amauerit.uerimus ritis rint.	Amauerim comme iay ayme.
Preterito plusq̃ perfecto cum amauissem amauisses amauisset.amauissemus amauissetis.amauissent.	Amauissem comme ie eusse ayme.
Futuro cũ amauero amaueris amauerit.amauerimus ritis.rint.	Amauero:comme iauray ayme.
¶ Infinitiuo modo.	
Tempore presenti amare.	Amare aymer.
Preterito amauisse.	Amauisse.auoir aymer.
Futuro amatum ire vel amaturum esse.	Amatum ire vel amaturum esse.a aymer.
Gerundia substantiua.amandi amã do amandum.	Amãdi de aymer.amãdo en aymãt amandum.a aymer.
Supina verba.amatum amatu.	Amatũ.aymer.amatu destre ayme.
Participia presentis amans.	Amans.le aymant.
Futuri amaturus.	Amaturus.qui aymera.
¶ Verbo impersonali.	
¶ Indicatiuo modo	
Tempore presenti amatur.	Amatur on ayme.
Preterito imperfecto amabatur.	Amabatur.on aymoit.
Ptõ perfecto amatum est vel fuit.	Amatum est vel fuit.on a ayme.
Preterito plusquã perfecto amatum erat vel fuerat.	Amatum erat.on auoit ayme.
Futuro amabitur.	Amabitur.on aimera.
¶ Imperatiuo modo	
Tempore presenti ametur.	Ametur on ayme.
Futuro amator.	Amator on aymera.
¶ Optatiuo modo.	
Tempore presenti vtinam amaret.	Utinã ret.a la volunte on aymeroit.
ptõ pl⁹q̃pf.vt.amatũ eẽt vl' fuisset.	Utinam amatum esset: a la volunte on eut ayme.
Futuro vtinam ametur.	Amatum amet.a volunte on ayme.
¶ Subiunctiuo modo	
Tempore presenti cum ametur.	Ametur.comme on ayme.
Preterito imperfecto cum amaretur.	Amaretur.comme on aymeroit.
Preterito perfecto cum amatum sit vel fuerit.	Amatum sit.comme on ayt aymer.

Preterito plusq̄ perfecto cū amatū esset vel fuisset.	Amatum esset.cōme on eust ayme.
Futuro cum amatum erit vel fuerit.	Amatum erit cōme on aura ayme.
¶ Infinitiuo modo	
Tempore presenti amari.	Amari estre ayme.
Preterito amatum esse vel fuisse.	Amatum esse auoir este ayme.
Futuro amatum iri.	Amatum iri.deuoir aymer.
¶ Passiua voce.	
¶ Indicatiuo modo	
Tempore presenti amor amaris vel amare amat̄.amamur amini antur.	Amor.ie suis ayme.
Ptō imperfecto amabar aris.vel are. bat̄.amabamur bamini amabantur.	Amabar.iestoye ayme.
Preterito perfecto amatus amata amatum sum vel fui.	Amat⁹ sum.ie suis ou ay este ayme.
Preterito plusquā perfecto amatus amata amatum eram vel fueram.	Amatus erā.iestoye ou auoye este ayme.
Futuro amabor eris.vel ere.bitur.amabimur.bimini.buntur.	Amabor ie seray ayme.
¶ Imperatiuo modo	
Tempore presenti amare amet̄.amemur mini entur.	Amare etur.soye tu ayme.il soit ayme.
Futuro amator tu vel ille,amemur. amaminor amantor.	Amator tu vel ille.seras tu ayme ou il sera ayme.
¶ Optatiuo modo	
Tempore presenti vtinam amarer reris.vel rere amaretur.amaremur mini rentur.	Utinam amarer.a ma volunte ie seroye ayme.
Preterito vtinam amatus amata amatum essem vel fuissem.	Utinam matus essem.a ma volunte ie fusse ou eusse este ayme.
Futuro vtinam amer:ameris vel amere ametur.amemur mini entur.	Utinam amer.a ma volunte ie soye ayme.
¶ Subiunctiuo modo	
Tempore presenti cuȝ amer eris.vel ere.etur.emur.emini.entur.	Cum amer.comme ie soye ayme.
Ptō imperfecto cū amarer eris.vel amarer etur.remur.mini.rentur.	Amarer comme ie seroye ayme.
Preterito perfecto cū amatus amata amatum sim vel fuerim.	Amatus sim.comme iay este ayme.
Preterito plusq̄ pfecto cū amatus amata amatum essem vel fuissem.	Amat⁹ essem.cōme ieusse este ayme.

Futuro cum amatus ata.atuz ero vel fuero. Amatus ero cõme le seray: ou auray este ayme.

¶ Infinitiuo modo

Tempore presenti amari. Amari estre ayme.

Preterito amatum atam.atum.esse vel fuisse. Amatum esse auoir este ayme.

Futuro amatum iri vel amãdũ esse Amatum iri deduoir estre ayme: ou qui sera ayme:

¶ Participia.

Participium prete.amatus amata amatum. Amatus amata amatũ le ayme.

Futuri amadus amanda amãdũ. Amandus amanda amandũ qui sera ayme.

¶ Scd'a coniugatio.

Doceo doces docui doce re docẽdi docẽdo docendum doctũ doctu docẽs docturus. ¶ Secũda cõiugatio et eo cognoscitur quod secundã personam presentis indicatiui modi mittit in es: et habet e productam ante re finalem infinitiui modi.

Doceor doceris doctus docend⁹.

¶ Actiua voce.

¶ Indicatiuo modo

Tẽpore presenti doceo doces docet docemus docetis docent. Doceo le enseigne.

Preterito imperfecto. docebã docebas docebat.docebam⁹ cebatis. docebant. Docebam le enseignoye.

Pto pfecto docui docuisti docuit docuim⁹ docuistis cuerũt vel ere. Docui.lay enseigne.

Pto plusq̃perfecto docueram docueras cuerat.ramus ratis.rant. Docueram le auoye enseigne.

Futuro docebo docebis docebit. docebim⁹ docebitis docebunt. Docebo.le enseigneray.

¶ Imperatiuo modo

Tempore p̃senti doce doceat.doceamus docete doceant. Doce doceat.enseigne tu:ou que il enseigne.

Futuro doceto tu vel ille.doceam⁹ docetote docento. Doceto tu vel ille.enseigneras tu: ou que il enseignera.

¶ Optatiuo modo.

Tempore presenti vtinam docerez doceres doceret.doceremus doceretis docerent. Utinam docerez.a ma volẽte le enseigneroye.

Preterito vtinã docuissem cuisses. docuisset.docuissemus setis.sent. Utinã docuissem.a ma volũte leusse enseigne.

Futuro vtinam doceam doceas do	Utinam doceam a ma volunte ie
ceat. doceamus doceatis doceāt.	ensigne.
¶ Subiunctiuo modo	
Tēpore p̄senti cum doceā doceas	Cum doceam cōme ie enseigne.
doceat. doceamꝰ doceatis doceāt.	
Preterito imp̄fecto cū docerē res.	Docerem. cōme ie enseigneroye.
doceret. doceremus ceretis cerēt.	
Ptō p̄fecto cū docuerim docueris	Docuerim. comme iay enseigne.
docuerit. docuerimus eritis erint.	
Preterito plusquāperfecto cum do-	Docuissem. cōme ieusse enseigne.
cuissem docuisses isset. docuissemꝰ	
setis sent.	
Futuro cum docuero docueris do	Docuero. cōme ie auray enseigne.
cuerit. docuerimus docueritis do-	Docere. enseigner.
cuerint.	Docuisse. auoir enseigne.
¶ Infinitiuo modo	Doctū ire vel cturum esse. douoir
Tempore presenti docere.	enseigner: ou qui enseignera.
Preterito docuisse.	Docendi de enseigner.
Futuro doctū ire vel docturū esse.	Docendo en enseignant.
Gerundia substantiua docendi do	Docendum a enseigner.
cendo docendum.	Doctum a enseigner.
Supina verba doctum doctu.	Doctu destre enseigner.
Participia presentis docens.	Docens lenseignant.
Futuri docturus.	Docturꝰ ra. rum. qui enseignera.
¶ Verbo impersonali.	
¶ Indicatiuo modo	
Tempore presenti docetur.	Docetur: on enseigne.
Preterito imperfecto docebatur.	Docebatur on enseignoit.
Ptō perfecto doctum est vel fuit.	Doctū est vel fuit. on a enseigne.
Preterito plusq̄perfecto. doctum	Doctū erat. on auoit enseigne.
erat vel fuerat.	
Futuro docebitur.	Docebitur. on enseignera.
¶ Imperatiuo modo	
Tempore presenti doceatur.	Doceatur. que on enseigne.
Futuro docetor.	Docetor. on enseignera.
¶ Optatiuo modo	
Tempore presenti vtinā doceretur	Docer̄ a la volūte on enseigneroit.
Ptō vtinam doctū esset vel fuisset.	Utinam doctū esset a la volūte on
Futuro vtinam doceatur.	eust enseigne.
¶ Subiunctiuo modo	Utinā ceat. a la volūte on enseigne
Tempore presenti cum doceatur.	Cum doceatur. cōme on enseigne.

Preterito imperfecto cum doceret	Doceretur: cõme on enseigneroit.
Preterito perfecto cum doctum sit vel fuerit.	Doctũ sit vł fuerit cõe on a ẽseigne
Preterito plusq̃perfecto cũ doctũ esset vel fuisset.	Doctũ esset. cõme on eust enseigne
Futuro cum doctũ erit vel fuerit.	Doctum erit cõe on aura enseigne. ou enseignera.
¶ Infinitiuo modo	
Tempore presenti doceri.	Doceri enseigner.
Preterito doctum esse vel fuisse.	Doctum esse auoir este enseigne.
Futuro doctum iri.	Doctum iri quon enseignera.
¶ Passiua voce.	
¶ Indicatiuo modo	
Tẽpore p̃senti doceor doceris vel docere docet. docemur mini cent.	Doceor ie suis enseigne.
Preterito imperfecto docebar docebaris vel bare. batur. bamur bamini. bantur.	Docebar iestoye enseigne.
Preterito perfecto doct⁹ docta doctum sum vel fui.	Doctus sum vel fui. ie suis ou ay este enseigne.
Preterito plusq̃perfecto doct⁹ docta doctum eram vel fueram.	Doctus eram vel fueram. ie estoye ou auoye este enseigne.
Futuro docebor eris vel bere. docebitur. docebimur docebimini docebuntur.	Docebor. ie seray enseigne.
¶ Imperatiuo modo	
Tẽpore presenti docere doceat. doceamur doceamini doceantur.	Docere doceatur soye tu enseigne: ou quil soit enseigne.
Futuro docetor tu vel ille. doceamur doceminor docentor.	Docetor tu vel ille: tu seras enseigne ou il sera enseigne.
¶ Optatiuo modo	
Tẽpore presenti vtinã docerer docereris vel docerere doceretur. doceremur doceremini docerentur.	Utinam docerer. a ma volunte ie seroye enseigne.
Preterito vtinam doctus docta doctum essem vel fuissem.	Utinam doctus essem a ma volũte ie fusse ou eusse este enseigne.
Futuro vtinã docear aris vel are. doceat doceamur. ceamini. ceant.	Utinã docear. a ma volũte ie soye enseigne.
¶ Subiunctiuo modo	
Tẽpore presenti cũ docear docearis vel doceare doceat. doceamur doceamini doceantur.	Cum docear: cõe ie soye enseigne.

Ptõ imperfecto cũ docerer reris vel reretur. doceremur mini. cerent.	Cũ docerer. cõe ie seroye enseigne.
Preterito perfecto cum doctus docta doctum sim vel fuerim.	Doctus sim. comme iay este enseigne.
Ptõ plusq̃perfecto cũ doctus docta doctum essem vel fuissem.	Doctus essem. cõme ieusse este enseigne.
Futuro cum doctus cta. ctũ ero vel fuero.	Doctus ero. comme ie seray ou auray este enseigne.
¶ Infinitiuo modo	
Tempore presenti doceri.	Doceri. estre enseigne.
Ptõ. doctũ esse vel doctum fuisse.	Doctum esse auoir este enseigne.
Futuro doctũ iri vel docendũ esse.	Doctum iri. a estre ou deuoir estre enseigne.
¶ Participia	
Participium preteriti doct⁹ docta doctum.	Doctus docta doctum. lenseigne.
Futuri docendus docenda docendum.	Docendus docenda docendum. q̃ sera enseigne.
¶ Tertia coniugatio.	
 Lego legis legi legere legendi legendo dũ. lectum lectu legens ꝛ lecturus. Legor legeris vel legere lectus legendus.	¶ Tertia cõiugatiuo et eo cognoscitur qꝺ secundam personam presentis indicatiui modi mittit in is correptam : ꝛ habet e breuem ante re infinitiuo.
¶ Actiua voce.	
¶ Indicatiuo modo	
Tempore presenti lego legis legit. legimus legitis legunt.	Lego. ie lys.
Ptõ imperfecto legebam bas. bat. legebamus legebatis legebant.	Legebam. ie lisoye.
Ptõ perfecto legi legisti legit. legimus legistis legerũt vel legere.	Legi. iay leu.
Ptõ plusq̃pfecto. legerã geras legerat. legeram⁹ legeratis legerãt.	Legeram. ie auoy leu.
Futuro legã leges leget. legemus legetis legent.	Legam. ie liray.
¶ Imperatiuo modo	
Tpe pñti lege gat. gam⁹ gite gãt.	Lege legat. lys tu: ou qui lysse.
Futuro legito tu vel ille. legamus legitote legunto.	Legito tu vel ille. liras tu: ou q̃ lira
¶ Optatiuo modo	
Tpe presenti vtinã legerẽ legeres	Utinã legerẽ. a ma volũte ie liroye

legeret.legerem⁹ legeretis legerēt.

Preterito vtinā legissem legisses le gisset.legissem⁹ legissetis legissent.	Utinā legissem.a ma volūte ie eusse leu.
Futuro vtinam legam legas legat. legamus legatis legant.	Utinam legam.a ma volūte ie liray.

¶ Subiunctiuo modo

Tēpore presenti cū legā legas legat legamus legatis legant.	Cum legam.comme ie lyse.
Preterito imperfecto cū legerē lege res legeret.legeremus retis.gerēt.	Legerem comme ie liroye.
Preterito perfecto cū legerim lege/ ris.rit.legerimus retis legerint.	Legerim comme iay leu.
Preterito plusq̄ pfecto cū legissem legisses set.legissemus setis.sent.	Legissem.comme ieusse leu.
Futuro cum legero legeris legerit. legerimus legeritis legerint.	Legero comme iauray leu.

¶ Infinitiuo modo

Tempore presenti legere.	Legere.lire.
Preterito legisse.	Legisse.auoir leu.
Futuro lectum ire vel lecturum esse.	Lectum ire vel lecturum esse de lire.
Gerundia substantiua legendi do.le gendum.	Legendi:de lire. Legendo en lisans.legendum a lire.
Gerūdia adiectiua legēd⁹ da.dum.	
Supina verba.lectum lectu.	Lectum a lire. lectu destre leu.
Participia presentis legens.	Legens le lisant.
Futuri: lecturus lectura lecturum.	Lecturus lectura lecturū.qui lira.

¶ Uerbo impersonali.

¶ Indicatiuo modo

Tempore presenti legitur.	Legitur on lit.
Preterito imperfecto legebatur.	Legebatur on lisoit.
Preterito perfecto lectū est vel fuit.	Lectum est vel fuit.on a leu.
Ptō plusq̄ per.lectū erat vel fuerat	Lectu; erat vel fuerat.on auoit leu.
Futuro legetur.	Legetur.on lira.

¶ Imperatiuo modo

Tempore presenti legatur.	Legatur.que on lise.
Futuro legitor.	Legitor.on lira.

¶ Optatiuo modo

Tempore presenti vtinam legeretur.	Utinā legeret.a la volunte on liroit.
Preterito vtinam lectum esset vel fuisset.	Utinam lectū esset vel fuisset.a la vo lunte on eust leu.
Futuro vtinam legatur.	Utinam legatur.a la volunte on lise.

¶ Subiunctiuo modo

Tempore preſenti cum legatur.	Cum legatur comme on liſe.
Preterito imperfecto cum legeret.	Legeretur. comme on liroit.
Preterito perfecto cũ lectum ſit vel fuerit.	Lectum ſit vel fuerit. on a leu.
Preterito pluſquã perfecto cum lectum eſſet vel fuiſſet.	Lectum eſſet vel fuiſſet. comme on euſt leu.
Futuro cum lectum erit vel fuerit.	Lectum erit vel fuerit comme on aura leu.

¶ Infinitiuo modo

Tempore preſenti legi.	Legi. lire.
Preterito lectum eſſe vel fuiſſe.	Lectum eſſe vel fuiſſe. auoir leu.
Futuro lectum iri.	Lectum iri on ſera leu.

¶ Paſſiua voce.

¶ Iudicatiuo modo

Tempore preſenti legor legeris vel legere legitur. legimur mini guntur.	Legor. ie ſuis leu.
Preterito imperfecto legebar legebaris vel legebatur. legebamur mini. legebantur.	Legebar. ieſtoye leu.
Preterito perfecto lectꝰ lecta lectũ ſum vel fui.	Lectus ſum vel fui. ie ſuis ou ay eſte leu.
Preterito pluſquaꝫ perfecto lectus. lecta lectum eram vel fueram.	Lectus eram vel fueram. ieſtoye ou auoye eſte leu.
Futuro legar legeris vel legere legetur. legemur legimini legentur.	Legar. ie ſeray leu.

¶ Imperatiuo modo

Tempore preſenti legere legatur. legamur legimini legantur.	Legere legat. ſoye tu ou il ſoit leu.
Futuro legitor tu vel ille. legamur legiminor leguntor.	Legitor tu vel ille. tu ſeras leu ou il.

¶ Optatiuo modo

Tempore preſenti vtinã legerer legereris vel legerere legeretur. legeremur mini. rentur.	Utinam legerer. a ma volunte ie ſeroye leu.
Preterito vtinam lectus lecta lectũ eſſem vel fuiſſem.	Utinaꝫ lectꝰ eſſem vel fuiſſem. a ma volunte ie fuſſe ou euſſe eſte leu.
Futuro vtinã legar legaris vel legare legatur. legamur mini gantur.	Utinam legar. a ma volunte ie ſoye leu.

¶ Subiunctiuo modo

Tempore preſenti cum legar legaris vel legare gat. legamur mini gant.	Cum legar. comme ie ſoye leu.

Preterito

Preterito imperfecto cū legerer legereris vel re. legeretur. legeremur remini. rentur.	Legerer. comme ie seroye leu
Preterito perfe. cum lectus lecta lectum sim vel fuerim.	Lectus sim vel fuerim. comme iay este leu.
Preterito plusquā pfecto cū lectus lecta lectum essem vel fuissem.	Lectus essem vel fuissem. comme ie eusse este leu.
Futuro cum lectus ero vel fuero.	Lectus ero vel fuero. cōme ie seray ou auray este leu.
¶ Infinitiuo modo	
Tempore presenti legi.	Legi estre leu.
Ptō lectū lectā lectuz esse vel fuisse.	Lectū esse vel fuisse. auoir este leu.
Futuro lectum iri vel legendum.	Lectum iri. estre leu.
¶ Participia.	Lectus lecta lectum. leu.
Participiū pteriti lect⁹ lecta lectū.	Legendus da. dum. qui sera leu.
Futuri legendus legenda legendū.	

¶ Quarta coniugatio.

Audio audis audiui audire audiēdi audiendo audiēdū. auditū auditu. diēs. diturus. Audior diris dit⁹ dus.

¶ Quarta coniugatio ex eo cognoscitur qd̄ secundā personam p̄sentis indicatiui modi mitti in is longam: ꝛ habet i productam ante re finalez infinitiui modi.

¶ Actiua voce.

¶ Indicatiuo modo.

Tempore presenti audio audis audit. audiuimus auditis audiunt.	Audio. ie ouy.
Preterito imperfecto audiebaz bas bat. audiebamus audiebatis audiebant.	Audiebam. ie ouoye.
Preterito pfe. audiui audiuisti audiuit. audiuimus audiuistis audiuerunt vel audiuere.	Audiui. iay ouy.
Preterito plusquam perfecto audiuerā audiueras audiuerat. audiueramus audiueratis audiuerant.	Audiueram. ie auoye ouy.
Futuro audiā audies diet. diemus audietis audient.	Audiam. ie orray.
¶ Imperatiuo modo	
Tempore presenti: audi audiat. audiamus audire audiant.	Audi audiat. ouye tu: ou quil ouye.
Futuro audito tu vel ille. audiam⁹. auditote audiunto.	Audito tu vel ille. ouyras tu: ou il.

¶ Optatiuo modo	
Tempore presenti vtinam audirē di-res. diret. diremus diretis audirent.	Utinam audirē. a ma volūte ie ouyroye.
Preterito vtinam audiuissem isses. set. audiuissemus audiuissetis audiuissent.	Utinā audiuissem a ma volunte ie eusse ouy.
Futuro vtinam audiam audias audiat. audiamus audiatis audiant.	Utinā audiam. a ma volunte ie oye
¶ Subiunctiuo modo	
Tempore presenti cum audiam audias audiat. audiamus audiatis audiant.	Cum audiam. comme ie oye.
Preterito imperfecto cum audirem audires audiret. audiremus audiretis audirent.	Audirem comme ie ouroye.
Preterito perfecto cum audiuerim audiueris audiuerit. audiuerimus. audiueritis erint.	Audiuerim comme iay ouy.
Preterito plusꝗ pfecto. cū audiuissem audiuisses: audiuisset. audiuissemus audiuissetis audiuissent.	Audiuissem: comme ie eusse ouy.
Futuro audiuero audiueris audiuerit. audiuerimus audiueritis audiuerint.	Audiuero. comme ie auray ouy.
¶ Infinitiuo modo	
Tempore presenti audire.	Audire. ouyr.
Preterito audiuisse.	Audiuisse auoir ouy.
Futuro auditum ire vel auditurum esse.	Auditū ire vel auditurū a estre ouy.
Gerundia substantiua. audiendi audiendo audiendum.	Audiēdi de ouyr: audiēdo en ouyāt. Audiendum. a ouyr.
Supina verba auditum auditu.	Auditum a ouyr. Auditu de ouyr.
Participia presentis audiens.	Audiens. ouyant.
Futuri auditurus.	Auditurus qui ouyra.
¶ Uerbo impersonali.	
¶ Indicatiuo modo	
Tempore presenti auditur.	Auditur ont oyt.
Preterito imperfecto audiebatur.	Audiebatur. on auoit.
Preterito pfecto auditū est vel fuit	Auditum est vel fuit on a ouy.
Preterito plusꝗ perfecto. auditum erat vel fuerat.	Auditū erat vel fuerat. on auoit ouy

Futuro audietur.	Audietur.on ouyra.
¶ Imperatiuo modo	
Tempore presenti audiatur.	Audiatur.on oye.
Futuro auditor.	Auditor.on ouyra.
¶ Optatiuo modo	
Tempore presenti vtinā audietur.	Utinā.audiret a la volēte on orroy.
Preterito.vtinam auditū esset vel fuisset.	Utinam auditū esset vel fuisset,a la volente on eut ouy.
Futuro vtinam audiatur.	Utinā audiatur.cōme on ouy,
¶ Subiunctiuo modo	
Tempore presenti cum audiatur.	Cum audiat.a la volente on ouyt.
Preterito impfecto cū audiretur.	Audiretur.comme on orroyt.
Preterito perfecto cum auditum sit vel fuerit.	Auditum sit comme on a ouy.
Preterito plusq̄perfecto cum auditum esset vel fuisset.	Auditū esset comme on eust ouy,
Futuro cum auditū erit vel fuerit.	Auditum erit cōme on aura ouy.
¶ Infinitiuo modo	
Tempore presenti audiri.	Audiri estre ouy.
Preterito auditum esse vel fuisse.	Auditum esse auoir este ouy.
Futuro auditum iri.	Auditum iri:a estre ouy.
¶ Passiua voce	
¶ Indicatiuo modo.	
Tēpore presenti audior audiris vel audire auditur.audimur audimini audiuntur.	Audior.ie suis ouy.
Preterito imperfecto:audiebar audiebaris vel audiebare.audiebatur audiebamur.audiebamini. audiebantur.	Audiabar.iestoye ouy.
Preterito perfecto auditus.auditum sum vel fui.	Auditus sum vel fui.ie suis ou ay este ouy.
Preterito plusq̄perfecto auditus audita auditū eram vel fueram.	Auditus eram.ie estoye ou auoye este ouy.
Futuro audiar.eris vel diere.diet. audiemur audiemini audientur.	Audiar ie seray ouy.
¶ Imperatiuo modo	
Tempore presenti audire audiat. audiamur audimini.audiuntur.	Audire audiatur . soye tu ouy.il soit ouy.
Futuro auditor tu vel ille. audiamur audiminor audiuntor.	Auditor tu vel ille.tu seras ouy ou il sera ouy.

¶ Optatiuo modo	
Tẽpore presenti vtinã audirer audireris vel audirere audiret. audiremur audiremini audirentur.	Utinam audirer. a ma volunte ie seroye ouy.
Preterito vtinam auditus audita auditum essem vel fuissem.	Utinam auditas essem. a ma volũte ie eusse este ouy.
Futuro vtinã audiar diaris vel audiare audiat. audiamur mini diãt.	Utinam audiar a ma volunte ie soye ouy.
¶ Subiunctiuo modo	
Tẽpore presenti cum audiar audiaris vel audiare, audiat. audiamur. audiamini. audiantur.	Cum audiar comme ie soye ouy.
Preterito imperfecto cum audirer audireris, vel audirere. audiret. audiremur, audiremini. audirentur.	Audirer comme ie seroye ouy.
Preterito perfecto cũ audit⁹ audita auditum sim vel fuerim.	Auditus sim. comme iay este ouy.
Preterito plusq̃pfecto cũ auditus audita auditum essem vel fuissem.	Audit⁹ essez. ɔme ie eu este ouy
Futuro cũ audit⁹ ta tũ ero vł fuero.	Auditus ero cõme ie seray on auray este ouy.
¶ Infinitiuo modo	
Tempore presenti audiri.	Audiri estre ouy.
Preterito auditũ. auditam. ditum. esse vel fuisse.	Auditum esse auoir este ouy.
Futuro auditũ iri vł audiẽdũ esse.	Auditum iri. aller estre ouy.
¶ Participia.	
Participiũ preteriti auditus audita auditum.	Auditus audita auditum oye.
Futuri audiẽd⁹ audiẽda audiẽdũ.	Audiendus da dum. qui sera ouy,

¶ De formatione verborum regularium. Cap. vi.

¶ De formatione indicatiui.

¶ Epitome.

¶ Preteriti imperfecti verboꝝ regulariũ modi idicatiui docet formatio et deriuatio p̄teriti insuper perfecti plusq̃ perfecti ⁊ futuri eiusdẽ modi.

Amo doceo lego audio non formantur aliunde: quin potius alia tempora formantur ab eis.

Amabam: docebã: formantur a secunda persona singulari presentis indicatiui modi ablata s addita bam.

Legebã audiebã formant a pria psona singulari p̃ntis indicatiui modi o mutata in e ⁊ addita bã. preter eo is qđ mittit ibam: et queo quis quibã.

Amaui docui legi audiui: nõ formantur aliunde: quin potius reliqua sex tempora que circunloquimur in voce passiua formantur ab eis.
Amaueram docuerã legeram audiueram: formãtur a prima persona singulari preteriti perfecti indicatiui modi i mutata in e ⁊ addita ram.
Amabo docebo: formantur a secunda persona singulari presentis indicatiui modi ablata s addita bo.
Legam audiam: formantur a prima persona singulari presentis indicatiui modi o mutata in am preter q̃ eo is ibo queo quis quibo.

¶ De formatione imperatiui.

¶ Epitome.

¶ Imperatiui modi verborum regularium docetur deriuatio et suorum temporum.

Ama doce audi: formantur a secũda persona singulari p̃senti indicatiui modi ablata s.
Lege formatur a secunda p̃sona presentis indicatiui modi: is mutata in e. dicimus tamen dic duc fac pro dice duce face et eodem modo de compositis ab illis.

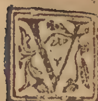
Hec voces recti⁹ formabant nisi ad optatiuu3 ordine p̃postero referunt.

Amet doceat legat audiat: ⁊ similia sunt tertie persone singularis futuri optatiui modi.
Amemus doceamus legamus audiamus: similia sunt prime p̃sone pluralis futuri optatiui modi.
Amate docete legite audite. formãtur a tertia persona singulari presentis indicatiui modi addita e.
Ament docent legant audiant: ⁊ similia sunt tertie persone pluralis futuri optatiui modi.
Amato doceto legito audito. formantur a tertia persona presentis indicatiui modi addita o.
Amemus doceamus legamus audiam⁹: similia sunt prime persone pluralis futuri optatiui modi.
Amatote docetote legitote auditote formantur a tertia persona singulari eiusdem futuri addita te.
Amanto docento legunto audiunto formantur a tertia persona plurali presentis indicatiui modi addita o.

¶ De formatione optatiui.

¶ Epitome.

¶ Deriuatio ⁊ formatio optatiui modi ⁊ suorum temporum in verbis regularibus hoc capite computetur.

Vtinam amarem docerem legerem audirem: formantur a secũda persona singulari presentis imperatiui modi addita rem.
¶ Amauissem docuissem legissem audiuissem: formantur a prima persona singulari preteriti perfecti indicatiui modi addi-

ta s, ꝛ sem.

¶ Amē formatur a prima persona presentis indi modi o mutata in em.

¶ Doceā legam audiam: formantur a prima persona presentis indicatiui modi: o mutata in am.

De formatione subiunctiui.

¶ Epitome.

¶ Cōiunctiuus modus siue (vt a pluribus dicitur) subiunctiuus ꝛ sua tēpora a quo oriantur.

Men doceā legem audiam: eodem modo formātur quo futurum optatiui modi.

Amarem docerem legerem audirem, eodem modo formātur quo presens optatiui modi.

¶ Amauerim docuerim legerim: audiuerim formantur a prima persona singulari preteriti perfecti indicatiui modi finali mutata in e ꝛ addita rim.

¶ Amauissem docuissem legissem audiuissem: eodē modo formātur quo preteritum optatiui modi.

¶ Amauero docuero legero audiuero: formantur a preterito perfecto indicatiui modi i finali mutata in e ꝛ addita ro.

¶ De formatione infinitiui.

¶ Epitome.

¶ Infinitiu⁹ mod⁹ verbi regularis vñ formeꝶ cū suis tp̄ib⁹ hic docetur

Mare docere legere audire formanꝶ a secunda persona singulari presentis indicatiui modi addita re.

¶ Amauisse docuisse legisse audiuisse: formantur a preteriti perfecti prima persona singulari addita s ꝛ se.

¶ De formatione gerundiorum supinorum ꝛ participiorū.

¶ Epitome.

¶ Gerundia ꝛ supina ꝛ varia verborum regularium participia a quibus et vnde veniant ꝛ formentur hoc habet caput.

Mandi amādo amādū. Docēdi docēdo docēdū. Legēdi legēdo legēdū. Audiēdi audiendo audiēdū: formātur a genitiuo singulari participij presentis: tis mutata in di do dū.

¶ Amatum amatu doctum doctu lectum lectu auditū auditu: non habent vnde formari possint.

¶ Amans docens legens audiens: formantur a prima persona preteriti imperfecti indicatiui modi: bam: finali mutata in ns.

¶ Amatur⁹ doctur⁹ lectur⁹ auditur⁹: formanꝶ ab vltimo supi. addi, rus.

¶ Amatus doctus lectus auditus: formanꝶ ab vltimo supino addita s.

¶ Amatus docendus legendus audiendus: formanꝶ a genitiuo singulari participij presentis tis finali mutata in dus da dum.

¶ De formatione indicatiui vocis passiue.

¶ Epitome.

¶ Indicatiuus cũ suis tẽporibus in voce passiua hic formari monstratur.

Amor doceor legor audior: formantur ab eadem prima persona singulari presentis indicatiui modi actiue vocis addita r.
¶ Amabar docebar legebar audiebar. formantur ab eadem prima persona singulari preteriti imperfecti indicatiui modi actiue vocis m mutata in r.
¶ Amabor docebor: formantur a prima persona singulari eiusdem futuri indicatiui modi actiue vocis addita r.
¶ Legar audiar. formantur a prima persona singulari eiusdem futuri m mutata in r.

¶ De formatione imperatiui modi.

¶ Epitome.

¶ Imperatiuus itẽ vocis passiue & sua tpa vñ nascãtur hec litera docet.

Amare docere legere audire: formant͂ a prima persona singulari presentis imperatiui modi actiue vocis addita re.
¶ Ametur doceatur legatur audiatur similia sunt tertie persone singularis futuri optatiui.
¶ Amemur doceamur legamur audiamur: & similia sunt prime persone pluralis futuri optatiui.
¶ Amamini docemini legimini audimini. formantur a secunda persona plurali presentis imperatiui modi actiue vocis te mutata in mini.
Amentur doceantur legantur audiantur: & similia sunt tertie persone pluralis futuri optatiui modi.
¶ Amator docetor legitor auditor: formantur a tertia persona singulari eiusdem imperatiui modi addita r.
¶ Amemur doceamur legamur audiamur & similia sunt prime psone pluralis futuri optatiui.
¶ Amaminor doceminor legiminor audiminor formantur a secunda psona plurali futuri eiusdẽ modi imperatiui actiue vocis tote mutata in mior.
¶ Amãtor. docẽtor: leguntor: audiuntor: formantur a tertia persona futuri eiusdem imperatiui modi actiue vocis addita r.

¶ De formatione optatiui modi.

¶ Epitome.

¶ Modus optatiuus & quot habet tempora in verbo passiuo & quomodo formantur hic habes.

Amarer docerer legerer audirer: formant͂ a prima persona singulari presentis eiusdem optatiui modi actiue vocis m mutata in r.
¶ Amer docear legar audiar: formant͂ a prima persona singulari futuri eiusdem optatiui modi actiue vocis m mutata in r.

¶ De formatione subiunctiui.

¶ Epitome.

¶ Subiunctiuum cum suis temporibus in verbo passiuo formabis si hanc literam attendas.

Mer docear legar audiar: eodem modo formantur quo futurum optatiui modi passiue vocis.

¶ Amarer docerer legerer audirer: eodem modo formantur quo presens optatiui modi passiue vocis.

¶ De formatione infinitiui modi.

¶ Epitome.

¶ Uerba passiua infinitiuo modo et illius vnoquoque tempore a quo formantur hic docetur.

Immo e mutata in i siquidem r non mutatur.

Mari doceri audiri: formantur a presenti infinitiui modi actiue vocis re mutata in ri.

Legi formatur ab eodem infinitiuo actiue vocis ere mutata in i.

Futurum infinitiui modi circunloquimur per primum supinum et hoc verbum ire in voce actiua: et iri in passiua.

Circunloquia vocis passiue non formantur: sed circunloquemur ea per participium preteriti temporis passiue vocis et hoc verbum sum es fui.

Uerbum impersonale sic est tertiis personis singularis numeri passiue vocis: nisi quod in circunloquijs participium est quasi substantiuum in genere neutro.

¶ De verbis irregularibus et defectiuis. Capitu. vij.

Um es fui esse ens futurus.

Indicatiuo modo.

Tempore presenti Sum es est. Sumus estis sunt.

Preterito imperfecto. Eram eras erat. eramus eratis erant.

Preterito perfecto fui. fuisti. fuit. fuimus fuisti fuerunt vel ere.

Preterito plusquam perfecto fueram fueras. fuerat. fueramus ratis erant.

Futuro ero eris erit. erimus eritis erunt.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore presenti es vel sis sit. simus sitis vel este sint.

Futuro esto tu vel ille. simus estote sunto.

¶ Optatiuo modo.

Tempore presenti vtinam essem esses esset. essemus essetis essent.

Preterito vtinam fuissem fuisses fuisset fuissemus fuissetis fuissent.

Futuro vtinam sim sis sit simus sitis sint.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore presenti cum sim sis sit. simus sitis sint.

Preterito imperfecto cum essem esses esset. essemus essetis essent.

Preterito perfecto cum fuerim fueris fuerit. fuerimus fueritis fuerint.

Preterito plusquam perfecto cum fuissem fuisses fuisset. fuissemus fuissetis fuissent.

Futuro cum fuero fueris fuerit. fuerimus fueritis fuerint.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore presenti esse.
Preterito fuisse.
Futuro fore vel futurum esse.

Ero fers tuli: ferre ferendi ferendo ferendum: latum latu ferens laturus. Feror ferris vel ferre latus ferendus.

¶ Indicatiuo modo

Tempore presenti. Fero fers fert. Ferimus feritis ferunt.

¶ Imperatiuo modo

Tempore presenti fer ferat: feramus ferte ferant.
Futuro ferto tu vel ille. feramus fertote ferunto.

¶ Optatiuo modo

Tempore presenti: vtinam ferrem ferres ferret. ferremus ferretis ferrent.

¶ Subiunctiuo modo

Tempore presenti cum ferrem ferres ferret. ferremus ferretis ferrent.

¶ Infinitiuo modo

Tempore presenti ferre.

¶ Passiua voce

¶ Indicatiuo modo

Tempore presenti feror ferris vel ferre fertur. ferimur ferimini feruntur.

¶ Imperatiuo modo

Tempore presenti ferre feratur. feramur feramini ferantur.
Futuro fertor tu vel ille. ferimur feriminor feruntor.

¶ Optatiuo modo

Tempore presenti. vtinam ferrer ferreris vel ere. etur. mur. mini. tur.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore presenti cum ferrer reris. vel re. tur. ferremur mini. rentur.

¶ Infinitiuo modo

Tempore presenti ferri.

¶ Alia tempora declinantur per proportionem tertie coniugationis.

Olo vis volui velle volendi volendo volendum. volitum volitu volens voliturus.

¶ Indicatiuo modo

Tempore presenti volo vis vult. volumus vultis volunt.
Imperatiuo modo caret: sed ab eo cōpositū nolo habent in presenti noli nolite. In futuro nolito nolitote.

¶ Optatiuo modo.

Tempore presenti vtinam vellem velles vellet. vellemus velletis vellent.
Futuro vtinam velim vellis velit. velimus velitis velint.

¶ Subiunctiuo modo

Tempore presenti cum velim velis velit. velimus velitis velint.
Preterito imperfecto cum vellem velles vellet. vellemus velletis vellent.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore presenti velle.
¶ Alia tempora formantur per proportionem tertie coniugationis.

¶ De verbis defectiuis.

Es est pro eo quod edo edis edit in secunda et tertia persona singularis indicatiui modi. Essem esses esset. essemus essetis essent in presenti optatiui et in preterito imperfecto subiunctiui. esse in pñti infinitiui. estur in pñti indicatiui modi vocis passiue: que deficiunt supplentur ab hoc verbo edo edis.
¶ Fore fores foret. forent. pro essem esses esset. essent. In presenti optatiui modi et in preterito imperfecto subiunctiui reperitur; et fore pro futurū esse in futuro infinitiui. ¶ In alijs locis deficit.
¶ Aio ais ait. aiunt. in pñti indicatiui modi aiebā aiebas aiebat. aiebamus aiebatis aiebant. In preterito imperfecto eiusdem modi aiam aies aiet. in futuro eiusdem. ai in secunda persona presentis indicatiui modi. aiēs in participio presentis.

Terentius etiam inquies dixit.

¶ Inquio vel inquam inquis inquit inquiunt: in presenti indicatiui. Inquisti. in secunda persona preteriti eiusdem indicatiui. Inquiat. in tertia singulari futuri eiusdem indicatiui modi. Inque in secunda persona singulari presentis imperatiui modi: alijs in locis deficit.
¶ Queso quesumus: in primis personis vtriusque numeri presentis indicatiui modi reperiuntur in vsu.
¶ Insit pro inquit: et ouat in tertijs personis singularibus presentis indicatiui modi reperiuntur.
¶ Faxo faxis faxit. faximus faxitis faxint. In futuro tantum indicatiui modi.
¶ Ausim in prima persona singulari futuri indicatiui modi tantum.
Cedo pro dic et cedite pro dicite: in secundis personis tantum vtriusque numeri imperatiui modi.

Auete inusitatum est autore fa.

¶ Salue saluete saluere. Aue auete auere. in eisdē secundis personis imperatiui et in presenti infinitiui.
¶ Odi odisti. Noui nouisti. Cepi cepisti. Memini meministi: in voce tantum habent preteritum perfectum indicatiui et sex tempora que formantur ab eo significationem vero etiam omnium aliorum temporum.
¶ Preterito et temporibus que ab eo formantur carent. furio furis insaniui. fero tuli: ferio percussi. tollo sustuli. quatio tis. glisco is. cū verbis que dicuntur inchoatiua.

¶ De primis puerorum preexercitamentis. Cap. viij.

Artes orationis octo sunt. Nomē. Pronomē. Verbū. Participiū. Prepositio. Aduerbium. Interiectio. Coniunctio. ¶ Quatuor ex his declinātur: Nomen: Pronomē: Verbū: Participiū. Quatuor non declinantur. Prepositio: Aduerbium: Interiectio: Coniunctio.

¶ Nomen est quod declinatur per casus: et non significat cum tempore: vt hec musa muse.

Pronomen est quod ponitur loco nominis proprij: vt ego tu ille: et sunt illa quindecim tantum.

¶ Verbū est qđ declinat̄ p modos ⁊ tpa sine casu: vt amo amas aui are.

¶ Participium est quod declinatur per casus cū tempore: et deriuatur a verbo semper: vt amans amaturus.

¶ Prepositio est que preponitur nomini per appositionem: ⁊ alijs etiam partibus per compositionem: vt ab eo ad eum.

¶ Aduerbiū est qđ additū v̄bo noi aut pticipio significationē eius auget aut minuit: aut mutat. vt valde amat: minus amat: nō amat: satis doctus.

¶ Interiectio est que aliquē mētis affectum significat voce incondita: vt hei mihi: heu me.

¶ Cōiunctio est que diuersas partes orationis coniungit: vt pōpeius et cesar amat ⁊ docet.

¶ Genera nominum pronominum ⁊ participiorum quinqꝫ sunt.
Masculinum quod declinatur cum hic: vt hic dominus.
Femininum quod declinatur cum hec: vt hec musa.
Neutrum quod declinatur cum hoc: vt hoc templum.
Cōmune duorum quod declinatur cum hic ⁊ hec: vt hic ⁊ hec homo.
Cōe triū qđ declinatur cum hic ⁊ hec ⁊ hoc: vt hic ⁊ hec ⁊ hoc amans.

¶ Numeri nominum pronominum verborum ⁊ participiorū duo sunt.
¶ Singularis qui de vno tantum loquitur.
Pluralis qui de pluribus loquitur.

¶ Casus nominū pronominū ⁊ participiorū sunt septē. Noiatiuus: Genitiuus: Datiuus: Accusatiuus: Vocatiuus: Ablatiuus: Effectiuus.

¶ Declinationes noim (ad quas ēt reducit̄ participiorū declinatio) q̄nqꝫ sunt. Prima mittit genitiuū in ae diphthongum. vt musa musae. Scđa q̄ mittit genitiuū in i: vt hic dominus domini. Tertia que mittit genitiuum in is: vt hic sermo sermonis. Quarta que mittit genitiuū in us: vt hic sensus sensus. Quinta que mittit genitiuum in ei: vt hic dies diei,

¶ Declinationes pronominuꝫ quatuor sunt. Prima que mittit gtm̄ in i: vt ego mei: tu tui: sui. Secūda q̄ mittit gtm̄ in ius: vt ille illius: iste istius. Tertia ad primā ⁊ secundam nois declinationem refertur: vt meus mea meum: tuus tua tuum. Quarta ad tertiam nominis declinationem refertur: vt nostras nostratis. vestras vestratis.

¶ Coniugationes verborũ quatuor sunt. Prima q̄ hʒ a productã añ re in infinitiuo vt amo amas amare. Scd̃a q̄ hʒ e p̄ductã ante re in infinitiuo: vt doceo doces docere. Tertia q̄ hʒ e correptã ante re in infinitiuo: vt lego legis legere. Quarta que habet i productã ante re in infinitiuo: vt audio audis audire.

Immo duc sed he du/plices p/sonalis & imperso/nalis.

¶ Voces verborum sunt tres: actiua vt amo amas. Impersonalis: vt amatur. Passiua vt amor amaris.

¶ Modi verborũ quinqʒ sunt. Indicatiuus. Imperatiuus. Optatiuus. Subiunctiuus Infinitiuus.

¶ Tempora verborum quinqʒ sunt. Presens. preteritum imperfectum: preteritum perfectum. preteritum plusq̄perfectum. & futurum.

Tempora participiorũ tria sunt. Presens vt amans. preteritũ vt amatus: futurum vt amaturus vel amandus.

¶ Persone noīm pronominum & verborum tres sunt: prima vt ego amo Secunda vt tu amas: tertia vt ille amat: vergilius docet.

¶ Omnis nominatiuus est tertie persone: preterq̄ ego qđ est prime: et tu qđ est secunde: & omnes vocatiui qui sunt secunde persone.

Nomen substantiuum est qđ declinat᷑ per vnũ articulũ vel per duos tm̃: vt hic domin⁹. hic & hec homo Adiectiuum qđ declinat᷑ p̄ tres articulos vel p̄ tres diuersas termiatiões: vt hic & hec & hoc felix: bon⁹ bona bonũ.

Relati/ua p̄so/ne ante/cedentia sunt,

Relatiuum est qđ refert aliquod antecedens: antecedens vero est qđ refertur ab aliquo relatiuo.

Adiectiuũ & substãtiuũ in trib⁹ cõueniũt: i gñe nũero & casu: vt vir bon⁹.

Relatiuũ & antecedens in tribus conueniunt: in genere numero & persona: vt ego amo qui doceo.

Ntũs & verbũ in duob⁹ cõueniũt: in nũero & p̄sona vt ego amo: tu doces:

¶ Omne verbũ actiuũ vel actionẽ significãs exigit ante se noīatiuũ pro persona agenti: & accusatiuum vel aliũ casum pro persona patienti.

¶ Omne verbũ passiuũ vel passionẽ significãs exigit ntm̃ p̄ persona patienti: & ablatiuum cum prepositione a vel ab pro persona agenti.

¶ Gerundia supina & participia exigunt post se casum cum quo construitur verbum a quo descendunt.

¶ Prepositiones accusatiuo deseruientes sunt: ad apud ante aduersus aduersum cis: citra: circũ: circa: circiter: contra: erga: extra: inter: intra: infra: iuxta: ob: per: propter: prope: propius proxime: pridie: procul: post: p̄ter: penes: supra: secundum: secus: trans: vsqʒ vltra.

¶ Prepositiones ablatiuo deseruientes sunt a: ab: abs: absqʒ: cũ: coram: clam: de: e: ex: pro: pre: palam: sine tenus que aliquãdo genitiuo iungitur.

¶ Prepositiões actõ vel ablatiuo deseruiẽtes sunt. In: sub: super: subter.

¶ Prepositiões q̄ tm̃ in compositiõe repetunt᷑ sunt: am: con: dis di re se.

¶ Epitome.

¶ Casuum hoc capite inserũtur no̅ia: et vnde illorũ quodq̄ ꝛ singulum regatur orationis quatenus latine sit nobis lectori formatio.
¶ Ntĩus semp regit a verbo expresso vel sub intellecto in rõne suppositi.
¶ Genitiuus plerumq̄ regitur a nomine ex vi possessionis: nõnunq̄ ex natura nominis vel verbi.
¶ Datiuus plerũq̄ regitur a verbo ex vi acquisitionis: nõnunq̄ vero a nomine ex speciali significatione.
¶ Accusatiuus plerũq̄ regitur a verbo ex vi trãsitiõis vel a parte ante ex natura infinitiui: vel mediãte prepositione: nonnunq̄ etiam a nomine adiectiuo vel verbo vel a participio ex vi senechdoches. Immo medio aduerbie.
¶ Vtĩus semp regit a verbo scd̃e psone ipatiui modi in rõne suppositi.
¶ Ablatiuus plerũq̄ regitur a verbo mediante prepositione: nonnũq̄ ex speciali nominis vel verbi significatione.
Effectiuus plerũq̄ regitur a verbo vel participio ex vi instrumenti quo aliquid fit: aliquando ex vi comparationis: aliqundo ponitur absolute.

¶ Liber secũdus de genere ꝛ declinatione nominum: et de preteritis supinisq̄ verborum.

¶ Capitulum primum de genere nominum.

¶ Epitome.

¶ Genus quotuplex sit in no̅ie alijsq̄ orationis q̄ per genus declinant partibus hẜ inuenis: ꝛ quomodo vnũquodq̄ discernatur ab alio.

Femina masq̄ genus nullo monstrante reponunt.
Mascula sunto tibi quasi masculs: femineumq̄
Sit quasi femineum: mars est pro teste: venusq̄.
Est duplici genere recipit quod sexus vterq̄.
Est commune trium quod ad hec iugis quoq̄ neutro.
Menses cum fluuijs sexu distingue virili.
Arboris est nomen muliebre. Sed excipiatur.
Hic rubus ꝛ dumus folijsq̄ oleaster amaris.
Neutra siler: robur: cum subere iunge laburnum.
Insula cincta mari nauis: cunq̄ vrbe poema.
Feminei generis sunt causa significati.
¶ Dictio non nomen pro nomine sit tibi neutra.
Neutras pone notas seu grecas siue latinas.
Sepe tamen profert mulitebres sermo latinus.

¶ Epitome.

¶ Nomia in a terminata demptis aliquo: officiorũ ꝛ grecis nominibus

et per tertiam declinationē inflexit q' sint generis feminini liquido mon
stratur: et cuius sit alia quoqꝫ nomina generis.

Omen quod fit in a finitum dic muliebre.
Accedunt maribus popa venter scriba lanista.
Scurraqꝫ cum lixa finus adria vacia pansa.
Vernaqꝫ cum rabula calculaqꝫ aggrippaqꝫ iunges.
Et quod ab es greco constat venisse latinum.
Cuius femineum plerunqꝫ fit in tria vel tis.
Quod declinatum dat tertia dictio neutrum.
Compositum a verbis esto commune duobus.
¶ Neutrum nomen in e: muliebria sint tibi greca.
¶ Unum nomen in i. Sed neutrum ponito gummi.
¶ O finito dabis maribus velut vnio gemma.
Femineis iunges per io: nec habentia corpus.
Additur atqꝫ caro: cenatio: portio: quodqꝫ.
Dimisit in do: go: tamen hec sunt mascula predo.
Ordo pedo comedo spado vdo cardoqꝫ cerdo.
Cudo vel harpago: mango ligo subiicietur.
Ad duo communis homo nemo iunge latronem.
Est commune trium presto: quod sum comitatur.
¶ Neutrum nomen in u cornu est pro teste geluqꝫ.
¶ C. d. neutra dabis. reperis tamen hec quoqꝫ raro.
¶ Al neutrum ponens: tamen hic sal debet habere.
¶ El duo sunt neutris cum melle fel annumeranda.
¶ Nil nihil est neutrum. Vigil et pugil esto duorum.
¶ Solus in ol. est sol. Hic consul dicitur esse.
Sed tamen ad duo sunt communia presul et exul.
¶ Sit commune trium tibi nequam: nec variatur.
¶ Um neutris iunges: templo sit tibi templum.
¶ Grecum nomen in an et in in sit semper et est mas.
¶ En dabitur neutris: sed sunto mascula lichen.
Ren splen atqꝫ lyen: atagen cum pectine flamen.
Addis hymen: et quod cano composuit tibi nomen.

¶ Nomen in on grecum tibi sit: maribusq; repones
Barbiton et sindon sunt femineis adhibenda.
Est neutrum quod non declinat tertia nomen.
¶ Nomen in ar neutrum: sed par tria debet habere.
Et finita tibi sint mascula: neutra tamen sunt.
Spinter. iter. ruder. laser. piper atq; papauer.
Et cum vere siler. uber. cicer. adde cadauer.
Zinziber et tuber. cum matre reponito linther.
Commune est pauper cum pubere degener vber.
¶ Ir maribus iunges. Ir gadir sint tibi neutra. Ir.
¶ Mascula sunt et in Or; Muliebris ponitur arbor. Or.
Neutra dabis tantum cor. ador. cumq; equore marmor.
Collatiua duplex retinent genus: et memor: auctor.
Et quod componit corpusq; colorq;: decusq;.
¶ Ur naturale dabis. Sed mascula sint tibi quinq; Ur.
Turtur auis: piscis: vultur: satur: astur et anxur.
Communis generis tria sunto fur: ligur augur.
¶ Femineum pones quod in as finitur vt estas. As.
Sed iunges maribus as assis: vas vadis: et mas.
Neutra tamen dices vas vasis: fasq; nefasq;.
Sit commune trium nomen gentile. Dabuntur
Partim feminea tibi partim mascula greca.
¶ Esto nomen in es muliebre. virilia sunto
Limes pes fomes. termes cum palmite trames. Es.
Et gurges. verres merges cum poplite magnes.
Et paries: aries: stipes: cespesq; satelles.
Atq; dies mediusq; dies pro tempore certo. Dies est in hac significatione feminine iungitur.
Et grecum prime: vel quod dat tertia nomen.
Sed communia sunt miles: comes: atq; superstes.
Antistes: cocles: diues cumq; hospite sospes.
Et pedes interpres eques indiges heres hebesq;. Sonipes semper masculinum est.
Et teres et prepes locuples et perpes et ales.
Inquies et vates: quod format pes sedeoq;.

Is. ¶ Est quoq nomen in is muliebre: sed esto virile.
Corbis et edilis: fascis quoq piscis et axis.
Sodalis familiaris pro amicis natalis riualis masculina sunt. Et collis vermis: et callis follis et ensis.
Mensis cum vecti: positis glis fustis et anguis.
Et torris caulis lapis vnguis torquis et orbis.
Et sanguis cucumis: iunges cum vomere puluis.
Queq silent alij lybis atq canalis aqualis.
Et quibus n preit is. Et quod componis ab esse.
Adiectiua dabis communia: iunge tricuspis.
N.is. Samnis. dis. iuuenis ciuis testis canis hostis.
Nomen in os daditur maribus: sed feminieis sunt
Os, Hec addenda duo dos cos: neutris epos argos.
Et chaos atq melos: iunges os oris et ossis.
Est commune duum bos custos atq sacerdos.
Et que componit potis et pote compos et impos.
Us. ¶ Vos declinatum per quartam siue secundam.
Dic maribus iunctum: sed femineis referantur
Aluus humus vannus ficus domus et colus addis.
Porticus atq tribus coniungis: acusq manusq.
Ergo hec paradisus et hic paradisus. Et que vertentes permutant greca latinis.
Hoc plerunq gradu: maribus quandoq reponis.
Hec tria neutra facis: virus vulgus pelagusq.
¶ Tertia quod nomen declinat dicito neutrum.
Sed duo mascula sunt lepus et mus: sed tamen ista.
Femineo genere sunt virtus atq iuuentus.
Et palus atq salus: et quod dat seruio nomen.
Atq pecus pecudis incus subscusq senectus.
Sint coniuncta tribus vetus inter cusq duobus.
Sint coniuncta tibi tria tantum: sus lygus et grus.
Aes. ¶ Masculus est hic pres: sed neutrum dicitur hoc es.
Et duo feminea laus laudis: fraus quoq fraudis.
Aus. S. S muliebre datur: si consona iungitur illi

Attamen esto mas fons: dens pons. vulnificus seps.
Et cum monte calybs et arabs: polisyllaba iunges.
In quibus ante venit p litera: quod probat hydrops.
Et partes assis tamen est commune duorum.
Celebs et princeps infansque bifronsque parensque.
Adiectiua tribus iungunt sua significata.
Neutrum pone caput. git sinciput occiput et frit.
Si monosyllaba sunt: et in x finita referto. X.
Femineo generi: sed thrax: phrix mascula rex grex. X.
Et calx cum pedis est: nam calx hec stringit arenam.
Ad duo dux facies commune: huic adijce coniunx.
Sunt polisyllaba in ax tibi tantum mascula thorax. Ax.
Nicticorax limax dropax cum storace abraxque:
Et duo feminea tibi sunt cum smilace fornax.
Ex finita tibi sunt mascula. Feminea halex. Ex.
Et forpex vibex carex imbrexque supellex.
Quod fit in ix nomen muliebre est: excipe fornix.
Atque cilix phenix et onix mastix et iaspix. Ix.
Atque cilix et orix natrixque calixque varixque:
Que dantur maribus: voluox quoque iungitur illis.
Femineis addes solox celoxque phalanxque.

De genere dubio. Ox.

Epitome.

Ambigui generis pauca nomina hoc caput complectitur atque masculina quedam que feminina sua in is aut in a terminant.

Ambigui generis tibi tradunt pauca poete.
Cum talpa: damma: cardo: panthera: cupido.
Et margo: bubo: finis cum puluere clunis.
Atorquis stirps et adeps cum scrobe specusque penusque.
Cortex atque silex: cum pumice linxque laterque.
Et nomen lapidis quod gignit sardus onixque.

De nominibus masculinis que ex diuersis terminationibus mittunt femininum in a vel in is.

Draco dracena. Leo leena vel lea. Caupo caupona. Fullo fullona. Latro latrona. Lacon lacena. Tubicen tubicina. Tibicen tibicina. Lyricen

Hec a prisciano mobilia dicuntur.

lyricina. Fidicen fidicina. Siticen siticina. Cornicē cornicina. Oscen oscina. Flamē flamina. Astur asturica. Antistes antistia. Sambucistes sambucista. Sambucistria sambucistrie. Cytharistes cytharistria. Cymbalistes cymbalistria. Tympanistes tympanistria. Psaltes psaltria. Prophetes vel propheta prophetis prophetidis vel ꝓphetissa. Poetis vel poeta poetis idis: vel poetissa. Scythes vel scytha scythis idis. Sarmates vel sarmata sarmatis tidis. Magnes magnetis vel magnesia. Crea cretis vł cressa. Moabites vel moabita moabitis idis. Hospes hospitis. Sacerdos sacerdotissa. Custos custodia. Nepos neptis. Lybs lybissa. arabs arabissa. Calybs calybissa. Ethyops ethyopissa. Thrax thratissa. Cilix cilissa. Phenix phenissa. Phryx phrygia. Rex regina.

¶ De quinqꝫ nominum declinationibus. Cap. ii.

¶ Epitome.

¶ Deriuata hoc capite monstrantur suorum imitari naturam primitiuorum preter pauca quedam: & quod nomina neutra secunde tertie & quarte inflexionis accusandi casum vocandi nominatiuos habent in vtroqꝫ numero similes. & quod vocatiuus recto est vt plurimum similis datiuusqꝫ ablatiuo semper in numero plurali.

Ne sit opus toties eadem precepta resumi:
Accipe que teneas in nominibus variandis.
¶ Compositi formam simplex: & compositiuum:
Simplicis obseruant: exanguis dat tibi sanguis.
A pede fit vulpes & apes: nec regula seruit.
Impubis dat eris: sed pubes dat tibi pubis. — Impuber potius.
Est requies quinte: declinat tertia simplex.
¶ Quartus cum quinto semper recto similantur.
In neutris: sed in a pluralem ponis vbiqꝫ.
¶ Estqꝫ vocatiuus recto similis prope semper
Preterquam quinte pluralibus in genitiuis.
Syllaba nonnunquam colliditur: vt capitales.
¶ Tertius & sextus plurales assimilantur.

¶ De prima nominis declinatione.

¶ Epitome.

Quinqꝫ habere terminationes presens docet litera nominatiuum tres genitiuum: quatuor datiuum duos casus vero accusandi vnam vocandi vero & auferendi casus in a desinere plurales vero recti in e genitiuum in arum datiuum & ablatiuum in s paucis demptis que in abus terminant & accusatiuum in as desinere.

Um sint quinqꝫ puer declinandi tibi forme
Quas vnus varijs ex recti dat genitiuus.
Prima fit in as:es:sed grecis atqꝫ latinis.
¶ Est genitiuus in ae diphthongon.sed tamen ai
Dat tibi nonnunquam:dat ⁊ as:sed ⁊ id quoqꝫ raro.
Octo trium generum sunt nomina que dant in ius.
¶ Pone datiuis ae diphthongon:sed genitiuus
Cum tibi fiet in us:us rapta pone datiuum.
¶ Omnibus ex rectis finitur in an tibi quartus.
Atqꝫ vocatiuus fit in a:cui iungito sextum.
Rectus pluralis fit in ae:genitiuus in arum.
¶ Atqꝫ datiuus in is finitur:pauca tamen sunt
Que faciunt abus:velut est equa:filia nata;
Mula:dea:liberta:ambabus iunge duabus.
¶ Accusatiui plurales as tibi mittunt.

Dat legē dum ex sub audi tur gtūs

¶ Epitome.

¶ De secunda nominis declinatione.

¶ Sex etiam habere terminationes in nominatiuo secūdā inflexionez hoc instruimur capite ⁊ alios casus.vt mittant ⁊ finiāt docet sole clari⁹.

Litera dat rectis tibi sex.er.ir.ur.vel us aut um.
Atqꝫ eus diphthogon:sed ⁊ hanc tātummodo grecis.
¶ Fit genitiuus in i:sed rectum non superabit.
Excipias giber:lacer:et socer:asper;adulter:
Presbiter:atqꝫ liger:miser:⁊ gener:⁊ tener.addes,
Et prosper:dexter.puer:⁊ quod fit tibi nomen.
A gero siue fero:vir treuir:iunge saturqꝫ.
Bacchus ⁊ ingenuus liber:cui iungis iberum.
Sed diphthongus in eus ei dat vel ei genitiuo.
Atqꝫ datiuus in o dabitur:cui iungito sextum.
Accusatiuo um dat declinatio nostra.
Us recti mutans in e casum pone vocandi.
Sed dices fili:fluuius:deus atqꝫ latinus.
Si tamen est proprium per ius:tunc us rapiatur.
Rectus pluralis fit in i:genitiuus in orum.
Atqꝫ datiuus in is.sed dat tibi dij deus ⁊ dijs.
Accusatiui plurales os tibi mittunt.

Nominibus neutris in a vertitur i genitiui.l

¶ De tertia nominis decinatione. ¶ Epitome.

¶ Due desexaginta nominum tertie declinationis terminationes hic cõstant: quarum recti qualiter & obliqui in vtroq; numero finiãtur: hic liquido cernas.

Ertia diuersos dat declinatio fines.
Et quanquam varie tamen exit in is genitiuus.
Ex a ponit atis. ex e facit is genitiuus.
Onis ab eo fiet: per inis nonnulla dabuntur.
Cardo ordo: turbo: ac homo nemo iungis apollo.
Et quod feminei generis datur in do vel in go.
Anedo dat onis: seu bomum: siue sit arbos.
Ast anio & nerio dant enis. dat caro carnis.
C. Lac tibi dat lactis: halec halecis habebit.
Bogat format udis nostri dixere dauidis.
L. Additur is post l: sed lis mel felq; recepit.
L. Nomen quod fit in n assumit is in genitiuo:
N. Men finita dabunt in is: & quod desinit in cen.
Men. Atq; vnguen pecten: iunges cumq; inguine gluten.
On. Et quandoq; datur ex on genitiuus in ontis.
R. ¶ Is post r iunges: tamen r sibi far geminabit.
¶ Eris dat acer: volucer alacer: bris accipit imber:
Et sua composita celeber: quibus adde saluber.
In tris plura dabis: frater: mater: pater: vter:
Accipiter venter: lynter: quod desinit in ster.
Juppitris atq; iouis dat iuppiter. O fecit exu.
Ur. Femur ebur robur iecur: at cor dat tibi cordis.
¶ Suscipit atis ab as genitiuus. Demitur inde
As. Vas vadis & vasis as assis mas maris: atque
Grecum ponit adis genitiuo ponit & antis.
Es. ¶ Cum sit nomen in es: mas aut commune duorum
Dat genitiuus itis. sed verres dat tibi verris.
Et vates vatis: dat etis paries q; aries q;.
Prepes et interpres: teres addito perpes; habes q;.

Inquies: ꝛ locuples magnes: heresq; dat edis.
Pes pedis: at nomen dat idis quod de sedeo fit.
Grecum nomen in es genitiuum mittit in etis.
In proprijs ex es facit is: quandoq; dat etis.
Es tibi femineum conuertit in is genitiuum
Sed teges atq; seges: abiesq;: quiesq; dat etis.
Merces mercedis facit in cer eris ceres exit.
¶ Is finita tibi mittit similem genitiuum. Is.
Cuspis format idis cassis: lapis additur illi.
Semis semissis dat: sanguis sanguinis: ꝛ que
Dant eris vt cucumis: vomis: ꝛ cinis: addito puluis.
Impubis iunges. Glis gliris. lisq; dat itis.
Samnis samnitis. dis ditis: adde quiritem.
Grecum mittit idis. simois: pyroisq; dat entis.
Quod fit in in ꝛ in is dabit in is: iungito pollis. In is
¶ Otis: nomen in os mittit: tamen exit in oris
Ros: flos: mosq;: lepos. Os transit in oris: ꝛ ossis. Os.
Custos custodis dat: bos bouis: ꝛ tamen ois.
Greca dabunt: vt tros: thos: minos: additur heros.
¶ Us tibi mittit oris: per eris sed plura dabuntur Us.
Hulcus: acus: viscus: fedus: cum pondere sydus:
Uellus: holusq;: scelus: funus: genus: addito v ulnus:
Munus: onusq;: latus: vetus: atq; opus: ꝛ tamen udis
Dant subscus: in cus: palus: ꝛ pecus hec muliebre.
Telluris venerisque dabunt tellusq; venusq;.
Cetera feminei generis mittuntur in utis.
Que polisyllaba sunt monosyllaba dantur in untis.
Grus ꝛ sus dat uis. intercus utis tibi mittit.
Grecum nomen in us genitiuum mittit in untis.
De pus exit odis: tibi fit pro teste me lampus.
Dat diphthongus in aes: praes praedis: ꝛ aes dabit aeris. Aes.
Dat diphthongus in aus fraus fraudis: laus quoq; laudis. Aus.
¶ Si b p phi preit x mediam dabis i genitiuo. Phi.
E mutatur in i quando e preponitur illis.
Si polisyllaba sunt tamen aucupis exit ab anceps.

Glomus esse facit glomeris apud Lucre. et Priscianum.

¶ Ponit hyems hyemis: puls pultis mittere debet.
¶ Si preit n aut r mediam dat itis genitiuus.
Lens lendis mittit frons frondis: glans quoqȝ glandis.
Nefrens nefrendis. Quod pendo libraqȝ gignit.
Ut cor dat cordis: sic que componis ab illo.
Uncia quod nomen componit mittit in uncis.
¶ Dat capitis caput: in cipitis sua compositiua. Et
Que dant crementum tibi duplex: adde supellex:
Atqȝ iter aut itiner dant lectilis hec in erisqȝ.
X. ¶ X finita dabunt (x rappa) cis genitiuo.
E mutatur in i quando preponitur illi.
Dum pollisyllaba sint vernex: halexqȝ dat ecis.
In gis multa dabis: lex: rex: grex: addito: remex.
Imqȝ petix: & frux. a coniunx coniugis exit.
Illex atqȝ aquilex: compluraqȝ nomina greca.
Syrinx & menynx: & trynx: apixqȝ lelexqȝ.
Sphinx: phryx: atqȝ phalanx. stix. strixqȝ. pharinx: larinxqȝ:
Allobrox: & oryx cum pompholige addito mastix:
Et reges Galli quorum fit rectus in orix.
In chis dant mastix & onix: thomixqȝ: dorixqȝ.
Et duo dant actis: hypponax: astianaxqȝ.
Nix niuis: atqȝ senex senis infert: nox quoqȝ noctis.
Fitqȝ datiuus in i si tollas s genitiui.
Accusatiuus sit in eo. Sed in im tibi mittunt.
Hec sitis: & tussis: vis: buris: peluis. At ista
Nauis em vel im quoqȝ facit, Dantur in em: vel in im. restis: turrisqȝ: securis:
Et puppis: febris. Sed in im tantummodo greca:
In quibus est recto non dissimilis genitiuus.
Que mittuntur in in plerumqȝ vt Naso charybdin.
¶ Nomen in e: vel in al vel in ar modo sit tibi neutrum
Exit in i sexto: sed in e perpauca dabuntur.
Far: preneste: iubar: soracteqȝ: gausape: nectar.
Mittis in i menses. Et in al gentilia iunges.
E. ar. al. Et que fecerunt vel in in vel in im tibi quarum.
Nam que dantur in im vel in em dant i vel e sexto.

Ciuis: auis: nauis: clauis: iungatur ⁊ anguis.
Unguis: ⁊ amnis: vectis: postis: neptis: ⁊ ignis:
Strigilis: ⁊ classis: pugil: ⁊ vigil: atq; suppellex.
Adiicitur his imber: verbaleq; quod facit in trix.
Adiectiua trium generum vel in i vel e pones:
Dummodo neutra per e non declinet tibi rectus:
Que sic declinans per i tantum mittere debes.
Degener: et pauper: huber cumq; hospite sospes:
Dant ablatiuos per e tantum. Plus quoq; pluri:
Ast ablatiuos per e solum cetera mittunt.

Ectus pluralis fit in es: cui iungito quartum:
Quod si mittis ium pluralibus in genitiuis.
Accusatiui quandoq; per is tibi fient.
Cum dedit i sextus: per ia tibi neutra dabuntur. Z.
Collatiua tamen per a solum mittere debes.
Plus ⁊ pluſtre: vetusq; adduntur comparatiuis.
¶ Dat genitiuus ium: si finit in i tibi sextus.
Tolle vigil: pugil: ⁊ supplex: opifexq; vetusq;.
Artifici memor: ⁊ consors addatur in orsq;. R.
Preterq̃ pluri iunguntur comparatiua.
Et que de capio componis iungere debes.
Ablatiuus in e si desinit um tibi mittit.
Sed per ium dabit as: mas: vas vadis: ⁊ caro corq;.
Os nix: nox: samnis: lis: dis: glis: adde quiritem:
Et que dantur in es: nec crescunt in genitiuo:
Excipias: tamen hec iuuenis: panisq;: canisq;: et
Que monosyllaba sunt: quibus s b preuenit aut p.
Et quibus l aut n aut r subit s: subit aut x.
¶ Nomen in es tantum pluraliter i variatum. obus
Mittit ium: sed ⁊ um penitus si consulis sacres. p[illegible] p
Atq; boum dat bos: sed bobus pone datiuo. du[illegible]it.
Datq; datiuus ibis. dat atis: sed cum dat a rectus.

¶ De quarta declinatione nominum.

¶ Epitome.

¶ Quod duas habeat quarta declinatio terminationes: ⁊ qualiter obli-

tuos terminet et rectos: hec litera monstrat.

Uarta dat us recto: dat et u: sed dic variari.
Plurali tantum. Genitiuus in us tibi fiet.
Sepe datiuus ui: sed et u non sepe reponit.
¶ Accusatiuo dabis um: dabis u quoque sexto.
Rectus pluralis fit in us. Cui iungito quartum.
¶ Dat genitiuus uum: sed ibus tu pone datiuo:
Dant u bus hec tantum: ficus: tribus: arcus: acusque.
Et partus: portus: lacus: et quercus: specus: artus:
Cumque veru questus: quod quero dat tibi nomen.

Ficis melius facit. Questus semper quam stibus facit.

¶ De quinta nominis declinatione.

¶ Epitome.

¶ Unicam cum habeat quinta declinatio terminationem: qualiter casum vnumquemque mittat: hoc docet caput.

Uinta dat es tantum rectus. genitiuus in ei.
Atque datiuus erit. Em quartis. E dato sexto.
Rectus pluralis fit in es. cui iungito quartum.
Erum ebusque dabis genitiuis atque datiuis.

¶ De nominibus anomalis. Cap. iii.

Unt quedam noīa que dicuntur anomala: hoc est irregularia: aut quia mutant genus: aut declinationē: aut quia carent altero numero: aut quia deficiunt certis casibus in vtroque numero.

¶ Masculina in neutra.

¶ Epitome.

¶ In enumeratione anomalorum nominum que masculinum genus in neutrum in plurali mutat: quoniam autor noster quedā omisit: illa hic inserere iudicauimus nō indecorū. addidit ergo Aldus taygetus taygeta mons et vrbs laconie: massicus massica mons cāpanie optima vina ferens: et infernus inferna: note significationis.

Menalus i. Menala orum. Ismarus ri. Ismara orum.
Gargarus ri. gargara orum. Dindimus mi. dindima orum.
Tenarus ri. tenara orum. Tartarus ri. tartara orum.
Auernus ni. auerna orum. Pileus i pilea orum.
Intybus i. intyba orum. Baltheus i. Balthea orum.
Sibilus i. sibila orum. Supparus ri. Suppara orum.
Locus ci. loca orum. vel loci. Iocus ci. ioca orum. vel ioci.
Cetus ti cete indeclinabile, Euentus us: euenta orum.

Iussus us.iussa orum. Permissus us.permissa orum.

¶ Femina in neutra.

¶ Epitome.

¶ Omisit et quedã author noster hic inserere mẽbra que ex Aldi et aliorum grãmaticorũ sententia hoc tetrasticho perstrinximus. Iuxtbus et topice et zizania pascua necnon:arbuta buccolica iunge altilis atqz suppellex. Ethica rhetoricaqz georgica pergam⁹.et sunt singl'a feminei gñis: pl'alia neutra.

Pascua e.pascua orum. Carbasus i.carbasa orum.

Supellex supellectilis.supellectilia supellectilium.

Pergamus pergami.pergama pergamorum.

¶ Neutra masculina.

¶ Epitome.

¶ Preter hic enumerata habes elisium qui est locus fortunatorum in medio inferorum.et filum fili:vel filum orum.

¶ Neutra que in masculina vertuntur.

Porrum ri.porri orum. Rastrum i.rastri orum.

Celum li.celorum. Argos i.argi argorum.

Frenum i.freni vel frena frenorum. Capistrum i.capistri orum vel a.

¶ Neutra in feminina.

¶ Epitome.

¶ Neutra hic q̃ in feminina vertũtur:sed post Phocã iungis amygdalũ.

Epulũ epuli.epule arũ. Delitiũ delitij.delitie arũ. Balneũ i.balnee arum.

Cepe indeclinabile.cepe ceparum.

¶ Varie declinationis nomina.

¶ Que nomina secundum declinationes variantur.hic habentur:eadem tamen significatione retenta.

¶ Iugerum ri.iugera orum. Vas vasis:vasa vasorum.

Penus oris.penus us. Specus.i.specus us.

Laurus i.laurus us. Pinus i.pinus us.

Quercus i.quercus us. Cornus i.cornus us.

Ficus i.ficus us. Colus i.colus us.

Domus i.domus us. Arcus ci.arcus us. Fastus i.fastorũ.fastus fastuum.

¶ L. Man. L. Man. F. inferno. Plutoni tricorpori uxori charissime Proserpine:tricipitiqz cerbero munus mecũ ferens damnatam dedo animã vivaz. Scipio patrijs Camertibus a sale ex Lybia incolumes restituerat in P. que hoc mẽ condo monimento:ne obrutis domos lapsu filijs sex:quos desolata orbitate superfim misera.vixi annos.lvj.M.j.dies quinqz horas scit nemo.Vale vita.

¶ De masculinis plurali carentibus.

¶ Epitome.

¶ Que noĩa masculina plurali carent hic enarrantur:si tamen post Pho-

cam ꝛ Aldum iungis hesperus: sal oris condimentum: puluer viscus aer ꝛ ether. Sanguis inis. Limus i. Fumus i. Fimus i. Muscus i. Mundus i. Pontus i. Nemo inis. Sol solis. Vesper eris. Carcer eris.

¶ Feminina plurali carentia.

¶ Epitome.

Hoc membrum que feminina pluralem non habent continet: sed tamē cū Aldo adde salus: lues soboles sit iūcta sitisq;: gloria res fides ꝛ quinte plurima clisis vespera cum rabie iuncta est abiesq; iuuentus plura que q; inuenies: sed sunt satis ista superq;.

Vita vite. Gloria glorie. Fama fame. Gaza gaze. Juuenta iuuente. Senecta senecte. Cholera cholere. Fuga fuge. Culpa culpe. Prosapia prosapie. Memoria memorie. Eloquentia tie. Sapientia sapientie. Diligentia diligentie. Socordia socordie. Negligentia negligentie. Parsimonia parsimonie. Auaritia auaritie. Vecordia vecordie. Stultitia stultitie. Insania insanie. Amentia amentie. Dementia dementie. Arena arene. Humus humi. Mors mortis. Fames famis. Sitis sitis. Lux lucis. Pax pacis. Pix picis. Salus salutis. Lues luis. Tabes tabis. Labes labis. Proles prolis. Soboles sobolis. Indoles indolis. Strues struis. Tussis is. Bilis is. Paupertas paupertatis. Fides fidei. Rabies rabiei. Pernicies perniciei. Caries cariei. Dies diei pro tempore.

¶ Neutra plurali carentia.

¶ Epitome.

¶ Neutris plurali carentibus hic insertis. Adde solum vitrum nitrumq; penumq; crocūq;. Mamona ac iunges nō declinabile virus. Mānaq; cū pasca vulgus pelagusq; geluque. Lac odor addātur q̄ vix pluralia seruāt Vulgus i. Pelagus i. Virus i. Pus puris. Baratrū i. Fenū feni. Cenum i. Viscum i. Eruum i. Justitium ij. Lethum i. Lutum i. Solium ij. Senium senij. Salum sali. Ador. Fas. Nephas indeclinabilia. Nil nihil nihilū. Instar. Utrum tri. Necesse necessum. Halec cis. Ver veris.

Plurali preterea numero carent propria nomina deorum: hominum: montiū: siluarū: fluuiorū: insularū: vrbium: ceterarumq; rerum: nisi que plus aliter declinantur. Dicimus tamen scipiones: fabios: metellos: ꝛ eiusmodi ꝓpria virorum nomina in numero plurali. Sed tunc appellatiua potius quā propria dicenda sunt.

¶ Noīa quoq; elementorū: vt aer ignis aqua terra ether: ꝛ metallorum vt aurū argētū plumbū: ꝛ noīa significantia res aridas ꝛ liquidas que in pōdus ꝛ mensurā referuntur: vt triticū, cicer oleū acetū: q̄ tn̄ nōnunq̄ pluraliter efferuntur: maxime cum partes illarū rerum significare volumus: vt cum dixi vinum simpliciter omne vinū significaui. Cum vero dixi vina in plurali multas vini diuersitates: puta falernum: albanum fundanum significaui,

¶ De masculinis singulari carentibus.

¶ Epitome.

¶ Hec sunt pluralia masculina que singularē nō habēt: et preter hec addātur proceres tatiēses: quintiliūq;. Antiates locri fasces carpiq; laresq;: Jasontes lontesoz simul vult iungier Aldus.

Cani orum. cācelli orū. Fasti orum vel fastus uum. superi orū inferi orū. loculi orum. posteri orum. pugillares tum. codicilli orū. Antes tum. casses tum. carceres carceruz. furfures furū lemures urum. manes tum celites tum. maiores orum. minores orū. natales nataliū. optimates optimatum. primores primorum. proceres pcerū penates tum. quirites quiritū. sales salium. vepres veprium. Artus artuum.

¶ Feminina singulari carentia.

¶ Epitome.

¶ Ista sunt feminina q̄ singulari carent: quibus addunt ambages phocas aldus queq; trigas et phaleras: crates et gades. Blāditieq; delitieq; fores: quibus inficie exquilieq;.

¶ Argutie arum. antie arū. Edes ium. atenne arum. Bige arum. Quadrige arum. Copie arū. Cune arū. Cerimonie niarum. Calende arum. Diuitie arum. Dire arum. Excubie excubiarum. Exuuie arum. Exequie arum. Ferie feriarū. Facetie arum. Fortune fortunarum. Gene genarū. Gingine arum. Inferie inferiarū. Inimicitie arum. Illecebre arum. Inducie induciarum Insidie arum. Idus iduum. Latebre brarum. Lares ium. Litere arū. Mine minarum. Manubie manubiarum. Nundine arum. Nuge nugarū. Nuptie arum. None arum. Uenie arum. Nares riū. Opes opū. palee arum. Prestigie prestigiarum Plage arum pro rheti. Primitie arum. Quisquilie quisquiliarū. Reliquie reliquiarum. Sortes ium. pro oraculo. Sordes sordium. Scope scoparū. Scale scalarum. suppetie suppetiarum. Sentes ium. Therme thermarum. Tenebre tenebrarum. Triche tricharum. Ualue valuarum.

¶ Neutra singular. carentia.

¶ Epitome.

¶ Neutra pluralia que singularem nō habent hic cōplectuntur: preter. Seria cū rastris: addasq; ceraunia tempe. Libaq; cū spolijs: carchesia. rostra: cythera. Classica: serta simul effataq; bactraq; et exta. Namq; Diomedes hec iungit nomina et Aldus.

¶ Arma armorum. Castra castrorum. Crepundia orū. Cunabula orū. Incunabula orum. Cibaria orum. Exta orū. Ilia iliū. Iuga iugorū. Iusta orum. Lustra lustrorū. Menia niū. Magalia liū. Mapalia lium. Precordia orū. Spolia orum. Serta orum. Sponsalia orum. Tripudia orum. Tempe. Tot. Quot. pondo.

¶ Festorum quoq; nomina: vt saturnalia orū: vel ium. Bacchanalia orū.

vel ium. Vinalia orū vel ium. Agonalia orū vel ium. Quinquatria orū vel ium. Neptunalia orum vel ium. Vulcanalia orum: vel ium. Lupercalia orum. vel ium. ⁊ eodem modo de reliquis. Libri quoque authorum qui grece: aut ad imaginem grecorū opera sua inscripserūt: vt rethorica orū. Economica orum. Eticha orū. Buccolica orum. Physica orum.

¶ Cōmunia tria sunt generū nomina numeralia: carentque numero singulari preterque vnus vna vnū: qđ caret numero multitudinis: nisi cū iungitur nominibus pluraliter declinatis. Sunt autem omnia indeclinabilia vsque ad centum preterque tria prima: hoc est vnus vna vnum. duo due duo: tres tria. Singulari ꝑterea nūero carēt nōia diuidua siue per certos nūeros distributiua: vt singuli singule singula: bini bine bina. terni terne terna: quaterni quaterne quaterna: quinqueni quinquene quinquena.

¶ Nomina certis casibus deficientia.

¶ Vocatiuo carēt nomina interrogatiua: vt quis: qualis: quantus: cum interrogatiue ꝓferuntur. Et infinita: vt quidā aliquis. Et relatiua: vt qs: qualis: quātus: cum aliquid referūt. Et negatiua: vt nullus: nemo. Et distributiua: vt ambo: vterque: ⁊ q̄ supra memorauim⁹. Bini bine bina. Terni terne terna. Ius iuris. Rus ruris. Os oris. Mare maris. Et nomina quinte declinationis: preterque hic dies: ⁊ hec res genitiuo datiuo ⁊ ablatiuo pluralibus deficiunt.

Satias vel saties tantū nominatiuum habet singularis. Presto vtriusque numeri nominatiuum habet.

Expes o expes nominatiuum ⁊ vocatiuum tantum habet.

Fors o fors a forte nominatiuum vocatiuum ⁊ ablatiuum singulares.

Vis vim o vis a vi nominatiuum accusatiuum vocatiuum ⁊ ablatiuum tantum habet.

Presto accusatiuum vsitate habet.

In plurali vires viriū viribus integrum est: siue sit a vis vel aliūde. Tabi a tabo genitiuum ⁊ ablatiuum tantum habet.

¶ Ditionem a ditione. Laterem a latere. Vicem a vice accusatiuum et ablatiuum singularem habent. Laterem vero et vicem in plurali integra sunt.

¶ Tantundem ⁊ tātūdem nominatiuum ⁊ genitiuū ⁊ accusatiuum singulares tantum habēt. O macte. macti tantum in vocatiuo vtriusque numeri reperitur. Sponte. Impete. Natu. obice. Noctu. Diu ablatiuum tātum habent numeri singularis.

Suppetias ⁊ inficias accusatiuum tantum pluralem habent.

Grates nominatiuum accusatiuum ⁊ vocatiuum plurales.

Opis opem ab ope. nominatiuo datiuo ⁊ vocatiuo caret.

Verbere tantū in ablatiuo in plurali verbera verberum integrum est.

¶ De preteritis verborum. Cap. iiij

Ompositi formam simplex: et compositum.
Simplicis obseruat verbum quod ponis vbiq̄.
Preter venundo: circundo. do quoq̄ pessum.
A do compositum declinat tertia: iunges
Quod lauo; quoq̄ cubo componens mittit in umbo.
Et mico dat micui: sed dimico mittit in aui.
Dat manco mansi: sed in e pro pre minui dant.
Atq̄ oleo dat: ui: sed in eui compositiua.
Et cio vel cieo ciui: sed compositiua.
Semper sunt quarte: lego legi: sed tamen exi
Hec tria dant intelligo: negligo: diligo tantum.
Dat cecini q̄ cano: per ui sed compositiua.
Dat sapio sapere: sed resipio resipere.
Quod trahis a pario infinitiuum dat in tre.
Quod si preteriti geminetur syllaba prima:
Verbaq̄ componas: ex illis tolle priorem.
Quant retinent posco cum disco. stetiq̄ dediq̄.
Dic pupugi cum re: sed cum prepone cucurri.

De preteritis prime coniugationis.

Reteritum prime facit aui: demito pauca
Que mittunt in ui diuisas: vt crepo nexo.
Et cubo: quodq̄ tono: sono: iunge domo: vetoq̄.
Et seco cumq̄ mico: frico: sed duo dant et in aui:
Hec plicat atq̄ necat: sed de iuuat accipe iuui.
Preteritum do sto: do misere stetitq̄ deditq̄.

De preteritis secunde coniugationis.

Reteritum per vi vocales pone secunde.
Ardeo mulceo rideo suadeo torqueo dant si.
Algeo mulgeo fulgeo turgeo iunges.
Urget et indulget. manet heret sorbeo sorpsi
Siue bui: iubeo iussi: quod et s geminauit.
In xi pretereunt hec frigeo: conniueoq̄.
Augeo: mulgeo: lugeo: luceo. Quatuor in di
Mittunt preteritum que sunt video sedeoq̄.

Urget di gestis eligant legi.

Strideo seu strido: cum prandeo. Sed tamen addes
Quorum preteriti geminatur syllaba prima.
Hec sunt mordeo: spondeo: pendeo: tondeo tantum.
A leo siue pleo deductum mittit in eui.
Adde fleo atque neo: sed dat cieo tibi ciui.
Neo. Dic oleo per ui diuisas: sed ueo dat ui.

De preteritis tertie coniugationis.

Ertia preteritum diuerso fine reponit.
Dat iacio ieci: facio feci: tamen exi
Allicio mittit: et pellicio: illicioque:
Sepio est in prima. Quod spicio verbum componit iungitur illis.
Elicio dat ui diuisas: meioque minxi.
Dat fodio fodi. Sed dat fugio quoque fugi.
Dat rapio rapui: sapio sapui atque sapiui.
Cepio dat cepi: formatur et incipit inde.
Et quatio quassi s geminans cupioque cupiui.
Dat pario peperi sed dat capio quoque cepi.
U si vocalis preuenerit u tibi purum
Preteritum per ui diuisas ponere debes.
Et fluo dat fluxi: struo struxi: sed pluo plui.
Si tamen u liquidum precit o: tunc preterit in xi.
Ut tingo lingo coquo: sed dat linguere liqui.
Quatuor in uo sunt hec voluo: soluoque caluo
In ui preteritum mittentia: viuoque vixi.
Bo. Bo finita dabis in bi: sed nubere nupsi:
Scriboque dat scripsi. Per ui que de cubo ducis.
In ui preteritum mittit quod desinit in sco.
S tamen ablata. De posco mitte poposci:
De disco didici: sed preteritis caruere
Glisco cum verbis que dicunt inchoatiua:
Mutua vel capiunt a verbis vnde trahuntur.
Compesco dat ui. dispesco iungitur illi.
Ico dat ici: vincoque vici: parco peperci
Do. Seu parsi. dico dixi dat: ducoque duxi.
O mutatur in i si verbum desinit in do.

N tamen amittunt tria findo:scindoque:tundo.
Sed geminat tundo tutudi:cedoque cecidi.
Pendo pependi dat:cecidi cado:pedo pepedi.
Atque tetendi dat tendo:sed di geminatur.
A do compositis:his credo:vendoque iunges.
¶ In si pretereunt hec claudo:diuido:plaudo.
Et ludo:ledo:cum rodo:radoque:trudo.
Et vado:cudo dat cussi:cedoque cessi.
¶ In go quod verbum finitur preterit in xi.
Spargo sparsi:mergo mersi:tergoque tersi. Go.
Egi mittit:ago:lego:frango:pangoque iunges.
Quod dedit et pepigi vel panxi:pungoque punxi.
Sed dabit et pupugi:sed dat tetigi tibi tango. Pepigi a pago nun sis est.
¶ A veho dic vexi:sed de traho dicito traxi.
¶ Lo finita lui mittunt:dat fallo fefelli.
Et pello pepuli.tollo tetuli dedit olim.
Percello tibi dat perculsi:perculeratque. Lo.
Excului excello.de sallo dic quoque salli.
Vello dat velli vel vulsi:psalloque psalli.
¶ Mo tibi mittit ui diuisas.Sed dabis in psi. Mo.
Quatuor hec como.cum demo:sumoque:promo.
S duplici pressi premo dat:sed emo facit emi.
¶ Pono dat posui:gigno genui:cecinique
Dat cano sed per ui que componuntur ab illo. No.
Temnoque dat tempsi:sino siui:cernoque creui.
A sperno spreui:sed sterno mittit in aui.
De lino dic lini vel liui:dic quoque leui.
¶ In po pauca dabis mittentia preteritum in psi. Po.
Sed strepo dat strepui:de rumpo fit tibi rupi.
¶ Dat verro verri vel versi.dat gero gessi. Ro.
Mittis ab vro vssi:de curro mitte cucurri.
Quero quesiui:tero triui:dat sero seui.
Cuius compositum per ui mittatur et eui.
¶ So tibi dat siui.tria dant si viso:capesso: So.
Atque facesso:sed de pinso pinsuit exit.
¶ Xi duo dant plecto cum flecto:sed duo dant xi. To.

Siue xui necto cum pecto: quod dat & iui.
De mitto misi: de verto ponito versi.
Stertuit sterto: meto messuit: atq; petiui
A peto: sed sisto sisti mittit steteratq;.
Nexo preteritum per ui dat: texoq; iunges.

¶ De preteritis quarte coniugationis.

Uarte preteritum prope semper mittit [illegible]
In xi pretereunt duo: sancio: vincio tantum.
Dat salio salui: micui facis ex amicire.
Sepio dat sepsi sed ab haurio mittitur hausi.
Quorū preteritum plerumq; reponis in iui.
Fulcio: sarcio: farcio: raucio: sentio dant si.
Et venio veni: sed que pario tibi format
Preteritum per ui diuisas mittere debent.
Comperio dat eri: cui iungitur & reperire.

¶ De supinis verborum.

Reteritis in bi: tum iuncta pone supinum.
In ci finitis ctum debes ponere semper.
Dat parsi parsum. per itum sed mitte peperci.
Ex di preteritis in sum transmitte supina.
Dum deo presentis: dio vel do in sum variatur.
S geminat sedeo sessum. fodio quoq; fossum.
Scindoq; scissum: findoq; scissum: pandoq; passum.
N tamen amittunt: cum fundo: tundoq; tusum.
Dat tamen & tunsum: de tendo dicito tensum.
Uel tentum: sed edo dabit estum: mittit & esum.
A do pone datum. Sed que componis ab illo:
Si non sunt prime: per itum misere supinum:
Actum mittit ago: cum pango: tangoq;: frango.
Dat fugitum fugio: lego lectum: pungoq; punctum.
Dat fallo falsum atq; salitum.
Uello vulsum: pello pulsum: tolloq; latum.
Percello culsum dabit: excello quoq; celsum.
Emptum mittit emo: venio ventum: cano cantum.
¶ Et rumpto rumptum: capio cum sepio dat ptum.

De curro cursum: de verro ponito versum.
Dat pario paritum vel partum. Compositumq̧.
Quod venit a pario semper mittatur in ertum.
¶ In si preteritum plerunq̧ reponitur in sum. Si sum
S geminant missum de mitto: cedoq̧ cessum.
Et cudo cussum: iubeo iussum: premo pressum.
Indulsi indultum dat ꝛ indulsum: gero gestum.
Tortum vel torsum dat torqueo. Et vro dat vstum.
Sarcio sartum: farcio fartum: fulcio fultum.
Haustum siue hausum dedit haurio: cambio campsum.
¶ Quod si preteritum dat psi: ptum pone supino.
Statutum siue statutum dat sto cum sisto. Sed illud
Quod sto componit dat itum; quandoq̧ dat atum.
Que tibi dat sisto per itum misere supina.
Verteq̧ dat versum. de xi tum mitte supina.
N tamen abiiciunt hec pingno: stringoq̧: fingo.
Ringoq̧ cum meio: sunt qui dicant quoq̧ mingo.
Nexo: fluo: figo: cum pecto: flectoq̧ dant xum.
¶ Mittit itum quod vi diuisas preteritum dat.
Sed necui nectum: fricui frictum: seco sectum.
Censeo censum misceo mixtum. torreo tostum.
Et doceo doctum. teneo tentum. pateoq̧
Dat passum. careo cariturus: dat quoq̧ cassus.
¶ Si presens dat uo. cõiunctas exit in utum.
Sed ruitum semper ruo dat: que ducis ab illo
Dant tibi semper utum: rapio raptum. meto messum.
Consulo consultum: colo cultum: excelloq̧ celsum.
Deq̧ alo dic alitum: dat ꝛ altum: est occulo cultum.
Pinso pistus: texoq̧ textus: nectoq̧ nexus.
Pectoq̧ dat pexus ꝛ pectitus: ꝛ tamen entum.
Quod cano componit. Pario ꝛ sero mittit in ertum.
A micui dat ctum: dat amixi: datq̧ amiciui.
¶ In ui preterito vi semper vertitur in tum.

Poto dat potum: lauo lautum: et vtrunque dat atum.
Et caueo cautum: faueo fautum: sed adultum
Mittitur ex adolet. de pasco mitto pastum.
Dat gnitus agnosco: cognoscoque: dat sero satum.
Insitus inseui: conseui consitus atque.
Dant utum soluo cum voluo: veneo venum.
¶ Et salio saltum mittit: sepelire sepultum.

¶ De supinis verborum deponentium et communium.

Eponentium et communium verborum supina fiunt ex proportione vocis actiue: vt letor aris. leto as aui. letatum. vereor eris. vereo es. verui veritum. fungor eris. fungo is. funxi. functum.
Pauca tamen que sequuntur aliter mittunt supina.
Reor reris ratum. Misereor eris. misertum.
Fateor eris. Fassum. Gradior eris. gressum.
Patior eris: passum. loquor eris. loquutum.
Sequor sequeris secutum. fruor eris: fructum vel fruitum.
Labor eris. lapsum. comminiscor eris. commentum.
Proficiscor eris. profectum. Nanciscor eris: nactum.
Paciscor eris. pactum. adipiscor eris. adeptum.
Vlciscor eris. ultum. Obliuiscor sceris. oblitum.
Expergiscor eris. experrectum. defetiscor eris. defessum.
Queror eris. questum. Vtor vteris vsum.
Nitor eris. nisum vel nixum. complector eris. complexum.
Amplector eris. amplexum.
Tueor tueris tutus vel tuitus. Ordior iris orsum.
Experior iris. expertum. Metior metiris mensum.
Morior eris. vel iris. mortuus moriturus.
Orior eris vel iris. ortus vel oriturus.
Nascor eris. natus nasciturus.

¶ De verbis carentibus supinis. Cap. viii.

¶ Epitome.

¶ Que verba actiua supino carent: que etiam: neutra: et que deponentia hic habes ad oculum: daturque in omnibus dignascendis inuiolabile dogma.

Ctiua verba supinis carentia sunt hec. Arceo es, arcui. Urgeo urges vrsi. Timeo es. ui. metuo is. ui. luo luis lui. respuo is. ui. lingo is. linxi. linquo is. ui. Caluo is calui. labo is. bi. scabo bis: scabi. compesco is. ui: Depesco is. ui. Disco discis didici. Scando is. scandi. Ango angis anxi ambigo egis egi.

Tollo tollis tetuli. Psallo psallis psalli. Cerno cernis creui.

¶ Neutra supinis carentia.

Mico micas. micui. estuo estuas: aui. ardeo des arsi. Strideo des idi. Algeo alges. alsi. Fulgeo fulges fulsi. turgeo turges tursi. lugeo luges. luxi. frigeo friges. frixi. cõniueo cõniues. cõnixi. cõquinisco cõquiniscis. cõqueri. Sido sidis. sidi Rudo is. rudi. Dego degis degi. Satago satagis. sategi. sterto stertis stertui. Obedio obedis obediui.

¶ Et verba scḋe cõiugatiõis mittẽtia prim in ui syllabas: vt rubeo rubes. rubui. Palleo palles pallui. Pauca tñ hui9 ordinis habẽt supina hec fere

Placeo places placui placitum noceo noces nocui nocitum.

Valeo vales valui valitum: doleo doles dolui dolitum.

Caleo cales calui calitum: soleo soles solui solitum.

¶ Pateo pates patui passum.

¶ Deponentia verba supinis carentia sunt.

Reminiscor eris. Vescor vesceris. Medeor mederis.

Opperior iris. Liquor liqueris. Liceor liceris.

¶ Carent etiam supinis omnia verba preteritis carentia: vt aio ais. Furio furis. Sido sidis. Ferio feris. Sisto sistis. Quatio quatis. Glisco gliscis. Et verba que dicuntur inchoatiua.

¶ De varietate quadam in verbis. Cap. viij.

¶ Epitome.

¶ Verborum quedam diuersis inflectuntur coniugationibus eiusdẽ tñ remanẽt generis: alia per illam cõiugationem variant genere et significatiõe: et alia gen9 in cõiugatione mutãt: pterita insup inserũt q̃ a diuersis verbis ei eũtia: et quorundã verborũ triplicia pterita: et de supinis idem.

Verba diuersis cõiugationib9 declinata sunt. Lauo lauas. lauo lauis. Arto artas. artio artis. Sono sonas. sono sonis. Denso densas. denso denses. Composita a cubo cubas: vt accubo accubas. Accumbo accũbis. Procubo procubas procumbo procũbis. Nexo as. nexo is. strideo es. strido dis. fulgeo es. fulgo is. tergeo es. tergo is. claudeo es. claudo dis. conniueo es. cõniuo is. caueo caues. cauo is. ferueo es: feruo feruis. oleo oles. olo olis. rideo rides. rido ridis. excelleo excelles excello is. cieo es. cio cis. pareo pares parere. pario paris parire. potior potiris: semper prope potiri.

Orior oriris: in infinitiuo oriri.

Morior eris. vel morior iris infinitiuo mori.

Complura alia verba repertuntur diuersarum coniugationum: sed diuersi generis et diuerse significationis: vt albo albas. albeo bes: duro duras. dureo dures.

Liquo liquas. liquesco liquescis. liqueo liques. liquor liqueris.

Misereor aris. misereor misereris.

Medico medicas, medicor medicaris.
Tueor tueris tutus vel tuitus. tueor tueris. tuitus vel tuiturus.

¶ Varie significationis et coniugationis verba.

¶ Mando mandas mandaui. mando mandis mandi.
Fundo fundas fundaui. fundo dis fudi.
Dico dicas dicaui. dico dicis dixi.
Predico predicas predicaui. Predico predicis predixi.
Volo volas volaui. volo vis volui.
Lego legas legaui. lego legis legi.
Sero seras seraui. sero seris serui vel seui.
Educo educas educaui. educo educis eduxi.
Appello appellas appellaui. appello apellis appuli.
Compello compellas compellaui. compello compellas compuli.

¶ Eadem preterita a diuersis instantibus.

Aceo aces acui. acuo acuis acui.
Frigeo friges frixi. frigo frigis frixi.
Luceo luces luxi. lugeo luges luxi.
Fugeo fulges fulsi. fulcio fulcis fulsi.
Cerno cernis creui. cresco crescis creui.
Paueo paues paui. pasco pascis paui.
Pendeo pendes pependi. pendo pendis pependi.
Fero fers tuli. tollo tollis tetuli vel tuli.
Sto stas steti. sisto sistis absolutum steti.

Preterita duplicia ab eodem verbo.

¶ Plico plicas plicui vel plicaui. neco necas necui vel necaui.
Sorbeo sorbes, sorbui vel sorpsi. sapio sapis sapui vel sapiui.
Parco parcis peperci vel parsi. pango pangis pepigi vel panxi.
Pungo pungis pupugi vel punxi. vello vellis velli vel vulsi.
Lino linis liui vel leui. sino sinis sini vel siui.
Verro verris vel versi. necto nectis nexui vel nexi.
Pecto pectis pexui vel pexi: vel pectui siue pectiui.
Pectui non inuenitur. Sancio sancis sanxi vel sanciui. vincio vincis vinxi vel vinciui.
Sallo salis salui vel saliui. amicio amicis amicui vel iui.
Sepio sepis sepsi vel sepiui. Haurio hauris hausi vel hauriui.

Eadem supina a diuersis verbis.

¶ Verro verris versum. verto vertis versum.
Pateo es. pando is. patior eris passum.

¶ Supina duplicia ab eodem verbo.

Torqueo es. tortum vel torsum. Tendo tendis tentum vel tensum.
Abscondo abscondis absconditũ vel absconsum. Alo alis alitũ vel altũ.
Figo figis fictum vel fixum. Fluo fluis fluctum. vel fluxum.

Ruo ruis rurum ruitum.
Nitor niteris nisum vel nisum.

De compositione verborū cum prepositionibus.

¶ Epitome.

¶ Que verba in cōpositione preteritis iunguntur, q̄ a in e mutāt, q̄ a vel e in i: que au in e o vel u, que insuper a in u: que e in i. & postremo que u in e: & aliis quibusdam verborum considerationibus.

Prepositiones cū veniunt in cōpositionē cū v̄bis, aut corrū punt v̄bi integritate manēte: aut ipsis manētib⁹ integris verba corrūpūtur, aut inuicem prepositiōes & verba corrū punt & corrūpuntur: aut vtraq̄ manēt integra. Sed quem admodū corrūpantur prepositiones in ea parte que est de orthographia differitur, nunc quēadmodū verba corrumpantur dicem⁹ admonentes in primis.

¶ Prepositiōes in cōpositione aliq̄n augere v̄bi significationē: vt amo amas. per amo per amas. aliq̄n minuere: vt doceo doces. dedoceo dedo ces. aliquādo in totum mutare. vt mico micas dimico dimicas.

¶ De verbis mutantibus a in e.

Lacto lactas lauctaui. delecto delectas. ablecto oblectas.
Mando mandas mandaui, commendo commendas commendaui.
Patro as. aui. impetro impetras impetraui.
Halo halas aui. anhelo anhelas aui.
Sacro sacras aui. consecro, consecras aui. execror aui.
Damno damnas damnaui. condemno as aui. indemno as aui.
Apto as aui. ineptio is. vel inepti or iris.
Tracto as. detrecto as. obtrecto as contrecto as.
Arceo es. cui. coerceo ces. exerceo ces. aberceo ces.
Pario paris peperi. comperio is. reperio is. operio operis.
Posco is. paui. compesco is. dispeco: is.
Scando is scandi. ascendo is. descendo is. conscendo is.
Parco parcis parsi: vel peperci. deperco is. deperci.
Fotisco is caret preterito: a quo defetiscor eris.
Spargo gis. dispergo dispergis. conspergo gis. aspergo gis.
Carpo carpis psi. decerpo is. concerpo is. discerpo is.
Paciscor eris. pactus. depeciscor eris. depecius.
Partior iris. partitus. impertior iris dispertior iris.
Gradior eris gressus: congredior eris. digredior eris.
Patior eris passus. perpetior eris: perpessus.
Farcio is. farci. confercio is. refercio is. differcio is.

¶ De mutantibus a vel e in i.

Amico amicas aui. inimico inimicas inimicaui.

Maneo manes si. emineo emines immineo es. preemineo preemines.
Taceo taces tacui. conticeo es. reticeo es obticeo es.
Placeo places cui. displiceo es. complaceo non mutata.
Habeo habes habui cohibeo es. adhibeo es. prohibeo es.
Lateo lates latui. deliteo delites delitui.
Fateor fateris fassus. confiteor confiteris.
Profiteor profiteris. diffiteor diffiteris
Iacio iacis ieci. proijcio proijcis. reijcio reijcis.
Obijcio obijcis abijcio abijcis.
Facio facis. proficio proficis. reficio reficis.
Officio efficis. efficio afficis.
Sapio sapis sapiui. desipio desipis. resipio is. vel resipisco resipiscis.
Rapio rapis rapui. diripio diripis. arripio arripis.
Capio capis cepi. concipio concipis. accipio accipis. recipio recipis.
Cado cadis cecidi occido occidis. recido recidis. incido incidis.
cedo cedis cecidi concido concidis. recido recidis. decido decidi.
Ledo ledis lesi. collido collidis. allido allidis. illido illidis.
Quero queris quesiui. Conquiro is. disquiro is. requiro is.
Ago agis. redigo gis. adigo gis.
Prodigo prodigis: exigo exigis.
Frango frangis fregi. confringo confringis. perfringo gis.
Tango is tetigi. attingo is. pertingo is. contingo is.
Pango pangis pepigi vel pegi. impingo is. compingo is.
Cano canis cecini. concino is. precino is. accino is.
Salio salis salui. desilio is. assilio is. resilio is.

De mutantibus au in e o vel u.

Audio audis. obedio obedis.
Plaudo plaudis: complodo complodis.
Explodo explodis. displodo displodis.
Claudo claudis clausi includo includis.
Excludo excludis. recludo recludis.
Fraudo fraudas fraudaui. defraudo defruadas.

De mutantibus a in u.

Quatio quatis quassi. concutio concutis. discutio discutis. excutio excutis
Salto saltas saltaui. insulto insultas. resulto as. assulto as.
Calco calcas calcaui. inculco incultas. proculco as. exculco as.
Scalpo scalpis scalpsi. exculpo exculpis. insculpo insculpis.
Capio capis cepi. occupo occupas occupaui.

De mutantibus e in i.

Teneo tenes tenui. contineo contines continui. pertineo pertines pertinui. retineo retines retinui.

sedeo sedes sedi. resideo resides. consideo cōsides. desideo desides.
Rego regis rexi. corrigo corrigis. dirigo dirigis. erigo erigis.
Lego legis legi. colligo. colligis. diligo diligis. intelligo intelligis.
Emo emis. emi. adimo. adimis. redimo redimis. perimo perimis.
Premo p̄mis p̄ssi. reprimo reprimis. cōprimo cōprimis. iprimo imprimis.

¶ De mutantibus u in e.

Iuro iuras iuraui. peiero peieras peieraui. deiero deieras deieraui.

¶ De quibusdam aliis verborum considerationibus.

¶ Si in prima verbi positione fuerit a: etiam si in preterito mutetur semper manet in suppinis: vt do das dedi datum. sto. stas steti statū. pario paris perperi partum. tango tangis tetigi tactum. fallo fallis fefelli falsum. Si in compositione verbi a mutatur in e aliquando in preterito manet e simplicis: et a in supinis: vt frāgo frangis fregi fractum. infringo infringis infrigi infractum. aliquando a vertitur in e: vt facio feci factum. inficio infeci infectum. Sunt verba que in compositione mutant coniugationem vt do das dedi. reddo reddis reddidi.
Cubo cubas cubui. incumbo incumbis incubui.
Facio facis feci. amplifico amplificas amplificaui.
Sapio sapis sapere. resipio resipis resipere.
Sunt etiam que mutant genus in compositione: vt os is. quod est neutrū. preter eos is. adeo is et fere omnia composita ab illo que sunt actiua. facio facis qđ non habet facior faceris. Perficio perficis. habet perficior perficeris. et verificor verificaris: quod est deponens.
¶ Sunt etiam que reperiuntur tantum in compositione: vt pello pellas. appello appellas. compello compellas. clino clinas. inclino inclinas. reclinas. declino declinas. cuso cusas. accuso accusas recuso recusas. incuso incusas. sipo sipas. dissipo dissipas. Frigero as. refrigero as. Fragor aris. refragor aris. suffragor aris. Pleo ples. impleo imples. cōpleo comples. depleo deples. Leo les. deleo deles. releo reles. spicio spicis: despicio despicis: conspicio conspicis. respicio respicis. licio licis. elicio elicis pellicio pellicis. allicio allicis. illicio illicis. fendo fendis. offendo offendis. defendo defendis. pedio pedis. impedio impedis. compendio compedis. prepedio prepedis.

Specio ponit. Priscianus.

¶ Aelii Antonii Nebrissensis grammatici introductionum latinarum liber tertius qui est de crotematis. hoc est interrogationibus. quibus pueri de omnibus grammatice partibus interrogandi sunt.

Profiteri prodiscere nō legi.

¶ De erotematis grammatice. Cap. i.

Dic mihi quam artem profiteris grammaticam? Qui est grammatica? Scientia recte loquendi recteqꝫ scribēdi: ex doctissimorum virorum vsu atqꝫ authoritate colecta.
Unde dr̄ grāmatica? a grāmaticis ꝺ est līis: q̄si sciētia literaria

Quotuplex est grammatice? Quintiliano autore duplex. Historice: que in enarrandis authoribus versatur ad imitationem proposita. Et methodice: que artis precepta continet.

Quot sunt partes preceptiue grammatice? Quattuor. Orthographia: cui respondet litera. Prosodia: cui respondet syllaba. Ethymologia: cui respondet dictio. Syntaxis: cui respondet partium orationis constructio.

De erotematis orthographie. Cap. ij.

Quid est orthographia? Scientia docens quibus literis queque dictio scribenda sit.

Unde dicitur orthographia? Ab orthos quod est rectum: et grapho scribo: quasi scientia recte scribendi.

Quid est litera? Uox que scribi potest indiuidua.

Unde dicitur litera? A lituris quod antiqui in tabulis ceratis scribere solebant: et postea delere.

Quot sunt litere in vsu apud latinos? Due et viginti: et h que non est litera: sed aspirationis nota.

Quot genera literarum? Duo. quedam enim sunt vocales: quedam vero consonantes.

Quid est vocalis? Litera que per se et pura pronuntiari potest: vnde et vocalis dicitur quod per seipsam vocem habeat.

Ypsilon i[illegible] b tile.

Quot sunt vocales? Sex. a. e. i o. u. ypsilon.

Quid est consonans? Litera que nisi feriat vocalem pronuntiari non potest: vnde et consonans dicitur quod cum vocalibus sonet.

Quot sunt consonantes? Sexdecim relique a vocalibus.

Quot sunt species consonantium? Due. Nouem sunt multe. b. c. d. f. g. k. p q. t. Et septem semiuocales. l. m. n. r. s. x. z.

Quare dicuntur mute? quia comparatione vocalium et semiuocalium nihil prope sonent.

Quare dicuntur semiuocales? quia in sonoritate proxime ad vocales accedant.

Quot accidunt litere? quinque. Nomen: figura: potestas: cognatio: ordo.

Quid est nomen in litera? Uocabulum quo vnaqueque appellatur ad aliarum literarum discretionem.

Quid est figura in litera? Eius descriptio certis lineamentis terminata puta b longa: et breuis: o rotunda.

Quid est potestas in litera? Ipsa litere pronuntiatio: propter quam et figure et nomina sunt inuenta.

Quid est cognatio in litera? quedam affinitas qua alia in aliam commutatur: aut per interpretationem: vt a lida leda. aut per deriuationem: vt a tego toga. aut per compositionem: vt ab amicus inimicus. aut per declinationem: vt a facio feci.

Quid est ordo in litera? Ratio demonstrans que proponi: que subsequi debeat in pronunciatione.

Quid est ordo in vocalibus. Quod cum in dipthongon coeunt: quedam semper preponuntur: vt a o y. quedam semper postponuntur: vt i u. quedā aliquando proponuntur: et aliquando postponuntur: vt e.

Quid est diphthongus. Conglutinatio duarum vocalium in eadem sylla-ba suam vim retinentium.

Unde dicitur diphthongus. A dis quod est bis. et phthongus sonus quasi duplex sonus.

Quot sunt diphthongi quibus vtuntur latini. Sex ae: vbi supprimitur a et profertur e: vt musae. au vbi profertur a et rapitur u: vt audio: ei: vbi supprimitur e et profertur i. vt pēthei. eu: vbi: profertur e et rapitur u: vt pēthens. yi vbi vtraque vocalis in i longum profertur: vt harpyia. oe. vbi supprimitur o et profertur e: vt poena.

Quis est ordo in consonantibus? quod plures quam tres non possunt precedere vocalem: nec plures q̄ totidem succedere: vt scrobs: stirps.

Et quod si sequens syllaba incipiat a vocali: necesse est precedentem in vocalem desinere.

Ad vocales magis accinet.

Quoque si precedens syllaba in consonantem desinit: necesse est sequentem a consonante incipere. Quodque non est necesse, si sequens syllaba a consonante inceperit: precedentem quoque in consonantem desinere.

Que regule sunt vere in dictionibus simplicibus: non tamen in cōpositis.

Tractatus de orthographia.

Orthographiam qui latine interpretantur recte scribēdi scientiam appellant: ea (vt author est Quintilianus) consuetudini seruit: atque idcirco sepe mutata est. consuetudo autem illa demum est intelligenda que doctissimorum virorum vsu cōprobatur. Igitur de recta scribendi ratione tractare volentes a diffinitione litere incipiemus.

Litere diffinitio: et vñ dicatur litera.

Litera est minima pars vocis composite i. que constat ex compositione literarum. vel. Litera est vox que scribi potest indiuidua. Dicitur autem litera quasi legitera quod legenti iter prebeat. vel a lituris quod antiquiores in ceratis tabulis scribere solebant et deinde delere.

Literas ab elementis hoc distare putat Priscianus: q̄d elementa proprie dicūtur ipse pronunciationes: note autem earum et lineamenta voces representantia litere appellantur. Dicta sunt elementa ad similitudinem elementorum mundi: nam sicut illa coeuntia omne corpus perficiunt: sic litere coniuncte literalem vocem quasi corpus quoddam componunt.

Uocis differentie quatuor sunt. Articulata que ab aliquo sensu mentis proficiscitur: vt dominus: dixit. Inarticulata que a nullo sensu mentis proficiscitur: vt strepitus.

Quedam articulatarum scribi possunt: vt arma. Quedam scribi non possunt; vt hominum gemitus. Inarticulatarum quedam scribi possunt: vt

ranarum coax: et coruorum cra.

Quedam scribi non possunt: vt philomene atque hyrundinis cantus.

Principio greci sexdecim tantũ habuere literas: quas ex phenicia Cadmũ Agenoris filiũ cũ sororẽ raptã inuestigaret in Greciã aduexisse volũt: eas postea latini a Nicostrata Euandri matre eadẽ pene figura receperũt: quo tpe cũ filio ex Archadia in italiam cõmigrauit. Hec fuerunt apud grecos hoc ordine que sunt apud nos. a. b. c. d. e. g. i. l. m. n. o. p. r. s. t. y. Sed greci ad antiquas paulatim octo literas addiderũt: nam cum prius habuissent vocales tantum quinque dicronas. i. que produci et breuiari possent: duas addi placuit quas fecere semper longas: et ex prioribus semper breues esse voluerunt. Postea vero circa belli Troiani tempora Palamedes (vt author est Seruius) trium cõsonantium que proprie aspirari possunt figuras adinuenit. Nam quia χ litere aspiratio non coheret: sed quiddam extrinsecum sonat: cum illa nullam aspirationis figuram illi dederunt. Deinde Simonides poeta literam addidit ad lingue sue scripture que ornamentum. Ex quibus sex nullam suscepimus: nam pro η vtimur e longo: pro ω vtimur o longo. pro θ th: pro φ ph: pro χ ch. pro ψ ps. At vero quemadmodum F quod erat digamma eolicum in nostrum vsum asciuerimus alias differemus. Posthac a nostris authoribus q litera est excogitata: que tametsi eiusdem videtur esse soni cum c: eam tamen nostri authores: in illis dictionibus cooptasse visi sunt in quibus pinguior sonus exigitur: quam per c literã prestari possit. Post hos nonnulli ex nostris. η in eadem forma que est apud grecos superuacue assumpserunt cum eius in longum e successerit. Preter has quoque cum greci ξ literam vltimo adinuenerint pro nostrarum dictionum maxima commoditate illam sub hac forma suscepimus. xi. hoc solum differentes. quod illi appellant xi. nos vero literis inuersis: ix nũcupamus. Postremo ypsilon et z assumpsimus: que nobis tantum in dictionibus grecis deseruirent. H vero quãque non est litera: sed aspirationis signum: illam tamen nostri in ordine literarum post g posuerunt.

¶ Erant et alie figure apud antiquos que hic non ponuntur: quia nõ sunt a posteris recepte.

Igitur due et viginti litere sunt in vsu apud latinos. a. b. c. d. e. f. g. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z. Quarum sex vocales. a. e. i. o. u. y psilon. sexdecim consonantes. b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. Vocales dicte sunt: quia per se voces perficiunt: et sine his vox litere proferri non potest. Consonantes vero dicuntur: quia nisi vocales feriant per se nullum sonum habent.

¶ Consonantium rursus septem sunt semiuocales.l.m.n.r.s.x.z. Nouē mute.b.c.d.f g.k.p.q.t. Dicte sunt semiuocales: qꝛ quantum in sonoritate vincuntur vocalibus tantum superans mutas. Unde etiā mute dicuntur: nō quod partes vocis mute sunt sed ad comparationem vocalium et semiuocaliū ita sint nominate. Obseruatum est enim a grecis vt omnes dictiones aut in vocales aut in semiuocales desinant. apud nos ex maxima parte non omnes: quoniam inueniūtur quedam in mutas etiā desinentes. Semiuocales ab e incipiunt ꝛ in seipsas desinūt: preter x que sola (vt diximus) ab i incipit per apostrophen greci nominis.xi. Mute vero a seipsis incipiētes in vocalem desinunt: preter f que ipsa a quibusdā inter semiuocales annumerata est: ꝛ quondam nobis pro digamma eo loco deseruiebat.

Vocales quot et vnde dicte sunt.

¶ Ex his q̄ sunt a nobis ꝛ de literis ꝛ de literarū figuris cōmemorata: oritur illa Quintiliani questio: desint ne alique litere latinis: an sint alique superflue? Nam (vt diximus) k ꝛ q penitus ociose sunt x ꝛ h nō omnino necessarie. y. ꝛ z. grecarum tantum dictionum causa nostris permisse. Quedam quoqꝫ rursum deficiunt: vel due que maxime figure pro i et u consonantibus poni deberent.

Preter figurā ꝛ vim accidit litere ordo. Nā in eadē syllaba a ꝛ o semꝑ preponūtur. ꝛ u semꝑ postponuntur. Et e o qñqꝫ preponitꝰ: qñqꝫ postponitꝰ: vt ae oe au ei eu. vocalē plures qꝫ tres cōsonātes in eadē syllaba non possunt precedere: neqꝫ rursus nisi tres succedere: vt strepo stirps. Quō si tres cōsonātes vocalem precedant: non possunt nisi due subsequi: vt mostrans. Et ecōtrario si cōsonātes tres vocalē sequūtur: non possunt nisi due precedere: vt stirps. At vero cū plures consonantes in eadem syllaba ordinamus. alique semper alias preponuntur: vt b f g d. alique semper subsequuntur: vt l n r x. quedam modo preponuntur: modo postponuntur: vt c d m s t B ante d in eadem syllaba poni potest: vt abdera: bedelliū. Ante l: vt blandior biblia. Ante r: vt bromius: vmbra.

Ordo accidit litere.

¶ C ante l in eadem syllaba poni potest: vt clarus. Ante m: vt pyracmon Ante n: vt eueus. Ante r: vt crassus. Ante t: vt ctesiphon. lectus.

¶ D ante l in eadem syllaba poni potest: vt abodlas fluuius. Ante m: vt admetus. Ante n: vt cidnus. Ante r: vt draco.

¶ F ante l in eadem syllaba collocatur: vt fluuis. ante r: vt frango.

¶ G ante l in eadem syllaba ponitur: vt gladius. ante m: vt agmen. ante n. vt gnatus.

¶ L ante nullam consonātem in eadem syllaba ponitur: sed alias subsequitur.

¶ M raro ante cōsonantem in eadem syllaba poni potest: reperitur tamen ante n: vt amnis omnis. nā m precedētē syllabā terminare nō pōt

sequente n nec t nisi p interposita.

¶ N nunquam ante consonantem in eadem syllaba preponitur, sed semper alias subsequitur.

¶ P ante l in eadem syllaba ponitur, vt planus ante n, vt terapne, ante r, vt preda, ante s, vt nupsi: ante t, vt ptia.

¶ Q ante nullã consonantẽ ponitur, q(vt diximus) semp subsequit u.

¶ R ante nullã consonantem ponitur: sed ipsa alias subsequitur.

¶ S sequẽti b in eadẽ syllaba ponit vt asbutes. Ante c, vt scutũ. Ante c l, vt asclepiades. Ante cr, vt scriba. ante m, vt smaragdus. ante q: vt squalor. Ante p, vt spes. Ante p l, vt splendidus. Ante pr, vt spretus. Ante t, vt castellum. Ante t l, vt stlepus. Ante tr, vt stratus.

¶ T ante l in eadem syllaba ponit, vt thlepolemus. ante m, vt tmulus. ante r: vt stragulum.

¶ X ante nullam consonantem ponitur. sed põt poni põst l.n.r. vt calx. lanx. phalanx. arx. merx.

¶ Z ante nullam consonantem ponitur.

¶ Si in dictione simplici sequẽs syllaba a vocali incipiat: necesse est precedẽtem in vocalem desinere: vt platas. tua. Uerum in dictionibus compositis quãdoq3 subtrahitur consonans: 7 tunc antecedens semper in vocalem terminatur, vt coeo ex con 7 eo. quandoq3 non subtrahitur, et tunc non est necesse sequentem syllabam a consonante incipere, vt exanguis, exaudio. Quod si dictio simplex sit, 7 antecedens illius syllabe in consonantem desinat. necesse est subsequẽtem quoq3 a consonante incipere, vt arduus arbor. Non tamen si subsequẽs incipit a consonante: necesse est precedentem in consonantem desinere, vt faber, ager.

Diphthõgi denitio.

Dyphthongus est duarum vocaliũ vim suam in eadem syllaba seruantiũ complexio. Dicturq3 a dis quod est bis: et phtongus sonus.

In dictionibus latinis tres tantum habemus diphthõgos au, vt audio. ae, vt musae. oe: vt foenum. In dictionib9 vero grecis que sunt in vsu apud latinos item tres. eu, vt penthe9 ei: vt orphei: yi vt harpyia. Nunc vero de grecis diphthongis prosequemur, he cum sint duodecim de octo tantum que in sermonem latinam traducuntur differemus: nam he solum ortograph͡ie deseruiunt.

De octo didhthõgis grecis.

¶ Prima itaq3 diphthõg9 fit ex a 7 i: in qua vtraq3 vocalis suũ sonũ perdit: 7 per e profert. Nos vero dictiões grecas traducẽtes in ae diphthõgon vertimus, vt eneas aeneas. megaira megera. Nonnunq3 etiã in a 7 i cõsonãtẽ traducimus, vt maia macia, eias aias. Quãdoq3 in a 7 i vocalem, vt nais nais. Utũtur quoq3 poete latini hãc diphthongon cum pro e diphthongo absolutas ponuntur, vt aulai pro aule. pictai pro picte.

¶ Scda diphthongus fit ex a 7 ypsilon quam greci pferunt tali sono, vt

si ab hac voce aue auferat e: que in latinū sermonē versa in au diphthongon mutat: vt ayra aura aygustinus augustinus. aliquādo tamen a nostris diuiditur in a vocalem et u consonantem: vt naüs nauis.

¶ Tertia diphthongus apud illos fit ex e et ypsilon: proferunturq; tali voce: vt si ab eua auferat a trāsfert vero i eu diphthōgon: vt pētheys pētheus: ey angelium euangeliū. Et fere ypsilon semp si mutat non in aliā literā q̄ in u mutatur: quādoq; vero hanc diphthongō traducētes ypsilon abijcim⁹: vt achilleys achilles. perseys perses. q̄q̄ nonnūq̄ perseus dicimus: aliquādo vero abijcimus e et retinemus u: vt feuga fuga.

¶ Quarta diphthong⁹ fit ex e et i iota. profertur q; voce simplicis: non tamen in aliquam diphthongon nostram conuerti potest: sed aliquādo in i simplex: vt neilos nilus. pleiades pleides. aliquādo in e productam: vt choreia chorea spōdeios spondeus. aliquando diuiditur in e et in i: vt ea ipsa dictione pleiades. aliquādo vero scribitur a nostris: sed more grecorū sola i profertur: vt orphei. promethei. quinimo et antiquiores pro i lōgo ei scribebāt. vt arimini celeberrimeis italie et eis. et quod ego ne tua i vidi semp et suete. u f Et Priscianus dicit antiquiores scripsisse volo veis pro vis. sed quoniam i litera media est superuacue ita scribendum esse Quintilianus dicit.

¶ Quinta diphthong⁹ fit ex o et i: in qua i sola pfert latine in e diphthōgon conuertim⁹: vt phoibos phoebus: oistros oestr⁹. aliq̄n eisdē literis remanētib⁹ in sua vi in o et i diuisas vertimus: vt troia quod grece per oi diphthongon scribitur: per o vocalem et i consonantem diuisas scribitur eiboia euboia. aliquando in simplex o traducimus: vt poiema poema aliquando in u: vt phoinicos phunicus.

¶ Sexta diphthongus fit ex o et ypsilon: profertur q; sono solius u vocalis: itaq; illā in u latinum conuertimus: antiquiores tamen in diphthongon transferebāt: vt At Ver. in x. Aggeribus moerorum pro murorum. et poenio pro punio: nam a poena venit: et penica pro punica.

¶ Septima diphthōg⁹ fit ex ypsilon et iota que i lōgo sono pfertur: que apud latinos eodē modo et scribitur et pronunctiatur: vt harpya. orthya.

¶ Octaua diphthōg⁹ ex o mega et i latino cōstat: pfert q; sono tm̄ in o greco sermōe: in latino xo in oe diphthōgō puertit: vt tragoidia tragoedia comoidia comoedia. aliq̄n in o solū mutat: vt psoidia psalmodia.

A prepositio cōposita cū dictionib⁹ incipiētibus a c f g l n p r s t trāsit in ipsas: vt curro accurro: facio afficio. grauo aggrauo. ledo allido. nuo annuo. pono appono. rapio arripio. sumo assumo. tāgo attingo. Sequēti vero q litera mutatur in c: vt quiesco acquiesco: quero acquiro.

Scribimus quoq; antiquitatem sequuti adfui pro affui. Cum dictonibus vero incipientibus ab alijs literis integra manet: vt amo. adamo.

eo adeo.ago adigo.oro adoro:uro aduro.iuuo adiuuo:voco aduoco.bibo adbibo duco adduco.mitto admitto.cũ incipiẽtibus vero a gn sc sp abijcimus d.vt gnatus agnatus.scando ascendo.spiro aspiro.

¶ Ob prepositio cũ dictionibus incipientibus a c f g p trãsit in ipsas: vt curro occurro:facio officio:gannio aggannio.pono appono.

¶ Quãdoqȝ tñ sequẽti c interponim⁹ s:vt currus obscur⁹.oleo obsoleo.cenũ obscenũ.alias vero integra manet vt audio obaudio.eo obeo obitus.obũbro.obijcio obuerto duco obduco.ligo obligo.nitor obnitor.repo obrepo strepo obstrepo.teneo obtineo.quãquã Quint.dicit suauiꝰ sonare p ante t quã b:vt optineo:opturo.Cũ incipientibus ab m oĩno abijcietur b:vt mitto omitto.

Optineo p p liceat rani.

¶ Per prepositio in compositione semp manet integra:nisi qḋ antiquiores sequente l ipsam in l mutabant:vt luceo pelluceo lego pellego.

¶ Circũ ꝑpositio si cõponat̃ cũ dictione incipiente a vocali scribit̃ cũ m: sed nõ profert̃:vt circũago.circũeo.cũ incipiẽte vero a c d f q t cõuertitur in n:vt fero circũfero.cedo circũcido.do circũdo.quere circũquiro.

¶ Trans prepositio cũ dictione incipiẽte ab i cõsonante d n abijciuntur n s:vt iacio trijcio.do trado.no trano.qꝫqȝ Cicero secutus antiquitatem qui in cõpositione prepositione integras ponebant transnumerari dixit: alias vero integra manet.

¶ Ab ꝑpositio cũ dictionib⁹ incipiẽtib⁹ a c t semper recipit s:vt abscondo.abscindo.abstineo abstraho.cũ incipiẽtibus ab r aliquãdo transit in ipsam vt rapio arripio.quãdoqȝ manet integra:vt rogo abrogo.cũ incipientibus a b g m p ꝫ cõponitur.Alis vero integra manet:vt duco abduco.fui abfui.luo abluo nego abnego.sumo absumo.

Dicimus tamen ex ab ꝛ fugio aufugio:ꝛ ex ab ꝛ fero.aufero.

¶ Ex prepositio cũ dictione incipiẽte ab trãsit in ipsam:vt facio efficio. cũ incipiẽtibus vero a b d g l m n r u consonante oĩno abijcitur:vt bibo ebibo do edo.gero egero.lego eligo.maneo emineo.nitor enitor.ruo eruo.vomo euomo.Alias vero integra manet:vt audio exaudio:do exedo.existimo.exoletus exuro.excelsus exquiro.

¶ Sub prepositio cũ dictionibus incipientibus a c f g m p tunc b illius trãsit in ipsas:vt curro succurro.facio sufficio gero suggero.mergo summergo:pono suppono.cũ incipientibus ab r oĩqȝ trãsit in ipam:vt rapio surripio qñqȝ manet integra:vt ruo subruo.Alias vero integra manet vt agito:subagito edo subedo.subigo suboleo:suburbiũ:subiungo.subuenio.subbibo.subduco:sublimis:subnitor subsideo.subtraho.

¶ In prepositio cum dictionibus incipientibus a b m p transit in m: vt bibo imbibo.mitto immitto:pono impono:nã n nunquã potest ꝑcedere p:sicut nec m potest esse ante c d l q r:cum incipientibus ab l r transit in ipsas:vnde ledo illudo.rideo irrideo.alias integra manet. vt inamenus:

N nunquã ꝑcedere p.

fners.inimicus.in ops.inuro.inijcio.inuado.incido.indignus.infirmus.ingemisco.innuo.inquiro.infideo.intendo.

¶ Con prepositio inseparabilis si cōponatur cū dictione incipiēte a vocali aspirata: aut nō aspirata semper abijcitur n: vt alo coalo. hereo cohereo. emo coemo. cohibeo. cohortus. dicimus a com & edo comedo. Cum incipientibus a p b m tūc n trāsit in m: vt cōbibo: cōmitto. compono. cum incipientibus vero ab l et r transit in ipsas: vt ledo collido. rodo corrodo. Alias vero integra manet: vt concisus. cōduco. conficio. cōgero. cōnitor. conquiro. consentio: contineo. conuicio. conuiuo.

¶ Dis prepositio inseparabilis cōponitur cum dictionibus incipiētibus a c p s t in cōsonā: ē: integra manet: vt curro dicurro. puto disputo. suadeo dissuadeo: cū incipientibus ab f trāsit in ipsam: vt fero differo: cū alijs vero consonantibus di componitur. vt diduco. digero. diluo. diminuo. dinumero. diripio. diuerto.

¶ Re in cōpositione cum dictionibus incipientibus a vocali recipit d: vt amo: redamo: redeo. Scribimus tamen rettuli a refero. reppuli a repello. repperi a reperio. alias integra manet. Cetere prepositiones integre fere veniunt ad compositionem: vt predico. preduco: subterfugio. pretereo. pretereo. preter labor. antepono.

Omnis dictio greca in latinum sermonem tradita per ph. nunquam per f scribenda est: vt philosophus: phistula. quedam tamen longo vsu per f scribuntur: vt fama. fructus. fero. fur. Phumas p ph aut per f scribi debeat

¶ Y psilon in nulla dictione latina scribitur: neq; dictiones grecas inchoare pōt: nisi preceda aspiratio: vt hyda. hymen.

¶ Nulla dictio latina habet consonantē aspiratam preter sepulchrum: pulcher. incoho: quidam scribunt incoho.

Dictiones grece semper aspirant r in principio dictionis: vt rhetor: rhadamandus. rhodope. Si vero in medio dictionis geminant: vltimū aspirāt: vt myrrha.

¶ P litera non potest collocari inter m & n: vt quod quidā scribunt sompnus pro somnus dampnum pro damnum.

¶ Genitiuus datiuus nominatiuus: & vocatiuus prime declinationis in ae diphthongon desinunt.

¶ Pre prepositio in cōpositione & appositione semper per ae diphthongō scribitur: vt pre timore, preficio.

¶ T lrā sequēti cū altera vocali trāsit in sonū c. idq; apd latinos: nā greci hāc regulā nō sequunt: neq; nos sequimur in qbusdā ppter absonoritatē.

Diminutiua in ellus ella ellum: vt tenellus tenella tenellū. & in illus illa illū: vt tantillus tantilla tantillum. l. geminant.

Diminutiua in ullus ulla ullum: quedā geminant ll. vt titullus. fabullus. catullus. nullus. vllus: quedam non geminant. vt tantulus. catulus.

¶ In limus et rimus superlatiua geminãt l r: vt agillimus. teterrimus.
¶ Syn pposistio greca cũ ypsilon scribitur: atq; omnes dictiones que cu3 ea componuntur: vt synodus. syllaba: symbolus.
¶ Cata pposistio greca sine th aspirato scribif: vnde catalogus: caterrus. At vero si sequaf dictio incipiẽs a vocali aspirata adiecta a finali aspiraf. ipsum: vt catholicus ex holo et cata componitur. est autem holon totum.
¶ Meta prepositio greca cum t exili scribif: vnde metaphora: metaphysica. methodus vero per th scribif: qz ex meta et hodo. i. via componitur.
¶ Epi prepositio greca cum cõpositis sine aspiratione scribif. vt epithaphium. epã: epistola. Cum vero dictio sequens a vocali aspirata incipitur: tunc aspiratur p: vt ephorus. ephebus.
¶ Peri prepositio greca sine aspiratione cũ cõpositis scribif: vt periphrasis. periodu. pericles.
¶ Apo prepositio greca per vnicum p sine aspiratione scribitur: vt apophorismus: apotheca. apodixis.
¶ Hyper prepositio greca cum y greco aspirato scribitur. vt hyperbole: hyperborei: hypermetrs.
¶ Hypo prepositio greca cum y psilon aspirato et p vnico scribitur: vt hypothesis. hypocrisis. hypotheca.
¶ Anti cum t exili et i latino scribitur: vnde antidotum: antithesis.
Dia prepositio greca per i latinum scribitur: vt diabolus dialectica.
¶ Archos dictio greca: id est princeps: per ch scribitur: vnde architect9: archangelus.
¶ Hippos dictio greca: id est est equus: per i latinum aspiratum et duplex p scribitur: vnde dicitur hyppolytus. hyppocrates.
¶ Poly dictio greca cum y psilon scribitur: et designat apud nos multũ: vnde dicitur polydorus. polycrates.
¶ Physis dictio greca per ph. ypsilon scribitur: et significat apud nos naturam: vnde physica: physionomia.
¶ Philos per p h et i latinũ scribif: et significat latine amorẽ: vt philippus.
¶ Chir per ch scribitur: et significat apud nos manum: vnde chirurgus.
¶ Theos per th significat apud nos deũ: vnde cõponitur theophrastus.
¶ Theoro quoq; per th scribitur idem est quod speculor latine: vnde est theorica.
¶ Pyr per y psilon scribitur: significatq; apud nos ignem. vnde est pyra: id est rogus: pyramis: pyrrhus.
¶ Chrysos per ch et y psilon id est aurum: vnde est chrysostomus: id est os aureum. chrysippus.
Argyros: per y psilon apud nos est argentum; vnde dicimus phylargyros: id est argenti cupidus. litargyron.
¶ Sthenos p th apud nos sigt valẽtiã: vñ fit demosthenes. antisthenes.

Catha cur aspirationẽ recipit i dictione catholicus.

Cleos

Cleos grece latine gloria: vt Aristocles.
¶ Crates grece apud nos est robur: vnde est hipocrates. mellicratum.
¶ Aristos latine est optimus. vnde Aristoteles.
¶ Machera per ch latine significat pugnam: vt machera. andromache.
¶ Nicos est victoria: vt Nicolaus.
¶ Lycos per y grecum latine est lupus: vnde lycissa. lycaon. Licomedes.
¶ Agathos per h latine est bonum: vt agatha.
¶ Protos sine aspiratione: vt protogenes.

¶ De erotematis prosodie. Cap. iij.

Quid est prosodia? Scientia demonstrans quo accentu quecumque dictionis syllaba proferatur.
Unde dicitur prosodia? A pros quod est ad: et ode cantus: quasi accentus. hunc latini tum voculationem: tum tenorem: tum tonum interpretati sunt.
Quid est syllaba? Comprehensio literarum enunciata que vno accentu: et vno spiritu indistanter profertur.
Unde dicitur syllaba? a syllabin quod est comprehendere.
Quot accidunt syllabe? quatuor. tenor: spiritus tempus: et literarum numerus.
Quid est tenor in syllaba? modus quo aut eleuatur: aut deprimitur: aut eleuatur simul et deprimitur.
¶ Quot sunt tenores? Tres. acutus: grauis: et circunflexus. Acutus enim est quo syllaba eleuatur. Grauis quo syllaba deprimitur. Circunflexus quo syllaba partim eleuatur: partim deprimitur. Flexus dicitur a Quintiliano.
Quid est spiritus in syllaba? qualitas quedam qua aspere vel leniter syllaba profertur.
¶ Quid est tempus in syllaba? Duratio vel tractus in quo syllaba pronunciatur.
Quotuplex est tempus in syllaba? Duplex: quia aut habet vnum tempus in quo profertur: et dicitur breuis: aut habet duo tempora: et dicitur longa.
Quid est numerus in syllaba? Comprehensio literarum syllabam constituentium.
Quot possunt esse litere in syllaba? Ut multum sex: vt minimum vna: sed tunc proprie non dicitur syllaba cum plures literas non comprehendat.

De erotematis ethimologie. Cap. iiij.

Quid est ethimologia? Scientia ostendens veram dictionum originem cum reliquis accidentibus.
Unde dicitur ethimologia? ab ethimon quod est verum: et logos sermo: quasi veriloquium: quod Cicero reformidans nominationem appellat.
Hec ab Aristotele symbolum: a quibusdam originatio dicitur.
Quid est dictio? minima pars orationis constructe. i. in oratione composite.
Dictioni quot accidunt: quatuor. significatio. ethimologia. figura. ordo.
Quid est significatio in dictione? illud quod breuiter ostendit quid dictio significet.

Quid est ethimologia? dixi esse scientiã qua ostẽdit vera dictionum origo.
Quid est figura in dictiõe? forma qua dictio simplex a cõposita distiguit.
Quid est ordo in dictione? qualitas qua in oratione alia semper preponit: et alia semper postponitur: alia modo preponitur: modo postponitur.
Partes orationis quot sunt? Octo. Nomen. Pronomen. Uerbum. Participium. Aduerbium. Prepositio. Interiectio. Coniunctio.
Quot sunt partes orationis declinabiles quatuor. Nomen. Pronomen. Uerbum. Participium.
Quot sunt partes orationis indeclinabiles? Quatuor. Prepositio. Aduerbium. Interiectio. Coniunctio.

Uel potius ab onoma ⁊ re.

Usa que pars orationis est? Nomen.
Quid est nomen? Pars orationis declinabilis corpus aut rẽ proprie communiter ve significans.
Unde dicitur nomen? Ab onoma grece quod latine interpretatur nomen.
Quotuplex est nomen? Duplex. substantiuum et adiectiuum.
Quod est nomen substantiuum? quod substantiam vel quasi substantiam significat: vt homo: et albedo.
Quod est nomen adiectiuum? quod adiectum substantiuo significat in eo aliquod accidens: vt homo bonus.
¶ Musa igitur quale nomen est? substantiuum: significat enim rem per se subsistentem obnoxiamque accidentibus.
Nomini quot accidunt? Sex. Qualitas. Species. Genus. Numerus. Figura. Casus cum declinatione.
Quid est qualitas in nomine? Accidens per quod proprium nomen a communi distinguitur.
Quid est nomen proprium quod vni tantum conuenit: vt calliope: vni ex nouem musis.
Quid est nomẽ cõe? quod pluribus cõuenit: vt musa: calliope. vranie. clio.
Quid est spẽs in noie? Illud quo primitiuũ nomẽ a deriuatiuo separatur.
Spẽs nominũ quot sunt? Due. Primitiua q̃ aliũde nõ trahitur: vt mons. Deriuatiua que aliunde deriuatur: vt montanus a monte.
Musa igitur cuius speciei est? Deriuatiue speciei. Dicitur enim a moso qđ est inquiro.
Deriuatiuorum nominum quot sunt differentie? nouem: patronymicũ: possessiuum: denominatiuum: diminutiuum: comparatiuum: superlatiuũ verbale: participale: aduerbiale.
Quod est nomen patronymicum? quod significat filium vel filiam: nepotem vel neptam: vel aliquem ex posteris illius a quo deriuatur: vt priamides filius vel nepos: vel aliquis ex posteris Priami.
Quod est nomen possessiuum? quod cũ genitiuo sui principalis significat

aliquid ex ijs que possidetur.vt euandrius ensis:pro euādriensis.
Quod est nomen denominatiuū?qd̄ noie deriuatur:neq3 denominatur ab aliqua speciali significatione:vt a iustus iustitia.a sapiens sapientia:
Quod est nomen diminutiuū?quod significat diminutionem sui principalis:vt a rege regulus.
Quod est nomen cōparatiuū?qd̄ cū intellectu positiui vel aliquo participe sensus positiui significat magis aduerbiū:vt iustior magis iustus inferior magis infra.
Cōparatiua vnde formātur?a noībus adiectiuis q̄ possunt incremētū diminutionēq3 suscipere:vt a bon⁹ bona bonū melior.ꝛ a ꝓbijs:vt a detero deterior:ꝛ ab aduerbijs ꝛ prepōnib⁹:vt a pridē prior.ab vltra vlterior.
Cōparatiua quō formātur?In noīb⁹ adiectiuis scd̄e declinatiōis formātur a gtō terminato in i addita or:vt alb⁹ albi albior.In noīb⁹ vero tertie declinationis a dtō addita or:vt fortis ti fortior.A noībus habētib⁹ vocalem ante is vel us cōparatiua nō formantur:sed supplentur ex hoc aduerbio magis ꝛ positiuo:vt tenuis.magis tenuis arduus magis arduus.
Quod est superlatiuū nomē?quod ad plures sui generis cōparatū omnibus supponitur:vel per se prolatum significat quantum positiuum cū hoc aduerbio valde vt Plato grecorum doctissimus.ꝛ Plato doctissim⁹ id est valde doctus.
Superlatiua vnde formantur?ab eisdē nominib⁹ adiectiuis vnde formatur comparatiua.
Superlatiua quomodo formantur?In nominibus adiectiuis in er desinentibus superlatiua formantur a nominatiuo addita rimus:vt tener tenerrimus:paup pauperrim⁹.Alias vero aut positiua sunt scd̄e declinationis:aut tertie.Si scd̄e declinationis:sūplatiua formanꝰ a genitiuo terminato in i addita s ꝛ simus:vt alb⁹ albi albissim⁹.Si tertie formanꝰ a genitiuo addita ssimus tm̄:vt fortis fortis fortissimus.Patiūtur iste regule exceptionē?Nimirum patiuntur:quoniā ꝛ a verbis ꝛ ab aduerbijs ꝛ prepositionibus aliqñ formātur:sed a noībus non legitime formantur.
Quod est nomē verbale?quod a verbo deriuatur:vt ab amo amas hic et hec amabilis ꝛ hoc amabile.
Quod est nomen participiale?quod a participio deriuatur:vt a lectus lector:et lectio.
Quod est nomen aduerbiale?quod ab aduerbio deriuatur:vt a perendie perendinus perendina perendinum.
Quod est genus in nomine?illud quo masculinū a feminino distinguitur.ꝛ neutrum ab vtroq3.
Genera nominū quot sunt?septem. Masculinū.Femininū.Neutrum.
Cōmune duorum Cōmune triū.Dubium.Promiscuum.
Quod est nomen masculinū?qd̄ cū hic declinatur:vt hic dn̄s hic sermo.

Quod est nomen femininū? qđ declinatur cū hec: vt hec musa. hec terra.
Quod est nomē neutrum? qđ declinat cū hoc: vt hoc tēplū. hoc regnū.
Quod est nomē cōe duorū? quod declinatur cum hic ⁊ hec: vt hic ⁊ hec sacerdos: hic ⁊ hec communis.
Quod est nomen cōmune trium: quod declinatur cum hic ⁊ hec et hoc: vt hic ⁊ hec ⁊ hoc prudens. hic ⁊ hec ⁊ hoc felix.
Quod est nomen dubium: qđ declinatur cū hic vel hec: vt hic vel hec finis hic vel hec cortex.
Quod est nomē promiscuum? qđ cum articulo hic vel hec significat animalia vtriusqꝫ sexus: vt hic miluus. hec aquila. hec dorcas.
¶ Musa igitur cuius generis est? feminini generis. declinatur enim cū hoc articulo hec: vt hec musa masc.

Grece epicenum i. cōe.

Da regulam generis. Nomē qđ fit in a finitum dic muliebre. neqꝫ enim ea excipitur musa.
Quid est numerus in nomine? Incrementum quantitatis: ab vno vsqꝫ ad plura procedens.
Numeri noim quod sunt? duo. ꝗ singularis qui vnū significat: vt homo. Pluralis qui plures: vt homines.
¶ Musa igit cuius nūeri est? singularis nūeri: qꝛ vnū significat tātum:
Quid est figura in nomine? illud ꝗ nomē simplex a cōposito distinguit.
Figure noim quot sunt? due. simplex que nō potest diuidi in partes significatiuas eius quod integrum significabat: vt parens.
Cōposita que potest diuidi in partes significatiuas eius quod integrū significabat: vt parricida.
Musa igitur cuius figure est? simplicis. nihil em significat mu et saper se separata.
Quid est casus in nomine? quidam gradus declinationis per quod nomen inflectitur.
Casus nominum quot sunt? septē. Nominatiuus. Genetiuus. Datiuus. Accusatiuus. Vocatiuus. Ablatiuus. Effectiuus semp ablatiuo similis.
Quare dicitur nominatiuus? quia per illū nominamur. rectus vero idē dicitur: quia aliunde non cadit.
Quare dicitur genitiuus? qꝛ per eum ostendimus cuius sumus filij: vt Antonius Joannis.
Quare dicitur datiuus? quia in eo casu ponimus illum: cui aliquid damus: vt do tibi pecunias.
Quare dicitur accusatiuus? qꝛ in eo casu ponimus illum quē accusamꝰ: vt Pompeius accusat Cesarem.
Quare dicitur vocatiuus? quia in eo casu ponimus illum quē vocamꝰ: vt o musa mihi causas memora.
Quare dicitur ablatiuus? qꝛ in eo casu ponimꝰ illum a quo aliquid au-

femus: vt ego aufero a te libros.
Quare dicitur effectiuus? q2 in eo casu ponimus instrumentum quo aliquid efficitur: vt ego peto te saxo.
¶ Musa igitur cuius casus est? nominatiui: siue vocatiui: siue ablatiui: q2 in his casibus declinando reperitur.
Quid est declinatio in nomine? Uocis variatio que circa finem tantum attenditur: vt musa muse musam.
Declinationes nominum quot sunt? quinq3. Prima que mittit genitiuũ in ae diphthongõ vt musa musae. Scd̃a q̃ mittit gtĩ in i: vt dñs dñi. Tertia que mittit genitiuũ in is: vt sermo sermonis. Quarta que mittit genitiuũ in us: vt sensus sensus. Quinta q̃ mittit genitiuũ in ei vt dies diei.
¶ Musa igitur quote declinationis est? prime: mittit enim genitiuum in ae diphthongon: vt musa musae.
Quotuplex est nominũ inflexio? sextuplex. Monoptota inflexio est cum per omnes casus nusquã nomen variatur: vt nominatiuo ador. genitiuo ador. datiuo ador &c. Diptota inflexio est cũ per duos casus tantum nomen variatur: vt sapho sapho saphus.
Triptota inflexio est cum per tres casus tantum nomen variatur: vt templum templi templo.
Tetraptota inflexio est cũ per quatuor casus tñ nomẽ variat: vt de9 dei deo deũ. Pentaptota inflexio est cũ per quinq3 casus nomẽ variat: vt sermo sermonis sermoni sermonẽ a sermone. Hexaptota inflexio est cũ per sex casus nomen variatur: vnus vnius vni vnum o vne ab vno.

Inflexio nominũ quotuplex.

¶ De erotematis pronominum. Cap.vj.

Ego que pars orationis est? pronomen.
Quid est pronomen? pars orationis declinabilis que p nomine proprio cuiusq3 accipitur: psonasq3 finitas recipit: vt ego: tu: ille. Unde dicit pronomen? a pro prepositione & nomen: quia pro eo ponitur in oratione.
Pronomini quot accidũt? sex. Species. Genus. Nũer9. Figura. Persona. Casus cum declinatione.

Intellige finali adutc.

Species pronominũ quot sunt? due sicut in nomine: primitiua: vt ego. deriuatiua: vt meus
Quot sunt pronomina primitiua? octo ego. tu: sui hic ille iste. ipse. is.
Quot sunt pnomina deriuatiua? septem: me9. tuus. suus. noster. vester. nostras. vestras.
¶ Ego igitur cuius speciei est? primitiue: nõ em aliunde trahitur quãq3 grece dicitur egon. Fac ex eo deriuatiuum. meus mea meum.
Genera pronominũ quot sunt? quatuor Masculinum: vt meus. Femininum. vt mea. Neutrum: vt meum. Cõmune triũ: vt ego: nostras.
Numeri pronominũ quot sunt? duo sicut in nomine. Singularis: vt ego

Cõmune etriũ: vt nfatem.

Pluralis:vt nos.
Figure pronominū quot sunt?due sicut in nomine.simplex:vt hic:composita:vt isthic.
Quot modis cōponūtur pronomina?quatuor.Primo cum nominibus:vt eiusmodi.huiusmodi.
Secūdo cum altero pronomine:vt isthic isthec:isthuc.Tertio cum prepositione:vt mecū tecū:secum.Quarto cum aduerbijs:aut syllabicis adiectionibus:vt egomet.
Quot sunt adiectiones syllabice?quatuor.me.te.ce.pte:vt egomet.tute:hisce:mea pte.
Persone pronominum quot sunt?tres.Prima que de se loquitur. Secunda ad quam prima loquitur. Tertia de qua prima loquitur.
Quot sunt pronomina prime persone?Unum tantum.Nominatiuo ego genitiuo mei.
Quot sunt pronomina secunde persone?Item vnū.Nominatiuo tu.genitiuo tui cū omnibus vocatiuis nominū:pronominum:et participiorum.
Quot sunt pronomina tertie persone?Reliqua tredecim cū omnibus nominibus et participijs.
Casus pronominū quot sunt?Septem sicut in nomine:carent tamen vocatiuo omnia pronoīa preterquam tu:meus mea meus.noster nostra nostrum:et nostras.caret etiam nominatiuo cū vocatiuo genitiuo sui.
Declinationes pronominū quot sunt?quatuor.Prima que mittit genitiuū in i:vt ego mei:tu tui:genitiuo sui. Secūda que mittit genitiuum in ius:vt hic huius.iste istius:ille illius:ipse ipsius.is eius
Tertia q̄ mittit genitiuū in i e i:vt meus mea meum mei mee mei.tuus tua tuū.tui tue tui:suus sua suum sui sue sui noster nostra nostrum.nostri nostre nostri.vester vestra vestrum:vestri vestre vestri.
Quarta q̄ mittit genitiuum in is.vt nr̄as nostratis:vestras vestratis.

De erotematis verborum. Cap.vij.

Mo que pars orationis est?verbum.
Quid est verbū?pars orationis declinabilis cū modis et temporibus sine casu agēdi vel patiendi significatiua.Unde dicitur verbum?a verbo verberas:qr verberato aere oratio profertur que sine verbo esse non potest,
Verbo quod accidunt?octo.Genus.Modus tempus.Numerus. Persona.Species.Figura:coniugatio.
Genera verborū quot sunt?quinqꝫ. Actiuum.Passiuum.Neutrum. Commune et deponens.
Quod est verbū actiuū?qd̄ desinit in o.et habet passiuū in or:vt amo amor.
Genera verborū quot sūt Quod est verbum passiuum?quod desinit in or:et habet actiuum in o:vt amor amo.

Quod est verbum neutrum? quod desinit in o et non habet passiuum in or: vt seruio seruis.
Quod est verbum deponens? quod desinit in or: et tamen habet actiui significationem: vt loquor loqueris.
Quod est verbum commune? quod desinit in or: et habet actiui et passiui significationem: vt amplector eris.
Amo igitur quod verbum est? Actiuum.
Modi verborum quot sunt? quinque. Indicatiuus. Imperatiuus. Optatiuus. Subiunctiuus. Infinitiuus.
Quid est indicatiuus modus? quo indicamus aliquid fieri. vt ego amo. tu amas. ille amat.
Quis est imperatiuus modus? quo imperamus aliquid fieri. vt o Antoni lege.
Quis est optatiuus modus? quo optamus aliquid fieri: vtinam ego legerem.
Quid est subiunctiuus modus? qui indiget altero verbo vt perfectum sensum significet: vt si legeris audiam.
Quis est infinitiuus modus? qui caret numeris et personis: et indiget verbo alterius modi vt aliquid determinatum significet: vt cupio legere.
¶ Amo igitur cuius modi? est indicatiui modi.
¶ Tempora verborum quot sunt? quinque. Presens. Preteritum imperfectum. Preteritum perfectum. Preteritum plusquam perfectum. Futurum.
Quod est tempus presens? quo aliquid in presentiarum fieri ostendimus: vt ego lego.
Quod est preteritum imperfectum? quo ostendimus quod aliquid fiebat: sed non fuit perfectum: vt ego legebam.
Quod est preteritum perfectum? quod ostendimus aliquid iam factum atque perfectum esse. vt ego legi.
Quod est preteritum plusquam perfectum? quo ostendimus id quod factum est inueterasse circa preteritum perfectum. vt ego legeram antequam tu venisti.
Quod est futurum? quo ostendimus aut promittimus aliquid faciendum esse: vt ego legam.
¶ Amo igitur cuius temporis est? presentis temporis.
Numeri verborum quot sunt? duo sicut in nomine. Singularis qui de vno loquitur: vt ego amo. Pluralis qui de pluribus loquitur. vt nos amamus.
¶ Amo igitur cuius numeri? singularis numeri.
Persone verborum quot sunt? tres. Prima que de se sola vel de se cum aliis loquitur: vt ego amo: nos amamus. Secunda ad quam solam vel cum aliis prima loquitur: vt tu amas. vos amatis. Tertia de qua sola vel de quibus prima loquitur: vt Cicero legit: homines legunt.
Species verborum quot sunt? due sicut nomine. Primitiua: vt lego legis. Deriuatiua. vt lectito lectitas:
Deriuatiorum verborum forme quot sunt? Septem. Inchoatiua. Meditatiua

Desideratiua. Frequentatiua. Diminutiua. Denominatiua. Aduerbialis.

Deriuatiuorum verborum que sunt forme.

Que dicũtur inchoatiua? que Laurentius dicit cõtinuum incrementũ passionis innate significare: fiuntq; tantum a verbis neutris absolutis secunde coniuga. formanturq; a secunda persona presentis indicatiui modi addita co vt a tepeo pes. tepesco scis. i. in horas magis tepesio.

Que dicuntur verba meditatiua? que Laurentius appellat desideratiua fiũtq; ab vlti. supino addita rio: hec fere ab edo edis esu esurio: a ceno nas. cenatu cenaturio. a pario ris. parturio. a meio is. mictu micturio. a caco cacas cacatu cacaturio. ab emo emis empturio.

Que dicuntur desideratiua? que Laurentius non mentis affectũ: sed actũ corporis significare dicit. Sunt vero quam rarissima: vt viso visis. lacesso lacessis. facesso facessis. capesso capessis.

Que dicuntur frequentatiua? que assiduam in agendo vim habere significant: fiuntq; ab vltimo supino u mutata in o: vt a curro curris cursu curso cursas. a duco ducis ductu ducto ductas.

¶ Animaduertendum tñ est in verbis prime coniugationis supina a quibus formantur frequẽtatiua mutare a penul. supini in i breuem: vt ab impero ras: imperitu imperito tas. Dicimus tamen ab ago agis. actito actitas: et agito tas. a dico cis. dicto tas. et dictito tas.

Que dicũtur diminutiua? que a suo principali diminutionẽ significãt: vt a garrio ris. garrulo as. a sorbeo bes. sorbillo las. a caluo is. cauillor aris.

Que dicuntur denominatiua? que a nomine deriuantur: vt a patre patrisso patrissas. a greco grecisso as et grecor aris. a frumento frumentor aris. a pabulo pabulor aris. a rure rusticor aris.

Que dicuntur aduerbialia? que ab aduerbiis deriuantur: vt a perẽdie perendino nas. a supra supero superas: ab intra intro intras.

¶ Amo igitur cuius speciei est? primitiue speciei: non enĩ habet quod ego sciam vnde possit deriuari.

Figure verborum quot sunt? due sicut in nomine. Simplex: vt amo amas. Composita: vt deamo deamas.

¶ Amo igitur cuius figure est? simplicis figure: nõ enim potest diuidi in partes significatiuas eius quod integrum ante cõpositionem significabat.

¶ Coniugationes verborũ quot sunt? quatuor. Prima que scdm psonam singularẽ presentis indicatiui modi mittit in as productã in voce actiua: et in aris vel are: in voce passiua: vt amo as: letor aris vel are. Scda que eandẽ scdam psonã mittit in es productã in voce actiua: et in eris vel ere in voce passiua: vt doceo ces. medeor eris vel ere. Tertia que eandẽ scdam psonam mittit in is correptã in voce actiua: et in eris vel ere penultima correpta in voce passiua: vt lego gis. loquor eris vel ere. Quarta que eandẽ secundã psonã mittit in eis productã in voce actiua: et in iris vel in ire penultima producta in voce passiua: vt audio audis. audior audiris. vel audire.

De erotematis participiorum. Cap.viij.

Amans que pars orationis est? Participium.
Quid est participium? Pars orationis declinabilis que pro verbo accipitur: ex quo deriuatur genus & casus habens ad similitudinem nominis: & accidētia verbi sine discretione modorum & personarum.
Unde dicitur participium? quasi participium: quia partem accipit a nomine: partem a verbo: & partem ab vtroq̄.
Participio quot accidunt? sex. Genus. Tempus. Significatio. Figura. Numerus. Casus cum declinatione.
Genera participiorum quot sunt? quatuor. Masculinum: vt amatus. femininum: vt amata. neutrum: vt amatum. cōe triū: vt hic hec & hoc amans.
¶ Amans igitur cuius generis est: communis trium.
Tempora participium quot sunt? Tria. presens: vt amans. preteritum: vt amatus. futurum: vt amaturus: amandus.
Amans igitur cuius temporis est? presentis temporis.
Significationes participiorum quot sunt? Due. actiua: vt amans. passiua: vt amatus. Que participia significant actionem? a verbis actiuis & neutris actionem significantibus actionē significant participia presentis & futuri in rus: vt amās amaturus: seruiēs seruiturus. A verbis passiuis vel neutris passiuis vel neutris passionem significātibus participia omnia significāt passionē: vt amatus amādus, vapulans vapulaturus. A verbis deponētibus participia presentis & preteriti & futuri in rus significant actionem: futuri vero in dus passionem. vt loquens locutus locuturus loquendus. A verbis communibus. participia presentis tēporis & futuri in rus significant actionem: preteriti actionē & passionē: futuri in dus tantum passionē: vt criminans criminaturus criminatus criminandus.

Participia actionē significātia q̄ sunt.

Est ne hoc semper verum? Propemodum id quidem nisi quod a verbis actiuis & neutris participia preteriti temporis significant nonnunq̄ actionem: vt argutus arguta argutum ab arguo is. Adultus adulta. tū. a dolesco cis. Ausus ausa ausum. ab audeo audes. Assuetus ta tū. ab assuesco assuescis. Consuetus ta. tū. a cōsuesco cis. Cōsultus ta. tū a consulo consulis. Cautus caute cautū. a caueo caues. Cōsideratus ta. cōsideratum. a cōsidero. Circūspectus ta. tum. a circunspicio Contentus ta. tum a cōtineo. Cassus cassa cassum. a careo cares. Cenatus cenata. tum. a ceno cenas. Disertus diserta disertum. a dissero seris. Defectus defecta defectum: a deficio deficis. Discessus discessa sum: a discedo discedis. decretus decreta decretū. a decresco scis. Excretus excreta excretū. ab excresco excrescis. Exoletus exoleta exoletū. ab exolesco exolescis. Euasus euasa euasum: ab euado euadis. Falsus falsa falsum. a fallo fallis. Fluxus fluxa fluxum. a fluo fluis. Juratus iurata iuratū. a iuro iuras. Ignotus ignota ignotū. ab ignosco ignoscis. Pro-

Participia preteriti tp̄is a verbis actiuis & neutris nonnunq̄ significāt passionem.

fusus pfusa pfusum. a pfundo pfundis. Passus passa passum a pateo pates. Placitus placita placitum. a placeo places. Pransus pransa pransum. a prando prandes. Potus pota potum. a poto potas. Scitus. scita scitũ. a scio scis. Sparsus sparsa sparsum. a spargo spargis. Tacitus tacita tacitũ. a tacito taces. Titubatus titubata atũ. titubo titubas. Reperiuntur quoqȝ participia presentis temporis a verbis actiuis significãtia passionem: vt voluens. volutans: quassans: participitans. pro eo quod voluitur: volutatur: quassatur: precipitatur. Et quod dicitur euidens negotium id est quod videtur et perspicuum est.

Participia pñtis tẽporis a verbis actiuis passionẽ significantis.

¶ Amans igitur cuius significationis est? Actiue significationis.

Figure participiorum quot sunt? Due: Simplex: vt amans. Composita vt adamans. Quanquam sunt qui dicant quia participium per se non componitur: non esse composite: sed decomposite figure.

¶ Amans igitur cuius figure est? Simplicis figure.

Numeri participiorum quot sunt? Duo, sicut in nomine. Singularis: vt amans. Pluralis: vt amantes.

¶ Amans igitur cuius numeri est? singularis numeri.

Casus participiorum quot sunt? Septem sicut in nomine.

¶ Amans igitur cuius casus est? Nominatiui casus.

Declinationes participiorum quot sunt? Tres. Nam participia preteriti ⁊ futuri tam in rus quam in dus declinantur per primã ⁊ secundam nominis declinationẽ. Presentis vero per tertiam: nisi qd iens participiũ ab eo is mittit genitiuum in euntis cum compositis. ambiens tñ facit ambiẽtis.

¶ Amans igitur quote declinationis est? tertie nominis.

De erotematis prepositionum. Cap. ix.

D que pars orationis est? prepositio.

Quid est prepositio? pars orationis indeclinabilis que alijs partibus orationis preponitur aut per compositionem: aut per appositionem.

Unde dr ppositio? Ab eo qd alijs partibus orõnis pponitr. Nam cõtra naturã prepositiõis est quod postponatur: vt cũ tenus: versus.

Prepositioni quot accidunt? Tria figura. Ordo casus.

Figure prepositionum quot sunt? Due. simplex vt abs: circum. composita: vt circumcirca: absqȝ.

¶ Ad igitur cuius figure est? Simplicis figure: qꝛ nõ potest diuidi in partes significatiuas.

Ordo ppositionuȝ quotuplex.

Quotuplex est ordo ppositionũ? Triplex. prepositiuꝰ. postpositiuꝰ. cõis.

Quis est ordo prepositiuus? qui prepositionem in constructione semper debere preponi ostendit: vt ad ab.

Quis est ordo postpositiuus? qui prepositionem in constructione semper debere postponi ostendit: vt tenus versus.

Quis est ordo communis: qui pre positionē in costructione modo prepo ni: modo postponi ostendit: vt cum: per: propter.

¶ Ad igitur cuius ordinis est prepositum debere quia semper in cōstructione preponitur.

Casus ppositionū quot sunt? Tres. Gtūs. Actūs. et Ablūs. Prepositiones gtō deseruiētes quot sunt? Tres. Pridie postridie: tenus. Prepositiones actō deseruiētes quot sunt. xxviij. Ad: apud: ante: aduersus: aduersum. cis: circa: circiter: circum: circa: contra: erga: extra: inter: intra: infra: iuxta: ob: pone: per: prope: propius: proxime: pridie. postridie: pcul. post: penes: preter: propter: secundū. secus: trans: vsq: vltra: versus: versum.

Prepositiones ablō deseruientes quot sunt. quindecim. A: ab: abs: absq cum coram: clam. de: e: ex: pro: pre. palam: sine: tenus.

Prepositiōes accusatiuo vel ablatiuo deseruiētes quot sunt? Quatuor. In, sub. super et subter.

Prepositiones inseparabiles. hec est que nunquam nisi in compositione reperiuntur quot sunt? Sex. Am. con. dis. di, re, se.

¶ Ad igitur cui casui deseruit? Actō. qm tali casui semp apposita reperit.

¶ De erotematis aduerbium. Cap. x.

Et que pars orationis est? aduerbium.

Quid est aduerbium? Pars orationis indeclinabilis q addita verbo significationē eius aut complet: aut mutat: aut minuit, vt iam faciam. non faciam. parum faciam.

Inde dicitur aduerbiū quasi ad verbum, quoniam verbo semper fere adiungi desiderat.

Aduerbio quot accidūt? tria. Species. Significatio. Figura.

Species aduerbiorū quot sunt? due sicut in nomine. Primitiua, vt nup. Deriuatiua. vt nuperrime.

¶ Ubi cuius speciei est? Primitiue. Neq enim habet aliquid vnde deriuetur, quod sit antiquius.

Figure aduerbiorum q. sūt? due sicut i nie. simplex. vt ecce pposita: vt eccū.

¶ Ubi igitur cuius figure est? simplicis figure, neq enim potest diuidi in partes significatiuas.

Significationes aduerbiorum quot sunt? Innumere.

Numeralis, vt semel, bis, ter, quater, quinquies sexies.

Temporalis, vt hodie. cras. perendie, heri, nuper.

Localis, vt hic, illic, huc, illuc, illuc.

Negatiua, vt nō, haud, minime, nullatenus.

Affirmatiua, vt etiam, profecto nimirum.

Demonstratiua, vt en, ecce. Optatiua, vt o, si, vt vtinam.

Ordinatiua, vt continuo. deinde, deinceps.

Interrogatiua, vt cur, quare, quobrem. nunquid.

Negat valla nullatenus inueniri.

Dubitatiua: fors: forte: fortasse: forsan: forsitam.
Uocatiua: vt o. heus: oho.
Discretiua: vt seorsum. diuisim: bifariam.
Congregatiua: vt simul: vna: pariter.
Iuratiua: vt edepol: mehercle: mecastor.
Hortatiua: vt eya: age: agedum: agite.
Intensiua: vt valde: penitus: vehementer.
Remissiua: vt sensim: paulatim pedetentim.
Diminutiua: vt belle: argutule: clanculum.
Comparatiua: vt magis: melius: fortius.
Superlatiua: vt maxime optime: fortissime.
Similitudinis: vt ceu: sicut: tanq̄.
Quantitatis: vt multum: parum minimum.
Qualitatis: vt bene docte. sapienter.
¶ Ubi igitur cuius significationis est? localis.

¶ De erotematis interiectionum. Cap. xi.

Eu que pars orationis est? Interiectio.
Quid est interiectio? Pars orationis indeclinabilis affectū mentis incondita voce significans.
Unde dicitur interiectio ab interijciēdo. eo quod alijs par tibus orationis interijcitur.
Interiectioni quot accidunt? Sola significatio.
Significationes interiectionis quot sunt? plures.
Lugentis: vt heu: hoi: hei.
Dolentis: vt hei: ho.
Timentis: vt hei: ah.
Exultantis. vt euax: vah: oh.
Admirantis: vt pape: vah. Exclamantis: vt pro va oh.
Ridentis: vt ha ha. he. Deridentis: vt hui.
Silentis: vt au: st. Laudantis: vt euge.
Uitantis: vt apage: apagesis: apagete.
Uocantis: vt io: oh. Deprehendentis: vt at: at.
¶ Heu cuius significationis est? lugentis.

¶ De erotematis coniunctionum. Cap. xij.

T que pars orationis est? Coniunctio.
Quid est coniunctio? Pars orationis indeclinabilis, connectens ordinansq̄ sententiam.
Unde dicitur coniunctio? ab eo quod coniungat: ꝛ orationi pro vinculo interponatur.
Coniunctio vnde dicat. Coniunctioni quot accidunt? Tria. Figura. Ordo potestas: siue species siue significatio.

¶ Figure coniunctionis quot sunt? Due sicut in nomine. Simplex: vt at: et Composita: vt atq; etenim.

¶ Et cuius figure est? Simplicis figure.

¶ Ordo coniunctionis quotuplex est? Triplex. Quedam enim semper preponuntur: vt et: ac: at. ast: aut: vel: nec: neq;. quedam semper postponuntur: vt q;: ne: ve: quidem: quoq;: autem: vero: enim. quedā modo preponunt: modo postponuntur: vt atq;: igitur: itaq;: quoniam: q̄: et si. Ordo cō iunctionis quotuplex.

¶ Et cuius ordinis est? Prepositiui.

Potestates coniunctionis quot sunt? Complures

Copulatiua: que sensum: et verba cōiūgit: vt et: atq;: quoq;: aūt: pro: quidē.

Disiunctiua: que quamuis dictiones cōiungat: sensum tamen disiunctū habet: vt aut: vel: ve: siue: seu.

Subiunctiua est que voce disiunctiue vtrūq; adesse significat: vel simul vel discrete: vt alexander siue paris dormit: vel legit tota die. Causalis diuisio.

Causalis que causam continuationis explanat: vt q̄m: nam: nāq;: eñi: vt.

Collectiua siue illatiua: que superiora colligit: vt igitur: ego. itaq;: quare: quaproptet: quamobrem.

Dubitatiua: que dubitationem aliquam cū interrogatione significat: vt an: ne: nec ne.

Aduersatiua: que aduersam sententiā sequenti aut precedenti monstrat: vt licet: quanquam: quamuis: etsi: saltem.

Approbatiua que rem aliquem approbat: vt si quidē: quando: quandoquidem: quidem.

Completiua: que ornatus causa aut metri necessitate ponitur: vt quidē: enim: nam: namq;: vero.

Causalis rursus diuiditur in continuatiuam: sub cōtinuatiuā: adiunctiuam: et effectiuā. Continuatiua que est continuationem et consequentiā rerum significat: vt si: cū: dū: vbi. Subcontinuatiua est que causam cōtinuationis ostendit cū essentia rerum: vt quoniā: quia. Adiunctiua est q̄ verbis subiunctiuis adiungitur: vt si: cum: vbi: quādo. Effectiua est que reddit causam effectus: vt enim: igitur.

¶ Et cuius potestatis est? Copulatiue.

¶ De partibus orationis que alie pro aliis et pro seipsis inuicem ponuntur. Cap. xiii.

Que partes orationis alie pro aliis ponuntur? Omnes fere quemadmodum.

Nomen pro participio: vt sibilus pro sibilans. Vergi. Sibila lābebāt linguis vibrātibus ora.

Nomen pro aduerbio: vt recens pro recenter.

Nomen pro interiectione: vt infandum voce incondita.

Nomen pro coniunctione vt quare: quamobrem.

Pronomen. pro nomine proprio: vt ego pro antonius.

Pronomen pro aduerbio: vt hoc pro huc.
Pronomen pro coniunctione: vt ideo: propterea.
Uerbum pro nomine: vt amare pro amor: viuere pro vita.
Uerbum pro aduerbio. vt amabo. sodes.
Uerbum pro interiectione: vt age: agite.
Uerbum pro coniunctione. vt licet: licebit.
Participium pro nomine: vt sapiens: diligens.
Participium pro aduerbio: vt horrendum pro horrende.
Prepositio pro aduerbio: vt coram pro palam.
Prepositio pro interiectione: vt pro pro a.
Prepositio pro coniunctione: vt preterea: quapropter.
Aduerbium pro nomine: vt satis est. abunde est.
Aduerbium pro coniunctione: vt quando pro quoniam.
Coniunctio pro aduerbio: vt cum pro quando.
Coniunctio pro interiectione: vt vt
¶ Que partes orationis ponuntur inuicem pro seipsis? omnes fere.
Nomen pro nomine vt dardanus pro dardanus.
Uerbum pro verbo: vt populo pro populor.
Participium pro participio: vt profusus pro profundens.
Prepositio pro prepositione: vt in pro contra.
Aduerbium pro aduerbio: vt hic loci pro tunc temporis.
Coniunctio pro coniunctione: vt vel pro et,

¶ De syntaxi et orationis constructione. Cap. xiiij.

Quid est syntaxis? Scientia qua bona constructio a mala dignoscitur.
Unde dicitur syntaxis? a syn quod est con. et taxo ordino: a quo syntaxis quasi coordinatio.
Quid est constructio? Congrua dictionum ordinatio congruam perfectamque sententiam demonstrans.
Quid est oratio? vt Scaurus diffinit: ore missa et per dictiones ordinata pronunciatio.

Oratio quotuplex. Quotuplex est oratio? quadruplex. Perfecta que perfectum sensum in animo auditoris generat: vt ego amo deum. Imperfecta que imperfectum sensum in animo auditoris generat: vt si deum amaueris. Finita in qua verbum finitum ponitur: vt ego amo. Infinita in qua verbum finitiuum ponitur: vt me amare.

Figura constructionis. Quid est figura constructionis? est aliqua ratione nouatus dicendi modus qui circa grammaticas constructiones versatur. Euocatio. Euocatio est reductio tertie persone ad primam vel secundam: vt ego antonius lego: tu ioannes audis. Et requiruntur quatuor in euocatione: scilicet persona euocans: persona euocata: remotio copule. et verbum conueniens cum persona euocante. Appositio. Appositio

est immediata duorum substantiuorum coniunctio quorũ alterum exponit alterum: vt miratur molem eneas magalia quondam. Et requiruntur duo in appositione. dictio apponens: et dictio apposita.

Prolepsis est attributio proprietatis toti in suas partes diuisio: vt interea reges ingenti mole latinus etc. *Prolepsis.*

Et requiruntur quinque in prolepsi: hoc est totum: partes distributio partium proprietas et ordo.

Syllepsis est diuersarum dictionum sub plurali proprietate conceptio: vt ego et tu docti legimus. Et requiruntur quinque in syllepsi: hoc est dictio concipiens: dictio cõcepta. copulatiua cõiunctio vel prepositio: verbũ vel nomẽ adiectiuũ numeri pluralis: proprietas cõcordãs cũ dictione cõcipiente. *Sillepsis.*

Zeugma est vnius proprietatis ad diuersas clausas facta reductio: vt ego et tu et Cicero scribit. Et requiruntur tria: hoc est plura substantiua copula: proprietas que conueniat cum propiore substantiuo. *Zeugma.*

Antiptosis est casus pro casu positio sub aliqua proprietate: vt vrbem quã statuo vestra est. Et requiruntur tria: hoc est vnum subiectuũ: vna proprietas. et quod casus ponatur pro casu. *Antiptosis.*

Synthesis est attributio proprietatis vni vel pluribus copulatis: quod fit non gratia vocis sed significati. vt pars in frustra secant. Et requiruntur tria. hoc est vnum subiectum vel plura copulata: proprietas: et attributio proprietatis concordans cum significato et non cum voce. *Synthesis.*

Synecdoche est attributio partis ad totum sub proprietate verbi vel participiĩ vel nominis adiectiui: vt expleri mentem nequit: nuda genu: nudoque sinus collecta fluentes. Et requirũtur tria hoc est totum: proprietas: et pars in accusatiuo posita. *Synecdoche.*

Liber quartus de constitutione partium orationis.

Capitulum primum de constructione verborũ actiuorum post se. *Verba personalia.*

Verba partim sunt personalia: partim impersonalia.

Personalia sunt que habent numeros et personas.

Impersonalia que carent numeris et personis. De quibus postea dicemus. *Verba impersonalia.*

Personaliter rursus in quinque genera diuiduntur: in actiuum: passiuum: neutrum. deponens commune.

Actiuum verbum est illud quod desinit in o: habet passiuum in r et exigit ante nom̃ in persona agenti vel facienti: et accusatiuum in persona patienti. Eius complures sunt species. *Verbum actiuum*

Prima species verborum actiuorum est que post se construuntur cũ accusatiuo tantum: qualia sunt. *Prima verborũ actiuorũ species.*

Amo amas amaui. aymer par grande affection.

Redamo redamas redamaui. aymer celuy qui nous ayme.

Deamo deamas deamaui.aymer moult affectueusement.
Adamo adamas adamaui.aymer comme par amour.
Diligo diligis dilexi.aymer par raison & election.
Colo colis colui.aymer vng plus grand en dignite & honnorer.
Colo colis.labourer:ou aorner:ou demourer.
Traho trahis traxi.tirer par force.
Duco ducis duxi.mener sans resistence.
Deduco deducis.accompagner aultre.
Reduco reducis.ramener.
Deduco deducis.mener les nauires a la mer.
Subduco subducis.mener les nauires au port.
Ago agis.faire quelque chose.
Ago agis.amener les bestes aux champs ou deuant soy.
Veho vehis vexi porter sus soy.
Porto portas portaui.porter sus son corps.
Fero fers.gero geris.baiulo baiulas.porter.
Inchoo inchoas inchoaui:commencer.
Incipio is.incepi commencer comme on veult.
Ineo is:iniui.commencer aulcune grande chose.
Disco discis didici.apprendre.
Edisco ediscis edidici.apprendre par cueur.
Dedisco is.ici.apprendre loppofite de ce que on a apprins ou oublier.
Oppugno oppugnas aui.faire assault sus vne ville.
Impugno impugnas aui.molester & inquieter.
Propugno propugnas aui.defendre en combatant.
Expugno expugnas aui.prendre dassault ou en combatant.
Capio capis cepi.prendre a nostre gre:ou maulgre nous.
Sumo sumis sumpsi.prendre a nostre gre.
Paco pacas aui.appaiser ceulx qui sont en debat.
Placo placas aui.apaiser ceulx qui sont courrouces.
Pacifico pacificas aui.remettre en paix les ennemis.
Lasso lassas lassaui.trauailler & greuancer.
Laxo laxas laxaui.lascher vne chose estraincte.
Abdico abdicas aui.priuer le filz de lheritaige en son viuant.
Exheredo exheredas aui.priuer de lheritaige apres la mort.

Secunda verborum actiuorum species.

¶ Secunda verborum actiuorum species est que preter accusatiuum consumuntur etiam cum genitiuo vel ablatiuo:vt impleo granarium frumenti vel frumento:qualia sunt hec.

Huic exemplo deest casus spaalis & aliis non nullis.

Impleo imples.repleo reples.compleo comples.emplir.
Accuso accusas.accuser ou en iugement ou dehors iugement.
Incuso incusas reprendre.

Postulo

Postulo postulas: demander en iugement.
Damno damnas condemner ou obliger.
Emo emis, redimo redimis. paro paras. comparo comparas: achepter.
Vendo vendis. venundo venundas. distraho distrahis. vendre.
Estimo as. taxo taxas. appretio apprecias. tauxer le pris.
¶ Animaduertendũ est quod verba pretium significantia construunt cum ablatiuo pretium denotante: preterquam cum his genitiuis tanti quanti: pluris: maioris. minoris: tantidẽ: quantidẽ: quantiuis: quantilibet: quanticunqз: ꝛ qđ Vergilius dixit. non assis faciunt. ꝛ Catullus veronensis. oẽs vnius estimemus assis.
¶ Tertia verborum actiuorum species est que preter accusatiuũ cõstruuntur etiam cum datiuo: vt do tibi pecunias: qualia sunt hec que sequuntur.

Tertia vborũ actiuorũ species.

Do das dedi. donner.
Dono donas donaui. donner liberallement.
Dedo dedis dedidi. se rendre.
Prepono preponis. prefero. antepono. preferer.
Commodo commodas commodaui. prester.
Mutuo mutuas aui: prester ce que on rend en espece.
Loco locas aui. louer.
Conduco conducis. conduxi. prendre quelque chose a louage.
Suadeo suades suasi. conseiller ou induire par raisons.
Persuadeo persuades persuasi. induire a faire.
Dico dicis dixi. dire ou parler artificieusement.
Edico edicis xi. commander comme vng prince ou iuge.
Indico indicis xi. denuncer auecques solennite.
Credo credis credidi. prester ou loy confier.
Commendo commendas commendaui. recommander.
Committo committis commisi. committere ꝛ bailler en charge.
Consulo consulis consului. bailler conseil.
Facio facis feci. faire ce que passe en matiere dehors.

¶ Quarta verborũ actiuorũ spẽs est q̃ p̃ter actm̃ principalẽ construũtur cũ altero accusatiuo: vt doceo te grãmaticã: qualia sunt hec que sequuntur.

Quarta verborũ actiuorũ species.

Doceo doces docui. enseigner. Dedoceo. enseigner loppposite.
Moneo mones. monester.
Admoneo admones. porter aulcune chose a la memoyre de aultruy.
Oro oras oraui. prier quelcung plus grant.
Rogo rogas rogaui. prier vng esgual.
Interrogo interrogas interrogaui. interroguer.
Flagito flagitas flagitaui. demander par importunite.
Posco poscis poposci. demander chose honeste.
Postulo postulas postulaui. demander en requerant.

Peto petis petiui.demander en priant.
Induo induis indui.vestio vestis vestiui.vestir.
Exuo exuis exui.spolio spolias spoliaui.deuestir.
Cingo cingis xi.accingo is xi.succingo is xi.ceindre.
Calcio as.excalcio as.chausser ou dechausser.

Quinta verborũ actiuorũ species. ¶ Quinta species verborum actiuorũ est que preter accusatiuũ construũtur cum ablatiuo sine prepositione:vel potius cũ affectiuo:vt dono te corona:qualia sunt hec.

Dono donas donaui.donner enseigne dhonneur.
Spolio lias.aui:despouiller daulcune chose.
Satio satias satiaui.saturo as:saturaui.rassasier.
Onero ras.raui.charger. Exonero ras.raui.decharger.
Peto petis.percutio percutis.harceler ꝛ assaillir pour batre frapper.
Afficio afficis affeci.faire quelque chose en bien ou en mal.
Afficio te voluptate.ie te fais aise. Afficio te molestia.ie te fais trauail.
Muto mutas mutaui.changer vne chose pour laultre.
Priuo priuas priuaui.priuer. Leuo leuas aui. Subleuo.leuer.

Sexta verborũ actiuorũ species. ¶ Sexta verborũ actiuorũ species est que preter accusatiuũ construunt cũ ablatiuo ꝛ prepositione a vel ab:vt audio a te librum.qualia sunt hec.

Audio audis audiui.ouyr. Abstineo abstines.abstenir de mal faire.
Contineo contines.contenir de pecher. Accipio accipis.accepi.prendre.
Suscipio is.suscepi:prendre en sa charge.
Recipio recipis recipi.recepuoir ou recouurer.
Eripio eripis eripui:deliurer ou oster.
Amoueo amoues amoui.oster aulcune chose.
Aufero aufers abstuli.oster.
Auerto auertis auerti.destorner le visage.

¶ De verbis passiuis. Cap.ij.

Datiuus nõ est persona agens.

Passiuum verbũ est illud quod desinit in or:ꝛ habet actiuũ in o:ꝛ exigit ante se nominatiuum pro persona patienti:et ablatiuũ cũ ꝑpositione a vel ab:vel datiuũ ꝑ persona agenti vel patiẽti:vt deus amat a me vel mihi. Eius tot sunt species quot dicimus esse in verbo actiuo. Sed animaduertẽdũ est qꝺ cũ mutuamus verbũ actiuũ in passiuum:casus cũ quo verbũ construitur post accusatiuum principalẽ nõ mutaẽ:vt impleo granarium frumenti vel frumento:granarium impletur a me frumenti vel frumento.do tibi pecunias.pecunie dantur tibi a me.doceo te grammaticam:tu doceris a me grammatica.dono te corona:tu donaris a me corona.audio ex te grammaticam:grammatica auditur a me ex te.

Verba reciproca. ¶ Animaduertendũ est quoqꝫ verba reciproca ꝛ q̃ dicunt vocatiua q̃lia sunt. Scribor:habeor:iudicor:predicor:agnoscor; dicor; vocor; nominor;

appellor: nuncupor: et similia construi posse in eodē casu cū quo ante se cōstruuntur: vt scribor sortis. vocor te antonius.

¶ De verbis neutris. Cap.iij.

Neutrum verbū est illud quod desinit in o: et non h₃ passiuū in or: vt seruio seruis. ambulo ambulas. Verbum neutrū.

Eius complures sunt species.

¶ Prima species verborū neutrorū est que post se cōstruūtur cū genitiuo vel ablatiuo: vt careo pecuniarū vel pecunijs: cuiusmodi sunt hec que sequuntur. Prima verborū neutrorū spēs.

Careo cares carui: non auoir.
Egeo eges egui. indigeo indiges indigui: auoir indigence.
Abundo abundas. redundo redundas aut: auoir abundance.
Sto stas steti. consto constas constiti. coaster.
Satago agis. sategi. estre songneux. Abstineo stines. abstinui. abstenir.

Secūda species verborū neutrorū est que post se construunt cū datiuo: vt cedo potentiori: qualia sunt hec que sequuntur. Secūda verborū neutrorū spēs.

Cedo cedis cessi. donner place au plus grant.
Pareo pares. obedio obedis. obtēpero obtemperas. obeir.
Consulo consulis. prouideo prouides. prospicio cis. caueo caues. pourueoir.
Placeo places. plaire.
Displiceo displices. desplaire.
Occurro ris. obuio obuias. rencontrer.
Faueo faues. studeo studes. aspiro aspiras. fauoriser.
Seruio seruis. seruir.
Inseruio is. faire seruice et plaisir.
Parco parcis. ignosco ignoscis pardonner.
Noceo noces. officio officis: nuyre.
Doleo doles dolui estre dolent.
Indulgeo indulges indulsi. abandonner.
Insto instas institi. prier instamment.
Supplico supplicas supplicaui: prier humblement.
Hereo heres hesi. adereo adheres adhesi. tenir: se accoster.
Illudo illudis. insulto insultas se mocquer.
Inuideo inuides inuidi. auoir enuie.
Impono imponis imposui. tromper.
Incesso incessis incessi. barceler.
Inuado inuadis inuasi. assaillir.
Incumbo incumbis incubui. mettre les forces en aulcune chose.
Volo vis volui. cum bene iunctum. vouloir le bien daultruy.
Cupio cupis. cum bene iunctum. desirer le bien daultruy.
Timeo times timui. auoir paour que ne vienne mala aultruy.

Metuo metuis metui. craindre pour aultruy.

Tertia verborũ neutrorum species.

¶ Tertia verborũ neutrorũ species est q̃ post se construunt cũ abltõ sine ꝑpositione: vel potius cũ effectiuo: vt ego ardeo calco igni. qualia sunt hec.

Fragro fragras. fragraui. rendre odeur. ou sentir de soy.

Flagro flagras flagraui. bruler.

Ardeo ardes arsi. ardre.

Exardeo exardes. moult ardre.

Estuo estuas estuaui. auoir chault.

Caleo cales calui. estre chaut.

Frigeo friges frixi algeo alges alsi auoir froit.

Fluo fluis fluxi. Mano manas. decouurir.

Quarta verborũ neutrorũ species.

¶ Quarta verborũ neutrorũ species est q̃ post se cõstruunt cũ ablatiuo et ꝑpositione a vel ab: ad similitudinem verborũ passiuorũ in ꝑsona agẽte vel patiẽte: ante se vero exigũt nominatiuum persone patientis. vt ego exulo a rege. qualia sunt ista.

¶ ꝓ proxe vitiose diceretur.

Exulo exulas exulaui. estre banny.

Vapulo vapulas vapulaui estre batu.

Veneo venis venivi vel venĩj. estre vendu.

Fio fis factus sum estre faict. Liceo lices licui. est prise.

Quinta verborũ neutrorũ species.

¶ Quinta verborum neutrorum species est que post se cum nullo casu construuntur nisi mediante prepositione: vt ego viuo in vrbe qualia sunt ista que sequuntur.

Viuo viuis vixi viure.

Eo is iui. aller. Adeo is. aller a quelcun.

Obeo obis. mourir. Exeo exis aller hors ꝛ sortir.

Nato natas. nager. Enato enatas. nager hors.

Sto stas steti. estre debout. Sedeo sedes. estre assis.

Salio salis. saillir. Salto saltas. saulter en dansant. ou danser.

Ambulo ambulas. se pourmener.

Deambulo as. se pourmener.

Incedo incedis incessi. se pourmener grauement: ꝛ cheminer auecques orgueil: et en grant pompe ꝛ marcher.

Sapio sapis: auoir saueur. scauoir. Desipio desipis. rassoter.

Resipio resipis. reuenir en bon sens.

Contendo contendis. certo certas: pugno pugnas. tenser ou combatre.

Concurro concurris concurri. courir ensemble. lung contre lautre: ou iouster.

Cõposita cũ datiuo posituz cũ ac

Constituo constituis constitui: ordonner et proposer.

Attineo attines. pertineo pertines. appartenir.

¶ Animaduertendum est hoc verbum Sum es fui posse construi post

se cum nominatiuo: vt ego sum Antonius: cũ genitiuo vt virtus est hominis. cũ datiuo: vt tu es mihi magister. cũ septimo casu: vt est vir singulari eloquẽtia. cũ hoc nomine opus omnibus fere casibus iungi potest.

¶ Sunt preterea quedam alia verba que dicũtur substantiua desi[...] tia post se casum similem precedenti: vt existit inutilis. extat incoruptus manet immortalis. viuit felix. et similia. Sunt et alia que cũ sint intransitiua reciprocantur tamen: vt incedo tristis: ambulo letus euado doct⁹.

Preterea verba illa que dicuntur neutra transitiua (iudicio meo) nihil habent quot illis repugnet cur non dicamus actiua cum etiam si natura repugnet: sermo idcirco nõ deberet esse mancus. Nam si recte dicitur: comederunt Jacob. et domus tue zelus comedit me. Recte quoqꝫ diceret Jacob: ego sum comesus: sicut et Juuenalis dixit.

Et cito rapturus de nobilitate comesa. Quod superest.

¶ Preterea verba que dicuntur ad solum naturam pertinere ego nõ video cur nõ recipient omnes numeros ⁊ personas: vt ego nõ sereno. ego nõ grandino. Preterea nullum esse verbum actiuum: quod nõ possit esse absolutum: si post se cum nullo casu construatur: vt si dixeris. ego amo.

¶ Preterea vera neutra posse cõstrui cum accusatiuo rem verbi significante: vt ego viuo vitam. eo iter. ambulo viam. seruio seruitutẽ. furio furorem. certo certamen pugno pugnam. pecco peccatum.

¶ Preterea nullum esse verbum quod non cum accusatiuo vel ablatiuo significanti tempus indifferenter cõstrui possit. vt docui te grãmaticam tres annos vel tribus annis.

¶ Preterea complura esse verba neutra absoluta que figurate accusatiuo iungi possunt: vt depereo virginẽ. Et quod virgi. dixit. Coudon ardebat alexim. Illa quoqꝫ ex idiomate sermonis latini dicuntur: hoc latet me. nescio quis me manet exitus: olet vnguentũ. sapit picẽ. ⁊ similia. Ma etiam verba neutra posse iungi datiuo significanti illum cuius voluptati aut molestie damno aut commodo: aut denique cuius gratia aliquid fit. Vergilius. Cui pendere sua patereris in arbore poma.

'cusatiuo imo reci procant.

Et si qd faciãnũc quoqꝫ q̃ris: am[...]

Peccatũ peccauit hieriũ.

¶ De verbis deponentibus. Cap. iij.

Eponens verbum est illud quod in or desinit et non habet actiuum in o: retinetqꝫ tãtum actiui significationem: vt ego loquor verba: Eius plures sunt species.

¶ Prima species verborum deponentium est q̃ post se construuntur cum genitiuo: vt misereor innocentis. qualia sunt hec que sequuntur.

Verbum deponẽs

Prima verborũ deponentium species.

Misereor misereris misertus sum. auoir misericorde ou pitie.

Obliuiscor obliuisseris oblitus sum. oublier.

Reminiscor reminisceris Recordor recordaris souuenir.

Scda species verborũ deponentium est que post se construuntur cũ da-

Secunda deponentium verborum species.

tiuo: vt opitulor clienti. qualia sunt hec que sequuntur.
Opitulor opitularis. Auxilior auxiliaris. ayder.
Suffragor suffragaris. donner sa voix pour aulcun.
Refragor regragaris. donner sa voix contre aucun. ou destourber.
Patrocinor patrocinaris. defendre en iugement.
Adulor adularis. Assentor assentaris. Palpor palparis flater.
Blandior bladiris. flater.
Gratulor gratularis: se resiouir du bien daultruy.
Irascor irascerie: se courrouser.
Assentior assentiris. consentir a la sentence daultruy.
Insidior insidiaris gueter aultruy.
Obsequior obsequeris obeir z faire seruice.

Tertia deponentium verborum species.

¶ Tertia verborum deponētiū species est que post se cōstruuntur cum accusatiuo qualia sunt. Solor solaris. consolor consolaris consoler.
Execror aris abominor aris. detestor aris. auersor aris. maudire.
Sequor sequeris sequutus sum suyuir.
Consequor consecutus sum. rataindre consuiure.
Fateor teris. cōfesser par volūte. Cōfiteor cōfiteris. cōfesser sens son gre.
Diffiteor diffiteris. nyer z non confesser.
Precor precaris precatus sum prier.
Deprecor deprecaris. prier ou detester. ou abominer.
Causor aris. alleguer excusation.
Demereor. eris. rui. rendre oblige par benefices.
Emulor emularis. ensuyure ou resembler.

Quarta verborū deponentium species.

¶ Quarta verborū deponētiū species est q̄ post se construūtur cū ablatiuo siue sexto casu: vt ego letor felicitate tua q̄lia sunt hec q̄ sequunt.
Letor letaris. delector delectaris. se resiouyr. se alleger.
Utor eris. vser de aulcune chose. Potior potiris. obtenir. d chose desiree;
Uescor vesceris. vser des viandes.
Fungor fungeris. vser doffices.
Fruor frueris. vser par delectation.

Quinta verborū deponentium species.

¶ Quinta verborū deponentium species est que post se cum nullo casu construuntur: nisi mediante prepositione. vt ego iocor in amicos. qualia sunt ista que sequuntur.
Iocor iocaris. se iouer de paroles.
Grassor aris. faire cruaute en alllant: ou desrober.
Castrametor aris. mettre siege. assieger camp.
Labor eris. cheoir.
Rusticor caris. demourer au champs.
Philosophor aris. estudier en philosophie.
Tumultuor aris. faire noise.

Cachinor aris: se mocquer.

¶ Sexta verborum deponentium species est que post se cõstruuntur cum ablatiuo & prepositione a vel ab: vt ego orior a patre. qualia sunt hec.

Orior eris. vel iris. naistre.

Nascor nasceris. naistre.

Patior eris. souffrir.

Cachino est vsitatius.

Sexta deponentium verborum species.

¶ De verbis communibus. Cap. iiij.

Commune verbum est illud quod desinit in or & nõ habet actiuũ in o: et retinet actiui et passiui significationem: vt ego amplector te: tu amplecteris a me. Pauca huius generis reperiuntur: hec fere.

Verbum cõmune.

Cõplector eris: amplector eris. embrasser ou estre embrasse.

Osculor aris. baiser ou estre baise.

Criminor aris. accuser ou estre accuse.

Experior iris. experimenter ou estre experimente.

Veneror aris. honorer ou estre honore.

Interpretor aris. declairer ou estre declaire.

Largior iris. donner ou estre donne.

Hec acti ue poti?.

¶ De verbis diuersorum generum atque sub eodem genere diuersarum formarum. Cap. vj.

Abstineo me ab iniurijs. ie me abstiens de iniurier. vj.

Abstineo manum a muliere. ie me garde de toucher femme.

Abstineo iratum. ie me garde de courroucer. neu. j.

Adeo domũ vel ad domũ. ie vey a ma maison. acti. j. & neu. v.

Adulor tibi vel adulor te. ie te flate. depo. ij. & iij.

Admoueo tibi manum. ie te touche. acti. vj.

Amoueo a te manum. ie oste la main de toy. acti. iij.

Aduersor tibi. ie te contredis. deponens. ij.

Aduersor te. ie me tire arriere de toy.

Audio te. audio vocem. ie te escoute. ie oy la voix. actiuum. j.

Audio a te: vel ex te: vel de te. ie apprens de toy. acti. vj.

Audio tibi vel inaudio te. ie te obeis. neutrum. ij.

Audio male (absolutum) estre infame. neu. v.

Assentior tibi vel assentior: tibi hoc: ie te consens. depo. ij. & iij.

Assentio tibi vel assentio tibi hoc. ie accorde ce que tu dis. depo. ij.

Caueo tibi. ie crains que naye mal. ie pouruoy. neu. ij.

Caueo te. ie te crains. ou fuis. neu. ij. & act. iij.

Careo te vel careo tui. ie ay faulte de toy. ac. j.

Committo tibi libros ie te baille en garde des liures. acti. iij.

Committo prelium vel milites: ie fais guerre. acti. j.

Committo vt non colã parẽtes. ie fais mal de nõ honorer mes parens. a. j.

Credo tibi & credo tibi hoc. ie ay credence a toy. neu. ij. & acti. iij.
Credo tibi pecunias. ie te baille argent en prest. acti. iij.
Consulo tibi. ie pouruois ou te donne conseil. neu. ij.
Consulo te. ie te demande conseil. acti. iiij.
Consulo boni ie te conseille en bien. acti. ij.
Commendo te regi. ie te recommande au roy. acti. iij.
Commendo te apud regem. ie te ay pour recommande deuãt le roy. act. j.
Certo tibi vel certo tecum: ie combas auec toy. neu. ij. & v.
Contendo tibi vel tecum. ie ay debat auec toy. neu. ij. & v.
Congredior tibi vel tecum. ie te assaulx. neu. ij. & v.
Constituo tibi vel tecum. ie propose auec toy. neu. ij. & v.
Do tibi pecunias. ie te donne de largent. acti. iij.
Do tibi lras ad amicũ. ie te baille des lres pour porter a mon amy. act. iij.
Do ad te literas. ie te ennoyes des lettres pour lyre en absence. act. j.
Do tibi pecunias dono. ie te donne pecunes en don. acti. iij.
Do tibi pecunias. ie te donne de largent en dons. ac. iij.
Dono te corona. ie te donne la couronne en signe dhonneur. acti. v.
Dolet mihi caput proprie: dolet caput figurate. la teste me faict mal. neu. & ij. acti. iij.
Doleo vicem tuam. il me faict mal de ta fortune. acti. j.
Dego is. absolute. vel dego vitam. ie vis. neu. v. & acti. j.
Exigo te pecunias: vel exigo a te pecũias. ie te demãde de largẽt. ac. j. & vj.
Exeo domum vel exeo domo. ie pars de ma maison. ac. j. & neu. v.
Facio tibi iniuriam. ie te iniurie. acti. iij.
Facio te maximi. ie ay grant estimation de toy. acti. ij.
Facio te certiorem. ie te fais certain. ie te auise. acti. j.
Facio tecum. ie conuiens auec toy. neu. v.
Induo te vestem: ie te veste vne robe. acti. iiij.
Induo te veste. idem. acti. v. Induo tibi vestem. idem. acti. iij.
Ignosco tibi vel ignosco tibi pctm̃. ie te perdõne tõ peche. neu. ij. & acti. iij.
Inuideo tibi vel inuideo tibi vestem. ie ay enuie sur toy. neu. ij. & act. iij.
Illudo tibi vel illudo te. ie me mocque de toy. neu. ij. & acti. j.
Indulgeo tibi. ie te donne grant bandon. neu. ij.
Indulgeo operam literis. ie vacque aux lettres. acti. iij.
Impono tibi onus. ie te fais charge dung fais sus le dos. acti. iij.
Impono tibi. ie te fraude. neutrum. ij.
Incesso tibi vel inuado tibi. ie te assaulx. Incesso te & inuado. idem. neu. ij.
Letor malorum vel malis. ie me resiouys des maulx. depo. j. & iiij.
Manat aq̃ ex fonte: vel fons manat aq̃. leaue vient de la fontaine. n. v. & iiij.
Moneo te rem honestam. ie te admoneste chose honneste. acti. iiij.
Admoneo te honestorum. ie te faictz souuenir de honnestete. acti. ij.

Misereor innocentis: ie ay pitie dung innocent. depo. j.
Misereor innocentem. idem. depo. iiij. Miseret me innocētis idē. impso. v.
Metuo tibi: ie crayns que tu ne aye mal. neu. ij.
Metuo te ie te crains. actiuum. j.
Noceo tibi vel noceo te. ie te nuitz. neu. ij. & acti. j.
Oro te vel a te rem honestam. ie te demāde chose hōneste. actiuum. iiij. & v.
Oleo vnguentum. ie sens loignement. acti. j.
Olet mihi vnguentum. ie sens loignement. neu. ij.
Olfacio vnguentum. ie fleure loignement.
Obliuiscor tui vel te: ie te oblie. depo. j. & ij.
Palbor tibi. ie te flate. depo. ij. Palpo te. ie te taste. acti. j.
Pugno tibi vel pugno tecum. ie bataille auecq toy. neu. ij. & v.
Prouideo tibi ie te pouruoys. acti. j. Prouideo ie te donne prouision.
Parco tibi: ie perdonne tes faultes. neu. ij.
Parco tibi pecunias. ie te garde de largent. acti. iiij.
Pareo tibi vel pareo tibi omnia ie te obeis. neu. ij. acti. iiij.
Postulo te vel a te debitū. ie demande ce que tu me doibs. acti. iiij. & vj.
Postulo te repetundarum. ie te demande ce que tu as robe. acti. ij.
Peto a te vel te libros. ie te demande des liures. acti. vj. & iiij.
Peto te lapide: ie te frappe dune pierre. acti. v.
Potior virgine: ie ioys dune vierge. depo. iiij.
Potior rerum. ie iouys de lempire. depo. j.
Reminiscor tui vel te. il me souuient de toy. depo. j. & iiij.
Salio salis salir. neu. v. Salto tas. salter ou dancer. neu. v.
Salit ouem aries. le belin salte sur les brebis. acti. j.
Timeo tibi. ie crains quil ne te vienne mal. neu. ij.
Timeo te: ie te crains. acti. j.
Vescor panem vel pane. ie mange du pain.
Utor panem vel pane. ie vse de pain. depo. iiij. & iiij.

¶ De verbis impersonalibus. Cap. vij.

Verbum impersonale actiue vocis. Verbum impersonale passiue vocis.

Verbum impersonale est duplex. Actiue vocis quod est simile tertijs personis verbi actiue vocis: vt miseret: pudet. Passiue vocis qđ est simile tertijs personis verbi passiue vocis: vt curritur: statur: de quo paulo post dicemus. Sed verborū impersonalium actiue vocis complures sunt species.

Prima spēs verborū impersonalium actiue vocis.

Prima verborū impersonaliū actiue vocis species est que ante se exigūt genitiuum: & post se infinitiuum. & sunt duo: interest: & refert: vt preceptoris interest docere. Senatoris refert administratore rempublicam. Construunt vero cū ablatiuo gñis feminini numeri singularis mea. tua. sua. nr̄a. vestra.

¶ Adde etiā ab hoc nomine quis vel qui cuia: vt mea interest legere. tua refert audire. cuia interest profiteri: eius interest salarium percipere.

Secũda species.

¶ Secunda verborum impersonaliũ actiue vocis species est que ante se exigunt datiuum: et post se infinitiuum: vt.
Accidit mihi febrire. il me aduient estre febricitant.
Contingit mihi docere. il me aduient de enseigner.
Euenit mihi docere. il me aduient de enseigner.
Conuenit mihi audire. il me conuient ouyr.
Placet mihi legere. il me plaist lire.
Licet mihi amare. il mest licite de aymer.
Expedit mihi proficisci. il mest expedient de aller.
Uacat mihi dormire. iay loysir de dormir.
Constat mihi te insanire. ie suis seur que tu es fol.
Patet mihi te esse ignarum. il mest manifeste que tu es ignare.

Tertia species.

¶ Tertia verborum impersonalium species est que ante se cõstruũtur cũ accusatiuo: et post se cum infinitiuo: vt
Delectat me audire. il me plaist de ouyr.
Juuat me cantare: il me plaist chanter.
Oportet me docere. il me fault enseigner.
Decet me legere. il me est honeste de lire.

Quarta species. Imo et alia etiam sunt.

¶ Quarta verborum impersonalium species est que cũ iunguntur infinitiuis verborũ impersonalium proprie sic dictorũ impersonalia sunt alias vero psonalia: vt incipit me tedere vitiorũ. ie cõmẽce a mennuier des pechez.
Desinit vos pudere: vous delaisses auoir honte.
Non potest illum penitere. il ne se peult repentir.
Solet bonos pigere. les bons ont de costume de eulx ennuyer.
Debet malos pudere. les mauluais doiuent auoir honte.

Quinta species.

¶ Quinta verborũ impersonalium species est que ante se construuntur cũ accusatiuo: et post se cum genitiuo vel infinitiuo. et hec sunt proprie impersonalia si vlla sint: vt
Penitet me vite. ie me ennuye de viure.
Piget me patris. iay vergoigne de mon pere.
Pudet me peccati. iay vergoigne de mon peche.
Miseret me pauperis. iay pitie dung pouure.
Tedet me ciborum. il me ennuye des viandes.

Impersonalia passiue vocis.

erba impersonalia passiue vocis semper significant actionẽ cũ quadã gñalitate: suntqꝫ proprie a verbis neutris absolutis: vt curritur: cõcurritur: statur. pugnatur. certatur. Trãsfigurantur tñ (vt dicit Diomedes) a verbis neutris q̃ datiuũ casuꝫ in seriẽ orationis recipiũt: vt nihil mihi noceri põt. cũ accusatiuo vero nullo mõ ꝯstrui pñt: sed neqꝫ cũ ablatiuo cũ ꝑpositione a vel ab: nisi gñalitatẽ illã explicẽt: vt ab hoib⁹ reclamatur: hoc est qđ oẽs reclamant. Quod si vspiam apud authores reperiatur exemplum quod huic ꝑceptio

ni repugnet: illud erit per quam rarum: & quod non possit vsum cõsuetudinemq; efficere: atq; ex consequenti neq; in artem redigi.

De infinitiuo. Cap.viij.

Infinitiuus dicitur q: non habet determinatos numeros et personas: & construitur ante se cũ accusatiuo persone agentis in actiua significatione: & in passiua psone patiẽtis: post se vero construitur cũ casu verbi a quo descẽdit: vt me amare Deum pium est. me amari a deo felicissimũ est: me carere voluptatibus & inseruire amicis & misereri innocẽtis iucundum est. Dicimus tñ: volo esse doct⁹: & natura beatis omnib⁹ esse dectr: sed nõ dicim⁹ videor mihi esse docto: s; doct⁹. & volo me esse poetã: & non poeta Uerba infinitiua volũt determinari verbis volũtarijs q̃ greci pheretica dicũt: qualia sunt. Uolo. Cupio. Desiderio. Opto. Debeo. Habeo & silia. Jungunt tñ aliq̃i ẽt alijs verbis & noibus adiectiuis: sed figurate: aut ad imitationẽ grecorũ: vt video illũ sapere. & iampridẽ a me illos abducere thessilis orat. illud q̃z. Et cãtare pares & respondere parati. Circunloq̃mur futurũ infinitiui modi vocis actiue p hoc verbũ ire et p̃mũ supinũ Uerbi impsonalis vero & passiui per hoc verbũ iri & idem supinũ: vt spero me amatũ ire Deũ: vel Deũ amatũ iri. Alio modo circũloquimur idẽ futurũ per participium futuri in rus et hoc verbum esse in actiua et per participium futuri in dus: & idem verbum esse in passiua: vt spero me amaturum esse Deũ. vel Deũ amandũ esse a me. Circunloquimur preterea idem tẽpus per participium futuri in rus: cũ pro verbo infinitiuo ponitur in accusatiuo. iũgiturq; omnib⁹ generib⁹ vtriusq; numeri: vt spero virginem nupturum tibi: et virgines nupturum viris: sed quemadmodum in arte minori dicimus hoc nõ circunloquium: sed potius per se futurum est infinitiui quo iam non vtimur.

Infinitiuus. Quare dicat̃ infinitiu⁹.

Uerba infinitiua q̃b⁹ verbis volũt determinari.

De gerundijs. Cap.ix.

Gerundia sunt qui verbis annumerent: q: regũt casus. sunt qui noibus: q: habeãt casus. sunt qui nomina participialia esse dicant: qd in quibusdã nominibus: in quibusdam participijs similia sint. Nobis tamen (vt captiones euadam⁹) dicendũ est esse aliam partem orationis: que tamen maximam habent similitudinem cum nomine. Neque id mirum videri debet alicui: cum alij plures: alij pauciores quam octo partes orationis posuerint. Gerundia ante se casum non regũt. Nam inaudita est in sermone latino constructio illa. In cõuertendo dominus captiuitatem syõ. & illud. In deficiendo ex me spiritum meũ. Illud quoque. In conueniendo populos in vnum post se vero regunt casum verbi a quo descendũt: vt tempus est carendi voluptatibus: et inseruiendi amicis. amandi deum.

Gerũdia

Gerũdia ãte se nõ regũt casum.

Gerundia aut sunt substantiua: aut adiectiua. Gerundia adiectiua oia genera & numeros & casus habent: et iunguntur substātiuis: significantque semper passionem: vt voluenda dies en attulit vltro. i. volabilis: hoc est que voluitur. iusiurandum hoc est quod iuratur. Et mihi cura iuris dicundi. et do operam iuri dicundo. et veni ad ius dicundum: & delector iure dicando. Gerundia substantiua tantūmodo reperiuntur substātiua ta in genitiuo accusatiuo & ablatiuo generis neutri: vt est mihi cura soluendi pecunias. & veni ad soluendum pecunias. delector soluendo pecunias. Reperitur etiam gerundium datiui: nescio tamen an post secum accusatiuo casu possit construi.

Nō inuenitur cū actō.

Gerundia sustantiua a verbis actiuis significant actionem & passionem: preterquam quod gerundium genitiui semper significat actionem.

A verbis neutris actionē significātibus gerūdia significant actionē tm̄. A neutris passionem significātibus passionem tantum. A communibus et deponentibus actionem & passionem.

Inter gerundia adiectiua & participia hec est differentia: quod gerūdia significant rei administrationem siue habitum sine tempore saltem determinato ad futurum: resoluunturq in gerūdia substātiua: vt est mihi cura iuris dicundi. i. dicēdi ius. & veni ad ius dicūdū. i. dicēdum ius. & delector iure dicundo. i. dicēdo ius. Participia vero significant tempus futurum in actu siue rei administratione: vt ius dicendum est a me. i. dicetur. causa est a me oranda. i. orabitur.

Gerundia accusatiui iunguntur frequenter his prepositionibus ad: ob. ppter. inter. ante. vt ad numerandū vel propter numerandum pecunias veni. propter orandum causas studeo inter agendum capras. ante domandum boues. Gerundia vero ablatiui iunguntur cū his prepositionib⁹ in de ex. a. ab. vt in nauigando venti posuerunt. & est libell⁹. Hieronymi de vidēdo deo. & ex defendendo q̄ ex accusando maior gloria cōparatur.

¶ Aduertendum etiam est quod gerundia adiectiua in actō semp iunguntur prepositionibus illis: vt ad numerādas vel ob numerandas vel propter numerandas pecunias veni. preter quā cum his verbis loco. cōduco. mando. cu. o. habeo pro debeo vt ego locaui faciēdam sepulturā.

Obseruatio non vulgaris gerūdio genitiui.

¶ Animaduertendū quoq est gerūdium genitiui singularis recte iungi substantiuo plurali: vt Plautus. nominandi tibi istorum magis erit q̄ edundi copia. vel possumus dicere quod regūt post se genitiuum casū.

¶ De verbis supinis. Cap. x.

Supina.

Quod de gerundijs diximus: idem de supinis dici potest esse aliā ab octo partibus orationis: nisi quod gerundia participijs: supina verbis annumerari possunt. Primum supinum semper iungitur verbo significanti motum ad locum: vt eo deambulatum. vado venatum. significatq semper actionem: nisi sit a verbis neu

Primuz supinū.

tis passionẽ significãtib⁹. Nã.illa do filiã nuptũ: venũdo seruos: specta tũ ad misit risum tenentis amici. motum in se continent sicut ista ꝛ superiora. Ultimum supinum semper iungitur nomini adiectiuo: non nunq̃ substãtiuum sed tãq̃ verbũ regiturq̃ ab eo ꝛ significat passionem: vt est res horrẽda dictu.i. vt dicat ꝛ miserabilis visu.i. vt videat. Ex quo seq̃tur q̃d neq̃ iũgi põt verbo: vt grãmatici indocti dicũt venio lectu neq̃ poni tur ꝓ noïe: vt Priscia. dicit venio venatu ꝓ de venatiõe. neq̃ iungit sibi adiectiuũ: neq̃ recipit ꝑpositionẽ: neq̃ regit nomẽ ¶ Quod si dixeris bonus cuius est dignus gubernatu. dubitaueritq̃ aliq̃s gubernatu verũ sit nomen an verbum supinum ex adiunctis tollet hec ambiguitas. Nã cum est nomẽ genitiuum regere potest: vt est dignus gubernatu reip. et iungit sibi nomẽ adiectiuum: vt est dignus magno gubernatu: et recipit prepositionem: vt recessi ex gubernatu. cum vero est verbum supinum (quemadmodum diximus) nihil tale habet: sed tantum a nomine adiectiuo regitur: ꝛ in verbum passiuum resoluitur. Ultimũ supinu ꝫ.

¶ De constructione participij. Cap̃.xj.

¶ Epitome.

¶ Participium quod tria habere tempora constat: quando nomini: qñ pronomini: et quãdo verbo instar adiectiui nominis copuletur: ꝛ quem post se desideret casum.

Participiũ eodẽ modo iungitur noi ꝛ pnomini ꝛ verbo quo nomẽ adiectiuũ: post se vero desiderat casum cum quo construitur verbũ a quo descẽdit: vt amans filiũ. amatur⁹ Deũ amat⁹ a patre. amand⁹ ab vxore. inseruiens amico. inseruiturus propinquis carens voluptatibus. cariturus turture magno. Sunt nomina participiis similia: vt amãs. doctus: que sola constructione discernuntur Nam cũ dico amãs vxorẽ. participiũ est. amans vxoris. nomen est. Sed cum sunt nomina recipiunt comparationem: vt amantior vxoris. amantissimus vxoris. doctior Cicerone: doctissimus omniũ. Tẽpore quoq̃ possunt discerni. nam cũ dico est amandus a me. significat q̃ a me amabitur. cum vero tantum est amãdus quod est dign⁹ amari. Uix tamen sub hac forma recipit comparationem. Nam q̃ quidã dicunt Reuerẽdissimus: colendissimus: obseruantissimus. ego dicerem potius admodum reuerendus. per q̃ colendus: plurimum obseruand⁹ et alia simili modo. Constructio participij.

¶ De nominis constructione cum alio casuali. Cap̃.xij.

¶ Epitome.

¶ Nominum an que cũ casibus construantur: an adiectiua et an participiorum formam habent: an masculina in er terminata. ꝛ quid de superlatiuis comparatiuis: ꝛ verbalibus in bilis terminatis: ꝛ que alia eadẽ casibus copulentur: hoc docet caput.

Constructio nominis.

Nomina quoq; cū casibus cōstruunt: quedā cū gtō: q̄lia sunt noia adiectiua certe cuiusdā significationis: vt integer vite sceleris purus preceps animi. pdigus vite dubius itineris. tenax ppositi: cupidus honoris. Noia preterea formā participiorum habētia vt patiens laboris negligens amicorum. fugitans litium. appetens alieni. profusus sui: doctus grammatice. victus animi. expertus belli.

Verbalia in tor & in trix.

¶ Noia quoq; masculina terminata in or q̄ formant ab vltimo supino u mutata in or: & feminina terminata in trix q̄ formant a masculinis tor mutata in trix: vt amator vxoris. amatrix viri. doctor gētiū. expultrix vitiorum. Et noia suplatiua cōstruunt cū gtō sed tm̄ plī: nisi sint noia collectiua: vt doctissimus grecorū. sapiētissimus philosophorū: fortissimus gētis danaū. Cōparatiuū q̄s inter duo: vt Aiacū fortior fuit thelamonius. Sunt quedā que possunt iungi gtō vel datiuo: vt fisis patris vel patri fidus regis vel regi. proximus tulliū vel tullio. propinquus Cesaris vel Cesari.

Quedā sunt q̄ iungi pñt gtō vel ablrō: vt diues agrorū vel agris. vacuus cerebri vel cerebro. plenus rimarū vel rimis. dignus honoris vel honore. Datiuo etiam complura iunguntur: vt facilis omnibus difficilis nemini. charus suis: iucundus alienis. aptus bello. idoneus paci

Verbalia in bilis.

Verbalia quoq; in bilis dtō iūgi pñt vt amabilis cūctis. visibilis nulli. Actō etiā iunguntur plura noia adiectiua. sed (vt diximus) figurate idq; apud poetas tantum: vt flauus capillos niger oculos. horridus barbā. Ablatiuo quoq; mediāte ppositione siue septimo casui cōplura cōiūguntur: vt alienus a crimine. diuidus et Aphrica. diuersus a vitiis alius ab humanitate. secundus ab Hercule tertius a ioue. vir singulari ingenio. excellenti virtute. insigni pietate.

Septimus casus.

¶ Comparatiua quoq; cum ablatiuo siue septimo casu construuntur: vt nemo est eloquentior Cicerone.

Munda proprium nomen.

Ablatiūs siue septimus casus plerumq; ponit absolute: aut per duo nomina: vt regē Ferdinādo. Munda in deditionē Christianorū venit aut per nomē & pronomen: vt me preceptore dedicisti literas. aut per nomē siue pronomē & participiū: vt deo ducente veniā ad te me veniēte gaudebis.

Quisq;. Ois et cunctus.

¶ De cōstructione quarūdā partiū orationis. Cap xiij.

Quisq; semper iungitur suplatiuo: vt optimus quisq;: sapientissimus quisq;. Ois & cūctus positiuo & cōparatiuo: vt oēs boni: cuncti boni. omnes sapientiores. cuncti sapientiores. At vero quisq; tunc positiuo iungitur cum nō recipit cōparationē positiuus: vt strenuus quisq; septimus quisq;. etiam quisq; cum hoc nomine quotus sed semper interrogatiue: vt dice. quotusem quisq; istud fecisset. Tantum & quātum positiuo iungitur: vt tantum doctus quantum facetus. tanto & quanto comparatiuo. vt tanto doctior quanto facetior: Idem quoq; dicimus de aliquantum & aliquanto.

multum et multo.paulum et paulo.

Per semper iungitur positiuo:vt perbonus:perdoctus:quam superlatiuo vt quã optimus.quam doctissimus.per quã positiuo:vt perquam bonus. per quam doctus.hei et ve semper iunguntur datiuo:vt hei mihi:ve tibi. Heu et accusatiuo:vt heu me miserum:o te felicem. Per q̃. Hei. Ve. Heu o.

¶ En et ecce nominatiuo et accusatiuo:vt en priamus.en ipse capellas.ecce homo.ecce hominem. En ecce.

¶ Liber quintus de prosodia:hoc est syllabarum quantitate: pedibus:carminibus et accentu.

¶ Caput primum de quibusdam regulis generalibus.

Syllaba longa est que duo tempora consumit in prolatione. Breuis vero syllaba est que vnum tempus cõsumit. Omnes vocales apud latinos medie sunt hoc est que produci et breuiari possunt. U vero post q semper liquescit:post g et s plerũq;. Ex consonantibus liquescunt l m n r s.sed l r s.frequẽter. m n r s raro. Si dictio finitur in m aut in vocali:sequitur q; dictio incipiẽs ab altera vocali:vocalis illa prior a crimine abijciatur vel m cum sibi coniuncta vocali. Syllaba que dipthongo scribitur longa est:vt audior preterquam si vocalis sequatur:vt insule ionio in mari.preuro ris.preeo is. Syllaba que post vocalem duas habet consonantes:aut vnam vim duarũ habentem longa est positione:vt gens.pax.consonantes vim duarum habentes sunt x pro cs aut gs et pro duplici ss in medio duarum vocalium posita pro duplici consonante.quod si post syllabam neutra breuem sequatur muta cum liquida in prosa et oratione syllaba illa semper est breuis:in carmine vero indifferens est:vt tenebre pharetra. Syllaba que post vocalem alteram habet vocalem breuis est:id q; in dictionibus latinis:nam in barbaris et grecis aliam rationem sequimur:partim enim producunt:vt argous.argia eneas.aer.spondeus.dius. Partim breuiant.vt tragedia.comedia.sophia.elegia. Fio cum est dissyllabum semper producitur. Genitiuus quoq; et datiuus quinte declinationis e ante i producunt:vt dies diei. Excipiuntur huius ordinis tria nomina que ijsdem in casibus e ante i breuiãt: ea sunt res rei:spes spei.fides fidei. Nomina vero et pronomina que mittũt genitiuum in ius penultimam habent indifferentem:preter quem alterius quod semper breuiat:et alius quod semper producit.diana quoq; primam habet mediam atq; communem. Fio dissyllabũ semper paacitur. In prosa semp est longa.

Pro in compositione plerumq; pducitur:vt ppo dis.pcumbo procũbis. Breuiant vero pcella.pcelle pcuro as.pficiscor proficisceris.pfundo is. profiteor profiteris.profor aris:profugio gis.profugus profuga profugũ. profundus da dum.profestus ta tum.profanus na num.pronepos pronepotis.proneptis is. Propero as.propertius ij.propontis idis.propino as. Diana p̃mam habet cõẽ.

Breuiant quoqꝫ vocali subsequente: vt proauus: prohibeo es.

E.de. pre.se. di. E.de.pre.se.di.prepositiones in cōpositione producūtur: vt eligo gis.deligo is.preligo gis.seligo is.deligo gis. Breuiāt tamē si vocalis sequat: vt deorsum.seorsum.dehinc.dehisco. premo.derimo quoqꝫ ꝛ desert⁹ breuiāt.

Re. Re in compositione breuiatur: vt refero refers.producunt vero que post se

Pro di stat. duplicem habent consonantem: vt resto.respondeo.reijcio.refero.

Dictio cōposita terminans in i vel in o primam partē cōpositionis breuiat illud i vel o: vt omnipotens.archigenes: carporus.democritus.

Preterita duarum syllabarum producunt ex illis priorem: vt feci.legi.

Sepe bibi succos quāuis inuitus amaros. Breuiāt tamen bibo bis.bi.scindo dis.di.findo findis di.do das dedi: sto stas steti.fero fers tuli.

Supina dissyllaba. Supina duarū syllabarū producūt ex illis priorē: vt lauo lotū moueo motum.nuo nutum: Breuiāt vero do datum.sto statū.cieo citū.sero satum.sino situm.ruo rutum.lino litum.eo itum: queo quitum: reor ratum.

Supina pluriū syllabarum venientia a preteritis verborum ui mutata in tum producunt penultimam: vt amo amas amaui amatū.cupio cupis cupiui cupitum.audio audis audiui ditum.

Preterita geminantia primas syllabas habent illas vtrasqꝫ breues: nisi in secunda sequantur due consonantes: cedo tamē cecidi: ꝛ pedo pepedi nihilominus eandem producunt.

Dictio deriuata ꝛ cōposita equalia retinet tpa suis primitiuis ꝛ simplicib⁹ etiam si vocalis in vocalem mutetur: dummodo eadem consonās maneat. Quod si cōsonās mutetur: ad regulas particulares recurrēdū est. Nihilo minus tamē patitur hec regula exceptionem: vt tego tegula.rego regula. Sedeo sedes.lateo laterna.in primitiua breuiāt: in deriuatiuis producūt. Econtrario est in dico dicax.luceo lucerna: areo arista.offa ofella.mamma mamilla.

¶ De crementis nominum. Cap.ij.

Enitiuus singularis crescēs sup nominatiuum quādoqꝫ breuiat: quandoqꝫ producit crementum.

A. In a breuiant: vt dogma dogmatis.toreuma atis.

O. In o exūtia i onis vel enis pducūt vt cerdo is.anio anienis In inis vero breuiat: vt virgo virginis.

In c vnum est quod producit.halec halecis.

Al. In al neutra producunt: vt animal animalis. Masculina vero breuiant: vt sal salis.hannibal hannibalis.

El. In el barbara sunt que producunt.vt michael michaelis.

Il. In il breuiant: vt vigil vigilis.pugil pugilis.

Ol. In ol vnum est quod producit: vt sol solis.

Ut vacat Ul. In ul breuiant: vt consul consulis.presul presulis.

An. In n producunt; vt acarnan acarnanis.pean peanis.

In en

In en exeuntia in enis producunt:vt splen splenis.
In inis vero breuiant:vt numen numinis.
In in producunt:vt delphin delphinis.
In on partim breuiant:vt canon canonis.demon demonis.partim producunt:vt plantanon plantanonis.
In ar producunt:vt pluuiar aris.torcular aris. Breuiant vero cesar cesaris.arar araris.iubar iubaris.par paris.nectar nectaris.baccar baccaris et nomina propria barbarorum:vt hamilcar hamilcaris.
In er breuiant:vt puer pueri.mulier mulieris.anser anseris. Producunt vero ver veris:et nomina greca:vt iber iberi.celtiber celtiberi.bizer bizeris.crater eris.halter eris.physeter eteris.clyster clysteris.climater eris. character eris.cremaster cremaster.luter eris.panther eris.stater stateris.sother sotheris,prester eris.

Mulieris semper corripit contra Alexandri sectatores,

In ir breuiant:vt vir viri.martyr martyris.
In or producunt:vt amor amoris.dolor doloris. Breuiant vero arbor arboris.equor equoris.marmor marmoris.memor oris.et cõposita a puero. corpore et decore:vt publipor publiporis.tricorpor oris.idecor indecoris. Et nomina greca:vt nestor nestoris.hector hectoris.rhetor rhetoris.
In ur breuiant:vt satur saturi.vultur vulturis.fur furis vero producit.
In as producunt:vt estas estatis.pietas pietatis. Breuiãt vero mas maris.vas vadis.anas anatis. Nomina greca mittentia genitiuum in adis: vt pallas palladis.troas troadis.arcas arcadis.breuiant crementum.
In es breuiant:vt stipes stipitis.miles militis.abies abietis. Producunt vero quies quietis.inquies inquetis.locuples locupletis.magnes magnetis.heres heredis.merces mercedis.et nomina greca exeũtia in etis:vt dares daretis.rhannes rhannetis.lebes lebetis.
In is mittentia genitiuum in idis vel in inis vel eris breuiant:vt cuspis cuspidis.sanguis sanguinis.puluis pulueris. Producunt vero que mittũt genitiuum in iris vel in itis:vt glis gliris.lis litis. Et nomina greca in in vel in is finita que mittunt genitiuũ in inis:vt salamin vel salamis salaminis.delphin vel delphis delphinis.
In os mittentia genitiuum in oris vel in otis vel in odis producunt,vt lepos leporis.rhinoceros rhinocerotis.tripos tripodis. Breuiãt vero bos bouis.impos impotis.et compos compotis.
In us mittentia gtm̃ in oris vel in eris breuiant:vt corpus corporis.vulnus eris. Producũt vero mittentia gtm̃ in vtis vel in udis:vel in uris:vt virtus virtutis.incus incudis.ius iuris. Breuiant vero ex exeuntibus in vtis:vt intercus intercutis.et ex exeuntibus in udis:vt pecus pecudis.
In s precedẽte cõsonãte breuiant.vt arabs arabis.celebs celibis.hyems hyemis.inops inopis.lelaps lelapis.municeps municipis. Producunt vero seps sepis.plebs plebis. Nomina vero greca partim breuiãt:vt epos

epopis.ethiops ethiopis.partim producunt:vt hydrops hydropis.
In t breuiant:vt caput capitis.occiput occipitis.
In ax producunt:vt pax pacis. Breuiant vero fax facis.
Nomina greca partim pducũt:vt aiax aiacis:siphax siphacis.partim bre
uiant:vt abax abacis.dropax dropacis.smilax smilacis.storax storacis.
In ex breuiãt:vt iudex iudicis.remex remigis. Producũt ꝓo vervex veruecis.halex halecis.mirmex ecis.vibex vibicis rex regis.lex legis.
In ix producũt:vt lodix lodicis.felix felicis. Breuiãt vero brebix brebicis.calix calicis.coxendix icis.cilix icis.erix ericis.filix filicis.fornix icis.hystrix histricis.larix laricis.natrix natricis.pix picis.onix onicis.sardonix sardonicis.salix salicis.varix varicis.
Et mittentia gtm̃ in gis:vt orix origis.ambiorix ambiorigis.et nix niuis.
In ox producunt:vt celox celocis. Breuiãt vero cappadox cappadocis. precox cocis.
In ux pducũt:vt lux lucis.pollux pollucis. Breuiãt ꝓo crux crucis.dux ducis.nux nocis.trux trucis.volux volucis.coniunx in cremento breuiat.

¶ De cremento nominum plurali.

A.e.o.in cremento nominum plurali producuntur:vt musa muse musarũ. dies diei dierum.dominus domini dominorum.
In r vel in u in cremento nominum plurali breuiantur:vt pater patris patribus.portus portubus. Irregulariter declinata sequuntur proportionẽ regulariter declinatorum.

¶ De crementis verborum. Cap.iiij.

De crementis verborũ.

Crementũ verborum fit quoties ratio declinãdi superat secũdã personã singularis p̃sentis indicatiui modi actiue vocis. A igitur in cremẽtis verborum producitur.vt amamus.amabamus.amaueramus.in primo tamẽ cremento huius verbi do semp breuiatur:vt damus.dabã.dabo. Et in cremẽto verborum producitur:vt amemus.ducemus.breuiat tamen primũ crementũ tertie coniuga.in omni tempore presenti ⁊ in preterito imperfecto subiunctiui:vt legerem legere.legeris. Breuiat quoq; e ante r in p̃terito plusq̃ pfecto indicatiui:⁊ in preterito pfecto ⁊ futuro subiũctiui actiue vocis:⁊ futuri indicatiui passiue vocis prime ⁊ secunde coniuga.vt amaueram.docuerã.amauerim.docuerim.amauero.docuero.amaberis.doceberis. Breuiat etiam preteritũ imperfectũ ⁊ futurũ indica.huius verbi sum:vt eram ero. I in cremento verborum breuiatur.vt legimus legitis.amabimus amabitis. Producitur tamen in primo cremento verborum quarte coniuga.vt audimus auditis. In verbis quarte coniuga. quorũ preteritum non superat positionẽ in prima persona plurali nisi vna syllaba:cum debuerit pduci cremẽtũ illud breuiat:vt vincio vincis xi.vinximus.sancio cis.xi. sanximus.venio nis.ni.venimus. In p̃terito vero si sequatur u consonans

nihilominus producitur:vt venimus.reperimus.quod si u consonans se=quatur in hac quoque et in tertia coniuga.producitur:vt audiui:cupiui:quesiui. Producunt velimus velitis a volo vis.nolito nolitote nolimus nolitis.a nolo nonuis.simus sitis a sum es est.

¶ De primis syllabis. ¶ Cap.iiij.

A Ante b breuis est:vt strabo onis:labo as. Producunt vero crabro onis.flabrum i.flabellum i.fabula e.labicum i.labor eris.labes is. Pabulum pabuli.tabraca e.tabeo tabis.tabi tabo. Et verbalia in abilis:preterquam stabilis.et habilis:vt nabilis:fabilis. Vergil. Pabula gustassent troie xanthumque bibissent.

¶ A ante c breuis est.vt academia mie.acharis is. acer aceris.macer cra=crum.

Producunt vero acer acris.acis is.brachium ij.brache charum.acus aci.ca=cabo as.oacus i.facundus a um.gracito as.machina e.macero as.pacu uius ij.pachinus i.Placo as.trachinus ni.trace es.vacia e.vacienus i.va cinium nij.

¶ A ante d breuis est:vt vadum i.producunt vero adem.clades cladis. gades ium.ladon onis.rado is.radix is.spadix is.suadeo suades.trado is.traduco is.gradiuus indifferentem habet.

¶ A ante f breuis est:vt vafer a um.

¶ A ante g breuis est:vt ago agis.plage arum pro rhet.et pro regione pla ga e. Producunt agea e.fagus fagi.flagitium flagito.fragor ris.lagus lagi. magalia magalium.pagus pagi.pagina pagine.plaga plage.pro vulnere. tagus i.saga sage.strages stragis.stragulum i tragula e.vagio is.

¶ A ante l breuis est:vt malus mala malum.alo alis. Producunt vero ala ale a.eo tis.alea ee.alecto as.alia e.fluuius.balena e.balista e.balo as.ca lo is.caligo as.halo halas.halec cis.malus arbor.malum pomum.ma=la mandibula.palatium palatij.palas pali palor.palor is.qualus i.qua=lis e.talus i.talis e.,

¶ A ante m in dissyllabis producitur:vt fama fame. Breuiant vero amo amas.chlamys idis.fames is.famos i. Et polisyllaba:vt manilla le.amita e.preterquam amentum ti.dametas e.lamina e.lamentor lamentaris.

¶ A ante n in dissyllabis producitur:vt sanus a.um. planus a.um. Breuiant vero anas tis.anus ue.canis is.cano is planus i.et ab ana propositione gre=ca composita:vt analectica orum.ana lippum i. Et polisyllaba:vt animus i anubis idis.preterquam ganeo ganeonis.

¶ A ante p breuis est:vt apis is. Producunt vero apis pos. Apulus a um. apulia e.apenninus i.apidanus i.apphuca ce.crapula le.papillo onis.ra=pum pi.sapo saponis.apis is. fluuius.saperda e.vapulo as.

¶ A ante q breuis est.vt aqua e.laqueus i.

¶ A ante r breuis est.vt arista e a. uspex icis. Producunt vero areo es.ara re.barum ij.abaris idis.carica ce.circa e.glarea e.larius rij.larissa larisse.

nares ium.naricia e.pareo es. Et nomina adiectiua in arus ara arũ.vt clarus clara clarum.

A añ s. ¶ A ante s breuis:vt asia e. Producũt vero asius a.um.asiacus ca.um. asis idis.asopus i.basium ij.casius ci nasus i.phasis idis.iason onis.

A añ t. ¶ A ante t breuis est:vt quatus.quatern⁹. Producũt vero atys atyos. atela e.atina e.ater a.um:catullus catulli.chratis idis crates tis.crater is. clat⁹ i crates is.fatum ti.grat⁹ grata.um.latos ta.um laterna ne.latona ne.mater tris.materia materie.maturus ra.rum.maturinus a.um.pratũ ti.patagia e.fluuius.saturnus i vates vatis.vaticanus vaticani.

A añ u. cõsonantem. ¶ A ante u consonãtem breuis est:vt auis. Producũt vero au ius auia auiũ.claua e.clauis is:clauus i.dauus i.flauus flaua flauũ.gnau⁹ a um. gauisus a.um lautniũ ij.mauors.tis.mauis a malo.nauis is.pauo onis. prauus praua prauum.

E añ b. E Ante b breuis est:vt trebia. Producũt vero creber bra.um. crebenus i.fluui⁹.debeo bes.debilis e.flebilis le.gleba e. hebe es.ebus i.sebeth⁹ i.trebula e.thebe arum.thebe es.

E añ c. ¶ E ante c breuis est:vt secus:pecus. Producũt ṽo echo⁹. lecytus i.secius pro minus.securus a.um.theca thece.

E añ d. ¶ E ante d breuis est:vt sedeo. Producũt vero cedo dis cessum.medea medee.pedo is.rheda e sedulus a um.sedeo sedes.seditio onis.

E añ f. ¶ E ante f breuis est vt nefas.

E añ g. ¶ E ante g breuis est:vt lego legis. Producunt vero lego legas.pegasus regula regule.regulus.i.regina regine.regium regij.regula regule.

E añ l. Iuue. Quũ gẽtuia ducem portaret belua lusaũ Sunt q̃ gemio l i scriptãt. ¶ E ante l in dissyllabis lõga est:vt chela e. Breuiãt vero chelys is.celer ris gela e.gelu ideclinabile sle lex gis.bellx cis. Et a meli hoc est mel le ⁊ a melas qđ est niger cõposita ⁊ deriuata:vt melilothos i.melantiũ ij. scelus eris.telũ i velim velis velit.velut veluti. Et noia polisyllaba:vt melior. Producũt vero belua e.delabrũ delubri.elisium elisij.electrum i.pelignl orũ.plasiũ sij.peliũ peliĩ. peleus i. pelanus pelamidis.spelunca ce. speleũ i theleꝑus i.thelegonus ni.thelemacus i.telemus i.velabrum bri.

E añ m. ¶ E ante m breuis est:vt emo emis. Producũt vero crementum ti. Demũ aduerbiũ. Demõ is.⁊ a demus cõposita:vt demosthenes.emathia e. emolumẽtũ i.eminus aduerbium.semẽ is. Et ab hemis quod est semis cõposita:vt emina e.hemus hemi.nemo is phemone es.remus i.chema is,⁊ a semis composita.vt semita e. Temo o is.

E añ n. ¶ E ante n lõga est:vt vena e. Breuiãt vero bene aduerbiũ.benignus a. um:enyo us.eniph eus i.enim coniũctio. Fenestra e.⁊ a genos quod interpretaꝛ gen⁹.⁊ a geno is.deriuata ⁊ cõposita:vt genesis.os.genus is. frenesis is. Penes ꝑpositio.penitus aduerbium.penetro as.penates ꝑenatũ.pen⁹ us.vel oris.senex is.seneca e.senõ is.sthelenus i.teneo es.tenor oris.tenuis tenue.tenus ꝑpositio.venaphrũ i.venalia e.venet⁹ a.um.

venia e venus eris.venenum ni.venio is.xenium xenij.
¶ E ante p breuis est: vt lepus oris. Producũt vero cepa cepe. Cephisi⁹ i.epirus epiri. Repo repis.sepes sepis.sepia sepie. E añ p.
E ante q breuis est: vt nequeo nequis.neq3. Producũt vero nequam: nequitia nequitie.nequis.sequana e. E añ q.
¶ E añ r breuis est: vt serũ seri ber⁹ i. Producunt vero beril⁹ li.beritus i. cerusa e.ciruntre es.cera e.cler⁹ i.caldan⁹ i.cretũ ti.eruca ce.feralis le.feronia e.geriones i heres dis.heros is.meriones is.neritos i.neris is.nerio nerionis pera e.pero onis.ser⁹ a um.seres um.spero speras.feria e.seria orum.thera e thereus i.verus a.um.veratrum i.verona verone. E añ r.
E a xeros hoc est siccus composita: vt xerampelinus.
¶ E ante s longa est: vt theseus i.breuiant vero mesana e. Sesostris is. vesulus li.veseuus i.vesauiue ij. E añ s.
¶ E ante t producitur: vt meta e.breuiant vero etiã coniunctio. Fretũ i. getes gete.hetruria e.metto is.metuo is.metallũ i.metaur⁹. & a metros siue meta cõposita et deriuata.vt meretrix.metaphora.retro aduerbium. tetric⁹ a um.thetis idis: & a terra composita.vt tetrarcha.veto as.vetus eris.veternus i.& habentia p ante e vt petra e.peto is. E añ t.
¶ E ante u cõsonãtẽ loga est: vt leuus a.um.leuis & leue pro tersus & planus.breuiãt vero breuis & breue leuis & leue ꝓ nõ grauis.seuer⁹ a.um. E añ u. cõsonantem.

I Ante b breuis est: vt liber libri. ꝓducũt vero fibula le.hibernus a.um.ibis idis.liber liberi ꝓ baccho & hoc libertatẽ habẽte.libo as.libum i.scribo is.sibilo as.scibilis e.tibi ae, tibur ris tribulum i.Vibarnum i.Viber is. I añ b.
¶ I ante c breuis est: vt dicax dicacis.sicul⁹ i. Producũt vero dico cis.fic⁹ ci.icarus icari.icõ nis ico.is.Lica e.liciũ ij.mica mice.nice es.i.victoria. Pica pice.picas i.picenum piceni.Sica e. Sicut coniunctio. Sicilia e.sicheus ei.sicania e.espica e.spiculum i.ticinus i.tunica e.triceni tricene tricena.viceni vicene vicena.vicus vici. I añ c.
¶ I ante d lõga est: vt idẽ in genere masculino. Breuiãt vero cidõ onis. didymus mi didyme es. Fidis chorda.fides ei.fidene arũ Gnidos i.hida spes is. Idem in genere neutro.idume es idoneus a.um.ideo cõiunctio.quidem coniunctio.video es. I añ d.
¶ I ante f non reperitur preterq̃3 in compositis.
¶ I ante g breuis est: vt figulus i: producunt vero bige arum. Figo is.fligo is.frigus frigoris.frigilla e.gyges e. Pyga e pygardus.strigilis stigo as. Triginta.viginti.vigesies. I añ g.
¶ I ante l, longa est: vt pileus i.pila e. Breuiant vero ciliũ ij. Cylindrus i cylidrus i.cilix cis. Felix cis.hilaris e ilerda e. Ilea e Ili.betum ij.milium ij.milo onis.pila pile.pilus i philoe i. Pylene pylenes. Siler leris. silex silicis.sileo siles.siligo siliginis.silica.silurus i.stylus styli.tilia tilie. I añ l.

I āte m, ¶ I ante m in dissyllabis lōga est: vt limus i. Breuiant vero simus i. hymen menis. minas antis. Nimis aduerbiū. simul aduerbium. Thimus i. Polisyllaba quoq3: vt similis e. producūt vero simus ij. simia e. chimera e. chimerinos i. timeus timei.

I āte n. ¶ I ante n longa est: vt linū i. sinū i. pro vase. Breuiāt vero. Cynapes is. fluui⁹. cynedus i. cinis eris. cintras e. cinicus ca. cū. inula inule. Lin⁹ lini nomen propriū. Lino linis. minc arum. minerua ue minū ij. minius fluuius. minio onis mynie populi. mina mine. minister i. Minor oris. minuo minuis. miniscor. Ninus ni. sinapis is. Sine prepositio. Sinister a. um. sino sinis. sinopie is. sinus sinus. sinuessa e. Tinea tinee. & a syn prepositiōe greca composita: vt synagoga ge. synhedra e.

I āte p. ¶ I ante p breuis est: vt stipes is. Tipheus i. Scyphus i. Producūt vero griphus griphi. sipo as. pipilo as. Riphei orū. ripa ripe. sypho onis. stipo. as. scripulus scripuli. Sipharīū ij. sipus untis. sipheis is. siphō nis. Uipera vipere.

I āte q. ¶ I ante q breuis est: vt liqueo liques. liquo as. siquidē. producūt vero liquor eris. liquor oris: & liquid⁹ a. um. primam habent indifferentem.

I āte r. ¶ I ante r lōga est: vt lyra pro sulco. Chir quod est man⁹ deducta partim breuiant: vt chiragra e. partum producūt: vt chirurgus i. chironomon ontis. breuiāt vero dirimo is. hirie es. hirudo inis. lira e. miron ontis. nomē pprium viri. Miron qđ interpretatur vnguentum. Nireus ei. & a pyr qđ est ignis deriuata partim breuiāt: vt pyra e. pyrus i. pyrum i. pyracmon nis. pyretrū i. pyropus i. partim producunt: vt pyram⁹ mi pyramis idis. pyrene es. pyramis is quirinus i Sirus a. um. syracuse arū. Tirus i. tyrannus i. viridis e. video es. variatus. i.

I āte s. ¶ I ante s lōga est: vt nisus i. breuiant vero bison ontis. isera e. isaurus i. miser a. um. Nisi coniunctio. prisana e. phthysis is. siser eris.

I āte t. ¶ I ante t breuis est. vt mitra e. vitrū i. britannia e. Uitiū vitij. pducūt vero bitinia e. brito onis. clitella le. Clitumn⁹ ni. clitoras ij. clitō onis. Dito as. Ditesco is. fritinio is. Italia lie. mitis e. mitil⁹ mitili. nitor eris. pithagoras e. pitheus pithei. pithō nis. pithius a um. pitheleō tis. pitisma tis. pituita indifferētem habet. ritus us. rito as. scitor aris. sithon onis. Triticum ci. triton onis. titirus i titan anis. titillo titillas. vita vite. vitis is. vito vitas. vitupero as. zithus zithi.

I āte u, cōsonantem. ¶ I ante u consonantem longa est: vt liuor liuoris, viuo viuis.

O āte b, O ante b lōga est: vt gobi⁹ bij breuiant vero globus globi. obessus a. um. obelus obeli. obolus oboli. obex obicis. probus proba probum. probo probas. probrum i. Soboles is.

¶ O ante c breuis est: vt proceres um. voco vocas. pducūt vero. Cocyt⁹ ti. crocal⁹ i. focale is. Ocean⁹ i. ociū ij. ocyor & ocyus phoca phoce. phoc⁹ ci. phocis idis. pcer⁹ a. um. poculū poculi. vocalis vocale.

¶ O ante d longa est: vt rodo is. breuiant vero fodio is. modus i. modo aduerbium. odor oris. Et a pus podos hoc est pes. et a rhodos quod est rosa cōposita et deriuata: vt podalirius ij. rododaphne nes. Rhodus di. rhodope pes. Rhodanus ni. Sodalis lis.
¶ O ante f breuis est: vt ofella.
¶ O ante g lōga est: vt cogo is. breuiāt vero logos ab coq; composita et deriuata. Rogus gi. rogo as. Toga toge.
¶ O ante l breuis est: vt colon mēbrū. producūt vero boletus ti. bola bole. Colū i. coliphium ij. doliū ij. dolon onis. moles is. molior ris. moly os. Nola nole. nolo moluis. Olearos i. olenos i. olim aduerbium. prolixus a. um. proles lis. polipus i. polidamas antis. solus a um. solor aris: solers is. solennis ne tmolus tmoli.
¶ O ante m longa est: vt doma atis Uomer vel vomis eris. como is. comessor aris. Breuiāt vero bromius bromij. Coma e. comes itis. chromis is. comedo dis. dn̄s dn̄i. domus us domo as. glomero as. hō hominis. homerus ri. nomas dis. omasum si. omitto is. stomach⁹ i. vomo is. tomo mi.
¶ O ante n breuis est: vt bonus bona nū. producunt vero concor aris. cone nes. conopeum i. conus i. donum i. monicus i. nonus a. um. none arum. pronus a um. pono is. pone prepositio et aduerbium. zona e. et a gonos cōposita et deriuata. de quibus in mediis syllabis dicetur.
¶ O ante p breuis est. vt opis opem ab oper in plurali opes. sopor soporis. producunt vero copa e. nomen propriū femine. copia e. copula le. coponis. cophos i. surdus. opis is. nympha. opilio nis. populus li. p robore. popeanum i. poples itis. propino as. indifferentē habet: popisma atis. sopio is. stlopus pi. Tophus i.
¶ O ante q breuis est: vt loquor eris. coquo is.
¶ O ante r breuis est. vt chorus i. cora e. oppidū italie. pducūt vero chorus i. p vēto argeste. corā ppositio et aduerbiū. corycus i. corit⁹ i. coralius ij. doris idis. doricus a. ū. doriū. dorū hoc est donū siue palm⁹. hora e. mor⁹ i. morio onis. noricū i ora e. pro as. orthia e. oryō onis. priora re. sora e. sorex is. thorax cis. Et habentia l ante o: vt forum ri. gloria e. ploro ploras.
¶ O ante s lōga est: vt moses is. prosa se. Breuiāt vero cose arū. cosyra e. Dosis hoc est datio. osyris is. psencha. psimma ne. posui a pono is. rosa e.
O ante t breuis est: vt notus ventus. noth⁹. i. spurius: nota e. et noto as botrus i. producunt vero clothonus. lothos i. protheus i. et a prothos (quod interpretatur primus) composita: vt prothogenes is.
¶ O añ u ɔsonātē breuis est: vt ouis. nou⁹ a. um. producit vero ouu; oui.

Ante b breuis est: vt ruber a um. producūt vero bubo bubonis. bubalus i bubasius i. huber ris. iubilus a. um. lubricus a. um. nubes is. nubo is. pubes is. rubigo rubiginis. luber luberis. subula le. tuber eris.

O ante u consonātem.
U ante b

U añ c. ¶ U ante c longa est: vt deco is. luceo es, breuiant vero cuculus i. cuculo as. cucuma e. cucumer eris. cucurbita e. ducenti te. ta. ducenti e. lucerna e. lucrum ri. luceres rum.

U añ d. ¶ U añ d lõga est: vt rudos is. ludo is. breuiãt. ꝓo pudor oris. pudet bat. rudis e. rudis is. virga ꝑtoris. rudẽs ris. sudes dis. studiũ dij. tuders tis.

U añ f. ¶ U ante f longa est: vt v fens tis. bufo onis.

U añ g ¶ U ante g lõga est: vt iugerum. i. breuiant vero fugio is. fuga ge. iugum iugi. fugis ge. tugurium tugurij.

U ante l ¶ U ante l. breuis est: vt fulix cis. producunt vero cuculus cuculi. fuligo inis. iulius iulij. mula mule pulex icis: thule es. vligo inis.

U añ m ¶ U añ m lõga est: vt humor oris. humidꝰ da. dũ. humanꝰ a um. Breuiãt vero cumulꝰ i. humus i. humerꝰ i. numa e. numanus i. nomen ꝓpriũ viri. numerus ri. numisma atis. rumex cis. tumeo es. tumulus i. tumultus us.

U añ n ¶ U añ n. lõga: vt munꝰ ris breuiãt vero cuneus i. cuniculus i. tunica ce.

U añ p. ¶ U añ p breuis est: vt lupꝰ i. Producũt ꝓo cupa e iuppiter. nup aduerbiũ. pupus i. pupula e. pupillus i. rupes is. supparuy i. stupa pe. scrupus i.

U ante r ¶ U añ r lõga ẽ: vt curio is. breuiãt ꝓo curiꝰ rij. cures ium. oppidum cure tes oppi. curulis rule. duriꝰ rij. fluuiꝰ. furio is. muria e. nuriꝰ us. spurius rij.

U añ s. ¶ U añ s lõga ẽ: vt pusio is. breuiãt ꝓo frusino is. pusillꝰ a. um susurrꝰ ri.

U añ t. ¶ U añ t lõga est: vt vtor is. breuiãt ꝓo cutis is. frutex cis. futuro is. lutũ ti. murina e. mutilus a um. muto onis. nutrio is. puteꝰ i. putris e. puto as. ruteni ppli. rutilus a. um. rutuli populi. rutuba e fluuius. rutupe oppidum vter. a. um. vter vtirus vtica. e. vti coniunctio.

U añ u consonantem. ¶ U purum ante u consonantem longa est: vt vua. quod si consonans precedat breuiatur: vt fluuius uij. pluuia uie.

¶ De mediis syllabis. Cap. v.

A añ b i medijs. Ante b in mediis syllabis breuis est: vt calabria e. producunt vero atabulus i. ⁊ verbalia in bilis desinentia: vt amabilis e. ⁊ in abũdus da. dum. vt populabundus a um. ⁊ in abulum: vt cunabulum li. venabulum buli.

A añ c. ¶ A añ c breuis est: vt alacer cris. Producũt vero benacꝰ ci. cloaca ce iracũdꝰ a um. meracꝰ ca. cũ. mustaciũ cij. Opacꝰ ca. cũ pastinaca ce. pistaciũ cij. portulaca ce. sarracũ ci. ⁊ noĩa deriuata in aculũ. vt gubernaculũ culi ⁊ in aceꝰ a ũ. vel in actiꝰ a. um. vt ordeaceꝰ a. um. gallinaceꝰ a ũ vinaciũ cij.

A añ d. ¶ A ante d breuis est: vt bragada fluuius. producit vero cicada de.

A añ g. Nõ fiui sed dño venatur vertragꝰ ager. ¶ A ante g lõga est: vt imago imaginis. Breuiãt vero auiragus gi. Asparagus gi. chiragra e lalage es. Mandragora e. Pelagus i. podagra e. Vertagus. Et noĩa in agoras terminata: vt anaxagoras e. Et noĩa composita ab agoreo quod est vendo. ⁊ ab ago quod est duco: vt pythagoras e. anaxagoras e. pedagogus i. synagoga ge. paragoge ges.

A añ l. ¶ A ante l. breuis est: vt menalus li. producunt vero canalis: ⁊ denomina

tiua in alis finita.

¶ A ante m breuis est: vt calamus. Producunt vero dictamum mi. & verbalia in amen finita: vt certamen. solamen. & hebrea ad declinationem nostram reducta: vt adam. adamus mi. A añ m.

¶ A ante n lōga est: vt inanis. Breuiant vero apidanus ni. Balanus ni. Clibanus ni. drepanum ni. dardanus ni. Eridanus ni. Galbanū ni. Hypanis is. Hypomanes. Laganum ni. Libanus ni. Rhaphan⁹ ni. Rhodan⁹ ni. Et noīa greca in phanos vel phanes desinentia. vt Stephanus ni. Aristophanes is. Sicanus a. um. & cyane indifferentem habent. A añ n.

¶ A ante p breuis est: vt serapne es. Producunt vero anapis is. Mesa-pus pi. Serapis serapis. Sinapis pis. A añ p.

¶ A añ q breuis est: vt tanaql. Producūt vero nequaq̄ & vtraq̄ in abltō. A añ q.

¶ A ante r breuis est: vt cythara. Producūt vero amarac⁹ ci. amar⁹ a um. Coclear e is. Denarius rij. Thiaras e. Et denoīatiua in arius a um. vt antiquarius a. um. Sextarius rij. Sacrarium sacrarij. A añ r.

¶ A ante s breuis est: vt petaso onis. Producūt vero agaso onis. Omasum si. parnasus si. A añ s.

¶ A ante t breuis est: vt Cyatus i. Producunt vero aratus ti. achates e. nomen viri & lapidis. aratrum aratri. egates insule nē men. A añ t.

¶ A ante u consonantem longa est: vt cadauer cadaueris. Breuiant vero Batauus ua um. Patauium uij. A añ u. consonā tem.

E Ante b breuis est: vt terebus i. producūt vero corebus i. ephebus i. perrhebus a um. E añ b in medijs.

¶ E ante c longa est: vt imbecillus a. um. cercopithecus. i. Breuiant vero seneca senece. senecio onis. E ante c.

¶ E ante d longa est: vt teredo is. breuiant vero andromeda e. esse dum i. macedo onis. tenedos i. vnedo is. Et ab hedra composita: vt cathedra. synthedra. E ante d.

¶ E ante f indifferens est: vt tepefacio is. patefacio is producunt vero veneficus venefici. & venefica venefice. E ante f.

¶ E ante g breuis est: vt telegonus ni. producit vero cethegus gi. E añ g.

¶ E ante l breuis est. vt obellus li sepelio lis. Producit vero phaselus li. cibele indifferentem habet. E ante l.

¶ E ante m longa est: vt eremus i. Breuiant vero clementum i. ptolemeus i. tiepolemus i. E añ m.

¶ E ante n pducit. vt verbena e. Breuiant vero armenia e. habenus i. helena e iuuenis is. ingeniū nij. ingenuus a um. olenos i. porsena e. & composita a venio is. vt aduena ne. & a genos hoc est gen⁹: vt archigenes is. antigenes. diogenes. hermogenes. menogenes. origenes. protogenes. & asthenos cōposita hoc est robur: vt antisthenes. calisthenes. demosthenes et a perthenos qd est virgo: vt pthen⁹. parthenope. pthenopeus. Et in mens E añ n.

vel menes finita:vt climene:per climenes.archimenes.

E añ p. ¶ E ante p breuis est:vt thelephus i.producunt vero asepus i. asclepius ñ.iosephus i.prosepeis.

¶ E ante q breuis est:vt die quarti,die quinti.

E añ r. ¶ E ante r breuis est:vt ceberus i.producunt vero abderare.austerus ra. rum.cythera orum.cyperus ri.galerus ri.homerus ri.hiera re.iberus eri. mysteriũ riĳ.niceteriũ riĳ.poderis is.syncer⁹ syncera syncerũ.seuerus se, uera seuerum.trieteris idis.

E añ s. ¶ E ante s breuis est:vt heresis. Producunt vero.carchesium carchesĳ. diocesis eos frenesis is.galesus i.halesos i.Lymesus i.milesius.a um.mar pesus ſi.magnesia magnesie.mathesis eos.poesis poesis.synthereſis is.& ab esus esa esum composita.

E ante t. ¶ E ante t longa est:vt moretum.Breuiant vero amethitus i chrisendetũ i.iapetus ti.macetes macete.pharetra tre.pheretrum i.pyretrum i.phe= ton ontis.phaetusa e.taygeta a.taügetus i.triquetra e.triquetrus a.um. temetũ temeti.venetus a.um.vietus vieta vietũ.Et denominatiua in etas desinentia:vt pietas pietatis:varietas varietatis.& ab arete hoc est virtu, te deriuata:vt panaretos panareti.areta logus gr.

I añ b in medĳs. I ante c. I Ante b breuis est:vt sensibilis e.alibi.

I ante c breuis est:vt amicus nomen proprium viri. Produ, cunt vero amicus a.um.apricus aprica apricum.aricia e.cal, cus i.canicula le.carticula carticule cuticula le.cuniculus cu li.conuiciũ conuicĳ.ceruical ceruicalis.equicolus li.formica formice labicũ labici.lectica ctice.lorica ce.lubricus lubrici.myrica irice. marica ce.mendicus ca.cum.multicium ĳ.nasica ce.nouicius a.um.numi, cius ciĳ:periculũ culi.posticus a.um.postic⁹ .i.pudicus a.um.pedico cas. pediculus li.redimiculum li.rubrica ce.triuic⁹.ci.tibicen nis tegeticula le. vesica ce.vmbilicus i.vrtica ce.& a nice(hoc est victoria)cõposita:vt polyni ces is.olympionices ce.& noia barbara in icus:vt alaricus ci.theodori,

I ante d. cus ci.¶ I ante d breuis est:vt liuidus a.um. Producunt vero abidos i. fustidio is.formido das. Et nomina in ido exeuntia : vt formido formidi, nis.libido nis.Et noia patronymica masculina a nominibus in eus diph, thõgõ desinẽtibus:vt a prometheus ei.promethides.Nã reliqua fere om nia breuiant:vt a priamo priamides.a nestore nestorides.

I ante g. ¶ I ante g breuis est : vt litigo as.producunt vero auriga aurige.caligo as castigo castigas.fatigo gas.fastigium ĳ.& a fligo is composita:vt affli, go is.infligo is origanum i. quadrige garum. Uestigo gas vectigal alis. Et noia exeuntia in igo:vt caligo ginis.Uectigo inis.

I ante l. ¶ I ante l.breuis est:vt massilia lie. Producunt vero asilus li.asilum fili: asilas e.nomen proprium viri. Aprilis is.edilis is.crocodilus i.erysphyle es.exilis e.Massilius la.um.Quintilis is.Sextilis is.Subtilis le.Et no,

mina neutra in ile desinentia:vt cubile sedile. Et adiectiua a nominib⁹ deriuata:vt a puero puerilis. a sene senilis. breuiant tamen ab humo humilis. a pari parilis. a dape dapsilis.

¶ I ante m breuis est:vt optimus ma mum. Producunt vero arimanum i. optimus ma.mū. quadrimus ma.mū. sublimis me. Et nomina a verbis quarte coniugationis in imen excuntia:vt a munio is. munimen inis. a lenio is. lenimen inis. a fartio cis. farcimen inis. I añ m

¶ I añ n lōga est:vt pachinus i. Breuiāt vero acinus i. apsinthiū i. ariminū i. asinus ni. asine es. oppidum. Buccina e. catina e. cominus i. mōs & lac⁹ italie: cominus aduerbiū. eminus aduerbiū. Euphrosine es. eleemosyna e. fuscina e. fuscinus ni. femina e. frusino onis. Licin⁹ i. nomen propriū vt rt. Machina ne mominus a.um. Nundine arum. Pagina e. patina e. pāpinus i. proserpina ne. mutina e. protinus aduerbium. Buspina e. Sasina e. sarcina e. sibina e. statina e. Sophrosina ne. Trutina ne. Et noia adiectiua ab aduerbijs tēporalibus deriuata:vt crastinus na.nū. Diutinus a.um. hornotinus a.um. Pristin⁹ a.um. perendinus a.um. serotinus a.um. Et a nominibus materiam significantibus deriuata:vt oleaginus a.um. faginus a.um. Et a nominib⁹ colores & lapides siue odores & vnguēta significantibus:vt adamantinus a.um. amethistinus a.um. amaracinus a.um. amigdalinus a.um. Bōbicin⁹ a.um. bissin⁹ a.um. cristallinus a.um. crocin⁹ a.um. coccin⁹ a.um. carbasin⁹ a.um. gāgcin⁹ a.um. gausapin⁹ a.um. hiacinthin⁹ a.um. Myrrhinus a.um. prasinus a.um. Smaragdinus a.um. sandicinus a.um. Tyrianthinus a.um. Et quedam nomina greca in inos desinentia:vt carinos. opeinos. thermos. chimerinos. I añ n.

¶ I ante p breuis est:vt demipho demiphontis. antipho.nis. Producūt vero seripho seriphi. colliphium ij. obstipus a.um. I añ p.

¶ I ante q lōga est:vt antiquus a.um. Breuiant vero aliquis aliqua aliquod vel aliquid. reliquus a.um. siliqua a. vndique. vtique. I añ q.

¶ I ante r. breuis est:vt zephirus zephiri. Producūt vero butyrum i butyri idis. corcyra e. cosira sire. collyrium i. cyprius i. deltrus a.um. epir⁹ i. magirus i. papyrus papyri. saphyrus i. I añ r.

¶ I ante s breuis est:vt cytisus i. Producunt vero amphisa se. amphisus artisium ij anchises e. cephisus i. cambises is. dionysia e. dionisius ij. elisa se. gauisus a.um. paradisus i. I añ s.

¶ I ante t breuis est:vt digitus i. Producūt vero aconitum i. architas e. cocytus i. corytus i hermaphroditus i. doloritum i. irrito ae. lechit⁹ i. lusitania e. margarita e. pituita te. pasitus i. thersites e. vaitudo nis. Et nomina greca a nominibus proprijs virorū siue locorū deriuata in ites. vel in ita. pro masculinis:& in itis pro femininis desinētia:vt leuites vel leuita e. moabites. vel moabita te. moabitis dis Et denoīatiua in itus a um exeuntia. vt aurit⁹ ta.tū. turrit⁹ ta.tū. Uerba quoqꝫ frequētatiua & noia par I añ t.

ticipalia q̄ formantur a supinis verborū quarte cōiugationis in itū penul tima longa terminatis. vt dormio dormis dormitū. dormito dormitas. audio audis tum. tus us. Seruit⁹ tamen a seruio seruis penultimā breuiāt,

J ante u cōsonantem. ¶ J ante u consonatem longa est: vt saliua saliue.

O ante b in medijs syllabijs.

Ante b breuis est: vt orobus orobi. Producunt vero iacob⁹ iacobi. october octobris.

O añ c. ¶ O ante c breuis est. vt colocasia. Et propria virorū nomina in ochus finita: vt archilocus i. antilochus chi. antioch⁹ i.

O añ d. ¶ O ante d breuis est: vt methodus i. exod⁹. piodus. synodus. Producūt vero erodi⁹ ij herodes is. orodes. Et noia greca i odes finita: vt geodes i. terren⁹. capnodes i. fumosus. Et ab ode qđ est cātus

O añ g. cōposita: vt epodes. ¶ O ante g breuis est vt theolog⁹. Producūt vero ab ago qđ interpretatur duco cōposita. vt pedagog⁹. gi. isagoga ge. synagoga ge paragoga ge.

O añ l. ¶ O ante l breuis est: vt obol⁹ i. Producūt vero etolia e: capitoliū ij. cymol⁹ i idolū i. pactol⁹ i et a poleo hoc est vēdo composita: vt pharmacopola e.

O añ m. ¶ O ante m lōga est: vt amomū mi. breuiāt p̄o solomō onis. solome solomes. et a stomos cōposita. vt chrysostomus mi.

O añ n. ¶ O ante n longa est: vt corana e. Breuiāt vero aoon⁹ ni. ausonui⁹ nia: niū. myctonum i. gerlones is. micone es. miconus i. Nam a gonia quod est angul⁹ cōposita pducūt: vt trigon⁹. tetragonus pentagon⁹. agonus. Et a phonos qđ est sonus: vt symphonia. ātiphona. aphona. symphona.

O añ p. ¶ O ante p breuis est: vt escopū pi Producūt vero esop⁹ pi escop⁹ escopi canopus ei canopeū i. crotopus pi. europa pe. hisopus pi. metopon i. pyropus pi. synopes pes.

O añ r. ¶ O ante r breuis est: vt phythagoras. Producūt vero aurora re. authores is: cithor⁹ i. dlores is. elorus elori pelor⁹ i. Et denominatiua in orus ora orum: vt decor⁹ a um. odorus a um. Et a doron quod interpretatur palmus siue donum cōposita: vt polidorus i. theodorus i. isidorus ri. et a moros qđ est faturus: vt sycomorus.

O añ s. ¶ O ante s longa est: vt methamorphosis seos. Breuiant vero ambrosius ambrosij ambrosia ambrosie.

O añ t. ¶ O ante t lōga est: vt egrot⁹ a um. Breuiāt vero a dotos qđ est datus et ptotos qđ est casus cōposita: vt āntidotū vel dot⁹ monopotos. diptotos.

U añ b. in medijs syllabis.

Ante b breuis est: vt coluber tutuba tutube. Producunt vero anubis anubidis. saluber salubris.

U añ c. ¶ U ante c longa est: vt eunucus i. Breuiant vero volucer ris. volucre: volucris.

U añ d. ¶ U ante d longa est: vt hyrudo inis. testudo dinis.

U añ g. ¶ U ante g longa est: vt salsugo inis. ferrugo inis.

U añ l. ¶ U ante l breuis est: vt anulus li. emulus la. lū. Producunt vero adulor ris. amulius lij. epulia lie. getulia e. peculium ij. torcular ris. Et a bule

quod est consilium composita: vt thrasibulus. cleobulus.

¶ U ante m longa est: vt cacumen minis. Breuiant vero autumo as. columen minis documentum documenti. emolumentum emolumenti tumo mas. monumentum ti. et tumeo composita: vt contumax macis. — U añ m.

¶ U ante n longa est: vt fortuna ne. lacuna e. unum. Breuiāt vero albunea e. — U añ n.

¶ U ante p breuis est: vt centurupe pes: vt pupa pe. — U añ p.

¶ U ante r longa est: vt ligurio te. Breuiāt vero b. turi orū. camurus ra. rum. centurio onis. lemures um. luxuria rie. mercurius ij mamurius ij. purpura re. penuria rie. tugurium rij. Et verba desideratiua que formātur ab vltimo supino addita rio: vt ab esu esurio esuris. — U añ r.

¶ U ante s producitur: vt cerusa se. creusa creuse. — U añ s.

¶ U ante t longa est: vt cicuta te: preputium tij. confuto tas. refuto tas. Breuiant vero arbutus buti. Et a quatio tis. composita: vt concutio tis. — U añ t.

¶ De vltimis syllabis. Capi. vi.

A Terminalis longa est: vt ama. supra. Breuiāt vero ita. puta aduerbium quia postea. ntūs quoque accusatiuus et vetūs vtriusque numeri: preterque nomina nūeralia in ginta desinētia: vt triginta: quadraginta. et a nominibus grecis in as et in es producta desinentibus vocatiuus in a producti: vt eneas o enea. anchises o anchisa. pallas o palla. — A in vltimis sillabis. E in vltimis syllabis.

¶ E terminalis breuis est: vt hoc mare lege. legere. Producunt vero accusatiui trium pronominū ego me. tu te. sui se. Et noīa greca feminina que ad primā declinationē nostrā referuntur vt penelope in ntō dtō vetō et ablatiuo. Et vetūs ablatiuisque a noībus grecis terminatis in es productam que ad primā et tertiā declinationē latinā referunt: vt anchises o anchise ab āchise: vlyxes o vlyxe ab vlyxe. et ablatiui singularis a noībus quinte declinatiōis: vt dies a die. Et scda psona singularis presentis imperatiui modi secunde cōiugationis actiue vocis: vt doce. mone. aude. Et aduerbia illa fere: ferme. quare. ne pro nō. ne pro certe. ve pro hei. Et a noībus adiectiuis deriuata: vt a pulchro pulchre. Breuiāt tamen a bono bone. et a malo male.

¶ I terminalis longa est: vt gummi. amaui. Breuiāt vero nisi. quasi. datiuus quoque et vocatiuus grecus in i desinētes: vt o palladi. o phyllidi. o priami o pari: mihi. vero tibi. sibi ibi vbi indifferenter habent. — I in vltimis.

¶ O terminalis indifferens est: vt sermo onis. amo amas. Producūt vero datiui et ablatiui singulares secunde declinationis: vt domino a dño. Et nomina greca feminina in o desinētia: vt sappho. a lecto. clio. et dictiones monosyllabe: vt o. do. pro. Breuiant tamen modo. duo et ambo. Gerundia vero datiui et ablatiui indifferenter desinunt. — O terminalis.

¶ U terminalis longa est: vt cornu. gelu. — U terminalis.

¶ B terminalis breuis est: vt ab. ob. sub. Barbara vero producunt: vt iacob. aminadab. — B finalis.

¶ C terminalis longa est: vt dic. duc. sic. Breuiant vero fac. hic. nec. do= — C finalis.

D termi- nec hic pronomen indifferens est.
nalis. ¶ D terminalis breuis est: vt ad. apud. sed.
L final. ¶ L terminalis breuis est: vt tribunal alis. Producunt vero nil indecli-
M fina- nabile. sol solis. Et nomina barbara vt mich[a]el elis israel elis.
lis.
N final. ¶ M terminalis ab antiquioribus breuis ponebatur: sed in vsu autorum
aut abijcitur: aut cum sequenti consonante vocalem precedentem producit.
¶ N terminalis longa est: vt pean anis. non. quin. Breuiant vero an forsan. for-
sitan. in. tamen. et ex his composita: vt tantum deinde etiam. pmn. Et noia greca in on fini-
ta que ad secundam nominis declinationem latinam referuntur: vt ilion ij. pelion ij. Accusatiuus
quoque prime declinationis a nominibus grecis in a breui terminatis: et secunde in os: et tertie
in is: vt egina eginan. menelaos laon. daphnis daphnin. Et noia latina
R termi in en desinentia que mittunt genitiuum in inis: vt nomen nominis. fulmen fulminis.
nals. ¶ R terminalis breuis est: vt cesar ris. Producunt vero far ris. par ris. nar
naris. ver veris. iber iberis. cor cordis. fur furis. cur aduerbium. Et nomia
greca in er mittentia genitiuum in eris: vt aer aeris. ether etheris.
As. ¶ As terminalis producitur: vt estas tis. breuiant vero greca mittentia genitiuum in adis
vel ados: arcas dis. vel ados. Accusatiuus quoque pluralis a nominibus grecis que ad
tertiam nominis declinationem referuntur: vt arcas arcadas. menas menadas.
Es. ¶ Es terminalis longa est: vt plebs lis. leges. breuiant vero es a sum es sui cum
compositis. penes prepositio. seges tis. Et mittentia genitiuum in itis vel in idis: vt
stipes tis. obses dis. Et noia greca quinte declinationis que ad tertiam declina-
tionem nostram referuntur in nominatiuo et vocatiuo: vt archades o archades.
Is. ¶ In is breuiant: vt panis. legis. Producunt vero dis ditis lis litis. samnis
samnitis. quiris quiritis. glis ris. pyrois entis. simois entis. Et greca mitten-
tia genitiuum in inis: vt salamis salaminis: delphis vel delphinis.
Datiuus quoque et ablatiuus pluralis prime et secunde declinationis: vt musa musis
a musis. dominus dominis. a dominis. Et accusatiuus tertie declinationis quando exit in is:
vt omnis. tris. Vis etiam in nominatiuo et genitiuo. Vis quoque secunda persona a volo vis. et sis
a sum es fui. Et secunda persona singularis presentis indicatiui modi quarte con-
iugationis. vt audio is. venio is. nescio scis.
Os ter- ¶ Os terminalis producitur: vt ros roris sacerdos sacerdotis. Breuiant vero
minalis: os ossis. non os oris producitur. compos potis. impos tis. Et greca in os que
ad secundam declinationem latinam referuntur: vt abydos et chaos et.
Et genitiuus grecus in os: vt tereus tereos. arcas cados.
Us ter- ¶ Us terminalis breuis est: vt dominus. amamus. palus paludis mediam habet in-
minalis. differentem. producunt vero tellus ris. incus dis. subscus cudis. et noia monosylla
ba: vt grus gruis. thus thuris. et que mittunt genitiuum in utis penultima longa:
vt virtus tis. Et noia greca mittentia genitiuum in untis vel in odis. vel in u: vt
amathus untis. melampus odis. penthus panthu. Genitiuus quoque singula-
T termi- ris et nominatiuus accusatiuus et vocatiuus quarte declinationis: vt manus sensus.
nalis. ¶ T terminalis breuis est: vt caput amat.

¶ Omnis syllaba in fine carminis: aut pro se orationis clausula indifferēs est: quia longa pro breui: & breuis pro longa in fine carminis ponuntur.
¶ Dictiones barbare que acēta acuto in fine proferuntur in quacūq; literā desināt vltimas syllabas ꝑducūt: vt iacob: Joseph: alaric: leonor enric.

¶ Longe pro breuibus.

Pro breuibus longas posuerunt sepe poete:
Pro longis contra correptas sepe dederunt.
Matri longa decem tulerunt fastidia menses.
Obstupuit: steteruntq; come: & vox faucibus hesit.
Posthabita coluisse Samo hic illius arma.
Unius ob noxam & furias Aiacis Oilei.
Ipsius ante oculos ingens a vertice pontus.
Quum subito assurgens fluctu nymbosus Orion.
Egerimus nosti: & nimium meminisse necesse est.
Hic tibi Nomentum & Gabios: vrbemq; Fidenam.

¶ Breues pro longis.

Italiam fato profugus Lauinaq; venit.
Exercet Diana choros quam mille secute.
Troas relliquias Danaum atq; immitis Achilli.
Relligione patrum multos seruata per annos.

De pedibus qui syllabis constant. Cap.vij.

Pes est sublatio ac positio duarum ampliusve syllabarum spacio comprehensa. (Pedes diffinitio.)

¶ Duarum igitur syllabarum pedes. quatuor tantum sunt. (Pedes duarum syllabarum.)

Pyrrhichius duabus syllabis breuibus constat: vt deus furor amat.
Spondeus duabus syllabis longis constat: vt montes. audi.
Iambus constat ex breui & longa: vt dies.
Trocheus constat ex longa & breui: vt sanguis.

¶ Trium syllabarum pedes sunt octo tantum. (Pedes trium syllabarum.)

Tribrachus qui constat ex tribus breuibus: vt dominus.
Dactylus ex longa & duabus breuibus: vt tempora.
Anapestus ex duabus breuibus & longa: vt dominos.
Bacchius ex breui & duabus longis: vt athene.
Antibachius ex duabus longis: vt natura.
Amphimacer ex longa: breui & longa: vt aureos.
Amphibracus ex breui & longa & breui: vt amoris.
Molossus ex tribus longis: vt eneas.

¶ Quatuor syllabarum pedes sunt sexdecim.

Proceleumaticus qui constat ex duobus pyrrhichiis: vt arietis.

Pedes quatuor syllabarum.

Dispondeus ex duobus spondeis constat: vt oratores.

Dichoreus ex duobus choreis siue trocheis: vt cantilena.

Diiambus ex duobus iambis constat: vt propinquitas.

Choriambus ex choreo siue trocheo et iambo: vt nobilitas.

Antipastus ex iambo et trocheo: vt medullina.

Peon primus constat ex trocheo et pyrrhichio: vt temporibus.

Peon secundus ex iambo et pyrrhichio: vt colonia.

Peon tertius ex pyrrichio et trocheo. vt catamitus.

Peon quartus ex pyrrhichio et iambo: vt celeritas.

Epitritus primus ex iambo et spondeo vt sacerdotes.

Epitritus secundus ex trocheo et spondeo: vt conditores.

Epitritus tertius ex spondeo et iambo: vt discordie.

Epitritus quartus ex spondeo et trocheo: vt audiuistis.

Ionicus a maiori ex pyrrhichio et spondeo: vt diomedes.

Ionicus a minori ex spondeo et pyrrhichio: vt demetrius.

¶ De metris. Cap. viii.

Metrum quid.

Metrum est pedum iunctura numero modoque finita. Denominantur autem aut ab auctoribus: vt alcaicum: archilochium: hipponacticum. aut a materia: vt heroicum: elegiacum: tragicum: aut a pede frequentiori vt iambicum: trochaicum: dactylicum. aut a numero pedum: vt hexametrum: penthametrum: tetrametrum: aut a numero syllabarum: vt hendecasyllabum: duodecasyllabum. Preterea aut deficit vna syllaba: et dicitur cathalecticus: aut deficit duabus: et dicitur brachicathalecticus: aut abundat vna syllaba aut pluribus: et dicitur hypercathalecticus siue hypermeter: aut neque abundat: neque deficit: et dicitur cathalecticus.

Monocolon. Dicolon. Tricolon. Distrophon. Tetrastrophon.

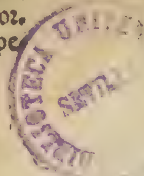
Constat preterea carmen vnico genere versus appellaturque monocolum: vt eneis Vergilii. aut duplici genere versus: appellaturque dicolon: vt sapphica mixta adoniis: aut triplici genere versus: diciturque tricolon: vt plereque apud horat. ode. Preterea carmen aut est distrophon: hoc est cum tertius versus primo filis est: et quartus secundo: vt in carmine elego quod ex distichis constat: aut tetrastrophon: cum quintus primo: secundo sextus: tertio septimus: quarto octauus files sunt: vt in carmine sapphico: quod per tetrasticha digeritur. Hexametrum igitur carmen quod etiam heroicum appellatur constat dactylo et spondeo indifferenter: nisi quod in quinta regione frequentior est dactylus: in sexta spondeus: vt Arma virumque cano troie qui primus ab oris.

Penthametrum elegiacum constat ex primis duobus pedibus versus heroici: hoc est dactylo vel spondeo indifferenter et cesura cum duobus dactylis atque syllaba: vt Nil mihi rescribas attamen ipse veni. Est autem cesura syllaba terminans dictionem in medio carminis. que cum post duos pedes carminis heroici venit penthimemeris heroica dicitur. Phaleuticum constat spondeo

Cesura quid sit.

dactylo

dactylo & tribus trocheis: vt Passe delitium mee puelle.
Sapphicum constat trocheo spondeo dactylo & duobus trocheis: vt Nocte surgentes vigilemus omnes.
Adonicum constat dactylo & spondeo: vt nubibus atris.
Asclepiadeum constat spondeo duobus choriambis & pyrrichio: vt Sanctorum meritis inclyta gaudia.
Gliconicū constat spōdeo & duobus dactylis: vt Victorū genus optimis.
Pherecratium constat spondeo dactylo & iterum spondeo: vt Grato pyrrha sub antro.
Phaliscnm constat quatuor vltimis pedibus versus heroici: vt Aut ephesum bimarisve corinthi.
Alcaicum constat spondeo iambo cesura & duobus dactylis: vt o matre pulchra filia pulchrior.
Alcaicum alterum constat ex hiepio secundo duobus choriambis & bacchio: vite deos oro sybarim cur properes amando.
Anacreontium constat ex choriambo & bacchio: vt Lidia dic per omnes.
Sapphicum alterum hendecasyllabū cōstat spondeo tribus choriambis & pyrrichio: vt Horatius: Nullam vare sacra vite prius seueris arborem.
Archilochiū constat parte versus heroici q̄ vocatur buccolice hoc est primis trib' pedib' dactylo vel spōdeo. Deinde dactylo qua buccolice clauditur. postea trib' trocheis: vt soluit acris hyēs grata vice veris & fauoni. Bucolice aduerbium est.
Dimetrum iambicū cōstat spōdeo vel iābo indifferenter in primo & tertio loco et iambo necessario in secundo & quarto: vt Jam lucis orto sydere. Dimetrū iambicū.
Trimetrum iambicum archilochium constat spondeo vel iambo indifferēter in primo & tertio & quinto loco & iambo necessario in secundo quarto et sexto: vt Martialis. Vir celtiberis non tacende gentibus.
Trimetrum iambicum hipponacticum eadē lege currit qua archilochiū nisi quod in sexto loco semper habet spondeum: vt Persius. Nec fonte labra proluicaballino. Tetrametrum iambicum cōstat iambo & spondeo in locis imparibus: in locis vero paribus iābo. qualia sunt multa apud Plautum & Terentium. Dimetrum anapesticum pindaricum cōstat quatuor pedibus qui plerumq; sunt anapesti: recipit tamē & alios pedes: vt Seneca. Turbine magno spes sollicite.
Tetrametrum trochaicum archilochium catalecticum quatuor metris et octo pedibus minus vna syllaba constat: habetque in locis imparibus trocheum in paribus vero etiam spondeum: vt Scande celi templa virgo digna tanto federe. Sapphicum coriambicum constat spondeo tribus coriābis & pyrrichio: vt Prudentius. Annum cardo rotat dum fruitur sole volubili. ¶ Alcmanicum dactylicum trimetrum hipercatalecticum constat tribus dactylis & semipede: vt idē Prudentius. O crucifer bone lucis sator.
¶ Parteniacum anapesticum dimetrum catalecticum constat tribus pe-

dibus ⁊ syllaba: recepitq; in primis duobus locis anapestum, e spondeum in tertio semper anapestum. Idem. Deus ignee fons animarum. Euripidium dimetrum catalecticum cõstat tribus pedibus et syllaba: qui omnes plerumq; sunt trochei. Idem. Dona conscientie.

¶ Regule studiosis perutiles ad notitiam primarum: secundarũ ⁊ vltimarum syllabarum.

¶ Prima regula est lamana in dissyllabis.

¶ Sensus huius regule est: ꝙ hec litera a ante m ⁊ n in dissyllabis producitur: vt fama ⁊ sanus. Ante omnes alias consonantes: ⁊ in dissyllabis ⁊ in polisyllabis breuiatur: vt amenus.

¶ Secunda regula est: le lenesteu: lel in dissyllabis: nesteu in polisyllabis. Sensus huius regule est. ꝙ hec lr̃a e ante l in dissyllabis. Et ante n s t u consonantes etiam in pollisyllabis in primis producitur: vt chela: meta e. Ante alias vero consonantes breuiatur: vt emo: nequeo.

¶ Tertia regula est: bibicigipitiqui: ⁊ m in polisyllabis. Sensus huius regule est: ꝙ hec litera i ante. b. c g. p. q. t. consonantes in primis syllabis breuis est: vt dicax: liqueo. Et ante m in polisyllabis tãtum. Ante omnes alias consonantes producitur: vt pileus limus.

¶ Quarta regula est: lobogo domos. Sensus huius regule est: ꝙ hec litera o ante. d. g. m. s. in primis syllabis producitur: vt prosa: comessor aris. Sed ante omnes alias consonantes breuiatur: vt sopor: proceres.

¶ Quinta regula est bublup. Sensus huius regule est: u hec litera u ante b l. p. consonantes in primis syllabis breuiatur: vt fulix: cupio. Ante omnes alias consonantes producitur: vt curio: pusio.

¶ In mediis syllabis.

¶ Prima regula est: laganau. Sensus huius regule est: ꝙ litera a ante g n u consonantes in mediis syllabis producitur: vt carthago. Ante omnes alias consonantes breuiatur: vt calamus: menalus.

¶ Scdã rl'a est lecedemenete. Sensus huius regule est: ꝙ hec lr̃a e añ c d m n t cõsonãtes in mediis syllabis ꝑducit: vt vinetũ: erem⁹. Ante. f. est indifferens. Ante oẽs alias consonantes breuiatur: vt telegonus: vcalegon.

¶ Tertia regula est liniqui. Sensus huius regule est ꝙ hec litera i ante n q u consonantes in mediis syllabis ꝑducitur: vt antiquus: pachinus. Ante omnes alias consonantes breuiatur: vt optimus.

¶ Quarta regula est: lomonosoto. Sensus huius regule est: quod hec litera o ante m n s t consonantes in mediis syllabis producitur: vt amomum: corona. Ante omnes alias consonantes breuiatur: vt esopũ. Pithagoras.

¶ Quinta regula est bubulup. Sensus huius regule est: quod hec litera u ante b l p consonantes in mediis syllabis breuiatur: vt coluber. Ante omnes alias consonantes producitur: vt erugo: eunuchus.

¶ In vltimis syllabis. Pria regl'a est labeliolu. Sensus hui⁹ rl'e est ꝙ a i

u vocales cũ sũt finales ꝑducunť:vt ama amaui veru: E finalis breuiaꝛ. vt monitu:o vo indifferẽs ẽ:vt moueo. ¶ Scđa regla est babe:iliumrut. Sẽsus hui⁹ rl'e est:ꝙ cõsonãtes sequẽtes scȝ b d l m n r t cũ sũt finales vocalẽ añ ipas positã faciũt breuiari:vt sub.caput ad. ¶ Tertia rl'a est.lasesos. Sẽsus est:ꝙ he terminatiões scȝ as es os finales ꝑducunť:vt scitas: paries:dños. ¶ Quarta rl'a est visus Sẽsus est:ꝙ he terminatiões.scȝ. is us.finales breuiantur:vt panis tp̃s. ¶ Quinta regula est lance. Sẽsus est ꝙ he due lr̃e sequẽtes scȝ c n finales ꝑducũt vocalẽ ante se positã.vt dic:pean. ¶ In primis syllabis. Zamana Bibicigipitiquì ꝛ Loga bodomos. Lenesteu mi in polisyllabis.bubulus. ¶ In medijs syllabis. Laganan Linq́ Bubulup. Le monosoto. ¶ In finalib⁹ syllabis Labe liola Lesesos Lance Babedilomrut. Visus. ¶ De accẽtu. Cap.ix.

PRosodia grece latine interpretatur tũ accẽt⁹:tũ accẽtiuncula:tũ nota vocis:tũ moderamẽtũ.tũ vocilatio.accẽt⁹ igiť ẽ certa lex vel regula ad eleuãdã deprimẽdã ve syllabã vniuscuiusqȝ ꝑticule orationis accõmodata. Estqȝ accẽtus triplex.acutus quo syllaba eleuatur:grauis quo syllaba deprimitur:circũflexus quo syllaba eleuať deprimiturqȝ nã ex acuto ꝛ graui cõposit⁹ est. Circũflexus accẽtus ab hoĩbus tẽpestatis nr̃e neqȝ ꝓferť neqȝ percipiť qđ ꝓpter imperitiã fit:non q̇dẽ putãt qđ aliqua rõne ab vsu recessit. Eo antiquiore vtebãtur in dictionib⁹ monosyllabis natura longis:vt mos flos.et in dictionibus duarũ aut plurium syllabarũ quarum penultima est natura lõga:vltima vero breuis:penultima illa circũflectiť:vt finis roman⁹. Sed qꝛ ei⁹ rei consideratio paulo est difficilior:nos q̇ introductiones p̃sertim scribim⁹ cõfundamus circũflexũ cũ accuto. Oĩs dictio monosyllaba accẽtu acuto ꝓferẽda est.vt id. mos Oĩs dictio dissyllaba priorẽ et illis acuit:vt de⁹.roma. Oĩs dictio polisyllaba penultimã habens breuẽ in tertia a fine hȝ accẽtũ:vt dñs. Si vero penultimã hȝ lõgã eãdem acuit:vt sacerdos:romanus. Falliũt tñ regule superiores. Primo distinctiõe:cũ vȝ accẽtũ volum⁹ distinguere inter duas:vt vna nomẽ vl' imã hȝ grauẽ:vna aduerbiũ eãdẽ acuit. Scđo abscissiõe:hoc est cũ a fine dictiõis syllabã abiicim⁹:manetqȝ accẽt⁹ in eadẽ syllaba in qua erat añ abscissionẽ:vt in noibus ꝓprijs scđe declinationis terminatis in ius:si abiecta us in vctõ acuit peñ.q̃q̃ eadẽ sit breuis vt hic Vergili⁹ o vergili. Noĩa quoqȝ gẽtilia in as:vt arpinas:ꝓ quo antiquiores dicebãt arpinatis accuit:vel potius circũflectunt vltimam. Tertio trãspositione:hoc est cũ prepositio postponiť:qđ est contra naturã suã tũc em̃ quasi dictio ꝑ se regularẽ accẽtũ seruat:vt trãstra per ꝛ remos ꝛ impertũ. Differentie tñ causa qñqȝ acuiť in fine:vt maria oia circũ. Quarto attractione:hoc est cũ ꝑticula encletica precedentis syllabe accẽtũ ad se trahit:vt hoĩnqȝ deorũqȝ. Sunt autẽ particule encletice tres.qȝ.ne.ve. Quinto idiomate:hoc ẽ cũ dictiões grece cũ litatura accẽtũ apđ nos gre

Accẽtus definitio et eius diuisio.

eum retinent vt periphas & simo is. penultimā hēt breuē & in eadē accē-tu. Sexto interrogatione; qm̄ in clausulis quas interrogatiue proferim⁹ vltime dictionis syllabā acuimus: vt quis furor o ciues. De quibusdam reb⁹ que paulo maiorē disquisitionē requirūt q̄ superi⁹ sit exposita.

ℭ De nominibus grecis.

Omnia noīa greca sunt gnīs masculini vel feminini vel neutri. Et referuntur ad primā aut secundā aut tertiam declinationē latinā. Noīa in e & in as & in es terminata q̄ ad primā declinationē referunt greca sunt oīa: vt penelope es. eneas nee. anchises anchise. noīa in a terminata que ad tertiā nominis declinationē referūtur greca sunt oīa: vt emblema emblematis. Que vero ad primā partim sunt greca partim latina: vt egina egine terra terre. Nomina in eus diphtōgon: aut in os aut in o terminata que ad secundam nominis declinationem referuntur omnia sunt greca: vt pentheus penthei. logos logi. ilios ilij.

Nomina in on & in in & in on terminata que ad tertiam nominis declinationem referūtur omnia sunt greca; vt etiā nis. delphin nis. canon nis.

Ouidi⁹ Qui sapiāt oculos an Parisol⁹ habes.

ℭ Nomina greca crescētia in genitiuo mittunt genitiuum in os & accusatiuū in a. non crescentia vero mittunt accusatiuum in n vel in m; vt pallas pallados pallada. eneas. enean.

ℭ Nomina greca terminata in is si mittunt gtm̄ in idos mittunt accusatiuum in ida: & ablatiuum in ide. Si vero mittunt genitiuum in is vel in os vel in xos mittunt accusatiuum per im vel per in: & auferendi casum per i: vt thedis thetidos thetida thetide. thetis thetios thetin vel thetim theti. memphys memphyos vel memphym memphys memphy.

ℭ Vocatiuus a nominibus grecis terminatis in s plerūq; abijcit s nominatiui: vt paris o pari.

ℭ Nomina greca mittunt genitiuum pluralē in on cuiuscunq; generis et declinationis sint: vt logos logon. gramma grammaton.

ℭ Nomina greca masculina et feminina que ad tertiam nominis declinationem referuntur mittunt accusatiuum per es vel as: vt lampas lampados lampades vel lampadas.

ℭ De relatiuis.

Relatiuum. Sustantiue.

Relatiuū est qđ rē añcedētē refert: & est duplex sustātie & accidētis. Relatiuū substātie est qđ refert añcedēs substātiuū qualia sunt. Quique qđ. Su⁹ suū. Ipse ipsa ipm̄. Ille illa illud. Is ea id. Idē eadē idē. Ali⁹ alia aliđ. Alter ra. rū. Reliqu⁹ reliq̄ reliquū. Cetera terū Nā ceter rix reperit. Horū septe tria priora sūt relatiua idētitatis; q̄tuor posteriora sunt diuersitatis.

Relatiuū accidentis.

ℭ Relatiuū accidētis est quod refert antecedens adiectiuū: qualia sunt hic et hec qualis & hoc quale. quantus quanta quantum plurali nomina

tiuo quot:quot⁹ tantū.hic ⁊ hec quotēnis ⁊ hoc quotēne.cui⁹ cuia cuiū. hic ⁊ hec ⁊ hoc cuias.quotuplus tupla tuplum:hic ⁊ hec ⁊ hoc quotuplex. Relatiuū accidētis cū sustantiuo sequenti habet concordare: vt est animal varium qualis est mulier:templum magnum quantus est mons. Horatius tamen in epodo relatiuum accidentis antecedenti retulit. Sed incitat me pectus:mamme putres equina quales hubera.

¶ Relatiuū vero substātie cum antecedenti plerumq; debet conuenire: vt dedi tibi libros:sed illos a te acceperam.Si tamen.quis vel qui ponitur inter duo substātiua:vtriq; potest referri:vt est animal qd appellant Origen vel quem appellant Origen.Si tamen alterū ex duobus substātiuis est propriū.semper ad illud referēdū est:vt Salu.Est loc⁹ in carcere qd tullianū appellatur.Est locus hesperiam graij cognomine dicunt vbi Seruius dicit debere subintelligi quem.⁊ nullo modo quam.

Aliquando ad appellatiuum. Valla libro.ij.

¶ De nominibus patronimicis.

Patronymica masculina in nominib⁹ prime declinationis formātur a genitiuo e mutata in des:vt eneas enee eneades. In nominibus secūde declinationis fiunt a genitiuo addita des:vt eacus eaci eacides.que tamē in eus diphthongō terminātur cum duplicem habeāt genitiuum in ei ⁊ in i formant patronymicum a genitiuo secundo addita des:vt pentheus penthei vel penthi penthides:in nominibus tertie declin. patronymica formantur a dtō addita des:vt nestor nestori nestoi nestoides.sed nō hec regula est vsquequaq; vera.Nam autores aliqū aliquid detrahunt:vt atlantides pro atlāntiades.Amphitrioni amphitrioniades pro amphitrionides.meneciades p menecides.meniades pro menides.enides quoq; Vergi.dixit pro eneades.lib.ix.Sit satis enide telis impune numanum oppetijsse tuis.Idem quoq; scipiades formauit pro scipionides: deucalides pro deucalionides:declinātur q; p primā nominis declinationem.

Patronymica masculina.

¶ Patronimica feminina fiunt a masculinis patronymicis ablata de vt ab eolides eolide eolis eolidis:aliquando tamē aliter exeūt:vt ab eneades eneis eneidis.a thesides theseis theseis theseidis:a pelides pelias peliadis.Declināturq; per tertiam nominis declinationē.Reperiuntur pauca nomina patronymica feminina in ne desinentia per primam nominis declinationem variata vt nerine filia nerei.adrastine filia adrasti: acrisione filia acrisij:cum patronymica proprie a nominibus patrū deriuentur:aliquādo trahuntur a nominibus matrum:vt ab ilia iliades romulus.Aliquando ab auis paternis:vt ab eaco eacides anchises.Aliqū ab auis maternis:vt ab atlante atlantiades mercurius.Aliqū a fratrib⁹. vt phaetontiades sorores phaetontis.Aliquando ab vrbium cōditorib⁹ vt cecropides athenienses a cecrope. ¶ Patronymica non sunt in vsu apud eos qui soluta oratione scribunt:sed tantum apud poetas: et raro

Patronymica feminina.

quidem a nominibus latinis: nam illa que videtur patronymica: vt iustinus iusti filius: albinus albi filius. longinus longi filius potius dicendũ est esse possessiua pro patronymicis: sicut econtrario ponuntur patronymica pro possessiuis: vt Vergi. eneis. medea cholchis.

¶ De diminutiuis.

Diminutiua excũt in varias terminationes.

Iminutiua nõ habẽt certã rõnem qua possunt formari. Sz illud tñ hoc loco dicẽdũ est exire i varias terminatiões: sed plerũqz in vlus a ũ. vt frater fratercul⁹. soror sororcula: munus munusculũ. Aliqñ in io: vt hõ homũcio. senex senecio. Aliqñ in aster a. astrũ: vt pin⁹ pinaster. filia filiastra. apium apiastrũ. Aliqñ in ol⁹ ola olũ. vt sergi⁹ sergiol⁹. filia filiola. palliũ palliolum. Aliqñ in ellus a. um: vt a tener tenera tenerum tenellus la. lum. Aliquando in illus a. um. vt pusillus pusilla lum. Aliquando in leus: vt equus equuleus. Aliquando in iscus. vt panis paniscus. ⁊ petrus petriscus. Sed hec forma est a nominibus grecis.

¶ De comparatiuis ⁊ superlatiuis.

Omparatiua formant̃ a noibus adiectiuis q̃ possunt incrementũ: diminutionẽqz suscipere: vt a bonus bona bonũ melior. ⁊ a verbis: vt a detero deterior: ⁊ ab aduerbijs ⁊ prepositionibus: vt a pridem prior ab vltra vlterior.

In noibus adiectiuis scđe declinationis comparatiua formantur a genitiuo in i terminatio addita or: vt albus albi albior.

In nominib⁹ vero tertie declinatiõis a datiuo addita or: vt fortis forti fortior. A nominib⁹ habẽtibus vocalẽ ante is vel us cõparatiua nõ formãtur: sed supplẽtur ex hoc aduerbio magis ⁊ positiuo: vt magis egregi⁹. magis tenuis. Superlatiua quoqz fiũt a nominib⁹ adiectiuis a quibus formantur comparatiua. A nominibus desinẽtibus in er superlatiua formãtur addita rimus: vt tener tenerrimus. pauper pauperrim⁹. Alia po sut positiua sunt secunde decli. aut tertie. Si secunde superlatiua formãtur a genitiuo addita s ⁊ simus: vt albus albi albissimus.

Si tertie addita sim⁹ tñ: vt fortis fortissim⁹. Cõparatiua ⁊ superlatiua q̃ predictã formã nõ sequũtur hec fere sunt. Bonus melior optimus. Malus peior pessimus. Magnus maior maximus. Paruus minor mininus.

Dexter dexteror dextimus. Sinister sinisterior sinistimus.

Nequam nequior nequissimus. Multus multa multum. hoc plus.

Plurimus plurima plurimũ. Plurali hi ⁊ he plures ⁊ hec plura dicim⁹.

Senex senior caret superlatiuo.

Iuuenis iunior caret superlatiuo.

Magnificus magnificentior magnificentissimus.

Munificus munificentior munificentissimus.

Mirificus mirificentior mirificentissimus.

Maleficus maleficentior maleficentissimus.
Beneficus beneficentior beneficentissimus.
Maledicus maledicentior maledicentissimus.
Beneuolus beneuolentior beneuolentissimus.
Maleuolus maleuolentior maleuolentissimus.
Pius magis pius pientissimus.
Maturus maturimus non maturissimus.
Vetus veterrimus non veterissimus.
Facilis facillimus. non facilissimus.
Agilis agillimus. non agilissimus.
Similis simillimus. non simillissimus.
Gracilis gracillimus. non gracillissimus.

A verbis duo tantum veniunt comparatiua et superlatiua a detero deterior deterrimus. et a potior iris. potior potissimus. Nisi quis magis velit a potis et pote deriuari. Ab aduerbiis quoque veniunt comparatiua et superlatiua: vt ab extra exterior extimus ab intra interior intimus. ab vltra vlterior vltimus. ab infra inferior infimus. a citra citerior citimus. a supra superior supremus. a prope propior proximus a post posterior postremus. ab ante anterior. non antimus. a pridem prior primus. a penitus tior. penitissimus. ocyor et ocyssimus non habent positiuum vnde formentur: nisi quis velit ex greco ocys quod est velox deriuari.

¶ Nomina quorum significatio crescere non potest non formant ex se comparatiua neque superlatiua: qualia sunt ingens. vnicus. summus imus. omnipotens.

¶ Comparatiuum plus significat quam superlatiuum si postponatur illi: vt Aristoteles est doctissimus: sed plato doctior. Aliquando significat minus quam positiuum: vt tristior. i. subtristis. et fere quotiens comparatiuus non construitur cum casu ad quem fit comparatio: minus significat quam positiuum: aut quantum positiuum.

¶ Comparatiuum a superlatiuo in hoc differt: quod comparatiuum ad vnum et ad plures sui et alieni generis comparatur. Superlatiuum vero ad plures sui generis. tantum: vt Plato est doctior Aristotele: eloquentior Cicerone. ac proinde omnibus hominibus: vt Plato est doctissimus grecorum. non latinorum doctissimus. Preterea comparatiuum construitur cum ablatiuo vtriusque numeri: cum hac particula quam cum nominatiuo. Superlatiuum vero cum genitiuo tantum plurali: vel singulari: nominis tantum collectiui.

¶ Comparatiuum quod cum partitiue ponitur construi potest cum genitiuo: vt manuum dextera est melior. Sed partitio illa debet esse inter duo. Neque enim recte dixerim digitorum medius est longior: sed longissimus. ¶ De aduerbiis localibus.

Aduerbia localia in quadruplici sunt differentia: hoc est in loco: aut de loco: aut ad locum: aut per locum. Aduerbia localia.
Vbi et vbinam querunt de loco in quo: vt vbi est Antonius.
Vnde querit de loco a quo: vt vnde venisti hodie.
Quo et quorsum querunt de loco ad quem. vt quo is.
Qua querit de loco per quem. vt qua es iturus.

¶ Significantia locum in quo.

Hic:icy ou ie suis. Istic la ou tu es.
Illic:la ou il est. Ubi.en quel lieu.
Sicubi:en quelque lieu. Necubi.nulle part.
Alicubi.en aulcun lieu. Ubiuis ou on veult.
Ubiqꝫ:par tout. Ubilibet:ou in plaist.
Ubi vbi pro vbicunqꝫ.tout par tout. Ibi:la.
Ibidem.en ce mesme lieu. Alibi en aultre lieu.
Inibi:en ce mesme lieu. Usquam.en quelque lieu.
Nusquã:en nul lieu. Intꝰ dedans.foris.dehors. Supra:sus: Infra en bas.
¶ Nomina vrbiũ ⁊ oppidorum propria si sunt prime ⁊ secunde declinatio-nis singularia ponuntur in genitiuo aduerbialiter:vt roma me.carẽtia tie. Si vero sunt tertie declinationis aut pluralia ponuntur in ablatiuo.aut vt Ser.vult in dtõ:vt carthagini.a carthage.pisis a pise.fundis a funde. Illa quoqꝫ toge.militie.domi.ruri.vesperi.aduerbialiter ponuntur.

¶ Significantia locum ad quem.

Huc:ou ie suis. Istuc:la ou tu es.
Illuc.la ou il est. Siquo.si en quelque lieu.
Nequo.en nulle part. Aliquo:en aulcun lieu.
Alio:en aultre lieu. Utroqꝫ.en tous les deux lieux.
Quoquo.quocunqꝫ.quolibet.quouis.ou on veult.
Eo:droit la. Eodem.en ce mesme lieu.
Intro:dedans. Foras:dehors. Supra Infra.
¶ Nomina quoqꝫ vrbium ⁊ oppidorum propria ponuntur aduerbialiter in actõ:vt romam a rome.tarentum a tarente.hispalim:a seuille.

¶ Significantia locum per quem.

Hac.par cy ou ie suis. Istac.par la ou tu es.
Illac:par la ou il est. Siqua se par quelque lieu.
Nequa.par nulle part.alia par aultre part.
Quauis. Qualibet:quacunqꝫ:par la ou il veult.
Utraqꝫ:par les deux lieux. Et par la. Eadẽ par ce mesme lieu. Intꝰ. Foris
¶ Nomina quoqꝫ vrbium ⁊ oppidorum propria ponuntur in abltõ aduerbialiter:vt roma:de rome.tarento de tarente.hispali de seuille.

¶ Significantia motum a loco.

Hinc.la ou ie suis. Istinc:de la ou tu es.
Illinc:de la ou il est. Sicunde:si de aulcun lieu.
Necunde:de nulle part. Alicunde.de aulcun lieu.
Aliunde:de aultre part.
Undiqꝫ:de tous costez.vtrinqꝫ:des deux costes. Inde:de la. Undeuis.vn-delibet.vndeunde.vndecunqꝫ.dou on veult.
Intus. Foris. Superne. Inferne. Celitus.

¶ Nomina quoq urbium et oppidorum ponuntur in ablatiuo aduerbialiter: vt rome de rome etc.

¶ Donati grammatici illustris barbarismus incipit.

Arbarism⁹ est vna pars orationis vitiosa i cōi sermone: i poemate vero metaplasmus. Item barbarismus in nostra loquela. i. peregrina barbara lexis dicitur. vt si q̄s dicat masturca cateia: magalia: acinacis. Barbarism⁹ autem fit duobus modis: scripto et pronūtiatione: his dipertitis quatuor spēs supponūtur: additio: detractio: mutatio transmutatio: litere syllabe. tp̄is: toni: aspirationis. Per additionē litere fiunt barbarismi: vt reliquias danaum cum reliquias per vnum l dicere debeamus. Syllabe: vt nos abiisse rati: ꝓ abisse. Tp̄is: vt italiā fato. cū italiam cor. prima syllaba dicere debeam⁹. Per detractionem litere: vt infatibus paruis: pro infantibus. Syllabe: vt salmentum pro salmentum: Temporis: vt vnius ob noxam: correpte pro vnius producte. Per mutationem litere: vt olli. pro illi. Syllabe: vt permuces ꝑ pnices. Tp̄is: vt feruere leucatem: cum feruere sit secunde coniugationis: et producte dici debeat. Per transmutationem litere: vt euandre ꝓ euander. Syllabe: vt displicina pro disciplina. Tēporis: vt si quis deos ꝓducta priori syllaba et correpta posteriori pronūciet. Toni quoq similiter per has quatuor species cōmutant: nā et ipsi addūciunt: detrahunt: mutant et trāsmutant: quorū exēpla vltro se offerūt si quis inquirat. Totidē etiam modis ꝑ aspirationē deprehēdit barbarism⁹ quē q̄dā scripto: q̄dā pronunciatione iudicant ascribendū propter h. s. quam a n̄ literā alij aspirationis notāt deputāt. Sunt aūt barbarismi per hiatus: et collusiones. Sūt et male cōpositiones cacosyntetō: q̄ vitia nōnulli barbarismū esse putāt in q̄b⁹ suut methacismi: labdacismi: iotacismi: hiat⁹ et collisiones. Et oīa q̄ plus equo minusve sonātia ab eruditis auribus respuuntur. Nos cauenda hec oīa vitia prelocuti controuersiam de nomine pertinacibus relinquamus.

Barbarismus fit duobus modis.

¶ De soloecismo.

Oloecism⁹ est vitium in contextu partium orationis cōtra regulā artis grāmatice factū. Inter soloecismū et barbarismū hoc interest: quod soloecism⁹ discrepātes aut incōsequentes inter se dictiones habet. barbarismus autē in singulis verbis fit vel scriptis: vel ꝓnūciatis: q̄p̄ multi erāt q̄ putāt ēt ī vna pte orōnis fieri soloecismū. Si autē demōstrātes virū hāc: aut feminā hūc dicamus: aut interrogati quo pergam⁹. respondeam⁹ rome: aut vnum salutantes saluete dicamus: cum vnq precedens demonstratio vel interrogatio vel salutatio vim cōtexte orationis obtineat. Multi etiam dubitauerunt vtrum quadriga: scopa: soloecismus an barbarismus esset: cū scilicet id genus barbarismum dictionis esse vel ex ipsius vitij diffinitione possit agnosci facile. Soloecismus fit duobus modis: aut per partes orationis:

Quid interest inter soloecismuz et barbarismum.

Soloecismus fit duobus modis.

aut per accidentia partium orationis. Per partes orationis fit cū vna ps pro alia ponitur: vt toruū q̄ repēte clamat. pro torue. nomen pro aduerbio ponitur. Fit etiam in eadem parte orationis hoc vitium: cum ipsa pro se non in suo loco vt conuenit: ponitur: vt cui tantum de te licuit: pro in te. Et eo apud amicum. pro ad amicū. τ intro sum. pro intus. τ foris eo. pro foras. Per accidentia partium orationis fiunt tot modi soloecismi quot sunt accidentia partium orationis: sed in his propter compendium exempli causa pauca monstrabimus. Nam p qualitates nominū fiūt soloecismi: vt hauriat hūc oculis ignē crudelis ab alto dardan⁹. p dardani⁹: ppriū p appellatiuo posuit. Per gn̄a vt validi silices. p valide. τ amare corticis. p amari. τ colus colaria caret. Per nūeros: vt ps in frustra secant. p ꝓsecat. Per cōparationem: vt respōdit iuno saturnia sancta dearū, p sanctissima. Per casus: vt vrbē quam statuo vr̄a est: pro vrbs. Per modos verborū: vt itis. paratis arma quā primū viri. pro ite parate arma. indicatiuum pro imperatiuo posuit. Per significationes verborum: vt expoliātur eos τ corpora nuda relinquunt. pro expoliant. per tempora: vt ceciditq̄ superbum illum: τ omnis humo fumat neptunia troia: pro fumauit. Per personas: vt danai qui parent atridis q̄ primū arma sumite. pro qui paretis. Per aduerbia: vt intus eo. pro intro. τ italia venio. pro de italia. τ ad romā. p romā. cū prepositio separatim noībus addēda sit nō aduerbio. Per prepositiones: cuꝫ vna pro alia ponit̄: vt sub lucē ibant. pro ante lucem. aut necessario subtrahitur: vt siluis te tyrrhene feras agitare putasti. pro in siluis. Per coniunctiōes: vt subiectisq̄ vrere flāmis. q̄ pro ve sit. Per ordinē cōiunctionum: vt aūt fieri non dz. Cū dicendū sit fieri aūt nō debet. Fiunt preterea soloecismi pluribus modis: quos reprehēdendo potius quam imitando possimus annotare. Soloecismus est in prosa: in poemate schema dicitur.

¶ Sequitur de decem vitijs.

Decē vitiorū deffinitiōes

Um barbarismo τ soloecismo decē vitia noiant̄ hoc modo. acyrologia. cacephaton. pleonasmos. pissologia. macrologia tantologia. eclypsis. tapinosis. cacosynthetō. amphibologia.

Acyrologia est impropria dictionis positio: vt hūc ego si potui tantum sperare dolorem pro timere.

Cacephaton est obscena pronuntiatio. vel in composita dictione vel ī vno verbo vt numerum cum nauibus equat. τ arrige aures pamphile.

Pleonasmos est adiectio superuacua ad plenam significationem: vt sic ore locuta est.

Perissologia est adiectio verborum superuacua sine vlla vi rerū. vt ibant qua poterant: qua non poterant non ibant.

Macrologia est lōga sn̄ia res non necessarias comprehendens: vt legati non impetrata pace retro vnde venerant reuersi sunt.

Tantologia est eiusdem dictionis repetitio viciosa. vt egometipse venio

Eclypsis est defectus quidam necessarie dictionis quam desiderat preci sa sententia. vt hec secum. deest loquebatur.

Tapinosis est humilitas magne rei non id agēte sententia qd demōstrat vt penitusq3 cauernas ingētes vterūq3 armato milite complent. i. multe legiones armatorum militum impleruut multas cauernas: ꝛ dulychias vexasse rates. ꝛ pelide stomachum cedere n scij.

Macrosynteton est vitiosa dictionum compositio: vt versaq3 iuuencum terga fatigamus hasta.

Amphibologia est ambiguitas dictionis que fit per accusatiuum: vt si quis dicit: audio secutorem retiarium occidisse. aut per verbum: vt criminatur cato. vadatur tullius. nec addatur quem vel a quo. aut per participium: vt video statuam aureā hastam tenentē fit etiam per omonymā: vt si quis dicat aciē. nec addat oculorum: aut exercitus: aut ferri. fit ꝓterea pluribus modis quos recēsere oēs ne nimis longum esset non oportet.

De metaplasmo.

Metaplasmus est trāsformatio quedā recti solitiq3 sermonis in alteram speciē metri ornatus necessitatisve cā. huiꝰ sunt species q̄tuordecim. Prothesis. epēthesis. pagoge. apheresis. syncope: apocope. ectasis. sistole. dieresis. syncresis. synalepha. ecthlipsi. antithesis. methathesis. *Metaplasmi species.*

Prothesis est appositio quedā ad principium dictionis litere. vel syllabe vt gnate pro nate. retulit pro tulit.

Epenthesis est interpositio quedā ad mediā dictionem litere vel syllabe vt relliquias ꝓ reliquias. induperator. pro imperator. hanc autem alij epenthesim: alij parenthesim vocant.

Paragoge est appositio quedam ad finem dictionis litere vel syllabe: vt magis pro mage. potestur. hoc pōt. hanc alij puralypsim: aliq̄ prolepsim. i. presumptionem vocant.

Apheresis est ablatio de principio dictionis litere vel syllabe contraria prothesi. vt mitte pro dimitte. et temno pro contemno.

Syncopa est ablatio de medio dictionis litere vel syllabe cōtraria epenthesi: vt audacter pro audaciter. ꝛ commorit pro commouerit.

Apocopa est ablatio de fine dictionis litere vel syllabe cōtraria paragoge. vt achilli ꝓ achillis. ꝛ possis ꝓ possitis. ꝛ pōt ꝓ potestis. ꝛ mutu pro mutuo. Ectasis est extēsio syllabe contra naturam verbi. vt italiam fato profugus. cum italiam prima syllaba correpta dicere debeamus.

Sistole est correptio syllabe cōtra naturam verbi facta contraria ectasi: vt aquosus orion. pro orion producte.

Dieresis est diuisio vnius syllabe in duas: vt olli repondit rex albai longai. pro albe longe. vt aulai in medio libabant pocula bacchi. pro aule. Et diues pictai vestis ꝛ auri. pro picte.

Synereſis eſt conclutinatio duarũ ſyllabarũ in vnam contraria diereſi: vt pheton pro phaeton. ⁊ eripidem pro aeripedem.
Epiſynalepha q̃ ⁊ ſynereſis dicit: eſt duarũ ſyllabarũ in vnã factã cõglutinatio. vt Ecce autem telis panthus elapſus achiuum. pro panthoos.
Synalepha eſt per interẽptionẽ concurrẽtiũ inter ſe vocaliũ lubrica quedam leniſq; colliſio: vt Atq; ea diuerſa penitus dum parte gerunt. hec a quibuſdam ſynereſis vel colliſio nuncupatur.
Ecchlipſis eſt conſonantiũ cũ vocalib[9] aſpere cõcurrẽtibus difficilis ac dura colliſio: vt Littora multum ille ⁊ terris iactatus ⁊ alto.
Antitheſis eſt litere pro litera poſitio: vt olli ſubridens. pro illi.
Metatheſis eſt trãſformatio literarum in alio loco: nulla tamen litera ex ea dictione ſublata: vt euandre pro euander. ⁊ tymbre pro tymber.

De ſchematis.

Schemata dianeas ad oratores pertinent ad grammaticos vero lexeos.

Chemata lexeos ⁊ dianeas ſunt quedã figure verbo⁊ ⁊ ſnſa⁊. Sed ſchemata dianeas ad oratores pertinent: ad grãmaticos vero lexeos: que cũ multa ſint ex oib[9] fere neceſſaria ſunt ſexdecim. ſ. prolepſis. zeugma. hypozeuxis. ſyllepſis. anadiploſis anaphora. epanalepſis. epithetõ paranomaſia. ſcheſionomaton. paronomeõ omeoteleuton. poliptotõ. hyrmoe. polyſinthetõ. dialiton. Prolepſis eſt preſumptio rerũ ordine ſecutarũ: vt Interea reges ingenti mole latinus. Procedunt caſtris turnus: deinde eneas.
Zeugma eſt vnus verbi concluſio diuerſis clauſulis apte coniuncta: vt troiuiena interpres diuum qui numina phebi. qui tripodas clariq; lauros qui ſydera ſentis.
Hypozeuxis eſt figura ſuperiori cõtraria: vbi diuerſa verba ſingulis clauſulis redduntur: vt regem adiit: regi memorat nomenq; genuſq;.
Syllepſis eſt diuerſarũ clauſularũ per vnũ verbũ conglutinata cõceptio vt hic illi[9] arma: hic curr[9] fuit. hoc ſchema late patet: ⁊ fieri ſolet nõ ſolũ p partes orationis: ſed per accidẽtia partium orationis. Itẽ ſyllepſis eſt in diſſimilib[9] clauſulis: qñ dictio ſingularis verbo plurali adiũgitur: vt ſunt nobis mitia poma: caſtanee molles: ⁊ preſſi copia lactis. Anadiploſis eſt geminatio dictionis que ex vltimo loco precedentis verſus ⁊ principio ſequentis iteratur: vt ſequitur pulcherrimus aſtur. Aſtur equo fidens.
Anaphora eſt relatio eiuſdẽ verbi p principiũ plurimorũ verſuũ. vt Nate mee vires mea magna potentia ſolus. nate patris ſummi q̃ tela typhoea temnis. Epanalepſis eſt verbi in principio ꝟſus poſiti i eiuſdẽ fine repetitio: vt multa ſuper priamo rogitãs ſuper pectore multa. ante ẽt ſceptrũ dictei regis ⁊ añ. Epizeuxis ſiue epitheton eſt eiuſdẽ ꝟbi in eodẽ ꝟſu ſine aliqua dilatione geminatio: vt me me ad ſum q̃ feci in me cõuertite ferrũ.
Paronomaſia eſt velut quedam denominatio: vel quoties aliud nomen efficitur de alio: vt nam inceptio eſt amentium haud amantium.

Schesionomaton est multitudo nominum coniunctorum eodē habitu copulandi: et marsa manus peligna cohors festina virum vis.
Paranomeon est quando ab eidem literis diuersa nomina sumuntur: vt o tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti.
Omeoteleuton est cum simili modo dictiones plurime finiuntur: vt eos reduci quam relliqui: deuehi: q̄ȝ deferri malui.
Omeoptoton est cum in consimiles casus exeunt diuersa verba: vt merētes flentes lachrymantes ꝛ comitantes.
Poliptoton est multitudo casuum varietate distincta: vt littora littoribꝰ contreria fluctibus vndas. Imprecor arma armis pugnēt ipsiq̄ȝ nepotes
Hyrmos est series orationis cōtinue tenorem suum vsq̄ȝ ad vltimum seruans: vt. Principio celum ac terras cāposq̄ȝ liquentes Lucentemq̄ȝ globum lune tytaniaq̄ȝ astra.
Polisynteton est dictio multis nexa cōiunctionibus: vt athamasq̄ȝ thoasq̄ȝ pelidesq̄ȝ neptolemus primusq̄ȝ machaon.
Dialiton siue asintheton est figura contraria superiori carens cōiunctionibus: vt ite: ferre citi flammas: date tela: impellite remos.
Antithetō est cōtra positū: ꝛ fit q̄n cōtraria cōtrariis opponunt̄. vt Frigida pugnabāt calidis: humētia siccis. Mollia cū duris sine pondere habētia pōdꝰ. ¶ Hypallage est ꝑborū ꝑ cōtrariū intellectus: vt Regina e speculis vt primū albescere lucem vidit. ¶ Climax est subscripta gradatio: vt Torua leena lupū sequitur: lupus ipse capellam. ¶ De tropis.

Tropi definitio.

TRopus est dictio trāslata a propria significatione ad impropriā similitudinis ornatus necessitatisve cā. Sūt aūt. xj. methaphora: cathacresis: methalepsis: metonymia: atonomasia: epithethon: synecdoche: onomatopeia: periphrasis: hyberbatō: hipbole: allegoria. Metaphora est rerū verborūq̄ȝ trāslatio: hec fit quatuor modis. Ab aiali ab aiale ab aiali: ab inaiale ab inaiali: ab aiale ad iniali. Ab aiale ab aiali. vt tiphin aurigā celeres fecere carine. Nā auriga ꝛ gubernator nauis aiam hn̄t. Ab iniali ab inaiale: vt pelagꝰ tenuere rates. Nā rates aiam nō hn̄t: neq̄ȝ pelagꝰ. Ab inaiali ad inaiale: vt athlātis cinctū assidue cui nubibus atris. Piniferū caput ꝛ vento pulsatur et imbri. Nā mōs animā nō hȝ cui mēbra hois attribuuntur. Ab aiali ab inaiale: vt si tm̄ pectore robur cōcipis. Nā robur animā nō hȝ: cū turnus cui hec dr̄ aiam hȝ. Scire aūt debemꝰ alias metaphoras esse reciprocas: al's aūt esse partis vnius. Reciprocas: vt altū mare: ꝛ ꝓfundū celū. possumꝰ em̄ cōuertere altū celū: ꝓfundū mare: herbe florēt: iuuenes pubēt. possumꝰ enim cōuertere herbe pubent. iuuenes florēt. Alias partis vniꝰ: vt segetes fluctuant: vites germināt. ¶ Cathacresis est vsurpatio nois alieni: vt fratricidam dicimus q̄ occidit fratrē: ꝛ piscinā qui pisces nō hȝ: hec em̄ vbi extrinsecus sumerēt suū vocabulū nō haberē. ¶ Metalepsis est dictio perges gradatim ad

id qꝺ osteͩdit:vt speluncis abdidit atris hoc metuēs.⁊ post aliquot mea re
gna vidēs mirabor aristas. ¶ Metonomia est dictio q̄dā veluti trāsnoia
tio.huiꝰ aūt multe sunt spēs. Aut ꝑ id qꝺ cōtinet id qꝺ cōtinet̄ ostēdit: vt
nūc pateras libate ioui. Aut contra:vt crateras magnos statuunt et vi=
na coronāt. Aut pro inuētore qꝺ inuētū est: et sine carcere ⁊ bacco friget
venꝰ. Aut ꝯ:vt vtinūq̄ ꝑcamarinā hic deꝰ adest presens. hec exēpli causa
posita ad discētibꝰ sunt reliqua demonstrabit lectio. ¶ Antonomasia est
significatio vice nois posita:que fit tribꝰ modis. Ab animo.a corpore.et
extrinsecus. Ab animo: et magnanimꝰ anchisiades. A corpore: vt ipse ar
duus polyphemus. Extrinsecus:vt infelix puer atq̄ impar congressus
achilli. ¶ Epitheton est suppositio dictionis cū ꝓprio nomine:nā anto
nomasia vicē nois sustinet epitheton nunq̄ est sine ꝓprio noie.vt dira
celeno:⁊ dira camilla.fit etiā tribus modis.ab animo:a corpore ⁊ extrinse
cus:his duobꝰ tropis vel vituperamꝰ vł offendimꝰ:vel laudamꝰ. Sinec
doche est significatio pleni intellectus capax cum plus minusve pronun
tiat. Aut enim a parte totū ostendit:vt pubesq̄ tue pubesq̄ tuorum. Aut
contra partem a toto:vt ipsius ante oculos ingens a vertice pontus in
puppim ferit.⁊ alibi.fontēq̄ ignemq̄ ferebāt.meminisse autem debemus
quando fit a parte totum faciendum esse ab insigniori parte.
Onomatopeia est nomē de sono factum.vt clamorq̄ virū clangorq̄ tu=
barum.tinnitus eris atq̄ leuem.stipulam crepitantibus vrere flammis.
Periphrasis est circūlocutio quedā que fit aut laudande rei causa q̄ pul=
chra est.aut vituperāde q̄ turpis est.vt Et iam prima a nouo spargebat
lumine terras. Titoni croceū linquēs aurora cubile:⁊ hoc faciunt nimio=
ne luxu obtusior vsus sit genitali aruo ⁊ sulcos oblimet inertes.
Hiperbatō est trāscensio quedam verborum ordinem perturbās:cuius
species sunt quinq̄.hysterologia siue hysteron proteron.anastrophe.pa
renthesis.sinthesis.temesis.
Hysterologia siue hysteron proteron est (?) cum verbis ordo mutatꝰ:
vt Et cererem torrere parant flammis ⁊ frangere saxo.
Anastrophe est verborum tantum ordo preposterus:vt Italiam cōtra:
pro contra Italiam.
Parēthesis est interposita formatio diuerse sñie.vt eneas(neq̄ enim pa=
trius cōsistere mentem Passus amor)rapidū ad naues ꝓmittit achatem.
Temesis est vnius cōpositi vel simplicis sectio vna dictione vel pluribꝰ
interiectis:vt septem subiecta trioni pro septentrioni.et saxo cere commi
nuit brum.pro cerebrum.⁊ massili portant iuuenes ad littora tanas.pro
massilitanas.
Synthesis est hyperbatō obscurū ⁊ ex omni parte cōfusum:vt tris notꝰ
abreptas in saxa latētia torquet. Saxa vocāt Itali mediisq̄ in fluctibus
aras.est aūt hic ordo.tris naues abreptas notꝰ torquet in saxa:que saxa

in mediis fluctibus latentia Italia vocant aras.
Hyperbole est dictio fidem excedens augendi minuendi ve causa. Augendi: vt niue candidior. Minuendi: vt tardior testudine.
Allegoria est tropus quo aliud significatur: et aliud dicitur: vt iam tempus equum fumantia soluere colla. hoc est carmen finire. huiusmodi spēs multe sunt: ex quibus septem eminent. Ironia. antiphrasis. enigma. carientismos. paroemia: sarcosmos: asteismos. Allegorie spēs.
Ironia est tropus qui per contrariū conat ostendere quod dicit: vt Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis Tuque puerque tuus. hec nisi grauitas pronuntiantis adiuuerit confiteri videbitur quod negare intendit.
¶ Antiphrasis est vnius verbi ironia. vt bellum quod non bellum est. et lucum quod non lucet.
Enigma est obscura sententia per obscuram similitudinem rerum: vt mater me genuit: eadem mox gignitur ex me. significat enim aquā in niuem conuerti: et ex eadem rursus effluere. Charientismos est quo dura dictu gratius proferuntur: vt interrogantibus nobis: num quis nos quesierit: respōsum detur: bona fortuna. et inde intelligitur neminem nos quesisse.
Paroemia est accommodatum rebus temporibusque prouerbium. vt aduersus stimulum calces. et lupus est in fabula.
Sarcosmos est plena odio atque hostilis derisio: vt en agros et quam bello troiane petisti Hesperiam metire iacens.
Asteismos est trop⁹ multiplex nūeroseque ꝟtutis: nā asteismos est q̄cq̄d rustica simplicitate caret: et faceta satis vrbanitate exponit: vt qui bauiū non odit amet tua carmina meui. Atque idem iūgat vulpes: et mulgeat hyrcos.
Homoesis est minus note rei per similitudinem eius que magis nota est demonstratio. huius autem tres sunt species. hicon. parabola. paradigma.
Hicon est personarum inter se vel eorum que personis accidunt comparatio: vt os humerosque deo similis.
Parabola vero est reū gnē dissimilium comparatio: vt qualis mugitus fugit cum saucius aram. Taurus: et incertam excussit ceruice securim.
Paradima est exempli hortantis vel deterrentis enarratio. hortantis: vt antenor potuit mediis elapsus achiuis illyricos penetrare sin⁹. atque deterrentis: vt At nō sic phrygi⁹ penetrat lacedemona pastor. Ledeāque helenā troianas vexit ad vrbes.

¶ De ordine partium orationis.

Um essem quotidiano ꝑpe cōuitio requisit⁹ tū ab amicis: tū etiā ab alienoribus: vt scriberem aliquid de cōstructiōe quā ipsi appellāt: ego vero ordinem potius partium orationis ostenderim: nō potui negotiū recusare: qd tantopere efflagitabat. Igit posita añ oculos clausula ꝑncipio ꝟbū contēplabimur: deinde verbi suppositum: consequenter casus cum quibus verbum construit. Ordinamus vero sic. Si fuerit vocatiuus ab eo faciemus initium:

quod si non fuerit a nominatiuo incipiemus: deinde verbum sequetur cui adiungitur aduerbium. nam aduerbium quod verbum determinat aut est participium: aut nomen. continuo post illum particula poni debet. Notandum tamen ꝙ si duo verba aut plura fuerint in clausula considerabimus quod est verbum principale. Estq; illud quod facit orationem quiescere: et per illud orationem incipiemus: vt liber quem emisti erat meus. Verbum principale est erat: vt si veneris cras dabo tibi librum. verbum principale est dabo: tunc apponemus datiuum aut accusatiuum: vt commodius erit. Tandem casum qui prepositionibus adiungitur siue effectiuu; ponemus. Genitiuum semper post dictionem a qua regitur construemus: dictiones que appositiue dicuntur ordinant simul cu; eis quas determinant: vt fama malum quo non aliud velocius vllum. Exemplum in his ponemus. patres conscripti in negotio petri omnes verbo ꝛ opere frequenter cuncta illi ministremus.

Verbum principale semper considerandum.

¶ Impedimenta constructionis.

¶ Notandum tamen ꝙ omnia aduerbia monosyllaba: vt o: non: ne: dum: cum: temporale: demonstratiua quoq; ꝛ interrogatiua preponūtur verbis: vt en: ecce: cur: quare: ꝙ obrem. Similiter hortatiua ꝛ similitudinis ꝛ vocādi ꝛ optandi vt eya: age: quasi: ceu: veluti: heus: vtinam. vt sic tua cyrneas fugiant examina taxos. etiam donec: quia ꝛ similia.

¶ Interiectiones etiā pponuntur verbis. vt pape q̇d video. Vah qui destruis templū: ꝛ in triduo reedificas illud. Proh deū atq; hominū fidem.

¶ Nomina interrogatiua: vt quis vel qui: qualis: quantus: quot: quotus: cuias: ꝛ aduerbia que ab illis deriuantur quando interrogatiue proferuntur verbis preponuntur atq; rectum ordinem impediūt: maxime si ponantur in obliquis casibus: vt quem queris mulier. Quem fugis ah demens. Qualem me esse putas. Quantū animi vigere. Quot oues possidere. Quotum inter viros bonos sedere.

¶ Nomina relatiua: vt is ea id. suus sua suum. quis vel qui. tantus. quantus. qualis. quotus. cum in obliquis casibus ponuntur ante verbum ordinauerimus sic ꝛ rectum ordinem impediunt: vt regem cui omnia viuunt venite adoremus. vocatiuus tamen tam insignem habet vim incipiendi quod semper preponi debet: quem tu vides hieremia. neminem ego video quem antea cognoueram.

¶ Nomina negatiua: vt nullus. nemo. neuter. nihil. nil. si in obliquis casibꝰ ponantur rectum ordinem impediunt: atq; verbis cum quibus construuntur preponi debent: vt neminem video.

¶ Si relatiuum ꝛ antecedens fuerint in contextu orationis primum ordinabimus antecedens: deinde relatiuum: quamuis antecedens ponatur in obliquitate: quoniam prebet viam ipsi relatiuo in quo rectus impeditur ordo: vt seruit isti soror sua: illi vero pater eius.

Relatiuum

¶ Relatiuū ⁊ antecedens aliqñ inueniūtur posita atq̄ cōuenire in eodem cōtra regulas artis grāmatice: qđ solet excusari p̄ antiptosim: nā ponitur casus p̄ casu: vt vrbē quā statuo vestra est: subducite naues. ⁊ lapidē quē reprobauerūt edificātes hic fact⁹ est in caput anguli. Terētius in andria. Populo vt placerent quas fecisset fabulas. Idem in eadem. Quas credis esse has non sunt vere nuptie.

¶ Ablatiu⁹ posit⁹ absolute qui etiā effectiu⁹ pōt vocari: si fuerit in oratiōne potest proponi verbis: aut post poni: vt musis dictātibus poete scribūt. preceptore docente discipuli proficiunt. Ablatius absolute posit⁹ effectiuus vocari pōt

¶ Si verbū in oratione defuerit p̄ eclipsim: qđ fieri solet ꝓpter nimiā irā an gaudiū ad extra subintelligere necesse est. Terē. in eunu. Ego ne illam? que illum: que me: que non. Et Vergil. hec secū. subintelligitur locuta est.

¶ Quoties in antecedenti oratione ponitur duo noīa diuersorū generū: deinde sequitur relatiuū: semper de nobiliori fit relatio: vt si dixeris. petrus ⁊ maria iocantur quos tu vides.

¶ Quoties duo noīa substantiua vel plura diuersorū generū ordinantur sub aliquo adiectiuo: illud tale nomē adiectiuū cōueniet cū gn̄e nobiliori: hoc est quam isti vocant cōceptionē generū: ita q̄ masculinū ↄcipit femininū ⁊ neutrū: vt tu ⁊ femina estis albi. bos ⁊ iumentū sunt ad presepe ligati.

¶ Quoties quis vel qui ponit̄ relatiue inter duo noīa diuersorū generū: si illa ad eandē rem pertineant ordinari potest cū vtroq̄: vt O vere digna hostia: per quam fracta sunt tartara. vel per quem quod si alterum est proprium: alterum appellatiuum semper debe. proprio respondere: vt Sallustius. Est locus in carcere quod tullianum appellatur.

¶ De punctis clausularum.

Quemadmodū in sermonis ductu necesse est fieri quasdā silētia distinctiōes: sic vt auditor intelligat clausularū diuersitatē: tū vt is q̄ loquit̄ captato spū maiori acrimonia ꝓnūciet: idem quoq̄ faciam⁹ opꝫ in scriptis: vt p̄ quedā signa diuisionem illam distinguam⁹. Estq̄ illud in primis aiaduertendum duas tantū esse notas quibus eruditi omnē cōtextus ambiguitatē distinguunt: dicente Hieronymo in prologo Esaie. Sed qđ in Demosthene ⁊ Tullio solet fieri: vt per cola scribantur ⁊ commata. Nam qui (quas appellant) periodos: virgulas: ⁊ parentheses addiderunt nullos habēt authores. Cum ecōtrario sacre scripture libri colo ⁊ cōmate contenti sunt. Est igit̄ comma qđ per duo puncta designatur: quoties orationis tractus eo peruenit vbi oratio cū verbo aut aliquo vim verbi obtinēte finit̄: sed tū aliā quandā orationē sibi adiungi desiderat: vt conuertente dn̄o captiuitatē syon: vel cum conuerteret dn̄s captiuitatem syon. Comma autem dicitur a copto verbo greco qđ est incido: vnde latine pōt appellari incisio: quoniā suo loco incidit oro. Colon (cuius nota punctus est) ponitur vbi clausula finitur atq̄ Comma. Colon.

atq; quiescit: vt cū cōuerteret dñs captiuitatē syon facti sim⁹ sicut cōsolati. Sunt quoq; quedā loca in quibus nescias an oratio que sequit̄ ex superiori depēdeat: vt dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Hoc loco cōma colō poni t esse. colō quoq; ponimus inter singulas partes oratiōis q̄ per participiū: aut dissoluta sine coniunctione adnectuntur: vt grammaticus. rhetor. geometres. pictor. aliptes: cantat. amat. laudat. nostros. mea roma. libellos: effecte. grauiter. cito. nequiter. euge. beate. Non tñ dissimulaueris oportunam esse notam interrogationis in fine clausularum quas interrogatiue aut cū interrogatione admiratiue ꝓferim⁹: vt hic pietatis honos sic nos in sceptra reponis? Tu ne ille eneas quē dardanio anchise alma venus phrygiū genuit simoentis ad vndam. Pretermittere vero nullo modo possum qḋ video Quintiliano exactissimo harū rerū iudici placuisse: vt quoties dictio esset ambigua vel significatiōe: vel declinatione: vel mutatione: in aliā partem orationis ambiguitas illa superimposito apice tolleret̄: esto exēpli gratia occido si habeat apicem in prima syllaba significat in ea esse accentū predominantē: sequentēq; esse breuem: proferriq; accentu graui: valetq; tunc occido. i. pereo. qḋ si super secundam ponatur apex: significat syllabam illam esse longam: in eaq; proferri accētum predominantem: vt occido: valetq; pro eo qḋ est interficio. Preterea cum differenter dicamus musa nominatiuo vocatiuo ⁊ ablatiuo: si vltime syllabe apicē apponas significat esse tantum ablatiuū aut septimū casum. Si ponē quoq; apicem habeat in fine appositam signum est esse prepositionem siue aduerbium: alias vero manifestum est esse verbum:

Dictiōis ambiguitas superimposito apice tolli debet.

❡ Non omnia nomina hebraica accentum in vltima syllaba habere contra Alexandrum.

Lexāder dogmatistes: id ē sibi ip̄si ⁊ illis q̄ modo in sua verba iurarunt: precepta quedā reliquis omnib⁹ inaudita ꝓposuit. Illud in primis tradit qḋ isti cantant: amant: laudant: ⁊ quasi oraculū quoddā apolinis pre se ferūt. Omnis inquiūt barbara vox nō declinata latine accētū sup extremā seruabit acutū. Credas ex eadē officina ꝓdiisse: vnde alia hmōi p̄cepta q̄ sermonis latini reliq̄as funditus euerterunt: sed esto nescierit latine: qḋ sua etate res literaria dormiebat: quid nonne cū de barbaris hoc est hebraicis dictionibus precepta dabat oportuit hebreos consulere ijs de rebus quarū ignoratione tenebat̄? Sed qḋ in Gallia res gesta est: nō erat illi copia hebrei cuiusdā preceptoris vnde illa disceret. quid reliquarū nationū asellos bipedes ita ne oportuit rationis habenas alteri permitere: vt quocūq; duceret sequeretur? Neq; enim ea fuit authoritate Alexāder qua Pythagoras: cuius discipuli satis magnam in rebus dubijs probationem putabantur afferre si ab illo se audisse dicerēt: vnde embhaticon apud illos erat. Ipse dixit. Cū igitur illud sit omnium simul grammaticorum consensu receptum dictio-

Quanta fuit apō discipulos autoritate Pythagoras

nos peregrinas nisi literaturã mutauerint cũ accẽtu suo ad nos migrare oportere: cõsulam⁹ iã non hebreos quorũ genus iustissimo quodam dei iudicio nõ tñ sine magna literarũ iactura extinctũ est: sed vnũ quemplã ex regficatis nuper in Christo vel mediocriter hebraice lingue peritũ: z cõperiem⁹ vnũquãq; verbũ apud illos ẽt ex his q̃ latinã declinationẽ admittere nõ pñt accẽtu acuto in penultima atq; etiam nõnunq̃ in tertia a fine pferri debere. Itaq; cũ dicim⁹ abel accẽtu in fine acuto: nõ grece proferimus: q: apud illos in fine grauat: nõ latine: q: nullum nomẽ nisi corruptũ vltimã acuit: nõ hebraice: q: illi p̃mã accẽtu acuto proferũt. Igitur nullo harũ triũ linguarũ q̃bus ecclesia vtitur. sz suo hoc est ab ignorãtia nato accẽtu isti pronũtiãt: cum proferendũ sit abel accẽtu in p̃ma: atq; pari ratione nõ dicimus accẽtu accuto in fine abisai sz abisai in penultima non abimelec sz abimelec: nõ barsabe: sz barsabe: nõ carnaim sz carnaim: nõ celeth sz celeth: nõ casleu sz casleu: nõ esau sz esau nõ exel sz exel nõ engadi sed angadi. nõ ephrata: sz ephrata: nõ gomer: sed gomer: non iesabel sed iesabel: nõ isbozeth sed isbozeth: nõ miphibozeth sz miphibozeth: nõ lameth: sz lameth: nõ matusalẽ sed matusalẽ: nõ ramatha sed ramatha: nõ tãnata sed tãnata: nõ iared: sed iared: nõ heber sed heber: non iaphet sz iaphet: nõ lusa sz lusa: nõ ramathaim sz ramathaim: nõ ephratis sed ephratis: nõ berzellai sz berzellai: nõ issai sz issai: nõ madai sz madai: nõ edrai sed edrai: nõ vlai sed vlai: nõ sale sed sale: nõ eliezar sed eliezar non phares sed phares: nõ zaram sed zarã: nõ soptim sed soptim: non prope alia innumera que perperam ab ignaris huius lingue atq; rationis literarie proferuntur. In tertia quoq; a fine complura ex hebreis nõ declinatis enuntiãtur accentu acuto: vt ionatham non ionatham: osanna nõ osãna: nabuchodonosor nõ nabuchodonosor: michalelel: nõ michelelel. Atq; ex his etiam que declinantur: vt non vrias in penultima: sed vrias in tertia a fine: nõ thobias sed thobias: nõ gomorrha sed gomorrha: nõ togorma sed togorma: sed de his infra pluribus differendum est.

¶ Dictiones hebraicas latine declinatas accentũ habere latinum.

Ex superiori regula cõsequẽs illas oẽs dictiões hebraicas si latina declinatiõe inflectant̃ etiã accent⁹ latini rõnẽ sequi debere. Hec p̃ceptio ab omnibus in cõmune grammaticis recepta est atq; cõfessa: sed neq; diffitentur eam grammatici: quãdoquidẽ ipsi dicũt si latine nõ declinãtur accẽtũ habere acutũ in fine igitur e diuerso si latine declinãtur latinum accentum habeant oportet. At qui hec p̃ceptio latissime patet idq; non modo in hebraicis dictionibus: sed etiã in his que in latinũ in sermonem ex greco venerunt. Sed de grecis in latinũ conuersis mox de hebraicis quam rationem apud nos obseruãt pauca dicenda sunt et de illis in primis de quo iã pudeat cum omni barbaria digladiati sumus nullũ nomen vidz barba-

Hebraice dictiones si latina declinatione inflectãtur esset accẽtu latini rõnem sequi debent.

Nomina barbara an possint inflecti. rum posse inflecti: quod terminationem declinabilē atq₃ accētum latinu₃ non habeat: atq₃ econtrario si declinent accētum quoq₃ habeant latinu₃ necesse sit. Cum igitur adam: abraam ꝛ huiusmodi neq₃ accentū: sed neq₃ latinam terminationem habeāt: qua declinari possit: nulla ratione infle- cti latine possunt. quod quidā ex nostris fecerunt atq₃ in obliquis ade: abrae: dicere non dubitarūt. Sed quā recte ipsi viderint Priscianus cer- te libro quinto de octo partibꝰ orationis in hec verba precipit. Noīa inq̄t barbara indeclinabilia nō solum in am sed in alias quoq₃ terminatiōes nulla latina vel greca declinatione sunt moderanda nisi transferantur in aliquā formā declinabilē: quod quidā historici fecerūt: vt abraam inquit

Flauius iosephꝰ. abraamus. Idem quoq₃ refert Flauius Iosephus in primo hebraicarū antiquitatum lib. Nomina inquit propter scripture decorē greci ad decli nationem legētium mutauerūt. Neq₃ eñ gentis nostre inquit est huius- modi formis vti: sed licet vnum quidē schema ꝛ finis nominū sit vnus vl- timas tñ nominū syllabas aliter illi declināt. Noe itaq₃ apud eos noeus appellatur. ꝛ abraā abraamꝰ: ꝛ sic hec forma in oī schemate custodit: hec Iosephi verba quemadmodū Prisciani superiora manifesto ostendunt sub illa terminatiōe nullo mō posse declinari: tum qđ nulla dictio latina nisi corrupta accentum habet in fine: tum quod in am terminatum vnum est tantū apud latinos idq₃ indeclinabile nequam quod ipsum argumen to est illa quoq₃ indeclinabilia esse. Qđ si terminationē habēt declinabi- lem accētū vero barbarum: hoc est in fine acutū nihilo declinari possunt vt iuda: bala: dauid: ezras: israel. Qđ si vspiam declinata repereris puta: iude: bale: dauidis: ezre: israelis: tum ipsos obliquos: tum primam nomi- num positionem accentu latino efferas op₃: vt bala bale: ezras ezre: accē tu in prīa sicut musa muse: lucas luce: dauid accentu in prima dauidis in eadē: ad ꝑportionē bogug bogudis: qđ solū nomē ex termīatis in d apđ latinos declinat. Israel quoq₃ accētu in penultima sicut michael dicente Valerio Flacco in argonautica. Hic ꝛ odoraꝰ flagranti crine michael. sed oēs hmōi in obliquis ideo producūt quod a grecis per e lōgum scri būtur. Quare si vspiā abrae: ade: iude dauidis: ꝛ similia legis: necesse est accētu latino efferas: atq₃ in recto: abraas: adas: iudas: dauid: accētu: la tino enūcies: aut nihil oīno est totū h̄ negotiū qđ grāmaticē appellamꝰ.

¶ Nomina hebraica ex greco traducta accentum latinum habere.

Que vero noīa ex hebreo sermone per grecū forma declibili in latinum venere si declinationem habent grecam: accentu quo que greco moderanda sunt. Quod si latina declinatione infle- ctuntur accentus quoq₃ latini regulā sequantur oportet. Nā cū latine lingue illud sit propriū vt dictiones integras in vltima syllaba nū- q̄ acuat: aut circunflectat: sed in dictionibus dissyllabis primam: in polli- syllabis que in penultimam habēt lōgam eandem acuunt: que vero bre-

nem in tertiã a fine transferant accẽtũ: greci suam quandã rõnẽ sequentes & vltimus dictionũ syllabas acuere vel circũflectere possunt: & penultima existẽte lõga accẽtũ in ante penul. trãsferre: atq; ecõtrario existente breui in eodẽ accentũ collocare. Cũ itaq; noia in a vel in as terminata & iota añ a habẽtia q̃ apud illos breuis est in penultimam pferat accentu acuto: latini in ante penultimam transferunt: quẽadmodum diximus latini sermonis regula nõ ponitur vt penultima existente breui accent⁹ in eadem collocetur: sed in tertiam a fine accẽtus transferantur. Itaq; non dicemus cũ grecis abdias die penultima acuta: quoniã latine declinam⁹ sz abdias. e. accẽtu in añ pe. trãslato: nõ azarias: sz azarias: nõ ezechias sz ezechias. nõ esaias sz esaias: nõ hieremias: sz hieremias: nõ iaconias: sz iaconias: nõ iosias sz iosias. nõ mathias sz mathias: nõ ozias sz ozias: nõ onias sz onias: nõ zacharias sz zacharias: nõ barachias sz barachias: nõ thobias sz thobias. nõ vrias sed vrias. tametsi hec duo vltima etiã ratiõe hebraice literature accẽtũ habeãt in añpenultima quẽadmodũ & Maria qđ nomẽ apud hebreos celebre doctissim⁹ quisq; penultima breui posuit in carmine Claudianus. Preparat: & marte pulchros: sed lace mineruca eligit ornatus. Sedulius quoq; in paschali. Quis fuit ille nitor marie cũ Christ⁹ ab aluo processit. Eadẽ quoq; rõ est noim grecorũ iota in penultima habentium ante finalẽ: vt sophia: philosophia: simphonia: phãtasia chyrurgia: melancholia: cathegoria: vsia. & ab ode cõposita qđ interpretatur cant⁹: vt prosodia: tragedia: comedia: psalmodia. melodia: & ab arche qđ est principatus: vt toparchia: monarchia: hierarchia. tetrarchia: & a logos qđ est sermo: vt theologia: astrologia: ethymolochia & a graphe qđ est scriptura: vt ortographia: cosmographia: chronographia topographia. & a mache es: qđ est pugna: vt gigantomachia: naumachia: batrachomiomachia: & a nomos qđ est lex vt astronomia: chironomia. antimonia. Que vero apud illos per ei diphthongon ante a scribuntur in eadẽ hoc est penultima habent accentum. Itaq; hac ratiõe dicemus dulia et hyperdulia: angaria: nõ vt isti proferunt dulia et hyperdulia: angaria in tertia a fine: latria & idolatria non latria & idolatria. hermenia: non vt isti dicunt perihermenias: pedia non pedia. mechia non mechia.

Maria penultima breui fere ab doctis ponitur.

Eadem quoq; ratione dicem⁹ xenodochium: non xenodocium: orphanotrophium: nõ vt iureconsulti orphanotrophium: ichthyotrophium: nõ icthyitrophium: & alia prope innumera que per regulam distinguntur.

¶ De nominibus possessiuis in inus a. um terminatis.

Nomina possessiua in inus a. um. exeuntia que nominibus grecis colores gemmas: vnguẽta materiamq; nectilem significãtibus deriuantur penultimam breuiãt: ac perinde in tertia a fine accentum reijciunt; vt coccinus: crocinus: amimus: iacinti-

nus.glaucin⁹.prasinus sandicinus.amethistinus.adamātinus.cristallinus.smaragdin⁹.saphyrinus.onychinus.murrhin⁹.amigdalinus.amarachinus.amarathinus:byssin⁹.bombicinus.carbasinus.cilicinus.gausapinus.Que omnia ꝛ hmōi similiter inclinata cōfitentur isti apud poetas penultimam breuiare:in prosa tamen ꝛ oratione in eadem accētū habere.Sed vbinā isti legerunt aliam esse rationem syllabe in carmine:aliam in oratione soluta:preterquam cum post vocalē natura breuem sequitur muta cum liquida.Id enim priuilegio quodā singulari fit:vt vocalis illa in prose semꝑ breuis in carmine vero indifferentes ꝛ media sit. Quare omittamus iam istas nugatorū ineptias:atq̧ regulam que a nobis tradita est de dictionibus i ante n habentibus in medijs syllabis obseruemus:quo in loco multa poetarū exempla attullimus:quibus probatum est sylabam hāc breuiari:atq̧ ex consequenti iuxta regulā grāmatice latine accentū in tertia a fine transferre.Breuiāt preterea penultimā quedam nomina adiectiua ab aduerbijs tēporis deriuata:vt a cras crastinus.a perēdie perēdinus.a sero serotinus.a pridem pristinus.ab horno hornotinus.ꝛ nomina ab arboribus materiam significantibus:vt a certo cerrinus.a tilia tiliaginus.ab olea oleaginus:a fago faginus.Illud tamen meminerimus a clam clandestinus penultima longa debere proferri.

Vergi. Post valido nitens sub pondere pingui⁹ axis.

De nominibus ex forma greca in tes masculini generis et tis feminini desinentibus.

Est apud grecos nominum gentilium ꝛ possessiuorum q̄ a proprijs hominū locorumq̧ nōnunq̄ deriuātur forma huiusmodi:vt mascula exeant in tes equalium syllabarū in genitiuo:feminina vero in tis mittentia genitiuum in idos:vt a scythia scytes scytu scythis scythidos.a sarmatia sarmates sarmatu sarmatis tidos. phthia phthiotes phthiotu phthiotidos.hec latini que masculina sunt in a terminantes per primā nominis declinationem inflectunt:que vero feminina per tertiam mittentia genitiuum in dis:vt scytha scythe scytis scytidis. Sarmata sarmate sarmatis idis: phthiota phthiote phthiotis idis.que omnia preterquam duo illa priorem vocalē habent productam ante tes vel tis.Hanc formam interpretes primum greci atq̧ illos imitantes latini in plerisq̧ scripture sacre locis obseruarunt.Unde ab anathot que fuit ciuitas sortis beniamin tribus ab hierosolymis passuum milibus Ieremias propheta et vnus de triginta fortissimis sub dauid rege anathotite sunt cognominati.A phrathon oppido in monte amalech abdon iudex israel et vnus quoq̧ de triginta principibus viris sub dauid rege benai pharothonite nuncupantur.A morasthi vico non lōge ab eleuteropoli ciuitate fuit Micheas propheta morasthites cognominatus.Sic ruben.leui.gad.zabulon.aser

filijs iacob rubenitarum: leuitarū. galaapdtarum. zabulonitarum. a ferita rum familie dicuntur: atq3 pari modo complures alie quas in libris nume rorum legimus. Feminina vero tametsi non ita frequenter: plerumq3 ta men sub hac forma scripta reperies: et ab Amon τ Moab quos Loth ex duabus filijs genuit viri posteri ammonite et moabite sunt cognominati: femine ammonitides τ moabitides: sicut in tertio regum libro. Adamauit inquit Salomon mulieres ammonitides τ moabitides. Ruth quoq3 moa bitis τ de regiōe moabitide in historia sua narratur. Amadis quoq3 ciuita te. τ regione illius ciuitatis in deserto iuxta mare rubrum: viri madianite: τ cozbi in lib. numerorum madianitis dicitur. Job preterea vsites cognomi natur: et in regione vsitide ortus traditur. ex hac: regula constantissime a grecis atq3 latinis obseruata deprehenduntur multi errores in omnibus pene latinis codicibus transcripti. Nam a galaad monte arabie finitimo si ue ab vrbe in monte eodem sita recte galaatides galaatide pro genere ma sculino: τ galaatidis idis: pro feminino formantur. Unde in secundo reg. li. berzillai galaatides dr. τ in. j. Machabeorū frequēter regionem galatide legimus. Qua igitur ratione defendi potest quod in tertio Regum libro legi mus. sed τ filij azelia galatidis reddes gratiā: cum dicendum sit galaatide: nisi mauis dicere galatidis subaudi regionis: quod in codicibus antiquis Salmaticensis ecclesie atq3 monasterij diui Stephani in eadem vrbe scri ptum reperitur. Cumq3 frequenter legamus Thecua oppidum τ desertuz thecue: vnde amos propheta thecuites cognominatur: quum mulier illa quam Joab suo commento subornauit in secundo regum thecuites dici tur cum thecuitis appellenda sit. Similis error in tertio libro scriptus est de Roboā filio Salomonis. Nomē inquit matris eius naamā amanites: Quē τ in codicibus illis Salmanticensibus amanites legitur. Sunā quoq3 oppiduz fuit Palestine iuxta qd Saul superantib9 philistijs: cecidit: hinc mulier illa cuius filium Heliseus propheta suscitauit: sunamitis cognomi natur. Abisac quoq3 illa q̄ Dauid senecta etate cōfectū refocilabat: sunami tis ab eodem oppido est appellata: q̄ñ Heliseus potuit dicere puero. Uoca sunamitē hanc. Et inuenerunt Abisac sunamitem. cum vtrobiq3 di cendū sit sunamitida. Nam error ille qui in oībus libris recentioribus legi tur Canticorū capitulo sexto. Reuertere Sunamitis: reuertere vt intuea mur te. Et quod sequitur. Quid videbitis in Sunamite: nisi choros castro rum. Nulla ratione defendi potest: cū vtroq3 loco poni debeat l hoc est Su lamitis: qd τ libri Salmaticenses habent: τ posterior Salamitis potius quam sulamite legi oporteat. Atq3 ediuerso: vt aliquid ex nouo testamen to degustemus cū ascarioth Judas ille proditor scariothes dici debeat in omnibus prope libris scariothis est scriptū: τ mille alia huiusmodi que suis locis digeretur.

Obserua tio nōnvul garis. Uitio li brariorū non pau ca in sa cra cor rupta.

Amos thecui tes non thecui tis.

Sulami tis.

Judas scario thes nō scario this.

De nominibus hebraicis τ barbaris vnius syllabe.

adiectione declinationis.

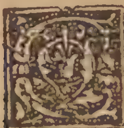

Omina hebraica q̄ extēſiōe vni⁹ ſyllabe ad grecā ac perinde ad noſtrā declinationē trahūtur:in eadē ſyllaba retinēt accētum apud nos in qua fuit apud hebreos:nā quemadmodum in ſupiorib⁹ ex auctoritate Priſciani ⁊ Joſephi dictū eſt greci primum atq̄ illos deinde imitati latini vaſtitatem illam hebraicarū dictionū interp̄tes moderati ſunt ad ſcripture decorem voluntatem q̄ legentium:ſic ex Adam:Abrahā: Jacob:Joſeph:phicol:ſathā que apud illos in fine acuunt:nos forma declinabili vnius ſyllabe extenſione adam⁹:abrahamus:iacob⁹:ioſephus:phicolus:ſathanas:accētu in penul. acuto ſiue circūflexo fecimus. Quāquam ⁊ alia potuit eſſe rō cur iacobus ⁊ ioſeph⁹ penul. ꝑducāt:qđ vex p o mega ⁊ e lōgum a grecis ſcribunt:ſed de his capite ſequenti plura. Pari quoq̄ rōne daniel iſrael. ⁊ michael ſiue deſinētia in danielū.iſraelū.michaelū q̄ vertimus:⁊ qđ apud grecos vltimas acuūt:qđ a grecis per e longū ſcribuntur. Que p̄terea apud hebreos accētu acuto in penultima enūciātur:ſi nois extēſione fiāt noſtra:accentū in eadem:hoc eſt in antepenultima habebunt:vt Jocadeb. Abel. Noe prima acuta:nos iocabedā.abelus.noeus.accētum in eadē.hoc eſt in tertia a fine fecimus.eliezer quoq̄ penultima acuta:vt ſi nominis extenſione declinatur latine in eadem ſyllaba retinebit accentum hoc eſt in tertia a fine vt elizerus.eadem quoq̄ fuit ratio cur quedam nomina barbara in icus terminata penultimam produxerunt:quod videlicet anteq̄ ad latinam declinationem traherentur finalem ſyllabam acuebāt.ſic a theodoric nos theodoricus.ab alaric nos alaricus.a roderic nos rodericus.a federic nos fedèricus fecimus. Nam quod Alexander ſcripſit in proprijs icus producitur vt federicus.multos in errorem inducit putātes illud de omnibus hoc eſt grecis ⁊ latinis dictum quoq̄ eſſe. Jtaq̄ penultima acuta ſiue circunflexa proferunt euthicus.ruſticus dominicus.cum propria nomina ſunt: quod omnino eſt abſurdum.

Jacobus et Joſephus cur penulti- mam pro- ducant.

Alexan- dri car- mē mul- tos indu- xit in er- rorem.

¶ De nominibus vocales longas ſiue breues in penultima ſyllaba habentibus.

Um ſeptem ſint vocales apud grecos:tres ex illis:hoc eſt alpha iota.⁊ ypſilon medie ſunt atq̄ indifferentes:id eſt que ꝑduci ⁊ breuiari poſſunt.due eternum breues ypſilon et o micron due queq̄ ſemper longe eta ⁊ o mega. huius rei ignoratio pleroſq̄ in accentus errorem induxit in pleriſq̄ dictionibus grecis:nam que per vocales longas ⁊ in penultima ſcribuntur aliquādo accentu acuto in tertia a fine proferunt:atq̄ econtrario que per breues in eiuſdem accentu quoq̄ acuto contra artem atq̄ rationem latine grammatice:vt ſepe diximus. Eu itaq̄ apud grecos poderis:ſyntheretis:dioceſis:eremus:paraclerus:⁊ complura huius generis per e longum a gre-

cis scribātur: qua ratione defendi potest: vt poderis: synthereſis: dioceſis: eremus: paracletus: accentu acuto in tertia a fine proferant. Atq; in obliquis quorundam nominum in er terminatorum peccāt iber iberi: celtiber i. character characteris: luter luteris: soter soteris: penultima graui cum acuta in fine circunflexa sic proferri debeat iberi: celtiberi: characteris: luteris: soteris. E contrario que per e scribuntur correptam in penultima accentu acuto proferuntur: vt obelus penultima circunflexa siue acuta: pro obelus antepenultima acuta. & composita a genos qd̄ est gen⁹: vt origenes pthogenes. p origenes: pthogenes. & a telos qd̄ est finis: vt praxiteles p praxiteles. Aristoteles. pro aristoteles. & asthenes quod est potentis. vt demosthenes pro demosthenes. calisthenes p calisthenes: & a theos quod est deus: vt timotheus pro timotheus: dorotheus pro dorotheus. dositheus pro dositheus. Similis error circa o literam contingit: nam cum idolum: antiphona: sinopis: metamorphosis: esopus per o megas: hoc est longum a grecis scribantur: atq; perinde accentu acuto siue circunflexo in penultima proferri debeant: isti ex huius rationis ignorantia idolum: antiphona: sinopis: metamorphosis: esopus: accentu acuto in tertia a fine proferunt. Cum preterea doron: quod interpretatur: donum per o megascribatur a grecis: atq; ex consequenti omnia propria in dorus terminata: que in compositione penul. acuta siue circūflexa proferri debeāt: vt isidorus. heliodorus. cassiodorus. similiter desinentia ipsi perperam accentu in antepenultimam reiecto isidorus. heliodorus. cassiodorus. enunciant contra rationē artis latine grammatice. hac ratione a gonia quod est angulus composita producant necesse est: vt agonus. trigonus. tetragonus. nam a gonos qd̄ est genus breuiant quod per o micron scribantur: vt antigonus. erigone. Sed de his alio in loco plura dicemus.

Paraclетus non paraclitus

Idolum p omega scribitur

¶ Differentie excerpte ex Laurentio valla: Nonio marcello: & Seruio honorato: ab Antonio nebrissensi.

Abstinentia est a rebus alienis cohibitio.
Continentia est tantum a propriis voluptatibus.
Abdico filium: id est viuens a bonis expello.
Exheredo filium. i. testamento a bonis prohibeo.
Acus est qua sarcinatores vestes sarciunt.
Acicula vero qua mulieres vtuntur ad ornatum.
Abhorreo ab omni humanitate: id est alienus sum.
Exhorreo inimicos: id est illos pertimesco.
Accessus est additio siue appropinquatio.
Accessio est adiectio siue incrementum.
Actio causarum recte dicitur & non actus.
Actus comediarum recte dicitur & non actio.
Acta & actus sunt rerum priuatarum & familiarum.

Gesta sunt rerum publicarum & magistratuum.
Actor & causidicus & alicuius rei presentator.
Auctor est (vt ita loquar) alicuius rei factor.
Acini sunt grana in vnum racemum coeuntia.
Bacce vero cum sint parua poma dispersius nascuntur.
Aceruus est minutarum rerum congeries: vt salis.
Strues est proprie lignorum compositorum.
Vergil. Strages est cadauerum iacentium multitudo.
Sarcina est vtensilium que ad cultum pertinent.
Accola est qui iuxta locum habitat: vt accola ponti.
Incola est qui in loco habitat: vt incola montis.
Inquilinus est qui in aliena domo vel agro habitat.
Accusare est ostendere aliquem peccauisse.
Incusare vero est mores alicuius reprehendere.
Excusare est excusationem accusanti facere.
Adeo pro intantum sequenti particula vt.
Adeo pro valde non sequenti particula vt.
Aduocatus est qui alteri adest vtcunque illi faueat.
Patronus est qui agit causam maxime accusanti.
Cliens vero est cuius causa patrono defenditur.
Adorare fit etiam sine verbis cum genuum publicatione.
Supplicare fit sine genuum publicatione sola voce.
Addicere est in auctione aliquid vendere.
Liceri & licitari est pretium in auctione facere.
Adsum: id est presens vel prope sum.
Adsum tibi: id est studeo & patrocinor tibi.
Aduersor tibi: id est contrarius tibi.
Auersor te: id est vultum auerto a te quem detestor.
Aduerto oculos: id est ad aliquos oculos conuerto.
Auerto oculos: id est alicunde oculos conuerto.
Admoueo manum vulneri: id est appono & adiungo.
Amoueo manum a vulnere: id est remoueo.
Ad votum mihi euenit: id est vt ego optabam.
Ex sententia mihi euenit id est vt ego intelligebam.
Adulterium est quod in nuptam committitur.
Stuprum est coitus contra legem violentus.
Aedes in singulari est templum: & semper additur dei.
Aedes in plurali domum prophanam significat.
Aestimare est taxare: quod dicunt appretiari.
Existimare considerare: existimare iudicare.
Aequalis est equus & coetaneus.

Animus, que vado si accola vulturni.

Existimo iudico quasi ex estimatione statuo.

Aequabilis est equalis in priori significatione.
Aedilis est qui edilitatem administrat.
Aedilitius vero qui edilitate perfunctus est.
Affectus siue affectio est in animo: quod mens non est.
Mens vero siue ratio in animo est quod affectus non est.
Afficio te iniuria: id est facio tibi iniuriam.
Afficio te beneficio: id est facio tibi beneficium.
Agitur mecum preclare id est bona conditione sum.
Agitur mecum male: id est in malo statu sum.
Actum est semper in malam partem accipitur.
Agere gratias est verbis gratitudinem ostendere.
Habere gratiam vel gratias est in animo.
Referre gratiam est re ipsa beneficium dissoluere.
Aguntur animalia a sessoribus et instigatoribus.
Ducuntur illa que sponte ducem sequuntur.
Trahuntur que per vim et reptando portantur.
Portare est ferre et suo corpore baiulare.
Vehi est equo: naui: curru: et similibus.
Agere preter alias significationes est rerum immanentium.
Facere est rerum in materiam exteriorem exeuntium.
Age aduerbium cum singulari iungitur. Agite cum plurali.
Agedum cum singulari et plurali.
Ager modo est territorium vrbi circumiectum.
Ager etiam est locus quem ruri colimus.
Aruum est quod frumento seritur ab arando.
Fundus est agri pars: vt vinea: oliuetum: pratum.
Predium est possessio rustica siue vrbana.
Campus est planities terre ampla et grandis. Sallu.
Area est planicies angustior in agro vel vrbe. Omnium
Aliquantisper et paulisper ad breue tempus pertinet. de pabu-
Tantisper pro intantum postulat adiungi dum: donec. lo peco-
Alter de duobus dicitur: aut de secundo loco. ris ma-
Alius de pluribus dicitur: et quandoque pro diuersis. gis quam a-
Albani ex opido alba in latio dicuntur. ruo stu-
Albenses ex oppido albe ad fucinum lacum. dent.
Alumnus non qui alit sed tantum qui alitur.
Ambitio in animo est eius qui capit honores.
Ambitus in actu est eius qui pecunijs honorem habuit. Caritas
Amor ad omnes res pertinet: vt amor vini. a careo
Charitas ad homines tantum pertinet. penuria
Charitas est penuria: quam indocti caristiam dicunt. est rerum.

Amare est cum affectu & vehementissime.
Diligere est cum ratione & remissiue.
Adamare est amatorie aliquid amare.
Amicus honesta res est. vnde est amicitia.
Amica ad virum referatur. inhonesta res est.
Amator qui modo amatorio amat.
An particula coniunctio est per quam interrogamus.
Aut coniunctio quoqz est: sed per eam non interrogamus.
Annuum tempus est: quod per anni spacium durat.
Annuum festum est quod semel in anno contingit.
Antehac legi. i. ante hoc tempus legi.
Posthac legam. i. post hoc tempus legam.
Antiqui dicuntur & senes & veteres.
Senes dicuntur quantum ad ipsorum vitam priuatam.
Veteres dicuntur quod alia etate vixerunt.
Appeto cum affectu qualiacunqz illa sunt.
Expecto tantum honesta: vt virtutes.
Apparare ad pompam tantum pertinet.
Preparare vero est aliquid ante parare.
Vergi. Apparare est alicui illi ministrum exhibere.
Arguta- Apud me est liber personam & locum significat.
qz caput Penes me est liber personam & dominum.
breuis al Argutus est qui est astutus quadam solertia.
uus obe- Argutus est sonorus: argutus quoqz breuis.
saqz ter- Armiger est qui domino arma in prelio ministrat.
ga. Armatus qui armis ad pugnam instructus est.
Arcere est prohibere ac vitare: vnde arx dicitur.
Abigere est a loco fugare: vnde abactores & abigei.
Assurgere alicui est in honorem illius surgere.
Surgere est quocunqz modo se erigere.
Assentari est falso laudare vtilitatis gratia.
Adulari vero est inseruire: vt honorem mereamur.
Blandiri quãqz est tactus: ad animum transfertur.
Asciscere est remotum aliquid capere.
Consciscere semper fere mortem desiderat.
Desciscere est ab imperio alterius se subtrahere
Asserere est affirmare & in libertatem vindicare.
Asseuerare est vim atqz animi motum addere.
Autem coniunctio post ponitur huic negationi non.
Sed vero postponitur neqz. tamen: sane: iam: enim: at.
Ausculto te dicimus sicut & audio te.

Ausculto tibi est obtempero tibi.
Audiens sum te tantum valet quantum audio te.
Audiens sum tibi vel audio tibi.i.obediens sum.
Auis est que parit oua pennisqꝫ predita est.
Volucris est quecunqꝫ volat: vt apis: culex.

Barba (vt inquit Seruius) hominum est.
Barbe vero in numero plurali quadrupedum.
Mentum vero est ipsa barbe pilorumqꝫ sedes.
Benefactor est qui cuipiam benefacit.
Beneficiarius in quem beneficium collocatur.
Bene aliquando accipitur pro valde: vt bene doctus.
Male aliquando accipitur pro non: vt male sanus.
Bellum est totum tempus quo in militia sumus.
Prelium ipsum tantum armorum certamen.
Pugna etiam citra arma fit solis verbis.
Beatus est qui omnibus rebus ad vite vsum abundat.
Felix est qui omnium bonorum est capax.
Bonum genus est ad vtile iocundum ⁊ honestum.
Bonitas vero idem est quod benignitas.
Bractea tenuis est sua sponte plicabilis.
Lamina vero crassior: vt ex qua arma fiunt.
Bucca pars illa que inflatur: vt in cornicine
Mala est rotundum illud quod est supra buccam.
Gena est oculorum tegmentum: tum malam significat.
Cilium est ambitus genarum: vnde supercilium.

Verg. Infantē fugiens media inter prelia belli.

Cedo cessi tibi: concedo non repugno tibi.
Cedo cecidi te: id est percutio ⁊ occido.
Catuli sunt ferarum que fere ex raptu viuunt.
Pulli vero sunt cicurum: vt asini ⁊ equi.
Fetus generalius est vnde fetificare ⁊ feturo.
Capitale odium: quod ⁊ caput ⁊ vitam alterius petit.
Capitale vitium propter quod peccans puniatur.
Capere est sponte vel non sponte accipere.
Sumere est vltro ⁊ non sponte aliorum capere.
Captare est velle capere ⁊ insidias parare.
Candet dicit Marcellus quod ignitum est.
Candet etiam quod candidum ⁊ album est.
Causari est causam rei geste afferre.
Causare nunquam apud idoneos inuenitur.
Caupona est taberna vbi vinum venditur.
Caupona quoqꝫ est mulier que vinum vendit.

Calumniari dicit martianus est falsa crimina intendere.
Preuaricari dicit Vlpianus causas aduersarijs dare.
Ceruix in singulari est posterior colli pars.
Ceruices in plurali pro superbia ponuntur.
Iugulus est anterior colli pars: vnde iugulare.
Collum omnes partes insolidum complectitur.
Celebris passiue ponitur vt locus et homo celebris.
Frequens actiue et passiue: vt vrbs et senatus.
Celebs est qui non duxit vxorem legitimam.
Maritus est qui vxorem legitimam per leges accepit.
Certum est modo accipitur pro manifestum est.
Certum est pro deliberatum est iungitur infinitiuo.
Censor est qui in administratione censsure est.
Censorius est qui perfunctus est censura.
Circunstare pro eo quod est circundare.
Circunsistere est inuadere et circunuenire.
Circiter frequentissime ad numerum refertur.
Refertur quandoque ad tempus et locum.
Continuo protinus: statim notum est quid sint.
Quod si addatur negatio valet pro non ideo.
Commeatus in singulari est licentia ad tempus.
Commeatus in vtroque numero. la prouision.
Commendo te regi: id est committo te.
Commendo te apud regem: id est laudo te.
Commentarius est in quo res nude scribuntur.
Libri sunt in quos authorum opera diuiduntur.
Volumen est minus quam liber.
Concilio amorem dicimus: sed non gratiam.
Inimus gratias: sed non inimus amorem.
Reconciliare et in gratiam redire idem.
Conciliamus nouos amicos. Reconciliamus veteres.
Comitari est minorum ad maiores.
Assectari est comitatum alicui prestare quocunque modo.
Deducere est aliquem de illius domo comitari.
Reducere est illum vsque in domum comitari.
Cenaculum est pars domus superior ad cenandum.
Cenatio est locus inferior domus ad cenandum. Iune. et algentem rapiat cenatio solem.
Comes est qui alterius ductum sequitur vtcunque.
Socius est in negotijs serijsque rebus.
Sodalis est in leuioribus et iocosis.
Comis est benignus et qui alijs inseruit.

Collis est monticulus separatus siue pars montis.
Jugum est (vt sic dicam) ipsa montis arduitas.
Cliuus est ipsa eademque arduitas: sed clemens.
Promontorium est mons in mari prominens.
Coxa est pars supra femora vertebrumque ipsum.
Femora partem cruris exteriorem significant.
Femoralia partem interiorem molliorem que significant.
Copia in singulari est facultas: et iungitur do et facio.
Copia quoque in singulari est abundantia.
Copie in numero plurali est exercitus.
Conditio est denuntiatio siue actio in personam.
Conditio vero fortunam et statum dicit.
Corpus in nobis viuentibus est: vnde corpulentus.
Caro est cadaueris: que et pulpa dicitur.
Consolor et consolatio verbis ipsis fit.
Solor et solatium rebus fit.
Solamen magis est poeticum quam oratorium.
Conciuis est qui est eiusdem ciuitatis cum alio.
Conterraneus est qui est eiusdem territorij.
Corporeum est existens in materia corporea: vt lapis.
Corporale existens ex materia corporea: vt domus.
Complodere est manus inuicem collidere.
Explodere est cum sonitu manibus eijcere.
Supplodere est pedem terre incutere.
Cordi est mihi ire: id est placere mihi ire.
In animo est mihi ire: id est constituo ire.
Compertum et exploratum est mihi: id est scio.
Constitutum et deliberatum est mihi: id est decreui.
Consulo te: id est consilium peto abs te: vnde consultor.
Consulo tibi: id est consilium do: a quo consultus.
Conuenit mihi: id est decens et conueniens est.
Conuenit inter nos: inest controuersia non est inter nos.
Conflaui es alienum: id est factus sum debitor.
Disolui es alienum: id est quod contraxi solui.
Consternere ad corpus tantum pertinet.
Consternari ad animum quum mens turbata est.
Consul est qui in administratione consulatus est.
Consularis est qui iam perfunctus est consulatu.
Crimen modo pro delicto: modo pro criminatione.
Flagitium proprie est in libidine quasi flagris dignum.
Crudus est qui egre difficulterque concoquit.

Crudus etiam est qui habet aspectum trucem.
Crudum etiam est vulnus quod est recens ꝛ sanguinolentum.
Crudum etiam dicitur non coctum ꝛ immaturum.
Crepitus est sonitus violentus ex aeris impulsu.
Strepitus etiam est ventris ventus exclusus.
Strepitus fit ex corporum ꝛ vocum collisione.
Fremitus est strepitus vehementior.
Stridor est acrior ꝛ quasi sibilans collisio.

Iuuenalis. Et crudum pauonē in balnea portas.

Confero me ad catonem non in catonem: id est eo.
Confero beneficia in catonem non ad catonem: id est do.
Cumprimum coniunctio est: vt cumprimum veneris dabo.
Quamprimum aduerbium: pro cito: vt quamprimum dabo.
Cumani dicuntur a cumis oppido campanie.
Comenses a como oppido gallie cisalpine.
Culpa medici periit: qui moriturus non erat.
Defectu medici periit cui medicus non affuit.
Cum prepositio nunq̄ iungitur rei notanti instrumentum.
Cum coniunctio si referatur ad tum rei minori iungitur.
Tum vero rei maiori: vt cum pecunias: tum vitam.
Tum ꝛ tum inter equalia. vt tum pecunias: tum libros.
Colorie vestes sunt que natiuo sunt colore.
Versicolore que natiuum colorem mutarunt.

Debellare est bello vincere ꝛ bello capere.
Expugnare est pugnando vincere ꝛ capere.
Propugnare est pugnando defendere.
Impugnare ꝛ oppugnare est pugnando lacessere.
Decus est honorificentia ex rebus gestis.
Decor est pulchritudo ex decentia rerum ꝛ personarum.
Desipio ꝛ desipisco est aliquid a sensu deficio.
Resipisco est ad meliorem mentem redeo.
Descendo de monte: id est de alto ad imum.
Descendo in certamen: id est de tuto ad periculosum.
Deuenimus in planum: vt veniam a loco altiori.
Deuenimus in paupertatem: a maiori fortuna.
Despicio inferiores me loco ꝛ fortuna.
Suspicio superiores. i. admiror vel aspicio.
Dispicere est circunspicere ꝛ prouidere.
Deligere est magis idoneum ad res gerendas decernere.
Eligere vero est ex multis ad nostram vtilitatem.
Cooptare est eligere inter collegas ꝛ pares.
Declamator est qui studet apud rhetorem.

Orator est qui veras causas in iudicio agit.
Defunctus officio est qui suo officio est perfunctus.
Defunctus quoq; vita qui vitam finiuit.
Deturbare est violenter ⁊ deorsum deiicere.
Exturbare est eodem modo a loco deiicere.
Disturbare est dissipando diruendoq; deiicere.
Deprecor supplicium: id est detestetor ⁊ execror.
Deprecor veniam: id est veniam precibus precor.
Imprecor est alicui malum ⁊ infortunium precor.
Decuriones sunt qui denis equitibus ⁊ nobilioribus presunt.
Centuriones qui centum ex inferioribus presunt.
Depactus dicit Ulpianus qui turpiter pactus est.
Pactus est qui quomodocunq; pepigit.
Decedere est ex officio abire: vnde dicitur decessor.
Succedere est in officium ire: vnde dicitur successor.
Secedere vita est ex officio vite excedere.
Depositor est qui depositum alicui credit.
Depositarius vero cui depositum creditur.
Discere est vt aliquid intelligas quod ignoras.
Ediscere vero est vt memoria contempleris.
Dediscere est quod didiceris obliuisci.
Dicere proprie est ornate ⁊ eleganter loqui.
Dictitare est frequenti loco ⁊ tempore dicere.
Dictare est alio verba excipiente (vt scriba) dicere.
Docere discipulos notum est quid significet.
Dedocere est quod aliter docuit falsum ostendere.
Dico sententiam in senatu quasi consiliarius.
Fero sententiam in foro quasi iudex.
Dicere leges est ad eos qui bello superati sunt.
Ferre leges ad suos: vnde legum latores.
Dies pro certo die generis est masculin⁹.
Dies pro tempore femineum: ⁊ caret plurali.
Domus quando facit domi: locum significat.
Domus quum facit domus: edificium ⁊ familiam.
Do literas tabellario ad aliquem perferendas.
Do literas ad amicum vt eas legat.
Dono tibi coronam notum est quid significet.
Dono te corona est premiũ ⁊ honoris gratia.
Do tibi fidem: id est persancte tibi iuro ⁊ promitto.
Habeo tibi fidem: hoc est credo tibi.
Dudum ⁊ iamdudum de breui tempore dicitur.

Uergili⁹ Puppi deturbat ab alta.

Plautus in amph. haud e[...] quã facit q̃ qđ dide cit id de discit.

Nuper pridem & iampridem de longiori.
Diu & iamdiu est per longum tempus.

Juuen. Cũ epulũ possis centũ dare pythagoreis.

Epule sunt cibi ministerio hominum comparati.
Epulum sunt cibi solenniores & conuiuium publicum.
Edicere est magistratuum regumqꝫ: vnde edictum.
Indicere est denuntiare: vt indico bellum.
Elogium est testificatio laudis vel infamie.
En nominatiuo & accusatiuo iungitur: vt en priamus: en capellas.
Apud oratores exprobando cum nominatiuo: vt en homo.
Ecce apud Uergilium semper de re improuisa.
E republica est: idem significat qꝫ pro republi. & vtilitate reipubli. est.
E regione domus mee. pro ex opposito domus.
Ex tempore dixit: pro ex improuiso dixit.
Ergo & igitur breuioribus adhibentur conclusionibus.
Quare: quapropter: quamobrem: maioribus.
Etsi: quãqꝫ: in principiis: poscunt indicatiuum.
Quamuis: licet: tametsi: in aliis locis subiunctiuum.
Euentus: iussus: permissus in singulari quarte sunt declinationis.
Euenta: iussa: permissa: in plurali secunde declinationis.
Excubie tam diurne quam nocturne dicuntur.
Uigile sunt tantummodo nocturne.
Exemplum est quod sequimur aut vitamus.
Exemplar ex quo simile aliquid faciamus.
Existit quod eminet: & exurgit cum motu.
Extat quod eminet: & superstat sine motu.
Exprobare est immemorem beneficii culpare.
Imputare est citra reprehensionem id facere.
esse presentis verbi infinitiui est: fore futuri.

Eodem modo differunt adesse: adfore: prodesse: profore.
Facio te certiorem: non facio certum: neqꝫ ago.
Facio gratum: rem diuinam: damnum: non ago.
Facies magis ad corpus pertinet: vt facies longa.
Uultus ad animum refertur: vt vultus tristis.
Factio est diuisio ciuium in diuersa studia.
Seditio quum populo discordie res ad manum venit.
Fama grece idem est quod rumor latine: sed
Rumor est tantum de re que recens est.
Fama vero etiam de antiqua dicitur.
Fama quoqꝫ significat hominis celebritatem.
Fatuus est insipiens: tractum a sapore ciborum.
Stolidus qui proxime ad naturam pecorum accedit.

Stultus est qui improuidens est z imprudens.
Facile scribit pro eo quod est leuiter scribit et non laboriose.
Facile princeps oratorum est: id est non dubie princeps.
Fero auxilium. do auxilium: recte dicitur vtrunq;.
Do opem non dicitur: sed fero opem: vnde opitulor.
Festus dies recte dicitur: z non festiuus: vnde festum,
Festiuus homo. id est iucundus: vnde festiuitas.
Ferus homo qui animum ferinum obtinet.
Ferox homo qui animosus est ad certanndum.
Fessus est fatigatus siue animo siue corpore.
Defessus z defatigatus qui amplius fatigari non potest.
Ficus fici vel ficus pro fructu z pro arbore generis feminini.
Ficus fici masculino genere pro morbo accipitur.
Filius pater: mater: magis ab oratoribus dicitur.
Gnatus: genitor genitrix. magis sunt poetarum.
Fingere dicitur qui formas ducit ex luto: z dicitur plastes.
Effingere qui ad alterius formam aliquit fingit.
Flere est lachrymas effundere in dolore.
Gemere est pre angustia in sonum erumpere.
Plorare est voce flebili dolorem suum aperire.
Plangere est percussione membrorum se affligere.
Eiulare est alta voce flere: quod est mulierum.
Vociferari est non modo dolorem sed indignationem ostendere.
Lamentari est oratione tristi cladem testari.
Felix est qui prosperitatem recipit: vt homo felix.
Prosperum est quod felicitatem affert. vt sydus.
Felix etiam aliquãdo ab effectu dicitur.
Feneror tibi dicitur sicut mutuo tibi: z promitto tibi.
Feneror abs te sicut mutuo abs te: z stipulor abs te,
Fenus est prouentus ex ipso solo qđ est naturale.
Fenus quod est vsura a priori significato defluxit.
Vectigal ex omni predio est vel publicum vel priuatum.
Frux est quicquid ex terre fructu in cibum vertimus.
Seges est ex qua conficitur panis non demessa.
Seges etiam est terra sementi excipiende subacta.
Frondes sunt tantũ arborum.
Folia sunt etiam aliarum rerum: vt florum: herbarum.
Frui est potiri aliqua re propter seipsam.
Fungi est officium munusq; agere.
Potior cum hoc nomine res genitiuo plurali iungitur.
Potior alias cum ablatiuo et significat obtinere.

Vergil. Sed etiã festis q̃ã exercere die pus fas et iura sinunt.

Estus est actio quedam ⁊ corporis pronuntiatio.
Gestio est administratio quedam ⁊ actio.
Gemine sunt lapilli omnes preciosi preter margaritam.
Margarita est que in concha nascitur.
Unio vero est quum magnitudinem solitam excedit.
Gratus in aduersis. Jucundus in prosperis.
Jucundus non est letus: sed qui letitiam affert.
Gratulari alicui est vere testari sese gaudere de eius felicitate.
Gratari idem est: nisi quod magis est poeticum quam oratorium.
Gratificari est beneficium minori conferre.
Gratum facere est maioribus inseruire.
Graue est quod suapte natura est ponderosum.
Grauem etiam virum per translationem dicimus.
Gremium est intra complexum femineum in feminis.
Sinus est intra pectoris brachiorumq; complexum.
Sinus etiam est vestis fluxus et littorum curuitas.

Vergil.
Sic effa-
ta sinū la
crimis i-
pleuit o-
bortis.
Nuda ge
nu nudo
q; sinus
collecta
fluētes.

Abeo rationem salutis. i. habeo respectum.
Constat ratio. i. rationem legitimam esse ostendo.
Habeo rationem dicimus: non facio rationem.
Facio sermonem dicimus: non habeo sermonem.
Hei semper iungitur datiuo: vt hei mihi qualis erat.
Heu accusatiuo ⁊ nominatiuo nōnunq;.
Ut semper datiuo iungitur: vt te tibi causidice.
Histrio est qui personatus fabulas in scena agit.
Mimus quouis in loco gesticulationes exercet.
Hiare est aliquid sua sponte vel externa vi aperiri.
Hiscere est tantum oris et quidem humani.
Hortus est vbi sunt holera quibus vescimur.
Horti sunt arboribus consiti voluptatis gratia.
Hospes est qui in aliena ciuitate est.
Peregrinus est qui in propria ciuitate non est.
Hic ad primam personam vel ad res prime persone pertinet.
Iste ad secundam vel ad res secunde persone.
Ille ad tertiam personam vel ad res tertie persone.
Eodem modo differunt aduerbia abiecis tracta.

Am notum est quid significet: vt iam venit.
Usurpatur quoq; pro tunc: vt si sidet iam non stat.
Interdico tibi aqua ⁊ igni: non aquam ⁊ ignem.
Interdicitur tibi a me aqua ⁊ igni.
Interdicitur tibi a me aqua ⁊ ignis.
Incumbo studiis. vel in studia: vel a studia.

Incumbo remis: non in remos vel ad remos.
Intercedit mihi tecum amor i. amor est inter nos.
Intercesserunt tribuni: hoc est se opposuerunt.
Instituta sunt boni mores ratione sumpti.
Institutiones sunt preceptiones quibus docemur.
Indulgentia est mollis et delicata educatio.
Uenia etiam quandoque indulgentiam significat.
Infidus est cui non est fidendum: a fido fidis.
Perfidus est qui fidem violat: a fides fidei.
Infensus est vehementer iratus ⁊ odium gerens.
Infestus vehementer molestus ⁊ nocens.
In diem viuo. i. tantum diei presentis rationem habeo.
In dies senesco. i. quotidie magis efficior senex.
Inhibemus rem inceptam: vt tela inhibere latini.
Prohibemus autem rem inceptam: vt hospitio prohibemus.
Inuertere est rem aliquam in contrarium vertere.
Peruertere est rem aliquam in malum vertere.
In manu mea est negotium. i. in potestate mea est.
In manibus est liber. i. inter manus meas.
Ingredior forum: id est intro in forum.
Ingredior. i. ambulo: vt si stas ingredere.
Interrogamus causa aliquid intelligendi.
Percuntamur vero gratia argumentandi.
Sciscitamur vt vox indicat sciendi gratia.
Introcludo. i. in interioribus claudo.
Intercludo te. i. inter tuum claudo ⁊ impedio.
Incedere est ambulare cum fastu ⁊ pompa.
Ambulare simpliciter pedibus ingredi.
Impendere est quasi supra caput ruinam imminere.
Impendere penultima breui est quasi dare.
Perpendere est exacte ponderare ⁊ examinare.
Appendere est suspendere ⁊ lancem ponderare.
Inter cenandum venit. i. cum essem in cena.
Inter agendum dormio. i. cum sum in actione.
Impono tibi onus: id est iniungo tibi onus.
Impono tibi. i. decipio te: vnde impostores dicti.
Inficiari ⁊ inficias ire: id est negare: sic dicitur: et
Opem ferre et suppetias ferre: pro auxiliari.
Indoles in pueris est signum future virtutis.
Indoles etiam in malum accipitur: sed raro.
Jocus ⁊ iocari proprie ad verba tantum pertinet.

Liuius de Anniba-
le. Cum hac indo
le, virtu-
tum ac vi
tiorum sub
Asdruba
le meruit

Ludus ⁊ ludere ad facta: vt ludere pila.
Iter facere est in quod imperiti dicunt itinerare.
Viam facere est vbi via non erat aperire.
Munire viam est reficere et repurgare.
Iter habere est iter aliquem esse facturum.

Vergil. Labat ariete crebro. Janua.

Abare aliquid est ruere ⁊ repente cadere.
Labi vero est leniter sensimꝙ descendere.
Lacesso ⁊ prouoco quod est incertamen vocare.
Plerumꝙ in bonum ⁊ nonnunꝙ̄ in malum accipitur.
Latebre hominum proprie dicuntur.
Lanbula vero sunt ferarum: sed quandoꝙ confunduntur.
Legere literas: legere libros notum est quid significet.
Perlegere literas est vsꝙ ad finem legere.
Eodem modo differunt vigilare ⁊ peruigilare
Negare pernegare: agere peragere: ⁊ similia.
Leges sunt aut principis aut populi alicuis liberi.
Rogationes dicebantur: quia populus rogabatur.
Leuo ⁊ alleuo est molestiam laboremꝙ extenuo.
Nihil ad cesaris equitatum. i. nihil ad comparationem cesaris equitat⁹.
Subleuo est auxilium defensionemꝙ presto.
Litera in singulari est vnum elementum: vt a. b.
Litere in plurali est epistola que mittitur.
Libertus est qui de seruo liber factus est: sempꝙ habet relationē ad eū cuius est libertus vt libertus cesaris.
Libertinus idem significat: nisi quod est absolutum.
Libertas in loquendo in bonum accipitur.
Licentia vero est cum quis libertate abuditur.
Libri sunt in quos autorum opera diuiduntur.

Teren. Deteriores omnes sumus licentia.

Volumina vero sunt in minora quam libri.
Ludicrum substantiue est quodcunꝙ lusorium opus: vnde.
Ludicrus cra. crum non (vt dicit Priscianus) ludicer.
Lucus est sylua non cedua deo vel homini consecrata.
Saltus sylua vbi pecudes hyemare aut estimare solent.
Nemora voluptatis causa constant arte siue natura.
Sylua est vbicunꝙ sunt arbores cedue vel incedue.
Lues est morbus in homines seuiēs ⁊ pecora ⁊ agros.
Pestis ⁊ pestilentia que aut cito occidit: aut cito abit.
Lubricus locus in quo nequeas insistere.
Lubrica est anguilla que non potest retinere facile.
Lubrica etas in qua qui sunt facile labuntur.
Luce ⁊ tenebris pro die ac nocte accipim⁹, sed prima luce ⁊ primis. tene-

bris est principio dici & principio noctis. Prima die & prima nocte respectu secunde dicitur.
Reperitur vero luci pro luce, vesperi pro vespere: & ruri pro rure: carthagini pro carthagine. Sed Seruius vult hec nomina proprie debere poni in datiuo.

Ale de te sentio. i. existimo: iudico: nec errore sentientis: sed eius de quo sentimus vitium deficiat.
Male audio est malam famam habeo: id est infamor.
Magni: parui: tanti. quanti: in genitiuo solum iunguntur cum illis verbis interest & refert: vt magni interest: parui refert.
Cetera in nominatiuo vel aduerbialiter: vt plurimum interest.
Sex pronomina in ablatiuo mea: tua: sua: nostra: vestra: cuia.
Malleolus est in modum mallei habens aptus planationi.
Sarmentum est arefactum quod igni reseruatur.
Palmes est cum in vite frondes vuasque habet.
Marinum est quod in mari est: vt piscis marinus.
Maritimum est quod iuxta mare est: vt vrbs maritima.
Transmarinum est quod trans mare est: vt bellum transmarinum.
Meditari preter eam significationem quam habet in promptu est etiam ad aliquid se exercere. Apud Vergilium quoque meditari est suauiter & dulce cantare. Vergilius Agrestem tenui meditabor arundine musam.
Memoria teneo recte dicitur: non memoriter teneo.
Memoriter recito. memoriter pronuntio: non memoria.
Memoria & memoriter complector: repeto. recolo.
Memini pro recordior genitiuo & accusatiuo iungitur.
Memini pro mentionem facio genitiuo & ablatiuo cum de.
Messis tum ipsa messis est. tum seges iam matura.
Sementis est satio siue (vt ita dicam) seminatio.
Semen est quod in terram subactam iacitur.
Merere est mercedi operari & in militia exerceri: vnde meritoria taberna: quo sine mercede non est additus: & meritorius puer qui mercede prestat libidini.
Meritoria puella non dicitur: sed meretrix: quia meret.
Mereor de te bene: id est beneficium in te confero.
Mereor de te male: id est mala in te confero.
Demereor amicos id est beneficijs illos mihi obnoxio facio.
Emereor vnde est emeritus: a labore cessare.
Ministerium in singulari est ministri opera.
Ministeria in plurali pro ministris accipiuntur.
Eodem modo differunt seruitium & seruitia.
Mille in singulari substantiuum est: vt Cicero. mille hominum vescebatur.
Mille nummum expensum.
Milia vero in plurali est ab eo quod est mille.
Mille in plurali adiectiuum est: vt mille viri.

Moratus ille dicitur qui bonis moribus est preditus.
Morigeratus est obsequens et obediens: a verbo morigeror.
Morosus qui est difficilis et peruersis moribus.
Mollis homo in vituperationem dicitur: id est effeminatus.
Molle opus in laudem: id est fabrefactum.
Moror et maneo te pro expecto te sed poetice.
Moror te: id est detineo te. magis oratorium est.
Maneo pro eo quod futurum est: vt quis te manet exitus.
Munimenta sunt munitiones castrorum: vt vallum: fossa.
Monumenta sunt sepulchra: statue tituli: litere.
Murus est ambitus vrbis aut etiam castrorum.
Paries est ambitus ille domorum quo tecta fulciuntur.
Menia muros significant etiam vrbis edificia.
Mulier ea dicitur que corrupta est: virgo que integra.
Patitur tamen vtrunque aliquando exceptionem.
Munus (teste paulo) dicitur quod dono mittitur.
Alio modo munus est onus: vnde immunitas dicitur.
Munus preterea est officium: vt militare munus.

Plau. in Aulula. Dii mihi morata veniat de orata est satis.

Natalis: et natale substantiue est dies natalitius.
Natales vero in plurali sanguinis conditionem significat.
Ne dicam substantiuo precedente vult post se accusatiuum: vt Cicero
Crudelis castor ne dicam sceleratum et impium: secus autem
sequente substantiuo: vt si dicamus.
Crudelis ne dicam sceleratus et impius castor.
Necatus generalem habet significationem.
Nectus non dicitur sine certo genere mortis.
Nedum vno modo vtimur cum vtranque sententiam vno claudimus verbo
vt funderem pro te sanguinem nedum pecuniam.
Altero cum suum vtrique sententie verbum damus: vt funderem pro te sanguinem nedum pecuniam crederem: sed affirmando quod est maioris momenti preponimus.
Negando vero contra quod est maius postponimus.
Nec cum diphthongo pro valde accipitur.
Ne producte accepta pro non. Ne correpte pro an.
Nisi quotiens ponitur in principio indicatiuum postulat.
Alias vero etiam subiunctiuo iungi potest.
Nihil ad Cesaris equitatum .i. nihil ad comparationem Cesaris equitatus.
Terentius: Nihil ad nostram hanc .i. nihil ad comparationem huius nostre.
Non me fallit: non me preterit: non me fugit: non me capit obliuio: est non
ignoro teste Quintiliano.
Nonalis (inquit paulus) est terra proscissa anno cessans.

Ager restibilis (inquit Varro) quod restituitur.
Nunc aduerbium tempus instans significat.
Nunc etiam sine temporis significatione vsurpatur.
Cicero. Plura euenirent si ad quietem integri iremus: nunc onusti cibo et vino confusa et perturbata cernimus.
Nutare est male solidate molis ruinam minantis.
Titubare est pedibus non valentis insistere.
Vacillare est alterno motu inconstantem esse.
Nuncius est qui nunciat: et quod nunciatur: quod enim dicit Seruius nuncium esse quod nunciatur non est verum.

O Vocatiuo et accusatiuo iungi pōt: vt me miserum. o te felicem. Aliquādo supprimitur: sed in re leuiori: vt hominem indoctū qui hec ignorat. Teren. in an.

Obseruo i. custodio. a quo verbo et obseruatio.
Obseruo. i. colo et veneror. a quo est obseruantia. Obseruo nes nunc quid agas.
Obeo legationem. i. exequor munus et officium legationis.
Sic obeo mortem: exequor officium mortis: et obeo non addendo mortem sicut oppeto mortem: et oppeto: defunctus vita et defunctus.
Obuio tibi: et obuiam tibi fio: obuium me tibi fero: obuius tibi sum: obuiam tibi processi. idem significant.
Obses est qui traditur in petro alterius quasi pignus. Ci. oct.
Vas est qui est sponsor alterius in capitis periculo.
Fideiussor est qui spondet in causis leuioribus.
Otium est vacatio a labore contrarium est negotium.
Otium quoque pro studio literario accipitur.
Occupare est locum tenere et vi capere. est etiam.
Occupare ante capere: quod dicunt preoccupare.
Odoramentum est quid significet in vtroque numero.
Odores in plurali numero sunt odoramenta.
Officium est virtutis actio pro loco et tempore.
Officium est beneficium et obsequium in amicos.
Officium quoque est magistratuum et aliarum rerum.
Officina est vbi opera fiunt: vnde sunt opifices.
Taberna est vbi opera venduntur: vnde tabernarij.
Opera (vt dicit Vlpianus) est diurnum officium.
Opus est finis fructusque opere: vt opus Ouidij.
Operepretium est fructuosum et ad rem pertinens.
Orare est verbis aliquam rem petere.
Exorare est orando et precibus aliquid impetrare.
Oriundus a Roma. i. cuius maiores fuerunt romani.
Ortus rome. i. qui in vrbe roma natus est.

M. Ar[illegible] nutus a[illegible] uiam ab ineū e a[illegible] dolescentia me obseruauit semperque dilexit.

Ordo est digestio et suo cuiusque rei loco dispositio.
Series est rerum quedam continua progressio.
Orphanus est qui caret patre presidioque paterno.
Pupillus est qui caret patre: sed tantisper dum in ea etate dari consueuerunt tutores per leges.
Orbus est qui aliqua re chara priuatus est: vt filiis.

Parasitus est qui ventris gratia nihil recusat ferre: et omnia loquitur ad voluptatem inuitantis eum.
Scurra est qui risum ab audientibus captat sine differentia.
Pastio est ipsa pascendi actio que ad pecudes pertinet.
Pastus homini competit: et potius ad animum pertinet.
Pabulum est cibus pecorum quod sine semine est: vt palee.
Esca hominum est: et quod capiendis piscibus subditur.
Pasci pecudum est: et construitur cum accusatiuo.
Vesci hominum est: construiturque cum ablatiuo.
Partior idem est quod partes facio et distribuo.
Partio raro reperitur: sed impertio frequenter.
Pacificus sum: idest pacem feci.
Pacatus sum: in pace sum: vel ab armis recessi.
Placatus sum: ab indignatione ad lenitatem redii.
Par esse idem est quod conueniens et decens.
Paria facere est quod alibi omissum est compensare.
Patres (inquit paulus) vsque triuatos proprie dici.
Qui supra triuatos sunt maiores debere appellari.
Minores dicit Seruius nuncupari quoties deficit nomen in posteris.
Sed potius dicendum esse maiores qui nos precesserunt: minores vero qui nos sequuntur.
Penu continentur que ad victum priuatam pertinent.
Penarium est locus (teste Varrone) vbi penu reponitur.
Commeatus dicitur qui ad victum publicum pertinet.
Pecus significat omne animal quod sub homine ex pabulo terre pascitur.
Significat etiam multitudinem pecudum.
Pergameni ab oppido asie quod est pergamus.
Bergomenses a bergomo gallie cisalpine oppido.
Per in compositione cum nomine positiuo iungitur.
Quam vero superlatiuo: vt perdoctus: quam doctissimus.
Perquam vero positiuo: vt perquam doctus homo.
Quam pro quantum semper positiuo adiungitur.
Per aliquando in malum accipitur: vt periurus: perfidus.
Aliquando accipitur quasi per medium: vt perspicuus.
Per idem significat: sed cum aliis dictionibus iungitur quam per: vt pre

clarus predulcis.prediues.
Perinde vult post se acsi: vel atqꝫ: vt fac perinde acsi tua res esset: vel atqꝫ tua res esset.
Proinde idem est quod ideo vel ideoqꝫ.
Subinde accipitur pro deinde: statim: vel identidem.
Petere ꝛ in bonum ꝛ in malum accipitur.
Posco est propter rem debitam ꝛ honestam peto.
Postulo est quodammodo requiro: vt res postulat.
Expostulo est cum querela amici officium desidero.
Flagito est vehementer ꝛ importune postulo.
Persequor ꝛ in bonam partem ꝛ in malam accipitur.
Prosequor ablatiuo iungitur. vt prosequor te oculis.
Peculium est quicquid labore nostro comparatur.
Tergiuersatores qui in totum ab accusatione desistunt.
Peculatus est furtum rerum ad remp. pertinentium.
Sacrilegium est furtum rerum sacrarum.
Pellex est que cum eo cui est vxor miscetur.
Pallaca est concubina eius qui non habet vxorem.
Pluit caret supino ꝛ construitur cum ablatiuo.
Ningit. tonat. serenat: ꝛ similia vtrumqꝫ respuunt.
Plura possunt esse duo: ꝛ est nomen comparatiuum.
Complura duo esse non possunt: ꝛ non est comparatiuum.
Pleriqꝫ modo maximam partem significat: modo nonnulli.
Porro licet eiusdē significatiōis sit cuius vero: ꝛ autem. tamen hec semper postponuntur: illud potest etiam preponi.
Pondo (teste phoca) singulari numero caret. dicimus tamen duo tria pō do. non bina: terna pondo.
Potior cum hoc nomine res in plurali genitiuo iungitur: cum alijs vero nominibus frequentius ablatiuo copulatur.
Potius vini: aque: lactis: ꝛ similium recte dicitur.
Potio datur egrotanti quod grece pharmacon dicitur.
Pompa est spectaculum prosperis rebus ꝛ aduersis.
Spectaculum vero est quod spectatur ꝛ ipsa spectatio.
Locus etiam vnde spectaculum dicitur.
Proteruus. procax. ꝛ petulās: aliud alio magis increscit tā in factis quā in dictis: significantqꝫ quadam lasciuiam libidinemqꝫ ꝛ impudentiam.
Presens non modo quod est huius temporis: sed alterius: vt Hora presens in tempus omittat.
Presens quoqꝫ subit⁹ ꝛ nō dilat⁹ in tempus: vnde presentissimum periculum: ꝛ presentaneum remedium.
Preesse est rei administrande prepositū esse ab hoc fit presens: qd a ver=

Xii. lib. Iudici deinde finitimis spectaculū iubet. Lice. O graue acerbūqꝫ spectaculum.

bi significatione recessit.

Presidere est ad opem prestandam preesse: a quo fit preses sicut a desideo deses. a resideo reses.

Presidium est precipuum auxilium.

Subsidium est quod auxilium succedit.

Prestare preter eam significationē quam pre sefert significat etiam prohibere ne alicui fiat incommodum.

Pridie & postridie genitiuo seruiunt & accusatiuo: vt pridie nonarum decembrium: et pridie nonas.

Procul apud quosdā authores actō seruit: vt Curtius. Procul vrbem &c.

Prius vocaui te: ad tempus referri debet.

Prior vocaui te: ad personam potius refertur: est ꝗ inter duo sicut primꝰ inter plura: vt ego prior quam tu veni domum: & ego primus oīm veni.

Eadem ratio est de posterior posterius & postremus.

Pre me fero est dicto vel facto qualem opinionē habeam quasi ipsa fronte confiteri.

In eadem significatione sunt pre me duco: pre me gero.

Prisca sunt que superioribus seculis fuerunt.

Pristina que fuerunt superioribus.

Probrum idem est quod dedecus & ignominia.

Opprobrium est aliquando facto: sed frequentius dicto.

Pulsare est graui & vehementi ictu cedere.

Uerberare est cedere instrumento longo & exili.

Preuaricatores sunt qui causam aduersarij adonant.

Tergiuersatores qui in totum ab accusatione desistunt.

Quando & quandoquidem idem est quod quoniam.

Quatenus idem significabat Quinti. seculo.

Cicero tamen quatenus pro inquantum vtitur.

Questus in plurali pro querela a queror quereris.

Questus etiam in singulari significat lucrum minorū: deriuaturq; a quero queris.

Vergil. Hic tibi fauor ei qñ hec te cura remordet.

Quidem vno modo accipitur ad distinguendum res quod greci nimiꝭ faciūt: vt alius quidem bonus: alius vero non.

Altero modo per exceptionē illius quod affirmas: vt Quin. Torquebis quidem filium: sed fatebitur mater.

Tertio modo ponitur completiue non sequente eius aduersatiua.

Quin modo pro quinetiam siue atq; etiam accipitur.

Quin pro vt non desiderat subiunctiuum: vt quin adeas.

Quin pro cur non semper interrogat per indicatiuum.

Quid substantiuum est: vt quid negotij est tibi.

Quod adiectiuum est: vt quod negotium est tibi.

Quisq; cum superlatiuo construitur: vt optimus quisq;.
Cunctus et omnis positiuo iungitur: vt cuncti sapientes: omnes docti.
At vero omnis comparatiuo additur.
Que vero superlatiuo carent etiam cum quisq; iunguntur.
Quotusquisq; semper interrogatiue accipitur.

Rhegium et oppido calabrie regio dicuntur.
Rhegienses ex rhegio gallie cisalpine oppido.
Retulit pompeius ad senatũ: id est in consultationẽ posuit.
Refero tibi beneficiũ: id est confiteor me accipisse bñficium
Rixa (vt dicit Ulpianus) potest esse inter duos. Turba vero in multitudine et cetu hominum tantum.

Saluber cibus. saluber aer: est sanitatem conferens.
Sanus homo: sanum caput: est sanitatem habens.
Satiare ad omnes sensus pertinet atq; etiã ad animum.
Saturare ad vnum gustum pertinet tantum.
Salio vnde salius deducitur: est saltum facere.
Salto vnde saltatio fit est tripudium facere.
Scilicet et videlicet idem significare videntur quod certe. Sed per amaritudinem quandam cum derisu mixtam.
Recentiores vtuntur expositiue his particulis.
Sciens feci: ignorans feci. i. cum faciebam sciui me facere: et cũ faciebam ignoraui me facere.
Scienter feci: ignoranter feci id est cum scientia et ignorantia feci.
Secundum particula notum est quid significet.
Secundum preterea accipitur pro iuxta et post.
Scdm etiã pro eo qd est pro: vt scdm me iudicatũ est. i. pro me snia est lata.
Senecta et senectus vtraq; est senilis etas.
Iuuentus non modo etas: sed multitudo iuuenum est.
Sin pro si nunq; in prima parte collocatur: sed in secunda cũ precessit: si igitur exponendum est si pro sed.
Syncerus (vt dicit Donatus) est sine cera: vt mel simplex.
Sed potius dicendum est syncerus: id est integer et incorruptus: quasi cum cera et nulla parte fraudatum: hoc est diminutum. Ser. Sulpitius licitũ est tibi credo pro tua dignitate et hac iuuẽtute generũ eligere.
Situs dicit Priscianus est negligentia. sed potius est sordes illa et illuuies domus diu non repurgate.
Solus et vnus inter omnia adiectiua que non sunt superlatiua genitiuo plurali iunguntur: vt solus omnium. vnus cunctorum.
Stare est non ire in his que sunt sine pedibus: et nauis.
Stant que recta sunt quandiu non cadunt: vt stat turris.
Stant quedam si non eunt cum ire possint: vt equus, homo.
Sedere ta hominibus notum est quomodo sit.

Sidere est passim ire:deorsumq descendere.
Sto verbum absolutum est. Sisto actiuum. vt Vergilius. Siste gradum vtrumq habet supinum statum.
Stelle (inquit macrobius) sunt singulares: vt erratice.
Sydera constant in multarum compositione: vt aries.
Astrum est signum ex stellis coactum quod nos dicimus sydus: que differentia non obseruatur.
Semper contiguitatem significat: vt sedeo super lapidem.
Sup a spaciū interpositionem: vt nubes pendens supra nos.
Suffragia sunt voces que dantur in electione.
Unde suffragia pro auxiliari plerunq inuenitur.

Tantum abest post se habet vt: aut semel: vt Cice. tm̄ abest ab officio: vt nihil officio possit magis esse contrarium. aut bis: vt idem. tantum abest: vt aliquam bonam gratiam quesisse videar: vt multas etiā simultates subeundas intelligā. Tanti et quanti: et ab eis composita tantidem et quantilibet quanticunq. totidem pluris et minoris iunguntur his verbis. emo: venundo: vendo: mareor. comparo. estimo: taxo: liceor: abdico: distraho: metior: conduco: loco: fenero. paciscor. pendo condemno. postulo: et similibus verbis.
Tenus semper postponitur atq in singulari cum ablatiuo tm̄: in plurali etiā cū gtō: vt vergilius. Et crurum tenus a mento palearia pendent.
Thebani a thebis que est vrbs in boetia insinis.
Thebeus a thebe vrbe antiquissima in egypto.
Timeo te: id est: tanquam inimicum metuo te.
Timeo tibi: metuo tibi tanquam amico.
Traiicio exercitum id est trans mare: trans montes: trans flumen duco
Traiitio mare: id est transeo.
Triclinium a tribus toris mesisve appellatum est.
Aula est grece quam latini atrium appellant.
Talo aliquando pro capio: vt fustuli filium.
Tollo aliquando pro educo accipit solet.

Valde positiuo et verbo iungitur. sed non longe. vt.
Valde doctus: valde legit. non longe doctus.
Longe legit nec valde ditior: valde ditissimus.
Venio in suspitionē semper passiue accipitur: vt veni in obliuionem. veni in vituperationem etiam passiue.
Veni in opinionem actiue et passiue solet accipi.
Vector vnum ex verbalibus in or passionem significat id est eum qui vehitur: aliquando qui vehit.
Venale significat rem venditioni expositam.

Teren. Quicqd reperisset decreuerūt tolleret.

Vendibile quod cito vendi potest.
Vendico (vt sic dicam) est approprio et meum dico.
Vindico est vlciscor aliquando ab iniuria defendo.
Ventitare est frequenter venire.
Aduentare est proximum esse vt veniat.
Versiculoria dicuntur que natiuum colorem mutant.
Coloria que colorem habent natiuum.
Vicus vrbis est pars. Vicus pagus muris caret.
Castellum est quod muris cinctum est.
Oppidum est omnis vrbis preter romam.
Victus appellatione continentur homini necessaria ad vitam.
Penus est quo homines vescuntur.
Vltro citroqꝫ ad dicta et facta refertur.
Vsurpare est vti tum dicto tum facto.
Vt pro vt pote sine quippe sequente relatiuo.
Quintilianus. Non damno vt qui dixerim esse in oībus vtilitatis aliquid.

¶ Ex nonio Marcello.

¶ Perire leuius est: et habet inuentionis spem.
Interire est funditus et sine spe perire.
Viuere est victu temporali vitam sustinere.
Educare autem ad satietatem perpetuam educere.
Horrendum est quod est terum atqꝫ ineuitabile.
Horridum est plerunqꝫ extans et prominens.
Meretrix honestioris loci est et questus. Nam meretrices dicte sunt: qꝛ copiam sui tantummodo noctu facerent.
Prostibula quod prostat omnibus die noctuqꝫ.
Genitrix que semper genuit nuncupatur.
Mater vero aliquando pro nutrice ponitur:
Pudet ad verecundiam pertinere videtur.
Piget vero ad penitentiam potius refertur.
Osculum ab ore dicitur: et honesta res esse potest.
Suauium a suauitate: et est voluptatis.
Sacrificare est sacrificio veniam petere.
Litare est propitiare et votū impetrare. Expleri est tantūmodo plenū esse.
Satiari vero est supra modum saturum esse.
Arcus per c suspensus: appellatur fornix.
Arquus per q non nisi in colo quem irim poete dixerunt.
Fors est casus temporalis: fortuna dea ipsa est.
Ferus est seuus: ferox vero fortis est.
Faustum a fauendo dictum est prosperum et propitium.
Festum vero solenniter lectum et feriatum.

Suet. in Cesa. Deinde pluribus hostijs cesis cū litare nō posset introijt in curiā.

Animus est quo sapimus: anima vero qua viuimus.
Uultus est voluntas que pro motu animi in facie ostenditur.
Facies est oris species.
Mussare hominum est occulte et pressa voce loquentium.
Murmurare maioris est soni et proximi ad tumultum.
Fora genere neutro iudiciorum et litium sedes est.
Fori in genere masculino spacia in nauibus apertiora.
Peritum esse est plus quam doctum esse.
Urbis appellatione edificia continentur.
Ciuitatis nomine incole solum intelliguntur.
Portentum quod protendat et aliquid iam portet.
Prodigium semper pessimum est quasi porro abigendum.
Iniuria leuior est res.
Contumelia vero grauior.
Fulmen est telum ipsum quod iacitur.
Fulgur ignis qui choruscate fulmine.
Unde fulgetra etiam dicitur fulgor.
Fulguratum dicitur fulgure tactum et exustum.
Sallu. Iurgium est dissensio inter beneuolos et propinquos.
Audacia pro muro habet. Lis appellatur dissensio inter inimicos.
Audacia temeritatis est: audentia fortitudinis.
Merx mercatura et mercatus hoc distant: quod merx est species ipsa.
Mercatura actus: mercatus locus ipse.
Peius est a malo: deterius vero a bono.
Circus planicies rotunda: vt circumitus.
Globus est soliditas vndecunque rotunda: vt est sphera: et staminum glomera.
Preda sunt corpora ipsarum rerum que capiuntur.
Manubie vero pecunie ex preda vendita.
Peruicacia est interdum bonarum rerum perseuerantia.
Pertinacia vero semper in malum accipitur.
Morosi dicuntur qui sunt peruersis moribus.
Morati bonis moribus predicti.
Uegetum est incolume.
Uigens vero forte.
Profiteri voluntatis est confiteri necessitatis.
Ulcus est tecta et clausa malignitas.
Uulnus hiens et patens.
Turpe leuior res est: fedum vero grauior.
Dignitas proprie virorum est: venustas feminarum.
Despicere grauius est quam contemnere.
Cupiditas leuior quedam res est quam cupido.

Emulatio

Emulatio liuorem admittit. Imitatio simplex est.
Meminisse omnium est animantium: vt dicit Aristoteles.
In memoriam reducere solius hominis est.
Auarus non caret reprehensione. Auidus carere potest.

¶ Ex Seruio in buccolica Vergilij.

¶ Patulum est quod semper apertum est: vt aures.
Patens quod vicissim aperitur clauditurque: vt oculi.
Eger corpore et animo recte dicitur.
Egrotus et egrotare ad corpus tantum pertinet.
Septa locus erat comitiorum in campo martio.
¶ Ouilia sunt vbi oues stabulantur: sed Vergi. septum pro ouili: Luca ouile pro septo posuit.
Labra virorum sunt: labia feminarum: labella delitiarum: que differentia Seruio non placet.
Nuces sunt fetus arborum cortices duros habentes.
Poma sunt fetus habentes cutem molliorem.
De in compositione aliquando auget: vt deamo te.
Aliquando vero minuit. vt demens. desipio.
Mulctra est tempus quo pecudes mulgeri debent.
Mulctrarium est vas ipsum in quo lac excipitur.
Frondere ad arbores steriles pertinet: vt vlmos.
Parturire ad feraces. vt pyros. prunos. cerasos.
Amamus pares amicos: atque etiam inferiores.
Colimus autem et obseruamus amicos potentiores.
Timidus est qui semper et quasi natura timet.
Timens qui ad tempus et ex causa formidat.
Sinus prima breui est gremium et maris ambitus.
Sinum prima longa genus quoddam est vasis. Plau. in cur. Dic cũ vinosi nus serf.
Quiesco verbum absolutum est a labore cesso.
Quiesco verbum actiuum est quiescere facio.
Humidum est quod extrinsecus habet humorem.
Auidum est quod intra habet humorem.
Dryades nymphe sunt que inter arbores habitant.
Hamadriades que cum arboribus oriuntur et pereunt.
Oreades que in montibus agunt: ab oros mons.

¶ Ex Seruio in georgica Vergilij.

Frumenta sunt omnia que ex se mittunt aristas. Vergil. Sinũ lactis et hec tibi liba. Priape quotannis.
Far est species frumenti quod scandia dicitur.
Legumina sunt que radicibus a terra euelluntur.
Rastra sunt quibus terra eradicatur ab agricolis.
Marre quibus glebe grandiores occantur.

Sarculi bidentes: ligones quibus terra pastinatur.
Cominus dicitur aliquid fieri: quasi cum manibus.
Eminus a longe quasi extra manus.
Medico te & medicor te cum accusatiuo fungitur.
Medeor tibi: cum datiuo construitur.
Deducere riuos ex agro per emissarium siccare.
Inducere riuos in agrum: est irrigare.
Asia prima breui est tertia pars orbis terre.
Asia prima longa est palus minoris asie.
Cerasus est arbor quam Luculus ex ponto vexit.
Cornus eiusdem speciei est: nisi quod habet poma dura.
Plante sunt surculi & tales rapti de arboribus.
Plantaria que ex seminibus nata cum terra transferuntur.
Generatim differendum est: id est per singula genera.
Generaliter differimus: id est simul omnia.
Sulcul est tenuis: et non multum terre impressus.
Scrobs est fossa in terra prpfundum demissa.
Botrio vua est: significat quod latine vuam.
Racemus est pars botrionis: vulgo dicitur galo.
Olea est arbor ipsa vnde oleum deducitur.
Oliua vero fructus a quo trahitur oliuum.
Carcer numero singulari est vbi noxii custodiuntur.
Carceres sunt repagula equorum dicti ab arcendo:
Pernix modo velocem significat: vt pernicibus alis.
Modo perseuerantem: vt pernicis vxor apuli.
Barba in singulari hominum est.
Barbe in plurali quadrupedum: vt hic corum.

Vergili⁹ Syluarum qui alte psos p paginis arcus. Expectant & vina sua plantaria terra.

De nominibus magistratuum romanorum.

Ex Romulus omnium primus a regendo dictus.
Senatores a senectute appellati: vel a finendo: quia magistratibus non plus licebat quam senatus finebat.
Tribun⁹ celerum regi proximus erat: & trecentis militibus ad regis continuam custodiam preerat.
Celeres autem a celeritate dicti sunt.
Prefectus vrbis qui custodie vrbis prepositus erat.
Questores qui erario prefecti erant & sumptib⁹ publicis.
Interrex qui quamdiu respublica rege aut consule carebat: vicem regis vel consulis gerebat.
Consules annuum magistratum habebant. Sed ne duplicata regia ptas videretur: in cuius locum consules successerant alternis vicibus imperabant.
Dictator extraordinarium magistratum habebat: nec vltra sex menses exten-

Dictator durabat p sex menses.

di poterat:nec appellari ab eo poterat ⁊ omnib⁹ magistratibus preerat.
Magister equitū dictatori proximus:equitibus regendis preferebatur.
Tribunus plebis defensor plebis erat contra senatū ⁊ consules:ne vis ali
qua in plebē aut vis inferretur:⁊ equa in ciuitate aut maior libertas eēt.
Decemviri(omnib⁹ vrbis magistratibus per annum sublatis)legum cō
dendarum causa ⁊ iudiciorum ferendorum decē numero constituti sena
tus cōsilio ⁊ populi cōsensu fuerunt:⁊ pre ceteris magistratibus officia
omnia obibant.
Censores duo tantum moribus ciuitatis preerāt ⁊ lustris cōdendis:qui
totā ciuitatem sequente populo cum publica precatione ambibant scri
ba cēsore preeunte ⁊ carmē cātāte:vt dij rēpu.meliorē ampliorēq3 redderēt
Censebatur etiam quot millia ciuiū romanorum essent illo lustro.
Pretores vrbani qui legibus moderandis ⁊ iudicum sententijs corrigē
dis in vrbe preerant.Sex lictores eos precedebāt ⁊ erant consulibus di
gnitate proximi.
Pretores peregrini in vrbe ideo constituti erant:vt peregrinis inter se di
sceptantibus ius redderēt:quod pretor vrbanus nō poterat sufficere.
Pretores prouinciales cum imperio in prouincias regendas conseruan
dasq3 mittebantur.
Imperatores exercitui preerant:⁊ singuli aliqua re gesta:vel ab exercitu
vel a senatu hoc nomine appellati.
Tribuni militū exercit⁹ pponi erāt q̄les tribuni plebis in vrbe ꝓ plebe.
Legati erāt ⁊ qui ducibus exercitus a senatu dabantur:nō solum adiu
tores:sed custodes etiā ⁊ animaduersores rerum a duce gerēdarum:ita
vt nihil ipsis ignaris a duce gereretur.
Ediles curules erant qui edibus publicis ac templis preerant ac ludis.
Ediles ab edibus.Curules a sella curuli qua vehebantur dicti.
Trium viri preerant incendijs nocturnis ⁊ excubijs. Triūviri magistra tꝰ nome.
Item reis puniendis ⁊ carceribus.
Procōsules cū imperio cōsulari loco cōsulū in prouinciā mittebantur.
Presides qui ceteris magistratibus preerant:⁊ erat commune magistra
tus nomen qui ceteris preerat.
Prefecti vigilum qui publicis incendijs preerant:sed,
Prefecti vrbis potestate inferiores.
Prefecti pretorij q̄ legum cōdēdarum ptātem habebant:dummodo ge
neralibus non contrarie essent:nec ab eis appellari licebat.
Pontifices maximi non ad publicos magistrat⁹:sed ad religionē pertine
bant ⁊ ceteris preerāt nec poterat nisi vnus esse qui templo veste custo
die palladij vna cum sacerdote maximo preerat.
Pater patratus sacerdotibus fecialibus prepositus erat.
Sacerdotes feciales federibus faciendis preerant.

Liber quintus de noībus magistratuū romanorū.

Rex sacramentorū pōtifici maximo subiiciebat: cū enim regibus sacra cōstituta essent ne omnino religio illa extincta videret: dilect⁹ est vnus qui rex sacramētorū diceret: sed ne regiā dignitatē r surparet appellatione regis pontifici maiori subiect' erat. Sacerdotes saliī a saltando dicti: constituti a numa pōpilio duodecim numero fuerunt. Magister saliorū erat qui sacerdotibus saliis preerat. Sacerdotes flamines a flocculo lane dicti: quem preeminentie causa super apicem ferebant.

Collegium augurum ordo hominum prudentium. erat: qui preerant prodigiis publicis.

A. aulus.	Ap. apius.	Aug. augustus.
G. brutus.	G. gaius.	Ces. cesar.
Gn. gneus.	Cor. cor. cornelius.	Con. consul.
Cons. consules.	Cl. Claudius.	D. decius.
Dru. drusus.	Aedil. edilis.	F. filius.
Fla. flamen.	Impe. imperator.	Impera. imperatores.
Ka. kalende.	Lu. lucius.	Ses. sestertius.
L. f. lucii filius.	P. publius.	Pre. pretor.
Pre. pretores.	P. ro. populus romanus.	
Procon. proconsul.	Procons. proconsules.	
Pon. ma. pontifex maximus.		
Pl. plebs.	Pp. populus.	
P. p. pater patrie.	Pref. prefectus.	
Que. questor.	Ques. questores.	
R. Roma.	Q. Quintus.	
Ro. romanus.	R. p. respublica.	
Sul. sulpitius.	Sp. spurius.	
Se. senatus.	S. c. senatusconsultum.	
Ser. Seruius.	S. d. salutem dicit.	
Sex. sextus.	S. p. q. r. senatus populusque romanus.	
T. Titus.	Ti. tiberius.	
Tr. tribunus.	Tr. pl. tribuni plebis.	
Tri. tribuni.	Tri. mil. tribunus militum.	

D. M. S. Diis manibus sacrum.
B. m. f. bene merenti fecit.
V. s. p. viuus sepulchrum posuit.
V. f. viuus fecit.
H. m. n. t. h. hoc monumentum non transibit heredes.
In. fr. p. xx. in fronte pedes xx.
In. a. p. xx. in agro pedes xx.
F. d. m. q. flamen dialis martialis quirinalis.

¶ Aelij Antonij Nebrissensis secunda repetitio.

M. Fabij Quintiliani oratorium institutionũ libro primo.

¶ An cuiusq; auris est exigere lrarũ sonos: nõ hercle magis q̃ neruoꝝ. M. Fab. Quint.

Octo eẽ vocales apud latinos: ⁊ si pleriq; oẽs grãmatici dicãt eẽ tm̃ sex.

¶ Ch.th.ph.gn.x.z.consonantem u liquidã: ⁊ vocales aspiratas perperam a nostris pronuntiari.

¶ Ad splendidissimũ Cisterciensis militie perfectũ atq; equestris ordinis magistratũ Dalcantara Domi. Joannem de stuniga: necnõ ad salmanticeñ. achademie. P. C. ⁊ scholasticã iuuẽtutẽ Aelij Antonij Nebricẽsis grãmatici repetitio scda quã fecit anno christiane salutis. M.cccclxxxvj. de corruptis hispanorũ ignorantia quarundam literarum vocibus.

On desunt illustrissime dñe patres obseruandi atq; spectatissima iuuentus q̃ me pusilli animi vel ignauie potius accusent: qd cum superesset mihi adhuc etas qua possem ingenij mei vires in ijs artibus exercere: que imperite multitudinis arbitrio eminentissimum gradum intercęteras obtinere videtur: malui non solũ demittere me ad artes infimas ⁊ pueriles disciplinas: verũ etiã inter sola grãmatices ⁊ poetrie studia cõsistere. Qd si hec ab illis parua esse putãtur: quid nunc dicturi sunt cũ audierint me nõ modo de ijs rebus que sunt illoꝝ iudicio infime: sed etiã de primis literarũ elemẽtis tẽpore atq; loco disputasse quo preclarum aliquid a me expectabatꝛ. Quos poterã ego facile placatos dimittere: si dicerẽ hanc esse ꝓfessionis mee subiectã materiã vnde omnes vite mee rationes fructus honoresq; prouenuiunt: malo tamẽ omnẽ illoꝝ impetũ ⁊ rabiẽ in me cõcitare. An ego istos literatos appellẽ: qui vix intelligũt quid a consonãtib⁹ vocales distantꝛ qui penit⁹ ignorant literarum voces: qui trib⁹ lineis scribẽdis in orthographia quinquagies peccant: qui cum latina legũt hispanice pronuntiãt. Ego illos nõ literatos sed literatores nõ grãmaticos sed pseudographos nõ latinos: sed latini sermonis euersores et q̃dẽ verissime appellauerim. Sed aliud tẽp⁹ erit magis oppor unũ quo illoꝝ ineptias ⁊ deliramẽta magis ꝑ eremus in lucem: nũc ad illa veniamus q̃ achademia nostre instituto veteri atq; antiqua lege hodierno die coactus sum in lucẽ afferre. Locus igitur quẽ repetere institui hoc anno qui est magisterij mei secund⁹. a salute vero christiana millesimus quadrigẽtessim⁹ octogesimussextus scribitur a Marco Fabio Quintiliano oratoriarũ institutionũ libro primo in hec verba. An cuiusq; auris est exigere literarũ sonos: nõ hercle magis quã neruoꝝ. Cũ enim cepisset autor admonere ꝓceptores artis grammatice quo pacto pueros literarũ rudes in primis doctrine incunabulis instituerẽt deberẽt: dixissetq; nõ satis esse cõsonãtes a vocalibus distinguere: ipsasq; eas in semiuocaliũ numerũ mutarũq; partiri: ⁊ quod interiora ꝓmus sacri adeuntibus appa

ret ea rerū subtilitas q̄ nō mō acuere ingenia puerilia: sȝ et exercere altissimā quoqȝ eruditionē atqȝ sciētiā posset: subiūxit pauca illa verba q̄ hodie interpretāda suscepim⁹. An cuiuscȝ auris est exigere literarū sonos? nō hercle magis quā neruorū. Acsi apertius dicat: quemadmodū quoiscȝ nō potest sensu dijudicare neruorū subtilem harmoniā: neqȝ rōne perpercipere illa septem discrimina vocū nisi qui sit in arte musica eruditissimus: ita nō quicunqȝ sed his tātum qui rationem callet poterit exacte literarum sonos proferre: prelatosqȝ percipere. Atqȝ omissa ceterarum linguarū disqsitione inuestigandū primo nobis est desint ne sermoni latino alique figure literarū preter duas et viginti illas que sunt in vsu apud latinos: ⁊ an rursus alique ex illo numero redundent. An preterea literaȝ sit ille sonus q̄ ab hispanie nostre hominibus proferri consueuit. Principio desunt sermoni latino vocales due: altera q̄ inter e ⁊ i: altera que inter i ⁊ u audit: idqȝ probari potest cum aliorum testimonio: tum maxime Quintiliani rerum authoris grauissimi ac perinde acerrimi. Is enim paulo post illa verba que explicanda suscepimus ait. Medius est quidē i ⁊ u litere sonus: neqȝ enim sic optimum dicimus vt optumum: ⁊ heri q̄ neqȝ e plane neqȝ i audit. Vult ibi Quintilianus qḋ in hac particula optimus neqȝ sonat i neqȝ u: sed quedam inter has literas vocalis media q̄ cū nō haberet nomē neqȝ figurā: alij ex authorib⁹ clarissimis optimus ⁊ maxim⁹ per i: alij optumus maxumus per u scripserūt. Cesar enī primus omniū dicitur optim⁹ ⁊ maximus scripsisse: cum superiores optumus et maxumus scriptitarint. Idqȝ ex eo accidit qḋ nō erat in vsu litere figura qua media vox illa scriberet. Nam quemadmodū Aristoteles ait Quādo mediū innominatū est certant extrema de media regione. In hoc preterea tēporis aduerbio heri neqȝ i sentitur in fine. Ex quo effectum est vt hanc particulā vsqȝ ad augusti cesaris tpa per i scripserint: vt Terentius in andria. Heri aliqt adolescētule in pyreo coiuim⁹: vt de symbolis essemus. ⁊ Cicero in episto. Heri vesperi apud me hirci⁹ fuit: qua mēte esset Antoni⁹ demonstrauit. deinceps per e: vt Hora in .ij. lib. ser. Conuiua dictus here illic de medio potare die. ⁊ Iuu. i tū. saty. Res hodie minor est here quam fuit: atqȝ eadē cras deteret exiguis aliquid. Mar. quoqȝ epigrāmatō lib j. Bis tibi tricenti fuimus mancine vocati: ⁊ positum est nobis nil here pter aprū. ⁊ li. iiij. Cur here qḋ dederas hodie puer hyle negasti. Tam subito durus qui modo mitis eras. Nostro seculo rursus heri per i cum ant qtate scribimus. Diomedes quoqȝ diligentissimus grāmatice artis preceptor idē cum Fabio sentire videtur his verbis i ⁊ u medie dicuntur: qȝ in quibusdā dictionibus expressum sonū nō habent: vt vir optim⁹. Diceret vero qui vspiam quid nā cause est cur tempestatis nostre homines nō possunt mediū illū sonū percipere. Aut si a priscis illis percipiebatur: nō excogitauerunt figuras quibus medius ille sonus represen

Latino sermoni vocales due desunt.

taretur. Sed antequã huic questioni satisfaciamus: simul ẽt vt ea que post ea dicenda sunt magis elucubrẽtur illa questio discutiẽda nobis est quis ille sit auris tam emuncte cuius iudicio in hac sonorum disputatione consentire debeamus. Nã si asciuero mihi testes iã inde ab antiquitate repertos quorum testimonio causam veritatis confirmare velim: non deerunt q̃ dicant se quoque habere suos authores Papiam. Huguitionem. Catholicon: et nescio quem Raymundum: et Petrum Heliam. Si preterea dixero me audiuisse in Italia summos quosdam viros hoc vel illo modo proferẽtes: respondebunt opinor se quoq; audiuisse nescio quos sophistas: physiologos: leguleos & sacrificulos quosdam aliter illa eadem pronuntiasse. Ne sit igitur opus toties eadem de re aures obtundere: videamus quinã sint de hac lite futuri iudices idonei. Atq; in primis aut omnes plane a communi sensu deficimus: aut tempestatis nostre antiquitas illa emendata hispanis itali & greci preferendi sunt. Nam quemadmodum de dulci & amaro non egroti: sed bene valentis lingua: de coloribus non cecus sed oculorum acie instructus: de virtute non malus sed studiosus: sic de literarum vocibus non quicunq;: sed vir tantum eruditus iudicare poterit. Quisq; enim (vt ait Aristotele.) bene iudicat que cognoscit eorumq; est bonus iudex. Quonam igitur pacto de literis iudicare potest: qui neq; latinos codices legit: neq; preceptores grecos aut latinos vsquam audiuit? Aut igitur summorum virorum partim veterum: partim iuniorum iudicio acquiescendum est: aut tota hec de ratione literarum disputatio e medio tollenda. Sed inquiunt isti: cur medium illum sonum e et i atq; i & u literarum neq; sentimus hodie: neq; proferimus: aut vnde tantus stupor aures nostras occupauit si illi tam acutos atq; emendatos sensus habuerunt. Iam hec questio non solum est in hac literarum consideratione de qua instituimus aliquid dicere: sed per ceteras quoq; q; artes & scientias que de sono disputant lati⁹ patet. Et qm̃ video eã similitudinẽ Quin. placuisse queadmodũ in libris q de arte musica scripti sunt legim⁹ tria melodiarũ genera fuerũt apud antiq̃s. Diatonicum qd per totũ & semitoniũ pcedebat. Chromaticũ qd per semitoniũ & semitoniũ & tria semitonia. Enharmoniacũ qd per diesim et ditoniũ pregrediebatur. In hoc gñe triplici & cantabat illi preter ea: & qd ab aliis canebatur: aut sentiebatur sentiebãt: cũ tẽpestatis nostre hoies vero tm̃ diatonico genere vtentes ad cetera illa duo genera ita surdas aures atq; interclusas arterias habent: vt neq; quid sit diesis oino intelligãt: neq; vllo modo effingere possint cõtinua quinq; semitonia. quid si diatesse ratio consonantia apud illos erat harmonica cũ sit in proportione sesquitertia: apud musicos vero nri tp̃is sit penitus incõsonans nisi aliis vocalib⁹ misceatur. Econtrario cũ in proportione superpatiẽti nemo ex antiquis preter Claudium. Ptolomeũ posuerit consonantiam: nostri musici harmoniam in ea & q̃dẽ perfectam posse esse dicũt: pinde ac si alia fuerit apud illos sonorũ rõ

Melodiarum tria gña fuerunt apud antiquos.

atqꝫ aurium sensus quā apud nostros. Quod in saporibus ⁊ gustu accidisse
video. An non inter aues precipui saporis erant turdus ⁊ ciconia queād-
modū inter quadrupedes lepus ⁊ aper: cum Martialis dicat. Inter aues
turdus si quis me iudice certet. Inter quadrupedes gloria prima lepus.
et apud Oratiū in scdo libro ser. Epicurꝰ ille Caiꝰ fecūdi leporis sapiēs
sectabitur armos, ⁊ alio loco. Turꝰ erat rhōbus tutoqꝫ ciconia nido. ⁊ Iu
uenalis. Quāta est gula q̄ sibi totos ponit apros aīal ꝓpter conuiuia natum.
Atqui nostrorū hoīm gula turdis attagenas: pauones: phasianos: perdi-
ces: coturnicesqꝫ anteponit: cū ciconiā penitꝰ e mensa proiecerit. Quis ho
die inter holera vesca nūeret maluas: aut quis holitor inter hortenses atqꝫ
satiuas habeat? Atqui illas cū lactucis antiqui esitabant. Quod vel ex illo
Martialis versu manifestum est. Utere lactucis: ⁊ mollibus utere maluis.
Cui astipulatur in moreto Uergilius. Malue (inquiens) inulaeqꝫ rubebāt.
Atqui vt in re notiori ⁊ grammaticis magis vsitata versemur: tres apud
antiquiores fuerunt accentus. Acutus quo syllaba eleuatur. Grauis quo
syllaba deprimitur. Circunflexus quo syllaba eleuatur deprimiturqꝫ: nā ex
acuto ⁊ graui compositus est. Sed q̄s hodie profert: aut prolatū percipit
tenorē illū circunflexū? At maiores nostri quorū erant aures in sermone la
tino delicate magis: ⁊ pferebāt absolutissime ⁊ prolata sentiebant acerri-
me. Nō morabor amplius in hac pte. Illo mō possum dicere: aliter veteres
illos ⁊ qui se illorū imitatores esse malunt de quibusdā literarum sonis iu-
dicare solitos: aliter hispanos: quorū est his de rebꝰ iudiciū adeo obtusum
vt si coneris illorū stultitiam rationibus cōuincere: nihilo plus agas quā
si des operā vt cū rōne insanias. Necqꝫ mirandū est si medias illas vocales
que ab antiquis intelligebantur: necqꝫ sentire: necqꝫ proferre possumus cum
iam inde ab infantia sic assuefacti simus vocales tantum quinqꝫ pronun-
tiare: vt nullo modo facti duriores possimus aliud quam quod a nutrice au
diuimus efferre. hinc est memorabile illud. M. Fabij preceptum debere
pueros cū adhuc teneri sunt syllabas omnes perdiscere: necqꝫ difficillima
queqꝫ earū in aliud tēpus differre atqꝫ ab eisdē etatibus exigendū esse: vt
nomina quedā versusqꝫ effrenate difficultatis ex pluribus asperrime co-
euntibꝰ inter se syllabis catenatos ⁊ veluti cōfragososqꝫ quā citissime vol
uant: calepi grece vocatur res modica dictu: qua tamen omissa multa lin-
gue vitia nisi primis eximuntur annis inemendabili imposterū prauitate
durant. Atqꝫ illa nimirū causa est: cur grādiores etate non possunt alteriꝰ
lingue voces ꝓprias atqꝫ vernaculas exprimere quā quemadmodū funā-
bulorū et petauristarū corpora ad quosdā membrorum flexus nisi tenera
formari non possunt: sic animos quoqꝫ ad pleraqꝫ duriores etas ipsa ro-
bustior facit. Sic greci latini ⁊ galli nunquam proferunt ea que vox pro-
pria est hebree ⁊ punice lingue. A mauris etiam per fidiculas ⁊ tormenta
nō extorquebis illa q̄ ꝓpria est hispanorū. Ego quoqꝫ vt de me aliquid fa-

team: cum aliq̃n cepissem l̃ris hebraicis operã dare: nunquã potui satis hebreorum exprimere. Hinc p̃terea effectũ est (vt paulo ante diximus) q̃d tempestatis nostre musici nõ p̃nt chromaticũ illud: et enharmonicũ genus canere: q̃d cũ primũ nati sunt: audierũt domi nutrices: et puellas: deinde foris oẽs in diatonico gñe canentes. Oẽs inquam iuuenes et senes pueri innupteq̃ puelle: ciues et rustici sacri et p̃fani p totũ tonũ et semitoniũ cãtilenas suas hodie cõponũt. Q̃d vero obijciunt cur nõ antiquitas excogitauit notas q̃bus due vocales ille scriberent? possum ego etiã q̃rere cur nõ dederunt figuras i et u cõsonantib⁹: aut quẽadmodũ greci et hebrei et arabes c p t aspiratis? Aut cur ecõtrario eũdẽ sonũ tribus l̃rarum figuris hoc est c k q representãt? Nũc vero satis mihi fuerit ad id q̃d volui cõprobandũ Diomedis: et Quintiliani autoritas: q̃ duas vocales illas nobis deesse testantur: vt sint oĩno in vsu apud latinos vocales octo. a. e. i. o. u. ypsilon due ille medie inter e et i. Itaq̃ inter i et u. Q̃d si dixerit q̃spiã in quo distat y grecum ab i latino vt vocales diuersas esse putemus. Neq̃ eñi diuersitas figurarũ facit illas eẽ diuersas: alioq̃n aleph hebraicũ: alpha grecũ: aliph punicum: et a latinũ quatuor essent elemẽta. Quẽadmodũ igit̃ quatuor figure diuersarum linguarum eãdẽ habẽt vim et p̃tãtẽ atq̃ p eodẽ elemẽto cẽseri debẽt eodem modo y grecũ et i latinũ eãdẽ esse litera existimãdum est. Ad q̃d breuiter illud ex Marci fabij Quintiliani s̃nia r̃ndem⁹ tãtũ inter ypsilõ et iota distare quãtũ iter duas quascũq̃ vocales p̃t esse distãtia maior. Libro nãq̃ oratoriarũ institutionũ. xij. inq̃t. Iucũdissimas ex grecis l̃ras non habemus vocalẽ alterã: alterã cõsonãtẽ q̃b⁹ nulle apud eos dulci⁹ spirant: q̃s mutuare solem⁹ quoties illorũ noĩb⁹ vtimur: q̃d cũ contingit: nescio quõ hylarior protinus renidet oratio: vt in zephiris zopyrisq̃: que si n̄ris literis scribantur surdũ q̃ddã et barbarũ efficiẽt sonũ: et velut in locũ earũ succedũt tristes et quib⁹ greci carent. Q̃d si distãtia illa vocis hodie nõ sentit̃ a nobis: ille nimirũ cã est: q̃ nã supra de hebeti et crasso auriũ nostrarum iudicio retulim⁹. Sed de vocalib⁹ hacten⁹ dictũ sit: de p̃sonãtib⁹ adhuc difficilior rõ est. Omitto nũc ea que oẽs fatemur: deesse nobis duarũ p̃sonantiũ figuras p q̃b⁹ i et u posuim⁹. Omitto q̃d k est penit⁹ otiosa: q̃ in ei⁹ locũ c successerit: et q̃d q nõ est multũ necessaria cũ c et u eo mõ sonũ illũ prestare p̃nt quẽ q adiũcta u ostẽdit quẽadmodũ g et s u liquide seque͂te. Omitto q̃d x carere potuim⁹ cũ per cs aut gs scribi possit q̃d nũc per illã scribim⁹. Alia sunt q̃ n̄ri hoĩes magna cũ sua turpitudine ignorant: et ignorata turpius defendũt. Sed in primis illud q̃d ch seque͂te e vel i tali sono p̃ferũt q̃lẽ greci quoties eedem vocales sequũtur k. Itaq̃ p eo q̃d est Orchestra et Achilles grece dicũt orchestra et achilles: p eo q̃d est cherubin et ioachin hebraice dicunt Cherubin et ioachim: p eo deniq̃ q̃d est pulcher et mihi: latini dicũt pulcher et mihi illud miror cur nõ eadẽ rõne p̃ferãt caritas: cor⁹ bacc⁹ p eo q̃d ẽ charitas chor⁹: bacch⁹: q̃nquidẽ p ch p̃ticule ille scribũt̃. Quorum

Figurarum diuersitas an faciat elementa diuersa.

insciciã refellere ꝛ si manifeste dementie est: libet mihi tñ insanire: quoniaꝫ cum insanis ago. Quos poteram ego pulchre tanꝙ hoies ignaros ꝛ nullius momenti contẽnere. si haberẽ amicos viros doctos: quibuscum illoꝝ imperitiam ridere possem. Nunc vero in tenta stultorum hoim puicacia volui saltẽ apud vos. P. C. testatũ relinquere: ꝛ qđ ergo de literis sentiã: ꝛ in quãto illi quãꝙ turpi errore versent: ad refellẽdã ergo istoꝝ ignorãtiã cõsulẽdi nobis sunt greci: hebrei ꝛ arabes, quoꝝ hec pronuntiatio ꝓpria ꝛ peculiaris ẽ. Nã p ch aut nulla dictio latina scribit: aut illa tñ duo que supra diximus pulcher ꝛ mihi scribẽda sunt. videamꝰ quo sono illi suum ch ꝓferũt. Neꝙ enĩ dubiũ est quod quoties illoꝝ dictiões in latinũ sermonẽ vertimus eadẽ lr̃atura scribere: atꝙ eodẽ sono, ꝓnuntiare debeamus. Duas literas habent greci κ ꝛ χ subtilẽ alterã: alterã spissam: priorẽ in c sequẽtẽ ĩ ch vertimus semper. Binas quoꝙ eiusdẽ generis habent hebrei ꝛ arabes. quaꝝ priores eq̃ in c sequentes in th ch sempꝰ interpretantur. Si igit greci hebrei ꝛ arabes: atꝙ ẽt doctissimi latinorum hodie vno cõsensu c aspiratũ per ch nõ per th pronũtiãt: q̃ tanta ignorant hispanos occupauit: vt impere grinũ atꝙ a latino sermone alienũ sonũ diuerterũt? Aut cur non cũ grecis dicam orchestra ꝛ achilles: cuꝫ hebreis cherubin ꝛ ioachim: quas particulas illi p ꝛ aspiratis nõ p ꝛ exiles scribunt. Nã de pulcher ꝛ mihi nõ ero tã ꝑtinax: vt affirmẽ p ch scribẽda esse: cũ sint authores q̃ dicãt pulcer sine aspiratione posse scribi: ꝛ ꝙ mihi p ch scribat apud neminẽ adhuc legi. Cuiꝰ ꝑticule orthographia cũ tẽporibus mutata est antiq̃ssimi vna syllaba mi ꝓferebãt: vt Enniꝰ. Nõ vos mi aurũ dederitis. ꝛ Vergi. antiq̃tatis amator nimiꝰ li. vj. eñ. O virgo noua mi facies inopina ve surgit. Deinde ceptũ est mihi duobꝰ syllabis interiecta aspiratione proferri: qđ aliis quoꝙ dictionibꝰ euenit: vt inter vocales geminatas aspiratio scriberet: vt vehemens. mihi. cõprehendere. atꝙ (vt autor est Quintilianus) mehe interpoñta aspiratione pro me apud antiquos tragediarum scriptores p̃cipue inueniebat: vnde vero c hinc particulã subrepserit ne suspicari quidẽ possum: nisi forte qr ex geminata ĩ reddebat vox hiulca ꝛ deformis quo dulcior esset ꝓnuntiatio interiecta est c. Qđ Greci q̃ꝙ in diuersis dictionibꝰ faciunt plerũꝙ ne due vocales cũ nimia oris deformitate cõcurrãt: siue igit mi siue mihi: siue michi dicamꝰ nihil nõ probabile dicimus: mihi vero quo more hispani proferunt oĩ penitꝰ. rõne caret: qđ ẽt de nihil dicẽcendũ est. Non i n minori errore versant qui eo mõ th aspiratũ pro exili ꝓferunt: neꝙ aliter in prima syllaba thalamus ꝛ thobias quã tantus ꝛ totus ꝓnuntiant: cum sit inter vtramꝙ literã distantia non minor quã inter p ꝛ ph qđ paulo ante diximus inter c ꝛ ch. Nã propterea qđ ille tres cõsonantes aliter aspirare quam subtiles ꝓferebant. Palamedes ille naupli filius dr excogitesse tres alias figuras quibus eodẽ scriberent quoties essent aspirate. Hebrei quoꝙ ꝛ arabes queadmodũ figuras literarum: ita ẽt voces di

Mehe apud antiquos inueniebat̃ Palamedis inuẽtum.

uersas habet. Illo nanqȝ mō theth hebrei ⁊ arabes alio tau ⁊ tam pronūtiāt. Cū igit̄ nulla dictio latina t aspiratū recipiat: atqȝ illi⁹ vox omnino sit nr̄is incognita: cōsulam⁹ grecos: consulamus hebreos cōsulam⁹ arabes ⁊ poenos: ⁊ qm̄ cū illorū dictionibus orthographiā quoqȝ recipimus quēadmodū illi proferūt ita nos pferamus. Neqȝ em̄ minus deridendi sum⁹ cū latina male pnūtiam⁹: quā rustici hispanie loquētes cū brancha: thabra: tijo. fiso. ⁊ similia dicunt. At qui nō modo venia digni sunt q̄ pro h f pro l r pro i cōsonante vocalē proferūt verumetiā pro antiquitatis maiestate cōmendandi. Cū tamen nostri sunt penitus inexcusabiles qȝ eodē sono duas literas enunciant: quarū est tanta differentia quantum inter vitā distat ⁊ mortem. Theta namqȝ in declarandis iudicum sententijs nota erat condēnationis ad mortē dicēte Persio in. iiij. satyra. Et potis est vitio nigrū prefigere. Theta. ⁊ Mart. lib. vij. epigrāmaton Nostri mortiferū ꝓtone castrice signū. Est opere pretiū dicere theta nouū Thau vero signū erat absolutiōis ad vitā: cui⁹ testimonio est Ezechiel propheta capite visionū suarū. ix. Trāsi per mediā ciuitatē hierusalē ⁊ signa Thau sup frontes virorū gementiū ⁊ dolentiū super cunctis abominationibus que fiunt in medio eius. Qȝ vero dicit̄ a grāmaticis nescio quem Remigiū precepisse: qȝ qȝ video a plerisqȝ omnibus grāmaticis obseruari quoties post t nō aspiratū sequitur i post illa vocalis quāquā scribatur t debere proferri c omni penitus ratione caret: quin potius illud suspicor maiores nostros quēadmodū scribebāt: sic ⁊ pronuntiare solitos. Neqȝ em̄ verisimile est si hoc ab illis fuit obseruatū qȝ de tanta re oēs qui vnquā de orthographia scribere siluissent: cū presertim author sit Quintilian⁹ ita pronuntiandū esse quēadmodū scribimus: exceptis paucis dictionibus quarū authores meminerunt. Sed qȝ video fere oēs vno cōsensu in hac pnūtiatione cōspirasse: ne simul cunctis maledicere bellū videar: hȝ mihi paululū dissimulare. Illud vero nullo pacto patiemur qȝ dictiōes peregrinas nōnulli corrūpunt c pro t proferentes quales sunt nigromātia: geomātia. Nā ēt ⁊ tiara eo modo q̄ greci enūtiam⁹. Inter p aspiratum atqȝ subtile fateor me ignorare: an sit illa vocis dr̄ia quā nr̄o tpe obseruamus: qm̄ aspiratio addita p lr̄e multo magis illā a sono suo distare facit q̄ c aut t: vtrūqȝ aliqd pl⁹ q̄ aspirationē adderet: i qbusdā dictiōib⁹ indifferēter vtraqȝ vtimur: vt palatica p phalarica: olimpo pro olympho. Illud vero adhuc multo diffcili⁹ cognitu qd inter ph grecum ⁊ f latinū differt. Neqȝ em̄ alr̄ nr̄o tpe phague: sphera: philtrū: quā fames: femur: filij⁹ pronunttiant: quinimo dictiones quasdā modo per ph cum grecis: modo p f cum latinis scribimus: vt phama: phistula: phuc⁹: fama: fistula fucus. Quintil. tn̄ quē ego authorē cūctis prefero minimū inter vtranqȝ distare putat. Nam q̄ successerunt in grecarum locum quibus greci carent tristes ⁊ horridas appellat: ⁊ de f. li. xij. inqt. Que septa est nr̄arū pene non

humana voce vel omnino nō voce potius non discrimina dentiū efflanda est: que etiā cum vocalem proximā excipit quassa quodā modo: quoties aliquā consonantem frangit multo fit horridior. Ego cum a mauro quodā qui inter suos punice lingue peritissim⁹ habebat quesissem cur ꝑ aspirato semꝑ aprilinūq̄ȝ ꝛ terent. Rn̄dit hoc ab illis fieri ꝓpter vocis sua uitatē ꝛ lingue sue ornamētū. Cūq̄ȝ rursum ex Quinti. verbis que de f litera dicim⁹ instarē sonū illū esset tristē ꝛ horridum: hoc ab eo rn̄sum accepi rursus suos nō pressis ad inferiora labra dentibus: sed laxis atq̄ȝ solutis suū ph ꝓnūtiare. Ex quo fit vt suspicer p aspiratū nō pressis dētibus ad inferi⁹ labrū: sed poti⁹ diductis esse ꝓferendū. Nemo est fere qui nesciat i latinū mō vocalis: mō consonantis loco poni: atq̄ȝ tunc esse vocalē cū a reliq̄s vocalibus pura sonat: tūc consonātē cū vocalē aliquā ferit. Illud vero pauci ex nostris intelligūt quo sono ꝓferēda est cū pro consonante accipitur neq̄ȝ tñ eo modo iamus ieiunium iocus ꝓferre debet quo hispani proferūt sed queadmodū italorū doctissimi pariter ꝛ indocti. Sed qꝛ greci hebrei ꝛ arabes i cōsonātē nō habēt: atq̄ȝ illi⁹ sonū penit⁹ ignorāt non possum⁹ illorū testimonio qd̄ volum⁹ efficere: tñ iuuare nos potest eorū q̄ latini sermonis doctissimi habētur authoritas. Est aliqua rō q̄ nobis suadere pōt quo sono ꝓferēda sit: quoties in fine dictionis ponit hec litera imperiti intelligūt nō habere sonū quē in principio vel medio proferūt: vt in his dictiōib⁹ cuiei hei huic. in qb⁹ i finalis nō vocalis sed cōsonans est: quē sonū hz oēs intelligunt. Nā qd̄ particule ille vnius tñ syllabe sint facile carminib⁹ demōstrat. Uergi ii. enei. Cui pater intactā dederat: primisq̄ȝ iugarat Ominib⁹ ꝛ paulo aā. Huic cōiunx sicheus erat ditissim⁹ agri phenicū. li ij Hei mihi qualis erat quātū mutat⁹ ab illo hectore. Reperiunt tñ poete aliqñ p dieresim dissyllabe protulisse: vt Albinus. Sponte deū patuere cui freta nulla repostos. ꝛ iuuenalis. iuuenes hortat vt illā ire viā pergāt ꝛ eidē incūbere secte. Nisi forte voluerit q̄spiā cū Francisco nel ino sermōis latini viro eruditissimo sentire: qui mecū contendebat dictiones illas diphthongo ꝓferri: quod est nouū atq̄ȝ inter latinos inusitatū vt e ꝛ i vel u ꝛ i in diphthongō coeāt. Priscian⁹ quoq̄ȝ libro de octo partibus orationis septimo authoritate Horatij libro epistola .j. cōfirmat i finalē consonantē esse posse. Datus ait vultei nimis attētusq̄ȝ videris. Qd̄ vero vultei dissyllabū sit satis ex rōne carminis apparet qd̄ i cōsonans Priscian⁹ testatur. Qualē vero sonū habeat nulla mihi etiā cū latine hostibus cōtentio est. Ex quo efficit qd̄ erat propositū i cōsonātē nō eū sonū habere quo hispani proferant: sed quo itali omnes atq̄ȝ aliarū nationū doctissimi. Iā vero si dictiones peregrinas in latinū sermonē vertimus raro i tota in consonātē plerūq̄ȝ in vocalem traducitur: cū nostri homines fere quoties in principio dictionis sequente vocali ponitur nō modo vt consonantem: sed vt i suā cōsonantē proferāt: quas

Cui dissyllabū.

ia sunt iaspis:iābus:iason. Jesus:iacob⁹:vbi vocalē esse mediocriter docti intelligūt:qđ etiā carminib⁹ facile demōstrari potest. Juue. Preclaris illic laudatur iaspis. Horatius. Archilocū primo rabies armauit iambo Juueñ. Mēse q̄dē brume cū iā mercator Jason. Qđ si est qui dicat carmen heroicū posse recipere spōdeū in q̄nto loco:pferem⁹ gen⁹ carminis in quo necessario debeat esse vocalis. Marti. Et pretiū magnis fecit iaspidibus:q̄ est versus pēthameter elegiac⁹. Terentian⁹ quoqꝫ de metro iābico. Et ratus intrat ex iambis omnibus:vbi iambus trium syllabarum est. Cōterraneus preterea noster Juuencus q̄ quatuor euāgelia hexametris versibus cōposuit Jesus semꝑ trisyllabū posuit:versificator ille quidē:sed quē diuus Hieronym⁹ adeo probauit:vt in libro virorum illustrium dicat illius carmina cū carminib⁹ antiquorū posse cōparari. Qđ vt necessario fieret plerīqꝫ librarij aspirationē inter i ⁊ e posuerūt:ne scꝫ in vnā syllabā vtraqꝫ vocalis coalesceret:sed ꝑ aspirationē altera ab altera disiūgeret:aliq̄ñ tñ vt ego suspicor i vocalis ꝑ errorē in consonantē versa est:idqꝫ raro:vt in his dictiōib⁹ troia.maia.aiax.ꝑ q̄b⁹ latini dicūt troia:maiax.aiax ⁊ q̄ illi dicūt disiūctis vocalib⁹ iudea:latini autores i ab u collisa iudea pferūt. Lucanus.in.iij.pharsalie. Incerti iudea dei. ⁊ Juue.in.vj.saty. Archanā iudea tremēs mēdicat ad aurē. Ꝟlitā penitus intolerabiles q̄ dictiones habētes i aspiratū:qđ teste Prisciano nullo mō pōt esse ꝯsonās more suo atqꝫ voce īcognita:neqꝫ vnquā latinis audita pferre cōtendūt:quales sunt:hiacintus:hierosolyme:hieronym⁹:q̄ multo sunt ridiculi magis q̄ꝫ rustici:quorū error pbabilis est cū ad imitatione latinorū:merata:barrata.⁊ similia proferūt. Qđ vero duplex sit ptās u litere atqꝫ mō vocalē mō consonātē esse nemo ꝑpe est q̄ id nō intelligat. Est tamen adhuc illi⁹ tertia quedā vis quoties post q literā alia subeūte vocalis sequit̄. Ideoqꝫ oēs antiqui simul ⁊ iuniores fatētur. Quem tñ hēat sonū magna inter natiōes diuersitas est. Ego tantū ab hispanis dissentio q̄ literā hāc nino surdā esse putāt:quātū ab italis qui sic illā proferūt perinde ac si vocalis esset. Nā si nullā ptātē ⁊ vim haberet vt pferri debeat neqꝫ scribēda est:aut si vocalis est sonū profecto per seipsam cōstituet:qđ vtrūqꝫ falsum esse Quinti. demōstrat:q̄ q adiūcta scilꝫ u paululū a nr̄is eliquari dixit. Nō igitur dicēdū est cū italis aqua quāqꝫ lingua suadeo:ita vt u quasi vocalis pferat̄. Neqꝫ rursus cū hispanis aqua q̄ꝫ lingua suadeo u penit⁹ explosa:sed ꝙ rō q̄dā exigit aqua:quanqꝫ lingua suadeo u nō surda neqꝫ vocali:sꝫ quodā medio sono eliquata. Circa vocales quoqꝫ aspiratas nō nihil a nr̄is erratur: q̄ illa nō alitꝫ quā exiles pronūciāt:neqꝫ differt apud illos qđ ad sonū attinet inter ominis qui est genitiuus ab omen:⁊ hoīs qui est ab eo qđ est homo:atqꝫ inter abeo qđ est discedo:⁊ habeo qđ est teneo. Illi adhuc ridiculi magis q̄ aspirationē quasi cōsonātē q̄ vocalē ferit queadmodū hebrei pnunciant. Quecā

Multa qꝫ ꝑpe sono claro sub iasone fādē. Congerāt ranas limosi. Phasidos vndas.

fuit grecis vt aspirationē vocalib⁹ īpēdere fecerit:ne extra illas sonū ali
quē hre videret:cū tñ latini illā in lrarū serie posuerint.x.lra vt inq̄t. Fa=
bius quē ego vehemēter au:hoiē sequor:tā carere potuissem⁹ quā si nō a
grecis essem⁹ mutuati. Ea successit in scripture nre cōpēdiū loco cs ⁊ gs.
Itaq; qd nūc p x pax.⁊ apex.lex.remex.scribim⁹:antiq p cs pacs.apcs.
gs.legs.remegs.scribebāt. Sz cū hoc inter oēs ɔstet:⁊ quē sonū x in fine
saltē habeat man.festū sit:illud valde miror vñ hec sartago loquendi(vt
ait Persi⁹)in hispanoꝝ lingas venerit.vt xantipe.xenophon.dixit: traxi.
et silia voce quadā hebreis grecis ⁊ latinis icognita ⁊ agresti pferant et
quā(vt diui Heronimi vbis vtar)vnt⁹ tñ ligue punice stridor suā agno
scat. Neq; ego suspicor aliū de hispanos hāc vocē smoni romano miscuis
se quā a penis iā inde ab eo tpe quo pulsis falsis fugatis q̄z gothoꝝ prin
cipib⁹ hispanie possessionē inuaserūt. Illi nāq; lraꝝ habēt ppriā quā xim
appellāt qua son⁹ ille satis exprimit:in cui⁹ locū hispani x supposuerunt
quoties sonū quē ab illis acceperāt scribere volebāt: vt in his dictionib⁹
xabon.dixo.relox.⁊ ceteris hmōi. Qd si nō illa rō nos mouet qd x p cs
aut gs ponit atq; in earū locū successit:q̄dq; grecorū ⁊ latinorū doctissimi
adhuc hodie quasi cs pnūciāt:at illud saltē cōsiderem⁹ qualē sonū in fi=
ne dictiōis habeat atq; ad illi⁹ imaginā ceteris in locis pferam⁹. A pre=
cedēte g quē sonū habeat magna toti⁹ hispanie cū oib⁹ occiis cōtrouer
sia est. Oēs nāq; hispani signū:pign⁹:agnosco ⁊ silia sic pferūt acsi p g
poneret. Uiri tñ eruditi greci ⁊ latini dictiones hmōi sono quodā ex vtra
q; lra mixto lingua ad palatū tota molliter illisa pnūtiāt. Nemo scit ho=
die quēadmodū veteres illi nō mō gn s; alias q̄s lras pferebāt. Est tñ lō
ge credibili⁹ vero s lrarū sonos in italia ⁊ grecia recedisse:quā in hispa=
nia:q̄ toties barbaroꝝ dñationi man⁹ ceruicē q; pbuit. Sūt tñ q̄ dicāt ex i
sta rōne dicēdi nescio quā turpitudinē intelligi q̄ in re psentim.diuina au=
ditorū aios offendat. Nā si dixerim⁹ inquiūt cognomē.cognoscor cogni
tus:⁊ silia:illico incidim⁹ in absurdū quēdā sonū:quē plioribus syllabis
ostēdim⁹. O hoies impudētes atq; petulcos q̄ etiā ea q̄ ois sermonis rei
q; turpitudine carēt:est animi sui libidine interptātur. Si eni dixerit quis=
piam illud ex euāgelio Ioānis. Cognosco oues meas: ⁊ cognoscum me
mee.ego nihil sentio q̄ me pudoris rubore suffundat. At vos nequissimi
hoies pinde acsi genitale femineū subintelligeretis hoc natat in labris ⁊
in vdo est menas ⁊ atis. Qd si essetis mūdi quēadmodū apls inq̄t)oia
etiā imūda.vobis essent mūda. Nūc vo cū sitis imūdi atq; ēt toti in libidi
nē pariatis:ab his q̄ mūdā sūt occasionē immūditie vre accipitis. Quid
vo facietis cū illud ex euāgelio aurib⁹ vris isonuerit. Fodere nō valeo:
mēdicare erubesco.⁊ illō. Foderūt man⁹ meas ⁊ pedes meos. Oculus
dñi super iustos. Hec requies mea in sclm. Socratē fidib⁹ docuit nobilis=
simus fidicē Conus. Nā id cū latina legim⁹ quēpiā offendit. Testes no

mē honestissimū in iudicio: et alibi turpe: cū legim⁹ in sacris līis. Surrexerūt in me testes iniq. est ne ǭsq̄ adeo procax ꝙ illud in turpiorē partē accipere velit. Quare finite obsecro ꝑ deū imortalē has ieptas seruorum vernilitates q̄b⁹ inter se ludere ɔsueuerūt. Nobis ꝙ sacris līarū initiati sum⁹ liceat saluo pudore oia ꝑferre. Quāobrem ego vos adolescentes egregiū in q̄b⁹ iā latini sermonis recuperādi spes tm̄ est: nā ceteros quia sunt incurabiles cū stultitia sua valere sinamus: nō solū hortor et moneo: verūetiā obsecro et obtestor: vt oī studio et vigilātia sermoni latino incūbatis: atq̄ illorū voces imitemini: quos penes (vt poeta inquit) arbitriū ius est et norma loquēdi. Neq̄ patiamur nos ab externis natiōib⁹ haberi ludibrio: ꝙ cū nos latine loquētes audiūt: et si merā sapiētiā credem⁹: illico rhoncis risu et nasi aduncitate suspēdunt: potiusq̄ eorrupti oris vitia hispane loquentes excusemus: quā cū latine volum⁹ videri sapere cū magna gētis nr̄e turpitudine et infamia in mille barbarismos incidam⁹: an vero cū i sermone hispano rusticos atq̄ incolas mōtiū audim⁹ ꝑperā locutos: vix possum⁹ nos a risu ɔtinere: nos cū aliena male ꝓnūciamus indignabimur si ab ħis irridemur quoꝝ illa sunt ꝓpria. Nolite (q̄so ꝑ deū immortalē) in re tā manifesta esse peruicaces: sed p̄cipue vos o patritii⁹ sanguis q̄s viuere fas est occipiti ceco postice occurrite sanne. Qđ si forte in romanorū reip. contēptū cui tā lōgo tp̄e seruiuistis latinā linguā vultis corrūpere: cur nō ciuilis et pōtificij iuris: cur nō oīm bonarū artiū atq̄ theologie i primis cur nō sacrarū līarū q̄s in re diuina canim⁹ volumina abrogatis: cur nō in demortui sermonis latini locū aliū quēdā barbarū sufficitis? Sed absit a christiana religione tm̄ dedec⁹: vt hispanice: gallice: aut germanice carmina cōposita in ecclesijs audiam⁹: aut cū latine diuinas: atq̄ diuinorū laudes canimus in peregrinū et barbarū aliquē sonū prorūpamus. Tu q̄ orbis parēs et mūdi rector ꝙ explosis aliarū nationū linguis dedisti ecclesie tue sermonē vnius labij.i. vocales latinas. Tu q̄ sanctissima virgo eadēq̄ intemerata mater dei Maria ꝙ scōas celi partes angustiori forma īnumerū diuorū receptas possides: cuiusq̄ titulos quotidie latinis voci⁹ modulamur. Vosq̄ reliqui celites ꝙ in hoc sermone firmissima christi ecclesie fundamēta iecistis: ꝙ literatores isti antiq̄tatis ignorationē prope euertunt obsecro ꝓhibete hanc ignominiā a repub. xp̄iana: neq̄ solū ab icur su: sed ēt a barbarorū stridula atq̄ incōdita voce defendite. Vos p̄terea clarissimi atq̄ inuictissimi principes quorū auspicijs et ductu hispanie toti⁹ mēbra dissipata i vnū ꝓpe corpus iā redierūt: curate ne felicitati quā n̄ro seculo dedistis hoc vnū latini sermōis ornamētū desit amplissimū. Tu q̄z o et p̄sidiū et dulce dec⁹ meū cister ciēsis militie p̄ marie antistes et magr̄ altera spes illustrissime dom⁹ de Stuniga Joānes: i cui⁹ absentis honorē has q̄lescunq̄ repetitionū mearū primitias d̄ dicam⁹: faue p̄cor Antonij tui ceptis igētib⁹: ꝙ prim⁹ idēq̄ sol⁹ ɔ lingue latine hostes signis illatis oēs illoꝝ cōtra se ipetū ausus sustinere. Horati⁹.

¶ Eiusdē Antonij tractat⁹ de lr̄is ⁊ declinatiōe greca quātū op⁹ ē latinis.

Uiliterarias ītroductiōes q̄ hac latinis tradiderūt: imo ꝓ q̄ lōgiores ↄmētatiōes ex īstituto grāmaticē ꝓfessi ediderūt nullā fere ꝑtē attigere i q̄ nō aliq̄d ex greco desumpserīt: ita tñ scripserūt vt cū v triusqꝫ lingue gnaris ⁊ cū pueris rudib⁹ ⁊ idoctis loq̄rēt. Nā ⁊ cū de lr̄is deqꝫ dictionū orthographia disputātes de accētu atqꝫ syllabaꝝ quātitate: cū de noīm ethymologia et declinatione: cū de partiū orōnis ↄstructiōe totā orōnē icboatā relinquūt: atqꝫ nos ad grecos authores mittūt. Necesse ꝓo lr̄e q̄ via nr̄is hoībus tradi possint nō ē i ꝓmptu: ꝓpterea ꝙ p̄ceptoꝝ nō minor ē penuria ꝙ̄ libroꝝ: sꝫ ꝙ magis obstat est icredibilis hoīm vertent⁹ q̄ adeo ad hāc vnā rē obtor⸗puerūt vt iā mōstro simile habeāt: si quē viderint greca legere nedū loqui aut itelligere. Ego ꝓo cū i meis introductiōib⁹ multos locos ex greco pē⸗dēres ichoatos reliq̄ssem: cōicata re pri⁹ cū Ario lusitano: a quo vno si q̄d vsq̄ est grecaꝝ lr̄aꝝ apud nos emansuit: ausus sū facere q̄d alius haꝝ re⸗rū peritior facere debuisset: nō quidē oīa q̄ sermo latin⁹ ex greco fonte desi⸗derat: sꝫ illa tñ sine q̄b⁹ itroductiōes nr̄e cōstare nō p̄nt. Et q̄r nō contigit nobis grecaꝝ lr̄aꝝ typos oēs habere: ꝙ oīb⁹ q̄b⁹ p̄cepta nr̄a scrībūt signo te sunt: vsi fuim⁹ magna ex parte latinis. Que tametsi authore Plinio sa⸗tis ↄmode possunt grecas oēs designare: nō tñ semꝑ id asseq̄ possum⁹: cuꝫ ex diuersis lr̄is plerūqꝫ eadē vox efficiaſ: ⁊ ex eadem voce diuersos sensus cōiectare liceat: vt q̄d eta. iota. ei ⁊ oi diphthōgi eūdē sonū noīs exhibent: ⁊ alia ad hunc modum. In p̄rimis itaqꝫ lr̄as ⁊ earū noīa grece ⁊ latine e re gione descripta ꝓposuimus: ⁊ de illarū ꝓlatione nōnihil adiecim⁹: tū de di⸗phthōgis ⁊ accētib⁹ aliq̄d attigim⁹: de noīm deinde declinatione simul et accētu: cui⁹ rei gr̄a hūc laborē assumpsim⁹ ꝓ nr̄o captu hec fuerūt a nobis degustata. qui vlteriora nosse desiderāt ad grecorū scholas illis eundū esse moneo. Nā ego is sum qui neqꝫ tardos operior: neqꝫ precedentibus iusto.

¶ Alphabetum grecum ⁊ latinum.

	α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ
Litere a/	αλφα	βητα	γαμμα	δελτα	εψιλον	ζητα	ητα	θητα
pud gre/	Alpha	beta	gamma	delta	epsilon	zeta	ita	theta
cos.	a	b	g	d	e breuis	z	e longū	th
xxiiij.	ι	κ	λ	μ	ν	ξ	ο	π
	ιοτα	καππα	λαμβδα	μυ	νυ	ξι	ομικρον	πι
	iota	cappa	lambda	mi	ni	xi	omicron	pi
	i	c	l	m	n	x	o breue	p
	ρ	σ	τ	υ	φ	χ	ψ	ω
	ρο	σιγμα	ταυ	υψιλον	φι	χι	ψι	ωμεγα
	ro	sigma	taf	ypsilon	phi	chi	psi	omega
	r	s	t	y grecuz	ph	ch	ps	o longus

¶ De literarum grecarum prolatione.

Quatuor et viginti litere sunt in vsu apud grecos in hac serie.
α alpha que ab illis proferf eodē sono quo nos illā proferimus.
β beta proferf ab illis quasi per u consonantē nostrā et i vocalē: nos beta illam vocamus. qz η semper vertitur in e.
γ gāma eodē sono proferf: ab illis quo nos nostrū proferimus a vel o vel u sequentibus. Ex quo cū reliquis proferri deberet.
δ delta eadē voce profertur ab illis quo nos d nostrum enuntiamus.
ε epsilon eodem sono profertur ab illis quo nos e breuem.
ζ zeta eodem sono illi proferunt quo nos z nostrū proferimus: sed ab illis zita vocatur: a nobis zeta: quia η vertitur in e longum.
η eta (vt diximus) ab illis proferf ita quasi per iota: nos quasi per e longū.
θ theta eodem sono illi proferunt quo nos th proferre deberemus: sed ab illis thita: a nobis theta dicitur ita versa in e longum.
ι iota eodem sono illi proferunt quo nos i nostrum efferimus.
κ cappa eodem sono illi enuntiant quo nos i nostrum a vel o vel u sequentibus: et quo cum alijs proferri deberet.
λ lambda eodem sono illi proferunt quo nos l nostrum.
μ mi eadem voce pronuntiant quo nos m nostrum.
ν ni eadem voce proferunt quo nos n nostrum.
ξ xi eodem sono profertur a grecis quo a latinis: sed ab illis appellaf xi: ita recipiat a seipsa et desinat in i vocalē: a nobis literis inuersis ix: ita vt incipiat ab i vocali et desinat in seipsam.
ο omicron eodem modo profertur a grecis quo a nobis o breue.
π pi eadem voce illa proferunt qua nos p nostrum efferimus.
ρ ro in principio dictionum et in medio si geminetur: semper a grecis aspiratur: atqz eodem sono profertur ab vtrisqz.
σ sigma eodem modo proferf a grecis quo a latinis: sed vtrisqz perperam pronuntiant quod alibi demonstrauimus.
τ tau eodē mō proferf a grecis quo a latinis t exile: sed a grecis appellatur tau quasi desinat i u cōsonātē: a latinis tau quasi desinat in u vocalē.
υ ypsilon eodem modo proferri debet a grecis et latinis: sed cuiusmodi sonus ille debeat esse alibi diximus.
φ phi eodem modo pronuntiatur a grecis quo a nobis proferri deberet non quali nunc proferimus hoc est quasi per f literam.
χ chi eodem modo profertur a grecis quo a latinis proferri debet.
ψ psi eodem modo enunciaf a grecis quo latini ante suum antiqīsmus proferebant: et nunc ps literas pronuntiant.
ω omega eodem sono illi proferunt quo nos o longum proferimus.

¶ Aduertendum tā qz si post cappa siue lambda siue m sequaf epsilon: aut eta aut iota: aut ypsilon a grecis proferri voce quadā inarticulata: cappa vel

sono qualẽ nequeo monstrare: at sentio tm̃ lãbda q̃li nos hispani ll duplex ni q̃li nn duplex pnũciam⁹. Sz an recte illo mõ pferãt ipsi viderĩt: nos id nõ posse fieri asseueram⁹: ppterea q cõsonãtes eq̃ vires suas quas ad vocales sequẽtes proferãt: noiatimq3 Quinti. de cappa id dicat. Aduertẽdũ qd in scriptura greca quoties post gãma sequit̃ alterũ gamma vel cappa: vel chi vel xi loco gãma debere pronuntiari ni literã: aut si proferat̃ in lr̃as illos loco ny debere scribi: cuius rei cãm attulim⁹ in bello de vi τ potestate literarũ: cũ de n litera ageretur. Aduertendũ preterea si post m literam sequatur tãu debere proferri delita: ne (fiat vt illi dicunt) sonus retoridus. Si post m sequatur p p vertitur in sonum u consonantis.

Literarũ grecaruz duo gñ̃a.

Arũ quatuor τ viginti lr̃arũ duo sũt gñ̃a. septẽ vocales: alpha epsilõ: zeta: iota: omicrõ: ypsilõ: omega: reliq̃ oẽs sunt consonãtes. vocales rursus in tres diuidunt̃: in duas semp breues epsilon τ omicrõ duas itẽ semp lõgas η ω τ in tres medias si ue ancipites: hoc est q̃ pñt esse breues τ lõge α ι υ psilon. Consonantes rursus in duo genera diuiduntur: in octo semiuocales. zeta. xi. psi. lambda. mi. ni. ro. sigma: quarum tres priores duplices dicuntur. zeta pro sx. xi pro cs. psi pro ps. quinq3 posteriores liquide que etiaz immutabiles appellantur. lamda. mi. ni. ro. sigma. Et in noue3 mutas. vita. gamma. delta. cappa. pi. tau. theta. phi. chi. Quaruz tres sunt exiles: cappa. pi. tau. tres aspirate. chi. phi. theta. tres medie: gamma. beta. delta.

Mute nouem.

π	τ	κ	Exiles.
β	δ	γ	Medie.
φ	θ	χ	Aspirate.

¶ De nota aspirationis.

Spirationis notã antiq̃ores greci in ordine aliarũ literarũ perinde ac si esset litera posuerũt quẽadmodũ τ apud latinos nũc ponit̃. Deinde η litere figura per lineã trãsuersam mediã diuidẽtes in hũc modũ ⊢ ⊣ dexterã illius partã exilitatis: sinistrã vero aspirationis notã esse voluerũt illã. palemõ vicentinus exilem. Grillus lenẽ nominauit. Idem que aspirationis nota erat flatilẽ dixit. Per priorẽ dictiones a vocalibus incipientes que debeant pferri exiliter notauerũt: per posteriorẽ que debeãt aspirari. Iuniores eãdem rõnẽ secuti o mediã diuiserũt in hũc modũ ꞌ ῾ pñt autẽ vocales oẽs aspirari τ nõ aspirari: pter ypsilõ q̃ semp in principio dictiõis aspirat̃. cãm vero cur notã illã ex literarum serie tollẽtes vocalibus impẽdere fecerint: hãc fuisse tradũt: ne spũs ve3 ille extra vocalẽ esse putaret̃: atq3 occasione3 daret putãdi esse literã q̃ sequẽtẽ vocalẽ feriret: quẽadmodũ apud hebreos de litera que ex eo inter literas numerat̃: qd flatus illesus quodã mõ sonat. Sed cũ ex consonantibus quatuor a grecis aspirãtur: cur theta. phi. chi. figuras accõmodarint. rho vero propriã figurã nõ dederint: hanc fuis

se causam putãdum est: quod in tribus illis aspiratio intra ipsas et cum ipsis erumpit: in rho potius extra est: et cum vocali sequente coalescat.

De diphthongis.

Diphthongi pprie dicte apud grecos sex sunt αι que apud illos profertur quo sono nos enũtiam⁹ e nostram diphthõgon atqz semp in eãdẽ vertitur: vt αιακ⊖ eac⁹ αυ q̃ apud illos pfertur tali voce qua i nos ane: si auferas e finalẽ hoc est p consonãtem. Hec diphthongus apud nos semper vertitur in au ita vt u sonet quasi vocalis: vt αυλι aula ει que apud illos tali sono profertur quali nos i longũ proferimus: atque apud nos in i lõgũ plerũqz vertitur: vt βραβειον brauiũ. aliqñ in e longũ: vt πενελοπεια penelopea ευ q̃ apud nos tali voce profert quali eua: si auferas a finalem hoc est quasi per u consonantẽ apud nos semper vertitur in eu diphthongõ: ita tñ vt u sonet quasi vocalis. vt πειραι⊖ οι que apud illos tali voce profertur quali nos i longũ proferimus: apud nos in oe diphthongon semper vertitur: vt οικονομ⊖ oeconomus φοινιξ phoenix. Diphthõgi pprie

ου que apud illos tali voce profertur quali nos u vocalẽ efferimus: vtqz in eandẽ semp apud nos vertitur. Cũqz apud grecos u vocalis non habeat p hanc diphthongon illã representant: vt δουλ⊖ dulos. Per hanc quoqz exhibẽt u cõsonãtẽ nr̃az: sz illã quasi vocalẽ pferunt: vt ψιλυαν⊖ psilnan⁹ ιουεσπασιαν⊖ pro vespasian⁹. Impropie diphthõgi sex quoqz sunt quibus antiquiores greci vtebãtur sequentibus vocales minuscu/lis literis quasi significare velẽtes quod surdum nescio quid sonabant: quas deinde iuniores scripserunt: et vt antiqnitatem illam disinarent: vt quod sonus ille subobscurus in desuetudinem abĩt.

α Alpha subscripto i par no sonat apud illos quasi a longũ: atqz apud nos in a longũ vertitur. vt asma tos. thras: cos: thraicias. et in datiuis prime declinationis: vt martha: theologia. Diphthõgi impprie.

η eta suscripto iota paruo, apud illos sonas quasi i lõgum. Nos quoqz in e longũ vertim⁹: vt in datiuis prime et secunde declinationis: vt anchiles datiuo anchise. colliope datiuo calliope.

ω subscripto iota paruo apud grecos sonat quasi o longum: apud nos plerumqz vertitur in oe diphthogon: vt tragoedia: tragedia: aliqñ in o longum: vt palinoedia palinodia.

υ psilon ascripto iota paruo apud illos sonat ypsilon longũ: apud nos semp vertit in y i diphthõgõ: vt arpyia: oenomya: orithyia: et per i lõgũ quẽadmodũ a grecis profert: υ ascripto vpsilon apud illos sonat tali voce quali apud nos pfert iui: si auferas i finalẽ hoc est q̃si per u consonantẽ: vt κατοενυια apd nos trãsfert in eu diphthõgõ. ω mega ascripto. ypsilõ pfert ab illis tali sono q̃li non pferim⁹ oua: si auferas a finalẽ hoc est quasi p u cõsonãtẽ: q̃ diphthõgo soli greci Iones vtũtur dicẽtes ωιτ⊖

pro ου τ ω apud nos in vno tm̃ noīe hebraico scribit in sacris literis: hoc est moyses: vbi autē y nullū sonū habere dʒ: sʒ ꝓferendū est moses: quēadmodū Iuue. Strabo: Plini⁹ ꝛ Iustinus protulerunt: ꝛ ex nr̃is grecis theologi prope oēs doctores. Ex latinis Iuuencus in quatuor euangelia. Arator in apostolica historia. Prudēti⁹ in varijs operibus: aut si contēdas ypsilon debere ꝓferri quasi u ꝓferendū esse: vt in au ꝛ u diximus.

¶ De accentu.

Accentus apud grecos quēadmodū ꝛ apud latinos tres sunt: acutus: grauis: ꝛ circūflexus. Sed acut⁹ ꝛ circūflex⁹ dictionis sunt: accētus grauis vero syllabe tm̃: vñ ꝛ syllabicus accēt⁹ dr̃. Est tm̃ qñ accent⁹ grauis est dictiōis accēt⁹: cū vcʒ in cōsequētia grauis pro acuto ponitur: idqʒ in fine tm̃ dictionis. Dico in consequētia hoc est cū oratio festinat ad clausule exitū: alioqn nunqʒ grauis poneretur pro acuto. Latini nō cōsueuerūt accētus apicibus notare nisi tm̃ ea Quint. ꝓcepto in dictionibus ambiguis rōne accēt⁹. At greci passim illos in qualibet particula imponūt hoc mō acutū apice tenui sursum ducto: ita tñ vt paululū in dexterā manū declinet in hūc modū. Grauē apice tenui deorsum ducto: ita: tñ vt ad eādē dexterā paululū declinet in hūc modū. Circunflexū ex vtroqʒ ductu cōponūt vt ptim ascēdat: partim descendat in hunc modū. Grauis itaqʒ cū sit (vt dixim⁹) syllabe ꝛ nō dictiōis accēt⁹ in qualibet syllaba collocari pōt: ꝓterqʒ in qua predominās accēt⁹ collocat̄ hoc est acutus vel circūflex⁹. Acut⁹ vltimū siue penultimū siue tertiū a fine locum possidere pōt. Circūflex⁹ duas tm̃ obtinet sedes: hoc est vltimā ꝛ penultimā. Est aīaduertēdū ꝓterea ꝙ dictio hñs syllabā vltimā grauē a grecis dicit̄ barytona: q̄ vero vltimā acuit oxytona: q̄ penultimā acuit paroxytona siue barytona. q̄ añpenultimā ꝓparoxytona q̄ tñ vltimā circunflectit perispomene appellat̄: ꝓperispomene q̄ penultimā. His ꝓlibatis propono regulas accētibus grecis deseruientes.

¶ Prima regula.

¶ Accentus acut⁹ poni pōt in vltima syllaba siue illa sit breuis: vt colos sophos: agathos. siue si lōga absqʒ synere si. vt pēthecoste. pasceue: anatole: nam si habet sineresim circunflectitur.

¶ Secunda regula.

¶ Accentus acutus pōt in penultima syllaba poni: siue illa sit breuis sequenti altera breui: vt logos: ponos: onos. siue sit breuis sequenti longa per naturam: vt lebes: tapes: ctos. siue sit longa sequenti altera longa: vt ethre daphne. dione.

¶ Tertia regula.

¶ Accent⁹ acutus potest poni in antepe. siue sequant̄ due breues: vt dactylos: aplos: ampelos: siue sequant̄ lōga ꝛ breuis: vt egialia: polydoros. Nā si breuis cū longa aut due longe sequantur accentus in penultimam transfertur: vt diceos in nominatiuo antepenultimam acuit. in genitiuo diceu penultimam.

¶ Quarta regula.

¶ Circūflexus accētus collocari pōt in vltima syllaba nō sit natura lō-

ga vel ex synæresi: vt pẽthecõstes in gtõ: ⁊ pẽtecoste in dtõ: nausicã ꝓ nausicaa: demophon pro demophoõ. ex regula infert⁹ ponenda sexto loco.

¶ Quinta regula.

¶ Circũflex⁹ accẽt⁹ poni põt in penul ꝑ naturã longa: mõ vltima sit breuis: vt musa: mea. S; aduertẽdũ ai ⁊ oi diphthõgos grecas qõ ad rõnẽ accẽtus attinet pro breuibus esse habẽdas, vt musa in plurali penul. circunflectit. quanq̃ȝ vltima sit longa diphthongo.

¶ Sexta regula.

¶ Syllaba vltima ꝑ synæresim cõtracta i qua debeat accẽt⁹ circunflex⁹ collocari: cõstare opȝ ex acuto in pe. ⁊ graui i vltia: vt qõ de nausica ⁊ et demophõ paulo añ dixim⁹. Aduertẽdũ tñ hmõi synæresim nõnũq̃ȝ fieri ex duab⁹ grauib⁹ exist̃ete accẽtu in antepe. vt chryseos chrysus: argyreos argyrus. chalceos chalcus.

¶ Septima regula.

¶ Vltima syllaba exñte lõga ꝑ naturã: accẽt⁹ acut⁹ nõ põt in añpe. collocari: s; aut manet in eadẽ vltia: aut trãsferũt in penul. Que rła ab oĩbus grecis ĩpterq̃ȝ ab atticis obsruat: illi nãq̃ȝ meneleos: ⁊ silia q̃ ꝑ tertiam declinationẽ grecã inflectunt: accẽtu in añpe. acuto proferũt: q̃ȝq̃ȝ vltima ꝑ omega scribat: atq̃ȝ (vt paulo ante dixim⁹) ai ⁊ oi diphthongi in fine dictionis posite ꝑ breuibus habẽtur: quod ad rationem accentus attinet.

¶ Octaua regula.

¶ Diphthongus habẽs ypsilon in fine si suscipit tonũ circũflectit: sunt autẽ huiusmodi diphthõgi tres. αυ ευ ου.

¶ Nona regula.

¶ Monosyllaba neutra circunflectuntur: vt pyr pan: to: tum: scor.

¶ Decima regula.

¶ Nominatiuus actũs ⁊ vocatiu⁹ absq̃ȝ synæresi in vlti. suscipiũt accẽtũ: acuuntur: vt calos calon cale vel calos. Quod si habẽt synæresim circũflectuntur: vt nausica nausicã o nausica.

¶ Undecim regula.

¶ Genitiu⁹ ⁊ dtũs in lõgas desinẽtes si super se tonũ habẽt circũflectuntur: vt timie times time. sophos sophu. sopho.

¶ Duodecima regula.

¶ Gtũs in os dissyllabõ desinens acuit semꝑ vltimã: vt bus boos. dius dios. cres cretos. car caros: graus graos.

¶ Tresdecima regula

¶ Gtũs nõ desinẽs in os dissylabũ hȝ accẽtũ in eadẽ syllaba in qua rectus: vt agathos agathu. logos logu. lexis lexeos. Qõ si rect⁹ accẽtũ hȝ in antepenultimã: ⁊ gtũs in longã terminet transfert accẽtus in penultimã per regulã septimam: vt diceos diceu. Qõ ñ genitiuus creuerit vna syllaba: qõ euenit in nominibus quinte declinatiõis: vt in os breuẽ terminatur: accentus in sequentem syllabam transfertur: vt maneat in antepenultima: vt enigma enigmatos.

¶ Quattadecima regula.

¶ Datiuus genitiui tonũ habet ⁊ tempus: vt anchises anchisu anchise time times time. aeas acantos acanti.

¶ Quintadecima regula.

¶ Actũs in eadẽ syllaba tonũ hȝ in qua genitiu⁹ ꝑterq̃ȝ in nõib⁹ quorũ

nominatiu⁹ est duarũ syllabarũ in os desinẽs: quẽ diximus vltimã acue re, tunc eñ actũs penultimã acuit: vt bus boos boa. dius dios dia. cres cretos creta. ¶ Sextadecima regula.
¶ Accusatiu⁹ monosyllab⁹ in n terminat⁹ circunflectitur: vt clis clidos clin. men menos men. sy syos syn. ¶ Septimadecima regula.
¶ Vctũs in eodẽ loco accẽtũ hꝫ in quo rect⁹: vt logos o loge vel logos. time o time. Excipiũt noia cõposita i es lõgã terminata i qb⁹ vltima gra uis est: aut ex synœresi circũflexa: in his nãqꝫ retrocedit tonus in vna syl laba: vt demosthenes o demosthenes. hoc ẽ de penultia in ãtepenultimã: itaqꝫ p e breuẽ in vetõ scribit: ⁊ eodẽ mõ antigenes. o antigenes. aristote les o aristoteles. De circũflexis ex synœresi pɨcles ex eo qđ est pericles o pericles. hoc est de vltima in penul. Cõposita vero in on per o longum si vocatiuũ terminẽt per omicrõ accẽtũ retrahũt vna syllaba: vt agamen non o agamenno. apollon o apollo. ¶ Octauadecima regula.
¶ Ntũs plalis similẽtonũ atqꝫ in eadem syllaba habet quem ntũs sin gularis. vt logos logi. Feminina vero qui veniunt a masculis illorum ra tionem sequuntur. Accusatiu⁹ ⁊ vocatiuus nominatiui pluralis tonum suscipiunt. ¶ Nonadecima regula.
¶ Gtũs plis in on per omega terminatur. Collocaturqꝫ accẽt⁹ in vlti ma aut penulti. syllaba: nam in ãtepenultima nunqꝫ potest collocari: pro pterea qꝫ vltia est lõga. In equi syllabis si rect⁹ acuit vltimã ⁊ gtũs plura lis in vltima accẽtũ habebit: vt tume timõ: si penultimam eodẽ mõ in pe. logos logo: si antepenul. accentus in antepenultimã transferetur: vt eni gma enigmatos enigmaton. ¶ Uigesima regula.
¶ Ntũs atqꝫ proinde vctũs singularis terminationem habẽt cõem gre cis ⁊ latinis: tametsi accẽtu greco ⁊ latino proferri potest: mixt⁹ iñ sermo ni latino scđm regulas accẽtus latini proferend⁹ est. In sermone vero greco accẽt⁹ greci regulas sequaꝛ opꝫ. ¶ Prima ⁊ vigesima regula.
¶ Si accẽt⁹ greci ratio nobis fuerit incognita: tuti⁹ esset minusqꝫ erro ri obnoxium si per regulas latinas vocabula moderemur quã si artis au xilio destituti feramur pɔcipites in id qđ se nobis ignorantibus obiecerit.

¶ De nominis declinatione.

Ermo latinus quẽadmodũ et aliarũ nationũ lingue non vsqꝫ adeo pur⁹ est: vt no aliqđ sibi aliũde asciuerit. Cũ vero magna il lius pars ex sermone greco depẽdeat: nõ mõ vocabulorꝫ syluã ex eo detorsit: verũ ẽt quosdã casus mere grecos vsurpauit. vñ Quin. Recẽtiores (inqt) instituerũt grecis noib⁹ grecis declinatiões po ti⁹ dare: qđ tñ ipsuꝫ nõ semp fieri põt: ⁊ subdit. mihi autem placere latinã rõnẽ seq quousqꝫ patitur decor. Decoris aũt illi⁹ nos iudices esse nõ pos sumus: neqꝫ aliunde nobis cõstare põt qꝫ ex authorũ vsu. Ueluti si ven e rit in dubiũ an decepti⁹ p declinationẽ latinã inflectaꝛ. dido onis calip so

onis: do onis: vt antiq̃ declinabant: an poti⁹ dido did⁹: calipso calipsus. iostus vt seculu ʒ eruditi⁹: q̃le fuit etate Quinti qui li. ij. scribit. Nec ꝗ eñ calisonem dixerim: vt iunonẽ: q̃ꝙ secut⁹ antiquos C. Cesar vtitur hac rõne declinandi: ſʒ authoritatem (inq̃t) ↄsuetudo superauit. Phocas preterea vbi de declinatione greca his verbis scribit. Errant qui didonis aut mãtonis gtĩ̃ dicũt: ⁊ vocũ aspitas: ⁊ veterũ authoritas eiusmodi declinationẽ repudiãt. Qđ ſi grecorũ noĩʒ grecã declinationẽ admittimus ⁊ accẽtus quoꝗ grecos recipiamus necesse est: quare de vtrisꝗ nobis hoc in loco agendũ.

Ouidi⁹. Non mihi sũt vise clio clinusꝗ sorores.

Abent greci partem orationis qua latini carent arthron: illi nos articulũ vocamus. Est aũt articulus pars orationis q̃ ꝑposita noi demõstrat cuius generis est: gña ꝑo apud illos q̃n ꝗ sunt. Masculinum qđ designatur articulo ο: vt ο agathos. Femineũ qđ designa? articulo η: vt η agathos. Neutrũ qđ designatur articulo το: vt το agathon. Cõe duorũ qđ designa? articulis ο ο η vt ο ⁊ η antropos. Epicenum: hoc est promiscuuʒ qđ sub vna voce comprehendit aĩalia vtriusꝗ sexus: vt ο aetos ο ⁊ η chelidõ. Articulus masculinorũ i gtõ est του. i dtõ τω i actõ τον. Articulus femineorum in gtõ est της in dtõ τη i actõ την. Articul⁹ neutrorũ i gtõ est του in dtõ τω i actõ το. Vctũs articulo caret: cuius loco ponimus aduerbium vocandi. Greci ablĩ̃ non hñt dualis ⁊ pluralis numeri articulos ideo nõ posuim⁹: propterea ꝙ latini dualẽ non habẽt: pluralẽ vsurpant. nisi quatenus articulũ genitiui pluralis του aliq̃ñ vtuntur. Declinationes grecorum quinꝗ sunt que oẽs ad tres latinas reduntur: nam quarte ⁊ quinte nullũ nomẽ grecorum reperi?. Quatuor priores declinabiles sunt noĩʒ eq̃syllabicorũ. Quinta est crescentium vna syllaba in genitiuo: illa insosyllabica: hec vero peritosyllabica appellant.

Terminatio vocatiuorum gentiliũ in es.

¶ Prima declinatio.

Rima grecorũ nominũ declinatio que masculinorũ est duas hʒ nominatiui terminatiões in as ⁊ in es per eta: que oĩa mittant genitiuum in u: vt eneas eneu anchises anchisu. Sed in as desinẽtia faciunt datiuũ in a: ⁊ in es desinentia faciunt in e vtrobiꝗ s noĩatiui ablata: vt eneas enea. anchises anchise. Accusatiuus ab vtraꝗ terminatione fit s noĩatiui mutata in n: vt eneas eneam. anchises anchiten. Vocatiu⁹ ab vtraꝗ terminatione fit ablata s nominatiui: vt eneas o enea: anchises o anchise. Sed atticio eneas ⁊ o anchises faciunt quemadmodũ in nominatiuo. In es vero gentilia i a faciũt vocatiuũ: vt hic scytes o scyta. hic cappadoces o cappadoca. hic pses o psa. ſʒ qñ est propriũ nomen e per se facit. Composita quoꝗ a metro qđ est metior. ⁊ a polo quod est vendo. a tribo quod est exerceo in a faciũt vocatiuuʒ vt hic geometres o metra. hic bibliopoles o bibliopola. hic pedotribes o triba. Sed cũ vocatiui vocalis longa sit quemadmodum ⁊ nominatiui in tes desinẽtia in a breuẽ terminãt vocatiuum: vt hic ꝓphetes o propheta:

hic poetes o poeta. hic toxotes o toxota. hic lestes o sta. Aliqñ tñ notātur in e: vt aetes o aete. ellipetes o pete. enarrhetes o rhete. philotersites o site. In as desinentia q̄ ad primā declinationē latinā referūtur penult. acuūt siue illa sit breuis: siue longa: vt andreas andreu: pythagoras pythagoru: eneas eneu: amynthas amynthu. Ex hac terminatione latini vsurpāt accusatiuum in an: vt eneas encan: pythagoras pythagoram. Hora. ij. ser Qualia dicunt pythagoran antiq3 reū doctūq3 platona. Uetūs quoq3 vsurpat quando in a longū desinit: vt o andrea. o pythagora. Quod si vetūs i a breui terminatur: accentus latini regulā sequimur: vt o andrea. o pithagora.

Hora. ij. sermonū

¶ In es per e lōgū q̄ ad primā nois declinationē latinā referunt: oia fere acuūt penul. siue illa sit breuis: siue longa: vt anchises. orestes: priamides: panthoides. atq3 proinde oia patronymica mascu. Reperiunt tñ nonnulla acuentia finalē: vt sophistes: tympanistes. organistes: & similia. Ex hac terminatione latini vsurpāt accusatiuū in en desinentē: nā in em latinū est: vt priamides priamidē pāthoides panthoidē. Uer. iij. Priamidem helenum graias regnare per vrbes. Hor. ij. car. Tartara pāthoidē iterū orco. Uocatiuus quoq3 vsurpat cū in e lōgū desinit: vt Hor. ij ser. O laertiade q̄cq̄d dicā aut erit: aut nō. Uergi. iij. en. Coniugio anchisa veneris dignate superbo.

Uergili⁹

¶ Nominatiuo eneas eneu enea enean. o enea vel eneas.

¶ Ntō anchises. anchisu. anchise. anchisen. o anchise vel anchises.

¶ Secunda declinatio.

Ecūda grecor̄ noim declinatio q̄ femineor̄ tm̄ est in a vel in e longū desinētis in es cōiter faciūt gtm̄: vt musa ses. calliope pes. Desinētia vero in a longū. vel in da. vel in tha. vel in ra. a noiatiui seruāt in obliquis: vt theologia theologias. ledas leda. martha marthas. hemera hemeras. dtūs fit a gtō ablata s: vt muses muse. calliopes pe. theologias gia. ledas eda marthas tha. hemeras re. Accusatiuus fit a noiatiuo assumpta n: vt musa musan. calliope calliopem. theologia giē. leda dam. martha martham. hemera hemerā. Uocatiuus similis est noiatiuo: vt musa. calliope n o calliope.

¶ In a desinētia q̄ ad primā declinationē latinā referunt q̄dā acuunt vltimam: vt egyra. antia. antiphactis. antipophora. Quedā acuūt penul. vt oia q̄ in a lōgā desinūt: vt sophia: theologia: ecclesia: comedia. Quedā acuūt antepenultimam: vt egina: arethusa: syllaba: scolopēdria. Quedā circūflectūt vltimā q̄ datiuū syneresim: vt neusica ab eo q̄ ē nsuncas. argyra ab eo q̄ est argureos. sydera ab eo q̄ est sydereos. chrysa ab eo quod est chryseos. Quedam circūflectunt penul. hoc est q̄ desinūt in a breue: habētq3 penul. natura lōgam. vt musa. glossa. nemea. aluges. Ex hac terminatione latini rectum vsurpāt: antiqūi scilicet lōga reperit: vt apud Papiniū in. v. the. Nec facilis nemea latas euolacre vires quē locū Pris. li. vij. tractās. Nemea (inquit) cōseruans a productā accentū in penul. retinet acutū: tametsi eadem

Nemea.

breuis est: a recto quoque in a breui vsurpatur accusatiuus in an breuem quoque: vt apud Papiniũ. vij. th:. Namque ferunt raptam patri is eginan ab vndis: quare accentu greco hoc est acuto in antepenultima proferendum: tametsi penultima sit longa.

¶ In e desinentia que ad primam declinationem latinam referri possunt quedam acuunt penultimam: vt time times. parasceue. penthecoste. Quedam acuũt penultimã: vt daphne. ptisane. eleemosyne. Sed nomina propria feminarũ vrbium et insularũ penultimã prope semper acuũt: vt helene. herigone. calliope. ithace. parthenope. afine. melite. Ex hac terminatiõe latini omnes casus vsurpant: atque proinde accentu greco illos proferre debent. Aduertendum quoque nomina possessiua in ce a nominibus masculinis in cos desinentibus vltimam semper acuere: vt grammatice grammatices. ab eo quod est grammaticos. dialectice ab eo quod est dialecticos. Possessiua iuce.

¶ Nominatiuo musa. muses: muse. musan. o muse.

¶ Nominatiuo calliope: calliopes calliope. calliopen. o calliope.

Tertia declinatio grecorũ nominũ atticorũ masculinorum et femininorũ et cõmuniũ in omega desinẽtiũ et in on neutrorũ abiecta s vel n faciũt genitiuũ: vt hic meneleos meneleo hec halos halo. hic et hec eugeos eugeo hoc eugeon eugeo. Datiuus similis est genitiuo. Accusatiuus fit a nominatiuo s mutata in n: vt Meneleos menelon. halos halon. eugeos eugeõ. Vocatiuus similem est nominatiuo: vt hic meneleos. o meneleos. Sed quemadmodum paulo ante diximus: quamque os finalis sit longa: nihilominus ex ratione atticorum accentus in antepenul. transfertur. Latini ex hac terminatione quamque raro tamen omnes casus vsurpant: vt Uer. in. ij. enei. androgeos in recto posuit dicens. Androgeos offert nobis socia agmina credens. vbi os longum est. Iuue. quoque. Creditur olim velificatus athos et quicquid grecia mandax. Genitiuo quoque Uerg. vsus est ic. vj. enei. In foribus lethum androgeo. Paulus quoque hieronymo interprete epistola ad corinthios prima. Ego quidem sum pauli: ego autẽ apolo. qui genitiuus atticus est neque est indeclinabile: vt quidam somniãt. Idem quoque hierõ. ablatiuum posuit qui datiuo similis est in eadem epistola dicens. De apollo autem fratres notũ vobis facio. Accusatiuũ quoque ex declinatione greca vsurpauit in epistola ad titum dicens. zenam legisperitum et apollo sollicite premitte. sicut et Uerg. j. geor. Aut atho aut rhodopen atque alta ceraunia telo. Nã quod o natura longam breuiauit factum est ratione sequentis vocalis. Apollo gtũs atticus ex apollo ĩ accusatiuo

¶ Nñõ hoc meneleos. meneleo. meneleo. meneleon. o meneleos.

¶ Nominatiuo hec halos. halo. halon. o halos.

¶ Nominatiuo hic et hec eugeos. eugeo. eugeo. eugeon o eugeos.

¶ Nominatiuo hoc eugeon. eugeo eugeo: eugeon. o eugeon.

¶ Quarta declinatio.

Uarta grecorum nominum declinatio que masculinorum et femininorũ ⁊ cõmuniũ duorum generum est in os per omicrõ terminatur ⁊ neutrorũ in on etiã per omicron. Quorum genitiuus in u desinit os siue on noiatiui mutata in u: vt hic logos logos logu. hec hodos hodu. hoc xylõ xylu. Datiu⁹ fit in u genitiui mutata in omega: vt logu logo: hodu hodo. xylu xylo. Accusatiuus fit s nominatiui mutata in n: vt logos logon. hodos hodon. xylos. xylon. ex regula neutrorum. Uocatiuus fit os nominatiui mutata in e: vt logos o loge. hodos o hode: secundum articos vero vocatiuus similis est nominatiuo: vt hic logos o loge vel logos. hec hodos o hode vel hodos.

¶ In os ⁊ on desinẽtia q̃ ad secundã declinationẽ latinam referuntur quedam acuunt vltimã: vt cacos: pleonasmos asteismos: soloecismos. ⁊ oia nomina possessiua desinentia in cos: vt grammaticos grammatice grãmaticon logicos. rhetoricos. catholicos. Quedam acuunt penultimam: vt arctos: logos: sophos. Quedã acuunt ante p. vt caminos: ephebos: eremos: epiros: camelos. Quedã circũflectũt penultimã: vt curos: oestros: archeolos Ex hac terminatione latini frequenter tres casus vsurpant: nominatiuum: accusatiuũ: ⁊ vocatiuũ. Oui. xiij. meta. Aeacon agnoscit summũ proleinq; fatetur. Idẽ in epistolis. Solueret in speculis omnis abydos erat. Idẽ. Utq; rogẽ de te ⁊ scribã tibi si quis abydo venerit: aut quero si quis abydon. eat. sed abydo q: ablatiuus est latinus accentum habet latinum: hoc est in penulti. ex declinatione latina abydus abydi. Uerg. j. geor. Pontus ⁊ ostriferi fauces tentantur abydi.

¶ Nominatiuo hic logos. logu. logo. logon. loge vel logos.

¶ Nominatiuo hec abydos. abydu. abydo. abydõ. o abyde vel abydos.

¶ Nominatiuo hoc xylon. xylu. xylo. xylon. o xylon.

¶ Quinta declinatio.

Uinta declinatio grecorum nominum masculinorũ ⁊ femininorũ ⁊ neutrorũ ⁊ communiũ duoꝝ que ad tertiã declinationẽ latinã referunt̃ diuersas habent terminationes nominatiui: de quibus singulatim deinceps prosequemur quorũ genitiuus exit gñaliter in os: vt aeantos. Datiuus fit a gtõ os mutata in i: vt aeantos aeanti. Accusatiuus fit i datiui mutata in a: vt aeãti aeantia. Uocatiuus plerũq; similis est nominatiuo: vt acas o acas. attice cõiter o aean. Nominatiuus pluralis qui frequenter a latinis vsurpatur fit a genitiuo singulari os mutata in es. vt aeantos aeantes. Neutra tamẽ ex regula generali magis desinunt os genitiui mutata in e: vt epigrammatos epigrammata. Gtũs pluralis fit a gtõ singulari os mutata in omega: quare necesse vt in habẽtib⁹ accẽtũ in antepenultima mutet̃ in penul. vt aeantos aeãtõ: epigrãmatos epigrãmatõ. datiu⁹ nõ vsurpat̃ a latinis. Accusatiu⁹ pluralis qui frequẽter vsurpatur a latinis fit ab actõ singulari addita s: vt

acenta acātas. Uctūs filis est nrō eiusdē nūeri: vt acantes o acantes.

¶ De genitiuo quinte declinationis.

¶ In a desinētia q̄ oia ad tertiam declinationem latinā referuntur: breuiāt illud a tam in recto quā in obliqs: possuntq̄ habere accētum acutū in penul. siue illa sit breuis: siue lōga. vt dogma. diagma. Possunt ꝛ in antepe. penul. existēte lōga vt perirsema: anadema: diadema: athyma: apotegma: aenigma: q̄dā circūflectūt pe. vt hema. asthma: asma doma. zoma pegma. scema. bema. q̄ omnia faciant gtm̄ assumpta tos: vt dogmatos. diagma tos. Latini ex hac terminatione genitiuum plurale frequenter vsurpant: sed mutant accentum in penult. propterea qꝺ vltima est longa cū scribitur per omega. vt gramma grāmaton: epigrāma epigrāmaton. Mar. argutis epigrāmaton libellis. hinc illud ineffabile dei nomē qꝺ ad hebreis quatuor literis scribit ioth. he. vau. pro quo ipsi legūt adonai tetragrāmaton a grecis dr̄. Clemens quoq̄ a nostris frequēter citatur in libris peristromaton. Mart.

¶ In i iota vel in ypsilō oia sunt neutra greca: sʒ a grecis declināt apud latinos indeclinabilia sunt. Dissyllaba accētū hn̄t in p̄ria acutū: vt moly. cici. stimmi. comi. meli. sʒ ab eo cōposita in an̄pe. trāsferūt accētum. vt hydromeli. enomeli. oximeli. polisyllaba vero antepe. acuūt: piperi. cinabari. synapi. quāuis penultima sit longa. vnde a latinis penultima circūflectitur in sinapis: ꝛ mittūt apud illos gtm̄ in os purū. vt moly lyos. cici cicios. stimi mios. comi mios. meli melios. Neutra vero a cōmunib⁹ duoꝝ gn̄m in is terminatis an̄penultimā acuūt ꝛ ad modū cōium declinātur: vt hic ꝛ hec philopris ꝛ hꝰ philopatridos. Hic ꝛ hꝰ phigopolis ꝛ hꝰ phigolidos. Latini ex hac terminatiōe cas⁹ recto filus vsurpāt. vt Oui. Moly vocāt supi nigra radice tenet. In omega desinētia oia sūt gn̄is feminini: pn̄tq̄ reduci ad tertiā declinationē latinā. vt voluit cesar hn̄tq̄ accētū acutū in vlt̄ia: mittūq̄ gtm̄ i oos: vt dido oos. sapho oos. clio os. calipso os crato oos. mitto toos. lāpedo doos. māto toos. Dtm̄ formāt os mutata in i. et actm̄ os mutata in a: vt diddi didoa: sappho phoa. clio clioa. calipsoi psoa. Per syneresim tn̄ mittūt gtm̄ in us: hoc est os mutata in us in quā susceprūt accētū circūflexū: vt dido did⁹. sapho saph⁹. clio us. calipso us. māto us. Latini ex hac terminatione ntm̄ vsurpant ꝛ obliquos synerizatos: vt Oui. in p̄iapeia. Penelopē p̄imā did⁹ si p̄ima sequat. Idē in epistola saph⁹. An nisi legisses auctoris noīa sapph⁹ Idē in p̄i. de arte. Nec mihi sunt viso clio cliusq̄ sorores Actm̄ quoq̄ vsurpauit Uergi. iiij. enei. Et noie dido sepe vocaturū ꝛ Hora. Aeolus fidibus canentem sapho et Ouidi. in p̄iapeia. Atlantiadēq̄ calipso. In an plerūq̄ sunt masculina acuentia finalem: assumuntq̄ os in genitiuo: ꝛ retinēt semper o lōgū: vt titan anos. pean anos. pelicā anos. acarna nanos. pan panos. pro deo pastorū. nā pan generis neutri pro eo qꝺ est oē panthos per t facit. Com Ouidi⁹. Genitiui Did⁹ sapphus.

posita pro penultimã acuũt: vt hermopã & erpomanos. eupã anos. Latini ex hac terminatione gtm̃ & actm̃ vtriusq; nũeri vsurpãt: vt Ver. in. xi ẽ. enei. Panos de more lycei. Idẽ in buc Mecũ vna in syluis imitabere pa na canendo. Idem. xi Eneī. Letum peana canentes.

¶ In en p e lõgũ masculina reperiũt & feminina & cõia duo; gñm q̃ par tim acuũt vltimã: vt ex masculinis hymẽ. solẽ lichẽ odẽ. splẽ. zen mẽ. & ex femininis siren. trizẽ. ptim acuũt penultimã vt hic hellẽ. hic & hec arcẽ. te ren. Que oĩa os assumpta faciũt gtm̃ sed q̃dã retinẽt obliq̃s e longũ: vt hic splẽ splenos. hic zen zenos. hic chen nos: hic men menos hic damen nos. hic solẽ solenos. hic lichẽ nos. hic hellẽ nos hic merẽ nos. hec troe zen nos. Quedã vertũt e lõgũ in epsilon: vt hic adẽ adenos. anchẽ nos. hic poemẽ nos. hic limẽ nos. hic acẽ nos. hic pythmen nos. hic & hec ar sen nos. hic & hec teren nos. hec phren nos. hec glen non declinatur. La tini ex hac terminatione accusatiuos vtriusq; numeri vsurpant.

¶ In in p i tota masculina siue feminina vltimã acuũt: hñt plerũq; alte rã terminationẽ in is. mittuntq; gtm̃ in inis sup nolatiui terminationẽ os assumpta: vt hic delphin vel delphis nos telchin vel telchis telchinos. actin vel actis actinos. hec salamin vel salamis inos. eleusim vel eleusis eleusinos. rhin rhinos. Latini ex hac terminatiõe actm̃ singularẽ & ntm̃ actm̃ & vocatiuum plurales freq̃ẽter vsurpant: vt Oui. sentit Delphina melantho. Ver in buc. Orpheus in syluis inter delphinas arion.

¶ In yn per ypsilõ gñia masculini siue feminini penultimã acuunt atq; os assumpta faciunt genitiuũ penultima longa: vt hic phorcin vel phor cijs phorcynos. mosyn mosynos. poltyn poltynos. hec gortyn nos.

¶ In on p omega q̃ ad tertiã nois declinationẽ latina referunt q̃dã acu unt penultimã: vt sarpedõ. geriõ. amarõ. ãterdõ. carcedõ. calcedõ. Que dã acuũt penultimã: vt zenõ. platõ. rheon. crotõ. demophoõ. laocoõ. ache rõmedõ. Quedã circũflectũt vltimã: q̃. s. sunt ɔtracta ex acuto & graui. vt demophõ p demophoõ: posidõ p posidoõ. laocon p laocoõ. Que si hñt in penultia ancipites vº ẽ a & ypsilõ lõgas p omicrõ in obliq̃s declinãt. vt bº machaõ machaonos. icetaõ icetaonos. aretaõ aretaonos. opaõ opao nos. apisaõ apisaonos: almaõ nos. licaõ nos. elicaõ nos. pciaon nos. a mithaõ onos. ozzẽ nos. irtõ nos. ãphiõ nos. hyperiõ nos. pandiõ onos. echiõ nos. deliõ nos. dolopiõ nos. meliõ nos. nomiõ nos. iasõ nos. hñ tia pro ea & ẽ ancipitẽ ãñ on correptas p omega declinant: vt ãphitrion nos. herichiõ nos. pigmaliõ nos. curitien nos. deucaliõ nos. creuthaliõ nos. endimiõ nos. actoriõ nos. añmiõ nos. hippotiõ nos. hñtia pro epsi lon ãñ on omega seruãt: vt alcmeõ nos. theõ nos. cleon nos. medõ nos. simeõ nos. Sz hñtia ae diphthõgũ ãñ on omega seruat. vt egacon nos. maeõ nos. actaeõ nos. q; ẽt aliq̃ acteonos p omicrõ facit. ¶ Exeũt q̃z õnũquã i. i o. nos. vt achirõ tos. laocoõ tos. Sz de his explicatiº per vn

rias terminationes agẽdũ est. Latini ex hac terminatiõe plerũq; actõs vetrius;ꝙ nũceri vsurpãt vt acherõ acherõta. Vergil'. Atq; imis acherõta affatur auernis. Laocõ laocoõta. Idẽ. Illi agmine certo laocoõta petunt demophoõ demophoõta. Quid in epist. Phyl'i fac expectes demophoõta tuũ. Platõ platona. Hor. Pythagorã antiq; reũ doctũq; platona. xenõ zenona. Mar. Democritos zenonas inexplicitosq; Platonas.

¶ In bon desinentia omega seruant: vt bubon nos: arrabon nos.

¶ In con siue in chõ desinẽtia omega seruãt. vt glaucõ nos. lacon nos. glycon nos. Sed cicon nos. omicron habet.

¶ In dõ desinẽtia omega seruãt: vt sidõ nos. calydõ nos. Aliqñ tñ omicrõ hñt: vt syndõ nos. ãthedõ nos. aspledõ nos. macedõ nos. carcedon os. calcedõ nos. chelidõ nos mydon nos. sarpedon nos. vel ontos. Ab odus cõposita ꝑ nt declinãt. vt calcodõ õtos. In gõ desinẽtia omega seruãt vt egõ nos: agõ nos. Aliqñ omicrõ hñt: vt trigon nos. lestrigon nos.

¶ In lon desinẽtia omega retinent: vt dolon nos. solon nos.

¶ In mõ dsinẽtia omega retinẽt: vt simõ nos. ãmõ nos. timõ nos. aliqñ ꝑ omicrõ: vt õmõ nos. lacedemõ os. stimõ nos. agmõ nos. ãdremõ nos.

¶ In non desinentia omega retinent: vt daphnon nos platanon nos. similia xenon nos. sinon nos. menon nos. aliquãdo per omicron declinantur vt agamennon: mennon: canon.

¶ In on desinentia in ontos exeunt: vt laocoon. democoon.

¶ In pon desinentia omega retinent. lampon nos.

¶ In phõ desinẽtia omega retinẽt vt triphon onos. typhon nos. circũflexa. per nt declinãtur vt plurimum ⁊ seruant omega vt demophon demophontos. zeonophon zenophontos. aglaphon aglaphontos. ctesiphon cthesiphontos. cherepton cherephontos.

¶ In ron desinentia omega retinent: vt cytheron onos. chiron nos. treron nos chiron onos. pleron nos.

¶ In son desinentia omega retinent: vt eson esonos. thrason thrasonos. Aliquãdo per omicron declinantur: vt iason nos: oloasson aloassonos.

¶ In ton desinentia omega seruant: vt pluton plutonos. platõ platonos caton catonos. myton nos. croton nos.

¶ Noĩa pticipialia ꝑ n t declinant: vt phaetõ tos: charõ charõtos: vcalegõ vcalegõtos: medõ medõtos: creon creõtos: alcimedõ alcimedõtos. amphimedõ tos. eurimedõ tos. antimedõ tos. aomedõ tos. phlegeton tos. pelegõ tos. q̃ synerešim nõ patiũtur ꝑ n t quẽadmodũ sua synerizata declinãt: vt demophoõ tos. democoõ tos. hipocoõ tos. aglaophoõ tos.

¶ In ar habentia penultimam natura longam eãdem circunflectũt: vt hemar: epar. vthar. idar. Monosyllaba vero acuuntur: vt car caros. par. psar. dissyllaba penultimã acuunt: vt macar: onar. damar. polisyllaba antepenultimam: vt delear. oitar. alphar. carear.

¶ In ar itaq; masculina & feminina assumpta os faciunt gtm̄: quorum si sunt monosyllaba producunt a: vt car caros. par paros. psar psaros. Si supra syllabā breuiāt illud a: vt macar macaros. onar naros. damar maros: neutra uero in atos faciunt gtm̄ a quoq; breui si sunt polisyllaba vt delear atos tonar atos. aliphar atos. careat careatos. & dissyllabicorum aliqua natura lōga penultimantia: in tos quoq; faciūt gtm̄: vt emar atos. idar idatos. hepar patos. vthar athos. Penultimātia vero in breui faciū gtm̄ in ros: vt hypar paros: themar maros. nectar ctaros. phrear vero quod ex hac ratiōe debuit facere phreros. stear stearos. phreates & steatos faciunt.

¶ In er per eta que masculina sunt quedā acuūt vltimā: vt monosyllaba ther teros. ser ros. Et ex dissyllabis quedā: vt soter. ehter. aer. quedā acuūt penultimā vt liber. Monosyllaba assumpta os faciūt gtm̄ & seruāt eta lōgū in obliquis: vt ther eros. ser eros. cer eros. Sed supra syllabā masculina acutissona si habent an̄ r retinēte lōgū in obliquis vt luter teros soter ros. oleter teros. Excipiunt aster asteros: & pr̄ pateros. que vertūt e longum in breue. Quod si nō hn̄t t vertūt eta i e breue: vt ether ros. aer aeros. daer os. aner ros. Sphinter uero & eleuther sphinteros & eleutheros per eta lōgūt faciūt.

¶ In er grauissona si penultimā habēt longā vertūt e lōgū in breui: vt pter pteros. phrater phrateros. Sed si penultimā habēt breuē seruāt e lōgū: vt iber iberos. arter arteros. prāter vero simplicē seruāt declinationē. Feminina tn̄ er supra syllabā mutant e lōgū in breuē: vt mater materos: meter meteros. dimeter dimeteros. thygater thygateros.

¶ In er neutra que rara sunt appositiōe os faciunt gtm̄: vt cer ceros: ab eo quod est cear cearos.

¶ In ir per ei diphthōgū appositione os faciunt genitiuum. vt chir chiros. phthir phthiros. ir iros. & ab his cōposita antichir chiros. polychir ros. his adde martyr. martyros.

¶ In or desinētia apud grecos oīa scribunt per omega: preter hec quatuor: anor. calor. aor. etor habēt enīm in or finita acutū accētū in vltia aut in pen. acutissona positione os faciūt gtm̄. seruātq; omega in obliquis: vt phor phoros. ichor ichoros. Etiā grauissona habētia l āte or seruāt o magnū vt celor celoros. pelor peloros. Sed si nō habent l vertunt o longū in breue: vt nestor ros. hector ctoros. mector ros. mestor oros. mnestor ros. cum propium est viri nomen: sed mnestor adiectiuum o magnum retinet.

¶ In or cōia habent omicron in obliquis: vt hic & hec apator apatoros. ametor oros. pandamator oros.

¶ In or neutra o magnū retinēt in obliquis: vt helor ros. tector ros. heteroclita vero sunt scor atos. hidor hidatos. Ex desinētibus in r latini frequenter accusatiuos vtriusq; nūeri vsurpant: vt ab eo quod est car Ouid. iij. met. Iuctiq; propinquos caras adit: & ab eo quod est ether. Vergili⁹. j. geor. Quacūq; illa leuē fugiēs secat ethera pēnis. Idem. Aera per vacuū ferri.

Ouid.
Vegri.

Ex noībus terminatis in or prope semꝑ actūs vsurpaṫ:vt hector hectora. nestor nestora.rhetor ora. In as q̄ ad tertiā declinationē latinā referunṫ:si sunt masculina penultīas acuūt:mittūtqꝫ gtī in antos:vt abas.abantos. acamas tos.agragas tos.adamas adamantos.cas tos.alibas antos.adrias tos.apetas tos.aras tos.athamas tos.athias tos.bibas tos.haras tos.calchas tos.canas tos.caras tos.caridas tos.chelas tos.ciphas tos.cyrbas tos.coriphas tos.elephas tos.gygas tos.imas tos.lycabas tos.midas tos.edas tos.palas tos.palectas tos.periphas tos.phylas tos.phorbas tos.polidamas tos.pphas tos.salgas tos.telentas tos.teutras tos.thalamas tos.thoas tos.tolimas tos. Feminina vero vltimā acuūt:assumūtqꝫ gtō d:vt acras dos.lāpas dos.pallas dos.plias dos.monas dos dias os.trias os.hebdoas os .agdas dos.decas dos. Arcas ꝟo vnū ex masculinis sequiṫ femininorū rōnē. Latini ex hac terminatione gtōs vsurpāt:vt Luc.in.ix Pallados in medio ꝓfecit pectore gorgō. Dtī quoqꝫ:vt Papi.i achil. Palladi littore celebrabat syros honorē. Et actī: vt Mar. Pallada p̄tereo res agit illa tuas.⁊ fere accusatiuus sempꝫ ab authoribus vsurpatur:vt ab to qḋ est apesas Papiñ.in.iiij.theb. Nomiue lernici memorant apesanta coloni.⁊ ab eo qḋ est calchas. Ver.ij.eñ. Magno calcyanta tumultu protrahit in medios.reperiuntur quoqꝫ nonnulla que mittunt genitiuum in anos.vt melas nos.tela nos. Luca. Papini⁹ Vergili⁹

¶ In es ꝑ eta masculina q̄ ad tertiā declinationē latinā referunṫ plerūqꝫ acuūt penul mittuntqꝫ gtī in etos eq̄ ꝑ eta vt chares etos.chremes etos. comes cometos.crates etos.cures etos.dares etos.epiales etos.gyes etos.gloces cetos.ignes etos.laches etos lebes etos.magnes etos. masses massetos mastles etos.meges megetos.mendes etos.mynes mynetos.morges etos.neres tos.penes netos.phrages etos.pydes etos.pigres etos.piles etos planes etos.tigres tigretos.rapes rapetos .thaletos.hec aliquādo mittūt gtī in u:vt chares charu.comes comu.dares ru. gyes gyu.mices cu.pydes du.pyles pylu. Monosyllaba q̄ꝫ acutissona in etos feciūt gtī:vt cres tos.genea tos.thes tos.⁊ acutissona pluriū syllabarū:vt arges etos.ables etos.admes etos.homithnes etos. Et noia q̄dā latina q̄ in sermonē grecū traducta amittūt n quā rarsus in gtō resumunt vt clemes entos.cresces entos.prudes entos.pudes entos.vales tos. Cōposita a cleos qḋ est gloria circūflectūt vltimā:mittūqꝫ gtī i eos ꝑ epsilō vt agatocles cleos.pericles cleos.sophocles cleos. Latini ex hac terminatiōe actī vtrūqꝫ nū crī vsurpāt. Sil.li.iiij. Illū sidonio fulgentē ardore tapeta. Pap.j.the. Altosqꝫ iferre tapetas. Qui.iepi. Vigiti fuluos opposo ex ere lebetas. Ausoni⁹. Fictilib⁹ fama ē cenasse Agathoclea regē. In es diphthōgō vnū repiṫ femininū:hꝫ des dethos:⁊ vnū cōe duorū pes qḋ facit pados. ¶ In eus diphthōgō q̄ ad scđaꝫ declinationē referūt vltimā sꝑ acuūt mittūtqꝫ gtī in eos vel ei:⁊ totū in ei solutas:vel ꝑ synerefim cō- A cleos cōposita. Sillius. Ausoni⁹.

tratas.actm̄ in ea.vctm̄ in eius nti ablata. Latini ex hac terminatione oēs casus vsurpant:vt pētheus.pētheos vel pēthei.pētheo vel pēthi.pāthea o pētheu. Maria. Flet philomena nephas incesti tereos:ꝛ que Verg.in buc. Aut vbi mutatos terei narrauerit artus. Idē in eodē. Orphei calliopeia li nus formosus apollo. Iuue. Alchionē bacchi thebas ꝛ terea fausti. Ouid. vj.meta. Ut volucre ambe volu isti tu q̄ꝫ tereu.sꝫ eu circūflectitur p regulā octauā:ꝙ diphthōgus finalis habēs ypsilon in fine circūflectit̄ si tonū ac- cipit. Verg.iiij.geor. Illa quis ꝛ me(inquit)miseram ꝛ te perdidit orpheu.

¶ In is oīa reducunt̄ ad tertiā nois declinationē latinā:quorū q̄dā acuūt vltimā:vt crepis.cnemis.auletris.ꝛ omnia fere patronymica:vt priamis. eneis.thebais. Quedā acuūt penul.vt paris.crathis.cypris.themis.the- tis.mēphis. Quedā acuunt antepenultimā:vt lybaris.thamyris.ad onis. theognis.caribdis. Sed in is ꝑpria masculina in dos faciūt gtm̄:vt ado- nis nidos.paris dos.teognis dos. Habentia q̄ꝫ penul.lōgā:vt eunis dos. gymnis dos laris dos. Et a polis qđ est ciuitas composita masculina sola

Cōposita a polis. vel cōia:vt agesipolis polidos.eupolis dos.h ꝛ hec phigopolis polidos. apolis dos. Et cōposita a mātis qđ est vates:vt cocismātis dos.proman- tis dos. Et habētia añ is vnā cōsonātē.vt crathis dos. Sed habētia duas īmutabiles in thos faciūt vt ornis ornithos.mermis mermithos. Mono- syllaba vero habētia i lōgō additiōe o i os faciūt gtm̄.vt cis cios.lis lios. Appellatiua ēt ꝛ nō denoiatiua q̄ penultimā hñt breuē p os purū mittunt gtm̄:vt echis echios.mantis mātios.ophis ophios. Et q̄dā ꝑpria:vt agis agios.agesiopolis polios.apacharsis sios.busiris busirios.gaoxis gae- xios.iphis iphios.sentis tios.sybaris sybarios.thamiris irios.zenis os. Quorum aliqua per dos plerunq; inflectuntur:vt agis dos.thamyris ri- dos.egesipolis idos.busiris busiridos.

¶ In is posyllaba feminina nō habētia duas terminationes p dos faciūt gtm̄. Siue sint acutissono:vt cnemis cnemidos.priamis dos.ꝛ hmōi patro nymica feminina:vt auletris dos.coronis dos.crepis idos.doris idos.pa gasis pagasidos.sirotegis idos. Siue circunflexa : vt bendis dos . molis dos. Siue baritōa:vt cypris idos.cytharis idos.depositis idos.eris dos mēphis dos.menis nidos.politis dos.torotis dos. Que aūt sequūt̄ p os purū declinant̄:vt acris acrios.asthilibis bios.caribdis dios.xois xoios. cisseris serios dmois dmoios.epicthesis ios.geris gerios.hibris brios.la chusis lachusios.nemesis nemesios.megyris rios.panegyris rios.sardis dios.sepsis ios.episcepsis sios.sois ios.thamiatis ios. Et breui penulti- mantia.vt conis cononios.spanis spanios.polis polios. Et ab eo compo-

Iuuenalis. sita feminina solū vt acropolis lios. Aduertendū tñ ꝙ illa q̄ cōiter faciunt gtm̄ in dos more ionico p os purum declinari pñt:vt paris paridos vel pa rios.menis nidos vel menios.thetis dos.vel thetios.mēphis mēphidos vel mēphios. Latini ex hac termiatiōe oēs casus vsurpāt. Sin̄:vt Iuue.

Curril ad vocē iucūdā ꝛ carmē amice thebaldos. Dtm̄ vt Catullꝰ. Mor
te feroꝛ thesei q̄lē minoidi luctū. sabinꝰ i ep̄la demophōtis ad phȳllida. Catullꝰ.
Phyllidi demophoon p̄ria dimittit ab vrbe. qbꝰ in locis qꝛ i terminalis
breuiat accētu greco sunt p̄ferēda. Actm̄ q̄z: vt Ausoniꝰ. Rex magis an
regnū minoida sollicitat grex. Uerg. Phyllida mitte mihi meꝰ est nata Vergiliꝰ
lis iola. Papiniꝰ in calce thebaidos. Nec tu diuinā eneida tenta. Uctm̄ Papiniꝰ Ouidiꝰ.
quoq̄z. vt idē in eodē loco. O mihi bis senos multum laborata p annos
thebai Et Oui. in ept. Prima mihi nutrix eoli dixit amas. Atūs p̄terea
actūs ꝛ vctūs plurales vsurpant cum in es vel in as breues terminant.
vt acheloides vel acheloidas. cadmeides vel das. belides vel das.
¶ In eis diphthōgō p epsilon et iota et ois per oi diphthongō quoq̄z q̄
sunt polysyllaba vniꝰ g̅nis siue triū in entos mittunt gtm̄: vt seleis entos.
simois entos. pyrois entos. cpois tos chareis tos. timeis tos. phoneis
tos. Monosyllaba v̄o masculina p eis diphthōgō per enos faciunt gtm̄:
vt his henos. ctis ctenos. dis denos. ab eo cōposita. vt medis medenos:
vdis os. Clis aūt cledos facit. ꝛ anteris dos. Latini ex hac terminatiōe
ntm̄ ꝛ actm̄ frequēter vsurpant. Uerg. enei. j. Ubi tot simois correpta sub Vergiliꝰ
vndis. Idē in quinto Hectoreos oēs xantū simoentaq̄z testor. Ouid. ñ. Ouidius
Meta. Interea volucres pyrois eous ꝛ ethon. Flaccus. v. argonauticō. Flaccus.
Et formidantem patrios pyroenta dolores.
¶ In is p ypsilō q̄dā circūflectūt vltimā: vt ichthys. ꝛ ex monosyllabis
mys. sys. q̄dā grauāt eadē: vt thipbys. botrys. necys. rhadamātys: q̄ oia
masculina sunt: retinētq̄z in gtō ypsilō ꝛ faciunt in os purum: vt icthys
icthyos. mys myos. sys syos. cryphys yos. botrys yos. necys yos. rha
damātys radamāthyos. Acutisona v̄o q̄ p tria gña declinant vertūt in
obliq̄s ypsilon in epsilon: vt oxlys oxeos. thachys tacheos. bradis bra
deos. ocys oceos. pachys eos. horū neutra in ypsilō desinētia masculi
norū seruāt declinationē. Cōposita a simplicibꝰ in ys eodē mō inflectunt
sicut sua simplicia: vt calythys calythyos. qm̄ icthys icthyos fecit. tribra
chys tribracheos. qm̄ brachys bracheos fecit. Sed si aliter cōponantur
in dos faciunt genitiuum: vt epilys epilydos. neelys dos.
¶ In in feminina grauitona p y os mittunt gtm̄: vt pithis pithlos. che
lys chelyos. genys genyos. Excipiunt comys comythos. ꝛ corhys cor
hytos. Acutisona v̄o p dos declinant. vt chlamys dos. pelamys dos.
crocys dos. Oxytona p̄terea siue circūflexa habētia solū in ntō i lōgū et
in obliq̄s breue p yos purum declinant vt riminys nyos. thethys the
tyos. phrys phryos. drys dryos. Aglys tñ aglytos facit. Latini ex hac
terminatione gtm̄ vsurpant: vt Luca in. j. thetyos vnda vage lunaribus Lucanꝰ.
estuat oris. Uergilius actm̄ in bucco. Que tentare thetym ratibus.
¶ In os p omega monosyllaba acutisona siue hñtia de. th. p oo. p̄tra
faciūt gtm̄: vt dmos dmoos. tros troos. thos thoos. Que v̄o nō habent

in tos: vt chros chrotos. phos tos. Pollisyllaba etiã oxytona: vt aptos aptothos. agnos otos. hidros & otos. breuẽ penultimã hñtia: vt monoceros tos rhinoceros tos. gelos tos. eros tos. Que vero lõga pe. p. o purũ declinãtur vt heros heroos. minos minoos. Excipit elos clotos per eta: qm̃ elos erat p epsilõ. Attici vero belo. gelo minarelo dicũt s nti remoto In os duo sunt neutra circũflexa mittẽtia gtm̃ in tos: phos phoos. & os

Mar. otos. Martialis ab eo qd̃ est rinoceros accusatiuũ vsurpuit in distichis. Gestauit modo fronte me iuuencus: verũ rhinocerota me putabis.

¶ In us q̃ p ol diphthõgõ a grecis scribunt circũflectẽtia vltimã p ontos mittũ gtm̃: vt plac⁹ placõtos. sim⁹ simũtos. opus opũtos. cerasus suntos. anthem⁹ anthemũtos. phycus cũtos. hi . rus tos. heretc⁹ cũtos. trapezus zũtos. q̃ oĩa p sincresim ɔ̃cta sunt a nolb⁹ in us: vt opois opus. cerasois cerasus. Acutissona i os purũ mittũt gtm̃: vt bus boos. nus noos chrus chroos. chnus nos. Excipit pus cũ suis cõpositis q̃ mittũt gtm̃ in odos: vt pus pobos. chitrap⁹ podos. dipus dos. tripus dos. oedip⁹ podos. qd̃ & oe . ipu facit attice: declinatur q; ẽt apud poetas oedipodes de p̃ p̃mã declinationẽ. Excipit q̃; odos odõtos cũ suis cõpositis q̃ oĩa exe-

De compositis a pus. unt in ontos sicut & suũ simplex: vt argiod⁹ tos. cinod⁹ dontos. caniiod⁹ dõtos. Latini ex hac terminatiõe cũ rectos tũ obliquos vsurpare solent.

Vergil. Verg. x. eñ. Est amathus est celsa mihi paphos. Oui. x. met. At si forte ro

Curtius ges fecũda amathũta metallis. I . ẽ pũo de ponthõ. Cede puer facta patrocl⁹ opũta reliqt. Lu. li. ix. Meritũ phycũta ruinas. Curti⁹ regionẽ inquit eã vsq; ad trapezunta defendere. Luca. in. vñ. Et subdita sipus montibus. Hinc sipatos in genitiuo & siputa in accusatiuo. vnde postea sipontus siue sipuntus ea ciuitas in apulia dicta est.

Papi. ¶ In ns vl rs vel ls grauissona sũt: & p duas ɔ̃sonãtes i obliq̃s declinãt: vt tyrins toe. helmins tos. macars tos p t exile. nã hñtia a añ duas illas cõsonãtes in tos mittũt gtm̃: nõ hñtia a i thos p th. Itaq; ex hac ratione hals haltos debuit facere. Sed vt seruaret daseã nti halos fecit. Ois em̃ vocalis p̃cedẽs liq̃dã si post eã sequat d vel t vl th. tenuat: & q; obliq̃ similes ntõ spũs hñt abiectum est t & fecit halos. Papi. in. iiij. theba. ab eo qd̃ est tyruns accusatiuũ vs . rpauit. Suus exit in arma antiquã tyrinta de⁹.

¶ In ps finita: p p in obliq̃s declinant siue sint monosyllaba siue polisyllaba siue cõposita siue simplicia: s; polisyllaba penultimã acuũt. monosyllaba q̃; acuunt: vt ops opos. thops os. cyclops os. lilapz os. euriops os. Excipiũt hec q̃ loco p suscipiũt b i gtõ pp̃ter har lrãrũ affinitatẽ. vñ a latinis per b q̃; i gtõ cõsueuerũt scribi: vt libs bos nips os. phas bos. phlebs bos. eraps bos. calyps bos. chernips bos. tharips bos. et tria p ph: vt conips phos. cathelips bos. sciraps. os. Sed aduertẽdũ est q; in

De polisyllabis in ops. ops polisyllaba p o micrõ scribũtur: vt ethiops ethiopos. merops meropos. cecrops ceropos. oenops oenopos. pelops pos. Preterq̃; hydrops

pos.clypos os.melops os. conops pos.nyctalops pos.cercops pos. folos pos.myops pos.canops pas: & etiã q̃cũq̃ deducunt ab ops pos qd̃ est oculꝰ: vt helicos pos. sicut ecõtrario q ab ops pos qd̃ est vro omi/crõ hñt: vt merops os. Latini ex hac terminatione actõs vtriusq̃ numeri cũ ntõ plurali frequenter vsurpãt. Hora.j.sermo. Pastorem saltaret vt ciclopa rogabat. Ver.iij Enei. Infandi ciclopes & altis montibus errãt Idem.xj.Eneidos. Retncos vidit cyclopas vlyxes.

¶ In ax q̃dã accẽtu acuto in penultima pferũtur: vt thorax.phex anax philax corax.q̃dã circũflectũt penultimã.vt caulax.climax hilax.ctax syrax.q̃ in obliq̃s c habẽt: vt thorax acos.phex.acos.q̃ aliq̃n t cum c accipiũt: vt anex anacos vel anactos.astinax cos.vel natos.hypponax acos vel nactos.caulax lacos.climax acos. Que vero a verbis in xo desinẽtibus deriuanť: g accipiũt in obliq̃s: vt ab harpaxo qd̃ est rapio harpax pagos.a craxo qd̃ est voro cecrax cecragos: a sparxo qd̃ ẽ iugulo aposphax phagos.silr atrax atragos.lalax lalagos. Sed syllaba masculina natura longa penultimãtia habãt a pductũ: vt thorax racos phex cos.eax acos.iliax acos.plutax acos. Excipiuntur hilax cos.& cyax cyacos.syax cos. Positione vero lõga penultimãtia corripiũt a: vt arpax gos.cecrax gos. Neax autẽ et phenax & cordax a pducunt.sed cabax indifferentem hz sup dissyllaba bicui exũsiẽte penultima a pducũt vt hierax cos.ecophilax cos.asphalax vero asphalacos corripit. Latini ex hac terminatione frequenter actõs vtriusq̃ numeri cũ ntõ plurali vsurpant Iuue. Viridem thoraca iubebit afferri minimasq̃ nuces.& Mar. Accipe belligere crudũ thoracha minerue. Vergil.in.vij. Eñ Vmbonum crates alũ thoracas ahenos. Iñc.in.iiij. Puerũ astianacta trahebat ad soceros.

¶ In ex p e lõgã acuunt peñ.seruãtq̃ illud e longũ in obliquis: vt mirmex cos.narthex cos.scolex cos.pellex lecos.talex talecos.box quoq̃ bechos.hisplex vo & ab eo cõpositũ antisplex hispiegos.et antisplegos faciunt.hñtia vo omega in pe.vertũt e lõgũ in breue: vt alpoplex cos.

¶ In ix partim acuunt penul.vt pdix.cilix.tetrix ptim circunflectunt: vt coenix.phenix.suscipiuntq̃ c in gtõ plerũq̃.vt perdix perdicos.cilix licos coenix nicos.phoenix cos. Chethix vero tetrigos & mastrix mastigos per g faciunt.& omix omichos per ch. Cõmunia aũt que a femininis sunt simplicium seruãt declinationẽ: vt hic & hec callithux thucos.q̃ trix thucos facit homostix stichos.q̃ stix sticas facit.

¶ In lix vo finita i correptã habent vbiq̃: vt cilix cilicos: helix cos.homelix cos. Latini ex hac terminatione vsurpant actõs cũ ntõ plurali: vt cilix cilica.cilices cilicas phenix phenic.phenices phenicas.

¶ In yx p ypsilõ ptim acuunt pe: vt bõbix.bebix.onyx.sardonix.cocyx. ortyx. Partim circũflectũt eãdẽ vt ceryx.doedix. Masculina vero simplicia natura lõga penultimãtia c hñt in obliq̃s: vt cerix cos.doedyx doe/

dicos. ethyx cos. tranix cos. Et positiõe lõga penultimãtia q̃ hñt' i vltima syllaba b vel g vel d vel p: vt bõbix bicos Et penultimantia in e vt eryx cos ⁊ hñtia i penul. a fine d. vt ãdryx cos Nã hñtia g p g declinãt: vt pharyx. gos laryx gos. q̃ nos p n nuntiam⁹ pharinx ⁊ larynx. Sup syllaba quoq; penultimãtia in a g hñt: vt tarbaryx gos. Et penultimãtia in o nõ illato n vł b: vt corcyx gos. mortyx gos. orthix gos. qd̃ ⁊ orticos fecit apõ philomenẽ. Itẽ q̃ a phengo ⁊ zeugo ɔponunt: vt pphyx gos homoryx homoryx gos. Sed hñtia n hñt in obliqs: vt onyx nychos. stonix nichos. ¶ In yx feminina multisyllaba p g declinant: nisi alia ratio phibeat: vt antyx gos. põpholix. põpholigos. pteryx gos. Sz monosyllaba acutissona plerũq; g hñt: vt styx gos. Nyx tñ nyxos ⁊ nyctos facit: ⁊ ampyx cos. Sciẽdũ aũt qd̃ in yx simplicia hñtia lõgã natura vel positione in ntõ solo y natura corripiunt: in alijs autẽ casibus producũt natura. Composita aũt ⁊ penultimantia breui vbiq; corripiunt. In ox per omega rara sunt eaq; fere monosyllaba acutissona habẽtq; in obliquis c: vt ptox cos. box cos. Excipitur rox quod per g facit rogos: ⁊ clamotrox motrogos: qr a trogo qd̃ est voro cõponitur g in obliquis accepit In x habentia g ante x quã nos: vt paulo ante diximus: quasi n proferimus p g in obliquis declinantur: vt pharix siue pharinx gos: larix siue larinx gos. menygx siue menynx gos. sphygx siue sphynx gos. saphyx siue salphynx gos. lygx vel linx lyngos. lynx vero pro fera lyncos facit. Habentia tamen aliam consonantem ante x per c declinantur: vt olx. olcos. sarx sarcos.

FINIS.

¶ Elegia de patrie antiquitate ⁊ parentibus authoris.

Est locus hesperie qua bethis arundine cinctus.
　In leuam campos influit: atq; tenet.
Dixerat hunc estus fluuio stagnante vetustas.
　At vero albinam secula nostra vocant.
Hic varium genus ⁊ volucrum maris atq; paludis.
　Excludit fetus incubituq; fouet.
Haud procul hinc colitur muro nebrissa vetusto.
　Quam Bacchus posuit littus ad oceani.
Namq; ferunt semele genitum gangetide victa
　Inuasisse feros hesperie populos.
Et socio amisso: de quo lusitãnia nomen.
　Duxerat in calpes littora vertit iter.
Dum vehitur curru per inhospita rura marisme.
　que sequitur Nebris deficit: atq; sitit:
Et currus pando residens silenus asello.
　Et varie lynces menades ⁊ satyri.
Uentum erat ad speculam que fontinalis dicunt.

Indigene: diuus nunc Benedictus habet,
Ad strepitum lymphe nebris prior arrigit aures:
Et cauda ludens preuia monstrat iter.
In gelidos latices & amenam frondibus vmbram:
Et fontes sacros arida turba ruit.
Cumqȝ refecta cohors vndis salientibus esset:
Captus amore loci dicitur esse pater.
Concilioqȝ habito satyris dixisse vocatis:
Atqȝ mimallonels: cetera turba silet.
Accipite o comites letasqȝ aduertite mentes:
Hic mihi collis erit religione sacer.
Nec tam nysa mihi natusqȝ ad sacra citheron.
Gratus erit: quantum a nebride dictus ager.
Nec qui plus baccho qui se plus iactet oliuo.
Et ceteris flaue messibus atqȝ fauis.
Quare agite o satyri nocturna reposcite sacra.
Et vos bassarides hunc celebrate locum.
Iam thartessiacas titan descendit in vndas:
Et fessos curuo littore soluit equos.
Inuadunt thyrsos: resonant vlulatibus agri.
Et te bacche vocant: & tua sacra canunt.
Insomnesqȝ trahunt bacchantes orgia: donec.
Cedere luciferum cogeret orta dies.
Est prope monticulus surgens clementer in austros.
Parte tamen reliqua precipitante latus.
Hic promissa pater fundauit menia bacchus.
Nebrissamqȝ vocat nebridis auspicio.
Que cum polleret Rhoderico rege: furores
Diruerant libyci: nunc renouata viget.
Hic domus hec patria est: hic me genuere parentes,
Ingenui: & medio conditione pares.
Nam mihi Ioannes pater est: Catarinaqȝ mater.
Debemus patrie: plus tamen illa mihi.
Illa mihi dedit hanc vite mortalis honorem:
Sed studiis nostris illa perennis erit.

¶ Anacephaleosis earū rerum que in toto hoc grammatices opere continentur.

Liber primus de primis grammatice rudimentis.

Registrum huius operis.

A B C D E F G H I K L M N. Omnes sunt quaterniones preter. N. est enim duernio.

Aelij Antonij Nebrissensis grāmatici introductionū latinarū vltima recognitio maxima cū diligētia reposita (vt hanc reliquis cōferenti patebit) finit feliciter: que cū plurimis marginalib⁹ Ad notamentis illustrata nitidissimis tipis diligenter Lugduni. Excudebat Franciscus et Claudius marchans Fratres. Anno publice salutis. M.cccccxlviij. Mensis Octobris die xvij. Laus Deo.

Cato pro pueris.

Um animaduerterem: quã plurimos homines errare grauiter in via morum: succurrendum: et consulendum opinioni eorum existimaui: maxime vt gloriose viuerent, et honorem contingerent. Nunc te fili charissime docebo: quo pacto mores animi tui componas. Igitur mea precepta ita legito: vt intelligas: Legere enim: et non intelligere, negligere est. Itaq; deo supplica. Parentes ama. Cognatos cole. Magistrum metue. Datum serua. Foro te para. Cum bonis ambula. Antequam voceris: ad consilium ne accesseris. Mundus esto. Saluta libenter. Maiori cede. Minori parce. Rem tuam custodi. Verecundiam serua. Diligentiam adhibe. Libros lege. Quos legeris memento. Familiam cura. Blandus esto. Irasci ab re noli. Neminem irriseris. Mutuum dato. Cui des videto. Iudicio adesto. Conuiuare raro. Quod satis est dormi. Iusiurandum serua. Vino te tempera. Pugna pro patria. Nil temere credideris. Tu te consule. Meretricem fuge. Literas disce. Nil mentiri debes. Bonis benefacito. Maledicus ne esto. Existimationẽ retine. Equum iudica. Parentes patientia vince. Beneficij accepti memor esto. Ad pretorium stato. Consultus esto. Vtere virtute. Iracundiam tempera. Trocho lude. Alias fuge. Nil ex arbitrio virum feceris. Minorem te ne contempseris. Aliena concupiscere noli. Coniugem ama. Liberos erudi. Patere legem: quam ipse tuleris. Pauca in cõuiuio loquere. Illud stude: quod iustum est. Libenter ferto amorem.

I Deus est animus: nobis vt carmina dicunt:
Hic tibi precipue sit pura mente colendus.
Plus vigila semper: nec somno deditus esto:
Nam diuturna quies vitijs alimenta ministrat.
Virtutem primam esse puto: compescere linguam:
Proximus ille Deo: qui scit ratione tacere.
Sperne repugnando: tibi tu contrarius esse:
Conueniet nulli qui secum dissidet ipse.
Si vitam inspicias hominum: si denique mores:
Cum culpes alios: nemo sine crimine viuit.
Que nocitura tenes: quamuis sint chara relinque:
Vtilitas opibus preponi tempore debet.
Constans ⁊ lenis: vt res expostulat, esto:
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
Nil temere vxori de seruis crede querenti.
Sepe etenim mulier: quem coniunx diligit: odit.

Cumq; mones aliquem:nec se velit ipse moneri:
Si tibi sit charus:noli desistere ceptis.
Contra verbosos noli contendere verbis:
Sarmo datur cunctis:animi sapientia paucis.
Dilige sic alios:vt sis tibi carus amicus:
Sic bonus esto bonis:ne te mala damna sequantur.
Rumores fuge:ne incipias nouus autor haberi:
Nam nulli tacuisse nocet:nocet esse loquutum.
Rem tibi promissam certo promittere noli:
Rara fides:ideo quia multi multa loquuntur.
Cum te quis laudat:iudex tuus esse memento:
Plus alijs de te:quam tu tibi credere noli.
Officium alterius:multis narrare memento:
Atq; alijs cum tu beneficeris:ipse sileto.
Multorum cum facta senex:⁊ dicta recenses:
Fac tibi succurrant:iuuenis que feceris ipse.
Ne cures:si quis tacito sermone loquatur:
Conscius ipse sibi:de se putat omnia dici.
Cum fuerit felix:que sunt aduersa caueto:
Non eodem cursu respondent vltima primis.
Cum dubia ⁊ fragilis sit nobis vita tributa:
In morte alterius spem tu tibi ponere noli.
Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus:
Accipito placide:⁊ plene laudare memento.
Infantem nudum cum te natura creauit:
Paupertatis onus patienter ferre memento.
Ne timeas illam:que vite est vltima finis:
Qui mortem metuit quod viuit:perdit id ipsum.
Si tibi pro meritis nemo respondet amicus.
Incusare deum noli:sed te ipse coerce.
Ne tibi quid desit:quesitis vtere parce:
Vtq; quod est:serues:semper tibi deesse putato.
Quod prestare potest:ne bis promiseris vlli.
Ne sis ventosus:dum vis vrbanus haberi.
Qui simulat verbis:ne corde est fidus amicus.
Tu quoq; fac simile:sic ars deluditur arte.
Noli homines blādos nimium sermone probare:
Fistula dulce canit:volucrem dum decipit auceps.
Cum tibi sint nati:nec opes:tunc artibus illos:
Instrue quo possint inopem defendere vitam.
Quod ville est:carum quod carum est:vile putato:
Sic tibi nec parcus:nec auarus habeberis vlli.

Que culpare soles ea tu ne feceris ipse:
Turpe est doctori:cum culpa redarguit ipsum.
Quod iustum est:petito.vel quod videtur honestum:
Nam stultum est petere id:quod posuit iure negari.
Ignotum tibi tu noli preponere notis.
Cognita iudicio constant incognita casu.
Cum dubia incertis videtur vita periclis:
Pro lucro tibi pone diem:quicunq3 laboras.
Uincere cum possis:interdum cede sodali:
Obsequio quoniam dulces vincuntur amici.
Ne dubites:cum magna petas.impendere paruo.
His etenim rebus coniungit gratia charos.
Litem inferre caue:cum quo tibi gratia iuncta est:
Ira odium generat:concordia nutrit amorem.
Seruorum ob culpam:cum te dolor vrget in iram:
Ipse tibi moderare:tuis vt parcere possis.
Quem superare potes interdum vince ferendo:
Maxima enim morum semper patientia virtus.
Conserua potius que sunt iam parta labore.
Cum labor in damno est:crescit mortalis egestas.
Dapsilis interdum notis:charis:⁊ amicis:
Cum fuelix:semper tibi proximus esto.

Telluris si forte velis cognoscere cultus:
Uergilium legito:quod si mage nosse laboras
Herbarum vires:Macer tibi carmine dicet.
Si romana cupis ⁊ Punica noscere bella:
Lucanum queras:qui Martis prelia dicet.
Si quid amare libet:vel discere amare legendo:
Nasonem petito.Sin autem cura tibi hec est
Ut sapiens viuas:audi:que discere possis:
Per que semotum vitiis traducitur euum.
Ergo ades:⁊ que sit sapientia:disce legendo.
Si potes.ignotis etiam prodesse memento.
Utilius regno:meritis acquirere amicos.
Mitte arcana Dei:celumq3 inquirere quid sit.
Cum sis mortalis:que sunt mortalia cura.
Linque metum lethi:nam stultum est tempore in omni:
Dum mortem metuis:amittere gaudia vite.
Iratus de re incerta contendere noli:
Impedit ira animum:ne possit cernere verum.
Fac sumptum propere:cum res desiderat ipsa:
Dandum etenim est aliquid:cum tempus postulat:aut res.

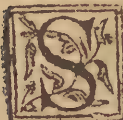
Quod nimium est: fugito paruo gaudere memento.
Tuta mage est puppis: modico que flumine fertur.
Quod pudeat: socios prudens celare memento:
Ne plures culpent id: quod tibi displicet vni.
Nolo putes prauos homines peccata lucrari.
Temporibus peccata latent: ꝛ tempore parent.
Corpori exigui vires contemnere noli.
Consilio pollet: cui vim natura negauit.
Quem scieris non esse parem tibi tempore cede:
Victorem a victo superari sepe videmus.
Aduersus notum noli conteudere verbis.
Lis minimis verbis interdum maxima crescit.
Quid Deus intendat: noli perquirere sorte.
Quid statuat de te: sine te deliberat ipse.
Inuidiam nimio cultu vitare memento:
Que si non ledit: tamen hanc sufferre molestum est.
Esto animo forti: cum sis damnatus inique:
Nemo diu gaudet: qui iudice vincit iniquo.
Litis preterite noli maledicta referre.
Post inimicitias iram meminisse malorum est.
Nec te collaudes: nec te culpaueris ipse.
Hoc faciunt stulti: quos gloria vexat inanis.
Utere quesitis modice: cum sumptus abundat.
Labitur exiguo: quod partum est tempore longo.
Insipiens esto: cum tempus postulat res:
Stultitiam simulare loco prudentia summa est.
Luxuriam fugito: simul ꝛ vitare memento.
Crimen auaricie: nam sunt contraria fame.
Noli tu quedam referenti credete semper.
Exigua est tribuenda fides: qui multa loquuntur.
Quod potu peccas: ignoscere tu tibi noli:
Nam nullum crimen vini est: sed culpa bibentis.
Consilium arcanum tacito committe sodali.
Corporis auxilium medico committe fideli.
Noli successus indignos ferre moleste.
Indulget fortuna malis: vt ledere possit.
Prospice qui veniunt hos casus esse ferendos:
Nam leuius ledit: quicquid preuideris ante.
Rebus in aduersis animum submittere noli.
Spem retine: spes vna hominem nec morte relinquit.
Rem tibi quam noscis aptam: dimittere noli.
Fronte capillata: post hec occasio calua.

Quod sequitur: specta: quod* imminet: ante videto.
Illum imitare Deum: qui partem spectat vtranq*.
Fortius vt valeas: interdum parcior esto.
Pauca voluptati debentur: plura saluti.
Iudicium populi nunquam contempseris vnus.
Ne nulli placeas: dum vis contemnere multos.
Sit tibi precipue: quod primum est cura salutis:
Tempora ne culpes: quum sis tibi causa doloris.
Somnia ne cures: nam mens humana quod optat:
Cum vigilat sperans: per somnum cernit idipsum.

Hec quicunq* cupis carmen cognoscere lector:
Hec precepta feres: que sunt gratissima vite.
Instrue preceptis animum: ne discere cesses:
Nam sine doctrina: vita est quasi mortis imago.
Commoda multa feres sin autem spreueris illud:
Non me scriptorem: sed te neglexeris ipse.
Cum recte viuas: ne cures verba malorum.
Arbitrij nostri non est: quid quisq* loquatur.
Productus testis: saluo tamen ante pudore:
Quantumcunq* potes: celato crimen amici.
Sermones blandos: blesosq* cauere memento:
Simplicitas veri: sana est: fraus ficta loquendi.
Segnitiem fugito: que vite ignauia fertur.
Nam cum animus languet: consumit inertia corpus.
Interpone tuis interdum gaudia curis.
Ut possis animo quemuis sufferre laborem.
Alterius dictum aut factum: ne carpseris vnquam.
Exemplo simili ne te derideat alter.
Que tibi sors dederit: tabula suprema notato:
Augendo serua: ne sis quem fama loquatur.
Cum tibi diuitie superant in fine senecte.
Munificus facito viuas: non parcus amicis.
Utile consilium dominus ne despice serui.
Nullum sensum: si prodest: tempseris vnquam.
Rebus: & in censu: si non est quod fuit ante:
Fac viuas contentus eo: quod tempora prebent.
Uxorem: fuge: ne ducas sub nomine dotis:
Nec retinere velis: si ceperit esse molesta.
Multorum disce exemplo: que facta sequaris:
Que fugias. vita est nobis aliena magistra.
Quod potes: id tentes: operis ne pondere pressus.
Succumbat labor: & frustra tentata relinquas.

Quod nosti haud recte factum: nolito tacere:
Ne videare malos imitari velle: tacendo.
Iudicis auxilium sub iniqua lege ꝛ rogato.
Ipse etiam leges cupiunt: vt iure regantur.
Quod merito pateris: patienter ferre memento:
Cumqꝫ reus tibi sis: ipsum te iudice damna.
Multa legas facito perlectis perlege multa.
Nam miranda canunt: sed non credenda poete.
Inter conuiuas fac sis sermone modestus:
Ne dicare loquax: dum vis vrbanus haberi.
Coniugis irate nolito verba timere:
Nam lacrymis struit insidias: dum femina plorat.
Utere quesitis: sed ne videaris abuti.
Qui sua consumunt: cum deest: aliena sequuntur.
Fac tibi proponas mortem non esse timendam:
Que bona si non est: finis tamen illa malorum est.
Uxoris linguam: si frugi est: ferre memento.
Nanqꝫ malum est: nil velle pati: nec posse tacere.
Dilige non egra charos pietate parentes.
Nec matrem offendas: dum vis bonus esse parenti.

Securam quicunqꝫ cupis traducere vitam:
Nec vitiis herere animum: que moribus obsunt:
Hec precepta tibi semper relegenda memento.
Inuenies aliquid: in quo te vtare magistro.
Despice diuitias: si vis animo esse beatus:
Quas qui suspiciunt mendicant semper auari.
Commoda nature nullo tibi tempore deerunt:
Si contentus eo fueris: quod postulat vsus.
Cum sis incautus: nec rem ratione gubernes:
Noli fortunam: que non est: dicere cecam.
Dilige denarium: sed parce dilige formam:
Quam nemo sanctus: nec honestus captat habere.
Cum fueris locuples: corpus curare memento:
Eger diues habet nummos: sed non habet ipsum.
Uerbera quum tuleris discens aliquando magistri:
Fer patris imperium: quum verbis exit in iram.
Res age que prosunt: rursus vitare memento
In quibus error inest, nec spes est certa laboris.
Quod donare potes, gratis concede roganti.
Nec recte fecisse bonis: in parte lucrorum est.
Quod tibi suspectum est: confestim discute: quid sit:
Nanqꝫ solent: primoqꝫ sunt neglecta: nocere.

Cum te detineat Ueneris damnosa voluptas:
Indulgere gule noli: que ventris amica est.
Cum tibi proponas animalia cuncta timere:
Unum hominem tibi precipio plus esse timendum.
Cum tibi preualide fuerint in corpore vires:
Fac sapias: sic tu poteris vir fortis haberi.
Auxilium a notis petito: si forte laboras.
Nec quisquam melior medicus: quam fidus amicus.
Cum sis ipse nocens: moritur cur victima pro te?
Stultitia est morte alterius sperare salutem.
Cum tibi vel socium vel fidum queris amicum:
Non tibi fortuna est hominis: sed vita petenda.
Utere quesitis opibus: fuge nomen auari.
Quid tibi diuitie prosunt si pauper abundas?
Si famam seruare cupis: dum viuis: honestam:
Fac fugias animo: que sunt mala gaudia vite.
Cum sapias animo: noli irridere senectam.
Nam quicunqꝫ senex: sensus puerilis in illo est.
Disce aliquid: nam cum subito fortuna recedit:
Ars remanet: vitamqꝫ hominis non deserit vnquam.
Respicito tecum tacitus: quid quisqꝫ loquatur.
Sermo hominum mores ⁊ celat: ⁊ indicat idem.
Exerce studium/ quamuis perceperis artem.
Ut cura ingenium: sic ⁊ manus adiuuat vsum.
Multum ne cures venturi tempora fati.
Non timet is mortem: qui scit contemnere vitam.
Disce: sed a doctis: indoctos ipse doceto:
Propaganda etenim rerum doctrina bonarum.
Hoc bibe quod possis, si tu vis viuere sanus.
Morbi causa mali est homini quandoqꝫ voluptas.
Laudaris quodcunqꝫ palam: quodcunqꝫ probaris:
Hoc vide ne rursus leuitatis crimine damnes.
Tranquillis rebus que sunt aduersa caueto.
Rursus in aduersis melius sperare memento.
Discere ne cesses: cura sapientia crescit.
Rara datur longo prudentia temporis vsu.
Parce laudato: nam quem tu sepe probaris.
Una dies: qualis fuerit: monstrabit amicus.
Ne pudeat: que nescieris: te velle doceri:
Scire aliquid laus est: pudor est nil discere velle.
Cum venere ⁊ Baccho lis est: ⁊ iuncta voluptas.
Quod lautum est: animo complectere: sed fuge lites.

Demissos animo tacitos: variare memento.
Qua flumen placidum est: forsan latet altius vnda.
Cum tibi displiceat rerũ fortuna tuarum:
Alterius specta: quo sit discrimine peior.
Quod potes: id tanta: nam littus carpere remis
Tutius est multo: quam velum tendere in altum.
Contra hominem iustum praue contendere noli.
Semper enim Deus iniustas vlciscitur iras.
Ereptis opibus noli gaudere merendo:
Sed gaude potius: tibi si contingat habere.
Est iactura grauis: que sont: amittere damnis.
Sunt quedam que ferre decet patienter amicum.
Tempora longa tibi noli promittere vite.
Quocunqꝫ ingredieris: sequitur mors corporis vmbra.
Thure Deum placa: vitulum sine crescat aratro.
Ne credas placare Deum dum cede litatur.
Cede locum Iesus fortune: cede potenti.
Cedere qui potuit prodesse aliquando valebit.
Cum quid peccaris: castigat te ipse subinde:
Uulnera dum sanas: dolor est medicina doloris.
Damnaris nunquam: post longum tempus amicum:
Mutauit mores: sed pignora prima memento.
Gratior officiis quo sis mage: charior esto.
Ne nomen subeas: quod dicitur officiperda.
Suspectus: caueas: ne sis miser omnibus horis.
Nam timidis ⁊ suspectis aptissima mors est.
Cum fueris seruos proprios mercatus in vsus.
Et famulos dicas homines tamen esse memento.
Quam primum rapienda tibi est o ccasio prima:
Ne rursus queras: que iam neglexeris ante.
Morte repentina noli gaudere malorum.
Felices obeunt: quorum sine crimine vita est.
Cum coniunx tibi sit: nec res: ⁊ fama laboret.
Uitandum ducas inimicum. nomen amici.
Cum tibi contingat studio cognoscere multa:
Fac discas multa: vites nescire doceri.
Miraris verbis nudis me scribare versus:
Hos breuitas sensus fecit coniungere binos.

FINIS.

2